

การพัฒนบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

THE DEVELOPMENT OF THE SANGHA ROLES
IN STATE CITIZENS MARKET PROJECT PROMOTION
FOR THE PUBLIC IN BANGKOK METROPOLITAN

พระครูอุดมจารุวรรณ (คำไ้ จารุวิไล)

ดุขฉนินพณนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึษา
ตามหลักสูตรปริญญาศาสตรดุขฉนินพณ
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

พระครูอุดมจารุวรรณ (คำไล้ จารุวิโส)

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

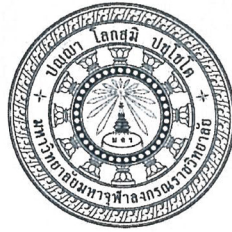
The Development of the Sangha Roles in State Citizens Market
Project Promotion for the Public in Bangkok Metropolitan

Phrakru Udomjaruwan (Kamlai Cāruvaṃso)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับคุณูปนิพนธ์
เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนใน
กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
การจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมปурณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบคุณูปนิพนธ์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

กรรมการ

(รศ.ดร.สุวิญ รักษ์สัตย์)

กรรมการ

(ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์)

กรรมการ

(พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร)

คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์

พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ดร.

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูอุดมจารุวรรณ)

- ชื่อคุณูปนิพนธ์** : การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร
- ผู้วิจัย** : พระครูอุดมจารุวรรณ (คำไ้ จารุวิโส)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
- คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์**
- : พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ดร. พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
 - : ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร ศศ.บ. (ปรัชญาและศาสนา),
พบ.ม. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์), รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปของโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในปัจจุบัน ๒. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร และ ๓. เพื่อนำเสนอการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริม
โครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจาก ๒ กลุ่ม คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ
กลุ่มที่ ๑ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา
บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย
๑) กลุ่มพระสังฆาธิการ ๒) กลุ่มข้าราชการ และ ๓) นักวิชาการด้านโครงการตลาดประชารัฐ จำนวน ๓๐
รูป/คน และ กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๑ รูป/คน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มี
ส่วนได้ส่วนเสีย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งแบบ
สัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์
ที่ผู้วิจัยกำหนดคำถามเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
จะช่วยให้ผู้วิจัยถามในประเด็นที่ต้องการในขอบเขตที่กำหนดไว้ และสามารถยืดหยุ่นหรือปรับปรุงคำถาม
ได้ตลอดตามสถานการณ์ของการสัมภาษณ์ ใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและกลุ่มผู้ร่วมสนทนา
กลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม
เฉพาะ (Focus group discussion) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพทั่วไปการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน ตามรูปแบบของ CIPP Model “ตลาดประชารัฐ” ที่เปิดให้บริการตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้บูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ซึ่งดำเนินงาน ในรูปแบบประชารัฐ เพื่อส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ตลาดใหม่ รวมทั้งขยายพื้นที่ตลาดเดิม สำหรับ รองรับการจัดจำหน่ายสินค้าที่กระจายตัวอย่างทั่วถึง สามารถสนับสนุนให้พี่น้องประชาชน เกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย รวมถึงกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้มีโอกาสค้าขายมากขึ้น ลดต้นทุนทางการตลาด และเปิดโอกาสให้กับผู้ค้ารายใหม่ ได้มีพื้นที่จำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น ตามแนวคิดของโครงการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินการตามแนวทางประชารัฐสำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด และดำเนินโดยอยู่บนพื้นฐานความมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และประชาชนยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สังคมและประเทศชาติมีความมั่นคง และความเข้มแข็ง ไปด้วยพร้อมกัน

๒. บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ของมหาเถรสมาคม ปัจจุบันมีโครงการนำธรรมะเข้ามาบริหารตลาด เพื่อให้มีการนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการค้าขาย และการประกอบอาชีพอย่างมีความสุข และพระสงฆ์ได้จัดพื้นที่บางส่วนของวัด มาเป็นตลาดประชารัฐ เพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชน และมีการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับทางร้านค้าและประชาชนที่เข้ามาท่องเที่ยวได้ร่วมกันสืบสานพระพุทธศาสนา

๓. การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ใน ๓ ด้าน คือ (๑) ควรให้พระสงฆ์มีการเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้ทราบข้อมูลว่าวัดที่มีโครงการตลาดประชารัฐจะต้องมีการปรับปรุงอะไรบ้าง และจะต้องควบคู่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (๒) ควรมีการให้การศึกษาแก่พระสงฆ์เกี่ยวกับโครงการตลาดประชารัฐเพื่อทำให้พระสงฆ์ทราบหลักเกณฑ์และกลไกในการเข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐอย่างเป็นระบบ (๓) ควรมีการพัฒนาบทบาทที่ตรงกับเป้าประสงค์ โดยการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัดหรือชุมชนที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการบริหารตลาดประชารัฐ จะทำให้สามารถนำมาประยุกต์และปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตลาดที่ตนเองดูแลรับผิดชอบ

Dissertation Title: The Development of the Sangha Roles in State Citizens Market Project Promotion for the Public in Bangkok Metropolitan

Researcher: Phrakru Udomjaruwan (Kamlai Cāruvaṃso)

Degree: Doctor of Philosophy (Buddhist Management)

Dissertation Supervisory Committee:
PhramahaKrisada Kittisobhaṇo, Dr. B.A. (Buddhist Management),
M.A. (Buddhist Management), Ph.D. Buddhist Management)
Asst. Prof. Dr. Busakron Watthanabut B.A. (Philosophy &
Religious), M.S. (Human Resource Development),
D.P.A. (Public Administration)

Date of Graduation: March 13, 2018

Abstract

Objectives this research were: 1. To study the present general condition of the state citizens public market, 2. To study the roles in state citizens market project promotion for the public in Bangkok Metropolitan , 3. To propose the approaches to improve the roles of monks in state citizens market project promotion for the public in Bangkok Metropolitan.

Methodology was the qualitative research collected data from two groups: Group 1 the Key informants who were 1) Sangha administrators who involved in the development of the monk role in promoting the civil public market. 2) Civil servants and 3) 30 academicians of civil market promotion project marketers, and Group 2 are 11 participants in focus group discussion, resource persons, experts, stakeholders. The tools used to collect data was semi-in-depth-interviewing form for the conveniences in adapting questions as interviewing process continued. Collected data by face-to-face in-depth-interview. The data from focus group discussion were collected by discussing the topic in the group. Data by both methods were analyzed by descriptive discussion. Analyzed data by descriptive interpretation.

The findings of this study were as follows:

The general context of civil market mobilizing in line with CIPP Model. Civil market Policy opened to the public services According to the government policies. Under the cooperation of all related sectors. both in the central and regional area to promote and expand the new market space from the original market space., to support public, farmers, people with low incomes, including other occupations to have more opportunities for commercialization, reduce the operation cost, and expand the market for new merchants to have more places for their product distribution conforming the objectives of the project. The civil market project operation should be successful, effective, and efficient on the basis of ethics, morality, good governance and peoples' practice according to Buddhist principles in order for the country would be secure and strong all together.

2. The role of the monks in promoting the civil market for the people in Bangkok. According to the Supreme Sangha Council, at present, there is Dhamma for market project to promote Buddhist principles Application in trade and occupation happily. Monks allocate some areas in monasteries for civil market place to promote people to gain extra income. At the same time there was Buddhist activities promotion for the shops and customers to come to civil market places in order for all people to continue keeping the Buddhism heritage.

3. The monks' roles development for promoting the civil markets in Bangkok was in 3 areas: 1) monks should be trained in various areas in order to gain knowledge and information about how civil markets in monasteries should be improved in accordance with Buddhism principles, 2) Monks should be trained in civil market principles so that monks would be participating in civil market systematically 3) there should be training to develop the roles that coincides with objects by study tour, experience exchange with other monasteries or communities that have successful civic market that can be used as a model for the civil market under one's responsibility

กิตติกรรมประกาศ

ดุขฉนัพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตานุเคราะห์ของคณะกรรมการที่เข้าสอบป้องกันดุขฉนัพนธ์ ประกอบด้วย พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร. , ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ และ รศ.ดร.สุวิญ รักษัตย์ พร้อมด้วยคณะกรรมการที่ปรึกษาดุขฉนัพนธ์ ประกอบด้วย พระมหาภคภูภา กิตติโสภโณ, ดร., ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร ได้อนุเคราะห์แนะนำแนวทางการทำดุขฉนัพนธ์ ด้วยดีโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ หลักรัฐพุทธศาสนดุขฉนัพนธ์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ที่ผลักดันข้าพเจ้าจนสามารถสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและพระพุทธศาสนาต่อไป ตลอดถึง ขอขอบพระคุณ พระครูวินัยธรธฤติ วิโรจโน, ดร. , ผศ.ดร.ธิตุฒิ หมั่นมี, นายสุภัทรชัย สีสะใบ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ตลอดจนแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบการวิจัย ที่ผู้วิจัยมีข้อติดขัด ให้กระจ่างจนสามารถทำงานบรรลุเป้าหมาย

อนึ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ ข้าราชการ และนักวิชาการด้านโครงการตลาดประชารัฐ ตลอดถึงผู้ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการพัฒนาบทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ที่ให้ข้อมูลการวิจัยได้เป็นอย่างดี ในการตอบแบบสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูล

สุดท้าย ขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป และคณาจารย์คณะสังคมศาสตร์ทุกท่าน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ได้ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิทยากร และประสบการณ์ รวมถึงให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาตลอด คุณความดี การทำประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากดุขฉนัพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณมารดา บิดา ญาติสนิท มิตรสหายและเพื่อนร่วมชั้นเรียนทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ ที่เป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง รวมทั้งญาติ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระครูอุดมจารุวรรณ

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ณ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑. บทนำ	
๑.๑ ที่มาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์	๒๕
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสุขสงเคราะห์	๓๓
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	๔๔
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์	๖๐
๒.๖ มติมหาเถรสมาคม เรื่อง โครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน	๗๕
๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์	๘๑
๒.๘ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ	๙๐
๒.๙ บริบทเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและตลาดประชารัฐ	๙๔
๒.๑๐ ข้อมูลพื้นที่ของตลาดประชารัฐ ๔ แห่งที่ใช้ในการวิจัย	๙๗
๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐๔
๒.๑๒ กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๑๓
บทที่ ๓. วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๑๕
๓.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	๑๑๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๑๗

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๑๙
๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๒๑
บทที่ ๔. ผลการวิจัย	
๔.๑ สภาพทั่วไปและวิเคราะห์นโยบายการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน (CIPP Model)	๑๒๔
๔.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ของมหาเถรสมาคม	๑๔๖
๔.๓ การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร	๑๔๙
๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๕๒
๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัย	๑๖๐
บทที่ ๕. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๖๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๗๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๘๖
บรรณานุกรม	๑๘๙
ภาคผนวก	๑๙๖
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	๑๙๗
ภาคผนวก ข ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมภาษณ์	๒๐๒
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	๒๐๕
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๐๘
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์	๒๒๓
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๒๒๙
ภาคผนวก ช ภาพถ่ายการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๖๐
ภาคผนวก ซ มติมหาเถรสมาคมว่าด้วยเรื่องโครงการตลาดประชารัฐ	๒๗๓
ประวัติผู้วิจัย	๒๘๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	ความหมายของบทบาทตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	๑๑
๒.๒	แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	๑๘
๒.๓	ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	๒๔
๒.๔	แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์ตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	๓๑
๒.๕	แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์ตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	๔๐
๒.๖	แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	๕๔
๒.๗	วิธีการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	๖๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	โมเดลพื้นฐานของ Stufflebeam	๙๑
๒.๒	ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมิน ตามโมเดลของ Stufflebeam	๙๓
๒.๓	กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๑๔
๔.๑	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๖๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬารัตนปิฎก และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักโดยใช้ระบบย่อคำ ดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.ม.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิทเทส	(ภาษาไทย)
ขุ.ป.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ปฎิสัมภิตามรรค	(ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ ใช้พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬารัตนปิฎก ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักการอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีใช้ระบบระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ขุ.ธ.(บาลี) ๒๕/๓๒๑ - ๓๒๒/๗๒ หมายความว่า การอ้างอิงนั้นระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบทปาลี ฉบับภาษาบาลี พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๓๒๑-๓๒๒ หน้า ที่ ๗๒ ส่วนพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม / ข้อ / หน้า/ เช่น ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๒๑ - ๓๒๒/๑๓๓ หมายความว่า ระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๓๒๑ - ๓๒๒ หน้า ที่ ๑๓๓ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรส่วนหนึ่งประสบปัญหาความยากจนอันเนื่องมาจากโลกาภิวัตน์ (Globalization) โดยเฉพาะชาวชนบท และเป็นปัญหาเรื้อรังที่สำคัญของการพัฒนาประเทศในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ รัฐบาลได้ใช้นโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติมาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ซึ่งถือเป็นนโยบายเร่งด่วน ในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมุ่งหวังให้กองทุนหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย ให้เกิดการผลิต และจำหน่ายอันส่งผลไปถึงการเพิ่มอำนาจซื้อ ในระดับท้องถิ่นรัฐบาลจะต้องใช้เงินทุนกว่า ๗๐,๐๐๐ ล้านบาท เพื่อดำเนินการตามนโยบายโดยอยู่ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการเพื่อเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นลดค่าใช้จ่ายของภาคประชาชน แล้วมุ่งการให้โอกาสแก่ภาคประชาชนที่จะมีโอกาสเข้าหาแหล่งเงิน เข้าหาแหล่งความรู้ มีโอกาสที่จะร่วมคิดร่วมทำเพื่อสร้างพลังชุมชน ให้เข้มแข็งขึ้นการกระจายอำนาจลงไปในรูปแบบของการบริหารจัดการเป็นการมุ่งการกระจายโอกาสซึ่งเป็นหัวใจ สำคัญที่สุดที่ให้โอกาสคนจนได้เข้าหาแหล่งเงินทุน แหล่งความรู้เพื่อให้โอกาสได้ร่วมคิดร่วมทำด้วยภูมิปัญญาของ ประชาชน การให้สมาชิกผู้กู้เงินไปทำมาหาเลี้ยงชีพนั้นเป็นสิ่งที่ดีเมื่อสมาชิกที่กู้เงินนำไปใช้ต้องไม่ใช้เงินผิดประเภทการนำเงินไปใช้ควรมีแนวคิดว่าจะสร้างอาชีพ สร้างงานอย่างไร จึงจะมีรายได้กลับมาคืนเงินทุนแล้วเพื่อนร่วมชุมชน จะได้มากู้ยืมต่อเพื่อเป็นการสร้างงานให้กับลูกหลานของชุมชนได้มีงานทำเพื่อให้เกิดพลังในการที่จะแก้ปัญหาความยากจนของประเทศให้หมดสิ้นไป

เนื่องจากในช่วงหลายปีที่ผ่านมาภาคการเกษตรของประเทศไทยประสบปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง และปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ เป็นต้น โดยสาเหตุประการหนึ่งมาจากระบบโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนไม่ได้รับการพัฒนา ตลอดจนยังขาดปัจจัยการผลิตที่จำเป็น ดังนั้น การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในระดับฐานราก ซึ่งครอบคลุมทั้งกระบวนการตั้งแต่กิจกรรมด้านการผลิต การเพิ่มมูลค่าสินค้า และการตลาด จะส่งผลให้ชุมชนพัฒนาอย่างมั่นคงแข็งแรงต่อไป

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เห็นชอบตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๔ ให้ดำเนินการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐที่กระทรวงการคลังเสนอ เพื่อเพิ่มปริมาณการลงทุนในระดับชุมชนผ่านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลสนับสนุนเงินทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน ๗๙,๕๕๖ กองทุน ผ่านสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) กองทุนละไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ภายใต้วงเงินรวม ๓๙,๐๐๐ ล้านบาท เพื่อใช้ในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน และเพื่อดำเนิน

กิจกรรมอื่น ๆ ที่ชุมชนเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมศักยภาพในการประกอบอาชีพและความ เป็นอยู่ในชุมชนให้ดีขึ้น เช่น ยุ้งฉางชุมชน โรงตากพืชผลทางการเกษตร โรงสีชุมชน โรงงานผลิตปุ๋ย ประจำชุมชน การจัดทำแหล่งเก็บน้ำชุมชน และเครื่องจักรสำหรับแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น^๑

จากพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้าน ปีพ.ศ. ๒๕๔๗ ตามวัตถุประสงค์คือ ๑. เป็นแหล่ง เงินทุนเพื่อจัดสรร ให้กองทุนหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่ม รายได้ และลดรายจ่าย หรือสำหรับ การส่งเสริม และพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิการ หรือประโยชน์ ส่วนรวมอื่นใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน เมือง ๒. เป็นผู้จัดหาแหล่งเงินทุน และ ประสานงานในการกู้ยืมเงินระหว่างกองทุนหมู่บ้าน ๓. ส่งเสริมและพัฒนา หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองให้ มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง ๔. สนับสนุนการ เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองทั้งในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และ พัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงใน หมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง ๕. สนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและ สังคม ให้แก่ประชาชน ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง^๒

ทั้งนี้ ในการประชุมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๙ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๓๕๕๘ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบหลักการ โครงการพระราชรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ร่วมกับคณะสงฆ์ใน เขตกรุงเทพมหานครทั้งสองฝ่าย และคณะสงฆ์ ๑๘ ภาค ทั้งสองฝ่าย สถาบันการเงินของรัฐและ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมจัดตลาดประชารัฐสี่มุมเมือง ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้ มีรายได้น้อยได้มีโอกาสนำผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากโครงการมาออกจ้าน เพื่อจำหน่ายในตลาดที่ จัดไว้ และเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และศูนย์คุณธรรม (องค์กรมหาชน) ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โครงการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศคุณธรรมละธรรมาภิบาล โดย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และประชาชนมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา
๒. เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
๓. เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดในการวางจำหน่ายสินค้าให้หลากหลายขึ้น

^๑สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, คู่มือการดำเนินงาน โครงการเพิ่มความเข้มแข็ง ของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ, (นนทบุรี : สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, ๒๕๕๙), หน้า ๑.

^๒สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และ ชุมชน เมืองแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑, (นนทบุรี : สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, ๒๕๕๙), หน้า ๑๐.

เพื่อให้การดำเนินการตามแนวทางประชารัฐสำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด และดำเนินโดยอยู่บนพื้นฐานความมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และประชาชนยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สังคมและประเทศชาติมีความมั่นคง และความเข้มแข็ง ไปด้วยพร้อมกัน และดำเนินการตามกรอบแนวทางบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดำเนินงาน (Memorandum Of Understanding: MOU) ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จ โดยสรุปรายละเอียดสาระสำคัญแนวทางการดำเนินงานตามกรอบนโยบายของรัฐบาล และสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) โดยกรอบนโยบาย คือ ๑. ส่งเสริมพัฒนาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนให้กระจายโอกาสแก่ประชาชนให้ทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่ ๒. การดำเนินโครงการตลาดประชารัฐในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ๓. ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนรองรับการท่องเที่ยว ๔. การอบรมบ่มเพาะให้สมาชิกโครงการเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม มีธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต สามัคคีปรองดอง เป็นสังคมคุณธรรม เพื่อเป็นกลไกและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

สำหรับแนวทางดำเนินการเฉพาะในกรุงเทพมหานคร จะมีการปรับปรุงการดำเนินการตามมติ ครม. วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ ในการดำเนินโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ร่วมกับคณะสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งสองฝ่าย และคณะสงฆ์ ๑๘ ภาค ทั้งสองฝ่าย สถาบันการเงินของรัฐ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมจัดตลาดประชารัฐ โดยเบื้องต้นทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะคัดเลือกวัดจาก ๓๗ เขตการปกครองสงฆ์ ในกรุงเทพมหานคร อย่างน้อยเขตละ ๑ วัด เข้าร่วมโครงการ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประสานขอความอนุเคราะห์วัดที่มีความพร้อมเพื่อใช้สถานที่ โดย สทบ. และสถาบันการเงินจัดผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร นำผลิตภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโครงการมาออกร้านเพื่อจำหน่ายในตลาดที่จัดไว้ และให้หน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมให้ความรู้และช่วยสนับสนุนต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์ และตลาดให้มีคุณภาพซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าที่มีคุณภาพและราคาเป็นธรรมไปพร้อมกัน ทั้งนี้ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุมคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินการ^๓

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย ต้องเริ่มต้นจาก การศึกษาวิเคราะห์ว่า โครงการตลาดประชารัฐ มีความสภาพการดำเนินการสมบูรณ์สอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลกำหนดไว้อย่างไรบ้าง โดยวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการประเมินโครงการแบบ CIPP Model^๔ ซึ่งมีความเหมาะสมกับ

^๓สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **มติมหาเถรสมาคม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๙), หน้า ๑๕๖.

^๔Stufflebeam, Daniel L.; and Shinkfield, Anthony J., **Evaluation Theory, Models, & Application**, (San Francisco : John Wilwy, 2007), p. 87.

โครงการในลักษณะนี้ และศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของโครงการจัดการตลาดประชารัฐ ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินการโครงการ อย่างไรบ้าง และการที่จะเชื่อมโยงการปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาเถรสมาคม จะทำได้อย่างไร โดยพระสงฆ์จะเข้าไปมีส่วนร่วมในส่วนไหนอย่างไรบ้าง จึงจะเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อกำหนดบทบาทพระสงฆ์ได้ถูกต้อง ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากนั้นจะได้ทำการพัฒนาพระสงฆ์ให้มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะช่วยสนับสนุนโครงการนี้ให้ประสบความสำเร็จได้สมบูรณ์มากขึ้น

ดังนั้น โครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จึงเป็นงานส่วนหนึ่งของพระสงฆ์ ที่เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นหลัก โดยเน้น ๓ ด้านด้วยกัน คือ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อจะได้ทราบถึงการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ได้ช่วยเหลือประชาชนในเรื่องใดบ้าง และประชาชนมีความต้องการในด้านใดบ้าง รวมถึงการศึกษาผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อจะได้จัดเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา และวางแผนในการดำเนินการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ ให้เป็นรูปแบบของการพัฒนาการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและชุมชนต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพทั่วไปของโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนของมหาเถรสมาคมเป็นอย่างไร

๑.๒.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ควรเป็นอย่างไร

๑.๒.๓ การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ควรเป็นอย่างไร และมีวิธีการอย่างไรบ้าง

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปของโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในปัจจุบัน

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” มีการกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

- ๑) แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
 - ๑.๑ ความหมายเกี่ยวกับบทบาท
 - ๑.๒ ประเภทของบทบาท
 - ๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
- ๒) แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์
- ๓) แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์
- ๔) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
- ๕) แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์
- ๖) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
- ๗) บริบทเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและตลาดประชารัฐ
- ๘) ข้อมูลพื้นที่ของตลาดประชารัฐ ๔ แห่ง ที่ใช้ในการวิจัย
 - ๘.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำขวัญเรียม เขตบางกะปิ
 - ๘.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน
 - ๘.๓ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์ เขตคลองสามวา
 - ๘.๔ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดไทร เขตจอมทอง

ทั้งนี้จะได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานครทั้งนี้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการทั้ง ๒ ข้อ คือ

- ๑) ส่งเสริมให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และประชาชนมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา
- ๒) เพิ่มช่องทางการตลาดในการวางจำหน่ายสินค้าให้หลากหลายขึ้น^๕

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์และประชาชนใน ๔ ตลาด คือ ตลาดน้ำขวัญเรียม (เขตบางกะปิ) ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน (เขตตลิ่งชัน) ตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์ (เขตคลองสามวา) และตลาดน้ำวัดไทร (เขตจอมทอง) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จะเลือกจากพระสงฆ์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการตลาดประชารัฐ แบ่งออกเป็น ๒ ดังนี้

^๕สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, มติมหาเถรสมาคม, หน้า ๑๕๔.

๑) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ๑) กลุ่มพระสังฆาธิการ ๒) กลุ่มข้าราชการ และ ๓) นักวิชาการด้านโครงการตลาดประชารัฐ

๒) กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) จึงเจาะจงที่ศึกษาการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๔ ตลาด ประกอบด้วย

- ๑) ตลาดน้ำขวัญเรียม (เขตบางกะปิ)
- ๒) ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน (เขตตลิ่งชัน)
- ๓) ตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์ (เขตคลองสามวา)
- ๔) ตลาดน้ำวัดไทร (เขตจอมทอง)

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๖๐ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ รวมระยะเวลา ๑๔ เดือน

๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

บทบาทพระสงฆ์ หมายถึง การที่พระสงฆ์ให้ความสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย

๑) ส่งเสริมให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และประชาชนมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา

๒) เพิ่มช่องทางการตลาดในการวางจำหน่ายสินค้าให้หลากหลายขึ้น

การส่งเสริม หมายถึง การเกื้อหนุน ช่วยเหลือสนับสนุนให้ดีขึ้น ของพระสงฆ์ที่จะทำให้ประชาชน หรือชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่เป็นอยู่ในทางที่ดีขึ้น

โครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน หมายถึง โครงการตลาด ที่ประชาชน ชุมชน และประชาสังคม มีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาท้องถิ่น สังคม และประเทศ ซึ่งกำหนดไว้ ๒ ด้าน ตามนโยบายของมหาเถรสมาคม คือ

๑) ส่งเสริมให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และประชาชนมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา

๒) เพิ่มช่องทางการตลาดในการวางจำหน่ายสินค้าให้หลากหลายขึ้น

ประชาชน หมายถึง ประชาชน ที่เข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐ ทั้ง ๔ ตลาด ประกอบด้วย ๑) ตลาดน้ำขวัญเรียม (เขตบางกะปิ) ๒) ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน (เขตตลิ่งชัน) ๓) ตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์ (เขตคลองสามวา) ๔) ตลาดน้ำวัดไทร (เขตจอมทอง)

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบสภาพทั่วไปของโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนเพื่อนำมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

๑.๖.๒ ทำให้ทราบบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

๑.๖.๓ ได้การพัฒนารูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

๑.๖.๔ ผลจากการวิจัยนำไปพัฒนาโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานครให้ประสบผลสำเร็จ

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการนำเสนอเป็น ๗ ส่วน ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

๒.๑.๑ ความหมายเกี่ยวกับบทบาท

๒.๑.๒ ประเภทของบทบาท

๒.๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์

๒.๕.๑ การอบรม

๒.๕.๒ การศึกษา

๒.๕.๓ การดูงาน

๒.๖ มติมหาเถรสมาคม เรื่อง โครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน

๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์

๒.๘ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

๒.๙ บริบทเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและตลาดประชารัฐ

๒.๑๐ ข้อมูลพื้นที่ของตลาดประชารัฐ ๔ แห่งที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑๐.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำขวัญเรียม เขตบางกะปิ

๒.๑๐.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน

๒.๑๐.๓ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์ เขตคลองสามวา

๒.๑๐.๔ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดไทร เขตจอมทอง

๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑๑.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาท

๒.๑๑.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวกับพระสงฆ์

๒.๑๑.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริมตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน

๒.๑๒ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท จากเอกสารทางวิชาการต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายเกี่ยวกับบทบาท

ตามความหมาย บทบาท คือ การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่^๑ นอกจากนี้ ยังหมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่ง ซึ่งประกอบด้วยสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใดก็ต้องแสดงพฤติกรรมตามระบุเป็นบทบาทของตำแหน่งนั้น^๒ ทั้งนี้ยังหมายถึง สิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบอำนาจนั้น^๓ และในขณะเดียวกัน บทบาท คือพฤติกรรมหรือการประพฤติปฏิบัติของคนที่ เป็นเจ้าของสถานภาพพิเศษนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง บทบาทหมายถึงการประพฤติปฏิบัติตาม สถานภาพ^๔ รวมถึงบทบาทคือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่า จะต้องปฏิบัติ อย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกับทาง สังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้^๕ และยังหมายถึงภาระหน้าที่รับผิดชอบ สถานภาพของแต่ละบุคคล เช่น เป็นพ่อแม่ นอกจากจะเลี้ยงดูให้ลูกเติบโตแล้ว จะต้องมีบทบาทใน การอบรมสั่งสอนให้ความรู้ ป้อนกันมิให้ลูกทำความชั่วหรือดูแลทุกข์สุขอื่น ๆ ส่วนครูจะต้องมีบทบาท อื่น ๆ นอกเหนือจากการอบรมสั่งสอนวิชาความรู้ เช่น ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนเสื้อผ้าอาหาร ส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนและดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของเด็กๆ^๖ บทบาทก็คือส่วน หนึ่งที่เป็นผลวัดของ สถานภาพ บุคคลจะได้รับมอบหมายให้ดำรงสถานภาพ โดยมีความสัมพันธ์กับ สถานภาพอื่น เมื่อเขา ใช้สิทธิและทำหน้าที่อันเป็นส่วนต่างๆ ของสถานภาพก็แปลว่าเขาแสดง บทบาท^๗

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๖๐๒.

^๒สงวนศรี วิรัชชัย, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : ศึกษาพรการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๒๐.

^๓ปราชญา กล้าผจญ, พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๓๔.

^๔มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา มนุษย์กับสังคม หน่วยที่ ๑-๗, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๖), หน้า ๒๐.

^๕สุพัตรา สุภาพ, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๓๐.

^๖ยนต์ ชุมจิต, ความเป็นครู, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๓๓.

^๗สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๑.

ทั้งนี้ยังมีนักวิชาการต่างประเทศ ให้ความหมายของคำว่า บทบาทเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่คาดหวังของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ สัมพันธภาพระหว่างบทบาทหน้าที่กับความรับผิดชอบ และการที่บุคคลจะดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด จะต้องมียุทธศาสตร์หน้าที่และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ ควบคู่กับตำแหน่งเสมอ บทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ต้องเป็นที่รู้จักและเข้าใจกันระหว่างผู้ดำรงตำแหน่งและผู้เกี่ยวข้อง^๘ นอกจากนี้ยังกล่าวว่าบทบาทเป็นพฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดก็ตาม ที่มีอาศัยการคาดคะเนว่าผู้อื่นหวังที่จะเห็นผู้ดำรงตำแหน่งนั้นควรปฏิบัติเช่นไรเป็นแนวทาง ส่วนมากมักจะสังเกตผู้ดำรงตำแหน่งอื่น แล้วมากำหนดบทบาทของตนเอง การคาดคะเนว่าผู้อื่นต้องการให้ตนทำอะไร ไม่จำเป็นต้องตรงตามลักษณะงานและภาระหน้าที่ของตำแหน่งนั้นๆ^๙ ในขณะเดียวกัน บทบาท ก็คือพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังของบุคคลผู้ยึดครองสถานภาพ บทบาทและสถานภาพมักเกิดขึ้นด้วยกัน สถานภาพ คือชุดของข้อบังคับ กฎเกณฑ์และหน้าที่ บทบาทจึงหมายถึงการแสดงออกรวมถึงชุดของหน้าที่และข้อบังคับ^{๑๐} รวมถึง บทบาทคือ สิทธิหน้าที่ (Rights and Obligation) ของบุคคลที่จะต้องประพฤติปฏิบัติในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม อาทิ บทบาทนักเรียนจะประกอบไปด้วยสิทธิที่คาดหวังให้อิสระในการสอบถามในชั้นเรียน สิทธิที่จะได้รับการประเมินโดยปราศจากการคำนึงถึงความแตกต่างด้านอายุเพศ เชื้อชาติ หรือศาสนา และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมในข้อกล่าวหาเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการ นอกจากสิทธิแล้วนักเรียนจะต้องมีหน้าที่ด้วย ได้แก่ หน้าที่ที่จะต้องเข้าชั้นเรียน หน้าที่ที่จะต้องทำงานต่างๆที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์ หน้าที่ที่จะต้องเคารพสิทธิในการเรียนรู้ของคนอื่น และหน้าที่ที่ไม่ทำลายความสามัคคีของหมู่คณะในการทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน บทบาทของครูอาจารย์ประกอบไปด้วยสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกัน ได้แก่ สิทธิที่คาดหวังให้ได้รับเงินเดือนที่เพียงพอจากโรงเรียน และหน้าที่ที่จะต้องเตรียมการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น^{๑๑} ทั้งนี้ บทบาท คือองค์รวมของบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหนึ่งๆ ในสังคม นั่นคือ เป็นบรรทัดฐานที่แสดงให้เห็นว่าสังคมคาดหวังให้บุคคลในตำแหน่งนั้นๆ กระทำหรือไม่กระทำอะไรได้บ้าง โดยที่บรรทัดฐาน คือกฎของพฤติกรรม(Rules Governing Behavior) เป็นที่กำหนดว่าพฤติกรรมอะไรที่สังคมต้องการยอมรับหรือห้ามปรามมิให้ปฏิบัติเมื่ออยู่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง^{๑๒} และยังมีกรายกคำอุปมาอุปไมยของ Shakespeare ที่กล่าวว่า “โลกทั้งใบคือเวทีละคร และผู้ชายและผู้หญิงทั้งหมดเป็นเพียงผู้แสดง” (All the world’s a stage and all the man women merely players) โดยประยุกต์จากคำ

^๘David, K., **Human Relation at Work**, (New York: McGraw-Hill Book Company, 1992), p. 45.

^๙Sarbin, T.R., “Role Theory” **Handbook of Psychology**, (New York: Addison Wesley Publishing Company, 1995), p. 72.

^{๑๐}Paul B. Horton and Chester L. Hunt, **Sociology**, (Tokyo : McGraw-Hill, Inc, 1994), p. 105.

^{๑๑}David B. Brinkerhoff and Lynn K.White, **Sociology**, (New York: West Publishing Company, 1995), p. 88.

^{๑๒}Rodney Stark, **Sociology**, 4th ed., (California: Wadsworth Publishing Company, 1992), p. 42.

อุปมาอุปไมยดังกล่าว Stephen P. Robbins เสนอว่า สมาชิกทุกคนในสังคมเป็นผู้แสดง (Actor) คือแสดงบทบาทแต่ละบทบาท โดยบทบาทหมายถึง ชุดของแบบแผนพฤติกรรมที่คาดหวังให้เป็นคุณสมบัติเฉพาะของผู้ที่ดำรงตำแหน่งหนึ่งๆ ในสังคม อาทิ ผู้จัดการ พ่อ แม่ ครูอาจารย์ นักเรียน เป็นต้น^{๑๓} และยังให้ความหมายของบทบาทไว้ ๓ ประการ พอสรุปได้ดังนี้

๑) บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความมุ่งหมาย ข้อห้าม ความรับผิดชอบและอื่นๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดไว้ บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปถึงการชี้บ่งถึงหน้าที่อันควรกระทำ

๒) บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คาดคะเนและกระทำเพื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ

๓) บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้นนั่นเอง^{๑๔}

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการงานโดยตรงและงานพิเศษที่ควรจะต้องกระทำ หรือพฤติกรรม ที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม

ทั้งนี้ จากความหมายบทบาทของนักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงประมวลสรุปเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของบทบาทตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๖, หน้า ๖๐๒)	การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ และการแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่
สงวนศรี วิรัชชัย (๒๕๔๗, หน้า ๒๐)	รูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่ง ซึ่งประกอบด้วยสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง
ปราชญา กล้าผจญ (๒๕๔๐, หน้า ๓๔)	สิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (๒๕๔๖, หน้า ๒๐)	พฤติกรรมหรือการประพฤติปฏิบัติของคนที่เป็นเจ้าของสถานภาพพิเศษนั้น
สุพัตรา สุภาพ (๒๕๔๒, หน้า ๓๐)	พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ เพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกับทางสังคมได้

^{๑๓}Stephen P. Robbins, **Organizational Behavior**, 7th ed., (New Jersey: Prentice Hall, 1996), p. 304.

^{๑๔}Levinson, D.J., **Role Personality and Social Structure**, (New York: The Maemil, 1994), p. 11.

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของบทบาทตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ยนต์ ชุ่มจิต (๒๕๔๐, หน้า ๓๓)	ภาระหน้าที่รับผิดชอบสถานภาพของแต่ละบุคคล
สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (๒๕๔๐, หน้า ๑๓๑)	ส่วนหนึ่งที่เป็นพลวัตของ สถานภาพ บุคคลจะได้รับมอบหมายให้ดำรงสถานภาพ โดยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่น
David, K. (1992, p. 45)	เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่คาดหวังของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆสัมพันธ์ภาพระหว่างบทบาทหน้าที่กับความรับผิดชอบ
Sarbin, T.R. (1995, p. 72)	เป็นพฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดก็ตาม ที่มีกฏอัยการคาดคะเนว่าผู้อื่นหวังที่จะเห็นผู้ดำรงตำแหน่งนั้นควรปฏิบัติ
Paul B. Horton and Chester L. Hunt (1994, p. 105)	พฤติกรรมที่ถูกคาดหวังของบุคคลผู้ยึดครองสถานภาพ บทบาทและสถานภาพมักเกิดขึ้นด้วยกัน รวมถึงการแสดงออกรวมถึงชุดของหน้าที่และข้อบังคับ
David B. Brinkerhoff and Lynn K.White (1985, p.88)	สิทธิหน้าที่ ของบุคคลที่จะต้องประพฤติปฏิบัติในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
Rodney Stark (1992, p. 42)	องค์รวมของบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหนึ่งๆ ในสังคม เป็นบรรทัดฐานที่แสดงให้เห็นว่าสังคมคาดหวังให้บุคคลในตำแหน่งนั้นๆกระทำหรือไม่กระทำอะไรได้บ้าง
Stephen P. Robbins (1996, p. 304)	ชุดของแบบแผนพฤติกรรมที่คาดหวังให้เป็นคุณสมบัติเฉพาะของผู้ที่ดำรงตำแหน่งหนึ่งๆ ในสังคม
Levinson, D.J. (1994, p. 11)	๑) ความมุ่งหมาย ข้อห้าม ความรับผิดชอบและอื่นๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดไว้ ๒) ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คาดคะเนและกระทำเพื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ ๓) การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม

๒.๑.๒ ประเภทของบทบาท

บทบาท คือหน้าที่ที่บุคคลต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ได้รับทางสังคมและต้องแสดงออกตามความคาดหวังของสังคม แต่ในขณะเดียวกันทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา วัฒนธรรมและจิตวิทยา มีความเห็นว่าบทบาทเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์สังคมศาสตร์โดยมีนักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาได้มีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่ารวมถึงบทบาทในลักษณะของกระบวนการแสดงบทบาทว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบ ๔ ประการ คือ^{๑๕}

๑) บทบาทที่คาดหวัง (Role Expectation) เป็นบทบาทตามความคาดหวังของผู้อื่นหรือเป็นบทบาทที่สถาบัน องค์กรหรือกลุ่มสังคม คาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ที่บุคคลนั้นครองตำแหน่งอยู่

๒) มโนทัศน์ของบทบาท (Role Conception) คือ การที่บุคคลมองเห็นบทบาทตามการรับรู้ของตนเอง (Perceived Role) ว่าตนเองจะมีบทบาทหรือพฤติกรรมอย่างไร ทั้งนี้การรับรู้บทบาท (Role Perception) และความคาดหวังต่อบทบาทของตนเอง (Role Expectation) ซึ่งทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน

๓) การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptance) ซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อมีความสอดคล้องกันของบทบาทตามความคาดหวังของสังคม (บทบาทในอุดมคติ) การรับรู้บทบาทและความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทตนเอง

๔) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพได้แสดงจริง (Actual Role) ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทที่สังคมคาดหวังหรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้ และความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับระดับของการยอมรับบทบาทของบุคคลที่ครองตำแหน่งอยู่

นอกจากนี้ สำหรับ บทบาทประกอบลักษณะต่าง ๆ ๓ ประการคือ

๑) บทบาทในอุดมคติหรือสิ่งที่สังคมกำหนด (The Socially Prescribed or ideal Role) เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งทางสังคมไว้

๒) บทบาทหน้าที่ควรกระทำ (The Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับซึ่งอาจไม่เหมือนกับบทบาทในอุดมคติหรืออาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

๓) บทบาทที่กระทำจริง (The Performance Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริง ขึ้นอยู่กับความเชื่อความคาดหวังและการรับรู้ของแต่ละบุคคลตลอดจนความกดดันและโอกาสในแต่ละสังคมในระยะเวลาหนึ่งรวมถึงบุคลิภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย^{๑๖}

^{๑๕}Pervin, A. L., **Personality Theory and Research 1999**, (New York: John Wiley,1999), p. 146.

^{๑๖}Bloom, L., & Sclzrnick, P., **Sociology**, (New York: Harper & Row, 1996), p. 36

นักวิชาได้กล่าวลักษณะของบทบาทไว้ ๓ ลักษณะ คือ

๑. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย หรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้มีสถานภาพหนึ่งๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นก็ได้

๒. บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นๆ ที่คาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับค่านิยม ทศนคติ บุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

๓. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual or Enacted Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย สถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม เช่น การกีดกันของกลุ่มต่างๆ และบทบาทที่กระทำจริงอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้^{๑๗}

ประเภทของบทบาทมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

๑. ข้อบัญญัติของสังคม (Prescribed Role) หรือบทบาทอุดมคติ บทบาทอุดมคติจะกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้กับตำแหน่งทางสังคม เช่น จะบอกให้ทราบถึงความคาดหวังต่อผู้เป็นพ่อและแม่ว่าสังคมมีไว้อย่างไร เข้ามีพันธะต่อใครอย่างไร และจะเรียกร้องจากใครได้แค่ไหนเพียงไร

๒. บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความเชื่อที่บุคคลเข้าใจว่า จะต้องทำในตำแหน่งเฉพาะของเขา รวมทั้งการตีความสถานการณ์ของบุคคลเองซึ่งไม่จำเป็นจะต้องตรงกับบทบาทอุดมคติ ในทำนองเดียวกัน บุคคลซึ่งเราจะต้องติดต่อกับนั้นก็อาจแตกต่างกันในด้านแนวความคิด ดังนั้นในการพิจารณาบทบาทที่บุคคลกระทำต่อกันนั้นไม่พึงสรุปเอาว่าบรรทัดฐานต่างๆ ของสังคมนั้นจะได้รับการยอมรับหรือเข้าใจจากบุคคลต่างๆ ไปในแนวเดียวกัน

๓. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role) เป็นบทบาทที่บุคคลลงมือกระทำจริงๆ ซึ่งสิ่งที่บุคคลปฏิบัติจริงนั้นอาจเกินเลยไปกว่าความเชื่อทางสังคม ความคาดหวังของคนอื่นหรือความเข้าใจของบุคคลเอง แต่ขึ้นกับเงื่อนไขของบุคลิกภาพเฉพาะตัว และประสบการณ์ของเขาเองด้วย^{๑๘}

นักวิชาการได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทมีดังนี้ คือบทบาทเป็นรูปธรรม เห็นได้จาก การกระทำที่แสดงออกมา บทบาทมี ๓ ด้าน คือ

๑. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่ บทบาทอันกำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพนั้นๆ ควรกระทำ แต่อาจมีใครที่ทำหรือไม่ใครทำตามนั้นก็เป็นได้

๒. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทอันบุคคลคาดคิด ด้วยตนเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

^{๑๗}งานง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๗-๓๘.

^{๑๘}จักรกริช ธีระกุล, สังคมวิทยาเบื้องต้น, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๕๒), หน้า ๔๕-๔๖.

๓. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย ทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป^{๑๙}

นักวิชาการได้แบ่งบทบาทออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. บทบาทจริง (Actual Role) เป็นพฤติกรรมที่แท้จริงของบุคคล ที่ถูกควบคุมโดยอารมณ์ เจตคติ พฤติกรรมส่วนตัว และปัญหาในการปฏิบัติงาน

๒. บทบาทที่ถูกกำหนด (Prescription Role) เป็นขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งทางหน่วยงานหรือองค์กรเป็นผู้กำหนด

๓. บทบาทคาดหวัง (Expectation Role) เป็นความคาดหวังของบุคคลอื่น หรือสังคมที่มีต่อบุคคลผู้ครองตำแหน่ง และเป็นความคาดหวังของตนเองต่อบทบาทนั้นๆ^{๒๐}

มีนักวิชาการได้จำแนกบทบาทที่สัมพันธ์กับสังคมและลักษณะของบุคคลออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ

๑. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role-Expectations) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดให้แก่บุคคลในสังคมที่ดำรงตำแหน่งหรือสถานภาพต่างๆ ซึ่งเป็นบทบาทที่คนส่วนใหญ่ในสังคมคาดหวังให้สมาชิกของสังคมได้แสดงออก

๒. บทบาทที่อยู่ในความคิด (Role-Conception) เป็นบทบาทที่บุคคลแต่ละคน คาดหวังว่าตนเองควรมีบทบาทอย่างไร จึงได้กำหนดบทบาทในรูปแบบของตนเอง ซึ่งบทบาทที่ตนเอง กำหนดขึ้นนั้น อาจจะมีลักษณะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทที่สังคมคาดหวังก็ได้

๓. บทบาทที่ยอมรับ (Role-Acceptance) เป็นบทบาทที่บุคคลเลือกจะยอมรับหรือปฏิเสธลักษณะบทบาทที่ตนเองชอบหรือไม่ชอบบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือบทบาทที่อยู่ในความคิด

๔. บทบาทที่แสดงออก (Role-Performance) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้แสดงออกซึ่งมีลักษณะหลากหลาย เนื่องจากความแตกต่างในแต่ละบุคคล เช่น ความคิด การยอมรับ อุปนิสัย บุคลิกภาพ ฯลฯ^{๒๐}

บทบาทสามารถจำแนกแบ่งออกเป็นแต่ละประเภทดังนี้

๑. บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ระบุเป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีตัวบทกฎหมาย ระเบียบ กำหนดให้กระทำการกิจกรรมในตำแหน่งหน้าที่นั้นๆ

๒. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงซึ่งจะขึ้นกับ การสงเคราะห์จาก ความเชื่อ ความหวัง การรับรู้ และประสบการณ์ของผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่ง ทั้งยังต้องพิจารณาถึงความกดดัน ขีดจำกัด และโอกาสในแต่ละสังคม ในระยะเวลานั้นๆ ด้วย

^{๑๙} พวงเพชร สุรัตน์วิกุล, **มนุษย์กับสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๖๕-๖๖.

^{๒๐} Allport, Gordon W., **Pattern and growth in personality**, (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1994), p. 184.

๓. บทบาทที่ควรปฏิบัติ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งเชื่อหรือหวังว่าควรกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับ แต่ยังไม่ได้กระทำ ซึ่งอาจจะไม่เหมือนกับบทบาทในอุดมคติ (ไม่มีอยู่ในระบบ, กฎหมาย) และบทบาทที่กระทำจริง นอกจากนี้บทบาทที่ควรกระทำยังขึ้นกับความแตกต่างขององค์กร ความนึกคิด ประสบการณ์ และการรับรู้ของผู้ดำรงตำแหน่งแต่ละคนด้วย^{๒๑}

ลักษณะของบทบาทมีอยู่ ๕ ประการ คือ

๑. บทบาทตามที่กำหนด (Prescribed Roles) หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่มหรือองค์กรกำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่มหรือองค์กรนั้นๆ

๒. บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง (Expected Roles) หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่คนอื่นๆ คาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ

๓. บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง (Subjective Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิด เชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

๔. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหน้าที่แสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง แต่อาจมีกรณีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมคาดหวังผู้อื่น ทั้งๆ ที่บทบาทนั้นไม่ตรงกับบทบาทตามความคิดของตน

๕. บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ (Perceived Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่ง ซึ่งโดยธรรมชาติการรับรู้ของคนเราจะมี การเลือกรับรู้ และมีการรับรู้ที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริงได้ด้วยอิทธิพลจากประสบการณ์หลายอย่าง^{๒๒}

บทบาทที่บุคคลแสดงออก สามารถแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

๑. บทบาทที่กำหนดโดยสังคม (Role Prescriptions) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดว่าบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งนั้นจะต้องทำอย่างไร เช่น สังคมกำหนดไว้ว่าครูจะต้องทำหน้าที่สอน แพทย์จะต้องมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้รักษาคนไข้

๒. บทบาทที่กำหนดให้คนเป็นตัวอย่างของสังคม (Role Stereotypes) เช่น การแต่งกาย การพูดจา ความประพฤติของบุคคลในสังคมย่อมบ่งถึงวัฒนธรรมและสังคมของคนนั้น

๓. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectations) เป็นบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังไว้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะปฏิบัติอย่างไร เช่น ผู้ที่เป็นครูจะต้องมีความรู้ดี มีความประพฤติและมีคุณธรรมของการเป็นครูที่ดี

๔. บทบาทที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์และหน้าที่ที่กำหนดไว้ (Role Enactment) เช่น ครูจะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้าราชการพลเรือน

๕. บทบาทที่ต้องปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้ร่วมงาน (Counter Role Expectations) เช่น คนสองคนทำงานร่วมกันต่างมุ่งหวังว่าแต่ละคนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตน แต่

^{๒๑}Broom L. and P. Selznick, **Sociology**. 5th ed. (New York : Harper & Row, 2003), p. 34.

^{๒๒}สงวนศรี วิรัชชัย, **จิตวิทยาเพื่อการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : ศึกษาพร, ๒๕๔๐), หน้า ๒๓-๒๔.

โดยความเป็นจริงแล้ว ทั้งสองฝ่ายจะต้องดูความมุ่งหวังของฝ่ายตรงข้ามด้วยว่าจะต้องการจะให้ทำอย่างไร^{๒๓}

กระบวนการการแสดงบทบาทของบรรดาสมาชิกภายในองค์การ ย่อมสามารถกำหนดมา ได้เป็น ๔ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ เป็นระยะของการคาดหมายในบทบาท เมื่อคนเราเริ่มเข้ามาในองค์การ ก็จะมีการได้ข้อมูลและข่าวสารจากองค์การ อาจโดยการปฐมนิเทศ การอบรม เพื่อให้คนๆ นั้นสามารถคาดหมายถึงบทบาทที่เขาต้องแสดงออกในองค์การ

ระยะที่ ๒ เป็นระยะที่เป็นทางการ คนที่เข้ามาถูกกำหนดบทบาทที่จะต้องแสดง โดยอาจกำหนดออกมาเป็นวัตถุประสงค์ระเบียบวิธีปฏิบัติงาน กฎ ข้อบังคับ และเขาจะต้องแสดงบทบาท ไปตามที่กำหนดเพื่อแลกกับผลตอบแทนซึ่งอาจจะเป็นผลตอบแทน ทางด้านตัวเงิน หรือทางด้านการ ได้รับการส่งเสริมเลื่อนตำแหน่งหรือผลตอบแทนอื่นๆ

ระยะที่ ๓ เป็นระยะของการเรียนในบทบาท เมื่อคนที่เข้ามาเริ่มปฏิบัติงาน เขาก็จะเริ่มมีการเรียนรู้ในบทบาทที่เขาได้แสดงออกมาอย่างเป็นทางการ และในขณะเดียวกัน เนื่องจากการทำงาน ต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการความคาดหมายของผู้ร่วมงานที่ไม่เป็นทางการที่มีต่อบทบาทของเขาก็มีส่วนสำคัญ เขาต้องพยายามที่จะปรับบทบาทของเขา ให้สอดคล้องกับความคาดหมายที่เป็นทางการ จากองค์การและความคาดหมายที่ไม่เป็นทางการจากผู้ร่วมงาน

ระยะที่ ๔ ระยะของการคงอยู่หรือออกไปจากองค์การ เมื่อคนเข้าในองค์การได้ปฏิบัติงานมาจนถึงระยะนี้ เขาก็ทราบว่าเขาควรจะอยู่ หรือลาออกไปจากองค์การ โดยอาศัยการเรียนรู้ จากบทบาทที่ผ่านมาในระยะที่ ๓ เขาจะคงอยู่ต่อเมื่อบทบาทที่เขาแสดง อยู่สอดคล้อง หรือเป็นไปตามความคาดหมายขององค์การ และตามความคาดหมายที่ไม่เป็นทางการของผู้ร่วมงาน ถ้าหากบทบาทที่เขาแสดงอยู่ไม่สอดคล้องหรือไม่เป็นไปตาม ความคาดหมายขององค์การ หรือตามความคาดหมายที่ไม่เป็นทางการของผู้ร่วมงานอันใดอันหนึ่งแล้ว ก็จะมีสาเหตุเกิดความขัดแย้งในบทบาทหรือความไม่ชัดเจนในบทบาทขึ้น หากไม่สามารถแก้ไข ก็จะเกิดความเบื่อหน่าย ความไม่พึงพอใจและลาออกไปในที่สุด^{๒๔}

จะเห็นได้ว่าเรื่องราวของบทบาทมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนในองค์การคน ในองค์การจะแสดงพฤติกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ในบทบาทที่เป็นที่คาดหวังจากผู้อื่น และองค์การตำแหน่งและบทบาททางสังคมไว้อาจกล่าวได้ ดังนี้

๑. มีสถานภาพ (Status) อยู่จริงในสังคม และมีอยู่ก่อนที่ตัวคนจะเขาไปแสดง หรือครองสถานภาพนั้น

^{๒๓}Hunt Raymond G., Role and Conflict Selected Reading and Project in Social Psychology, (New York : Random House, 1995), p. 6.

^{๒๔}ธงชัย สันติวงษ์, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๙๒-๙๓.

๒. มีบทบาทที่ควรเป็น (Ought-to-Role) ประจำตำแหน่ง

๓. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญใน การกำหนดฐานะตำแหน่ง และบทบาทที่ควรจะเป็น

๔. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่ง และบทบาทหน้าที่ได้มาจากการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (Socialization) ในสังคมนั้นๆ

๕. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้น จะไม่แน่นอนเสมอว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริง ของคนที่ครองฐานะตำแหน่งอื่นๆ เพราะพฤติกรรมจริงๆ นั้นเป็นผลของการปฏิกิริยา ของคนที่ครองตำแหน่งที่มีต่อบทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง และบุคลิกภาพ ของผู้อื่นที่เข้าร่วมในพฤติกรรมและ

ครองกระตุ้น (Stimulus) ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ ที่เกิดการติดต่อทางสังคม^{๒๕}
ดังนั้น สรุปได้ว่า บทบาทจึงเป็นความคาดหวังทางการกระทำว่า ในสถานภาพหนึ่งๆ บุคคลควรมีบทบาทเช่นไร โดยมีการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญ เพื่อให้ทราบว่า แต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาทเช่นไร ซึ่งการเรียนรู้บทบาทนี้จะเกิดจากการเลียนแบบอย่างและการสังเกตจากบุคคลที่เรายึดถือ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างของบทบาทของตน ที่จะแสดงต่อผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมที่ตนเองต้องการ แต่ทั้งนี้การเสนอภาพของตนเองหรือการแสดงบทบาทและการสวมบทบาทนี้ อาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับความคาดหวังของสังคมก็ได้

ทั้งนี้ จากประเภทของบทบาทของนักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงประมวลสรุปเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Pervin, A. L. (1989, p. 146)	๑) บทบาทที่คาดหวัง (Role Expectation) ๒) มโนทัศน์ของบทบาท (Role Conception) ๓) การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptance) ๔) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance)
Bloom, L., & Sclzrnick, P. (1996, p. 36)	๑) บทบาทในอุดมคติหรือสิ่งที่สังคมกำหนด (The Socially Prescribed or ideal Role) ๒) บทบาทหน้าที่ควรกระทำ (The Perceived Role) ๓) บทบาทที่กระทำจริง (The Performance Role)
จำนง อติพัฒนสิทธิ์ และคณะ (๒๕๔๕, หน้า ๓๓๗-๓๔๘)	๑. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ๒. บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) ๓. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual or Enacted Role)

^{๒๕} ติดยา สุวรรณะขุ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๔๕.

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
จักรรัช อีระกุล (๒๕๔๒, หน้า ๓๗-๓๘)	๑. ข้อบัญญัติของสังคม (Prescribed Role) ๒. บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) ๓. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role)
พวงเพชร สุรัตน์วิกุล (๒๕๔๒, หน้า ๖๕-๖๖)	๑. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ๒. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) ๓. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual Role)
อรุณ รักธรรม (๒๕๔๐, หน้า ๓๑)	๑. บทบาทจริง (Actual Role) ๒. บทบาทที่ถูกกำหนด (Prescription Role) ๓. บทบาทคาดหวัง (Expectation Role)
Allport, Gordon W. (1994, p. 184)	๑. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role-Expectations) ๒. บทบาทที่อยู่ในความคิด (Role-Conception) ๓. บทบาทที่ยอมรับ (Role-Acceptance) ๔. บทบาทที่แสดงออก (Role-Performance)
สงวนศรี วิรัชชัย (๒๕๔๐, หน้า ๒๓-๒๔)	๑. บทบาทตามที่กำหนด (Prescribed Roles) ๒. บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง (Expected Roles) ๓. บทบาทตามความคิดของผู้ที่อยู่ในตำแหน่ง (Subjective Roles) ๔. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Roles) ๕. บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ (Perceived Roles)
Hunt Raymond G. (1995, p.6)	๑. บทบาทที่กำหนดโดยสังคม (Role Prescriptions) ๒. บทบาทที่กำหนดให้คนเป็นตัวอย่างของสังคม (Role Stereotypes) ๓. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectations) ๔. บทบาทที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์และหน้าที่ที่กำหนดไว้ (Role Enactment) ๕. บทบาทที่ต้องปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้ร่วมงาน (Counter Role Expectations)
ธงชัย สันติวงษ์ (๒๕๔๐, หน้า ๙๒-๙๓)	ระยะที่ ๑ เป็นระยะของการคาดหมายในบทบาท ระยะที่ ๒ เป็นระยะที่เป็นทางการ ระยะที่ ๓ เป็นระยะของการเรียนในบทบาท ระยะที่ ๔ ระยะของการคงอยู่หรือออกไปจากองค์กร
จิตยา สุวรรณะชฎ (๒๕๔๐, หน้า ๔๕)	๑. มีสถานภาพ (Status) ๒. มีบทบาทที่ควรเป็น (Ought-to-Role) ๓. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมนั้นๆ ๔. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่ง และบทบาทหน้าที่ได้มา ๕. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นจะไม่แน่นอนเสมอ

๒.๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

จากการรวบรวมเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ มีนักวิชาการผู้อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทไว้มากมาย ดังนี้

นักวิชาการได้รวบรวมทฤษฎีบทบาทและได้อธิบายโดยสรุปในแต่ละทฤษฎีไว้ดังต่อไปนี้^{๒๖}

๑. ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton, s role theory) ได้กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

๒. ทฤษฎีบทบาทของแนดล (Nadel, s role theory) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทคือส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ๓ ลักษณะ คือส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครู ต้องพูดเก่งหรือมีอารมณ์ขัน ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดไม่ได้ เช่น เป็นแพทย์ต้องรักษาคนไข้และส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภาโดยกำหนดให้เป็นสมการได้ดังนี้

$$P = f(a, b, c \dots)$$

ถ้ากำหนดให้

P คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดไม่ได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลายๆส่วน อย่างน้อย ๓ ส่วน ขึ้นไปจนถึง n ส่วน

๓. ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Homann, s role theory) ได้กล่าวว่าบุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตลอดกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นครูสอนตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

๔. ทฤษฎีบทบาทของพาร์สันส์ (Parson, s role theory) กล่าวว่า ความสำเร็จระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตนเช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

๕. ทฤษฎีบทบาทของเมอร์ตัน (Merton, s role theory) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีมากขึ้นเรื่อยๆกับทักษะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

๖. ทฤษฎีบทบาทของกูด (Good, s role theory) กล่าวว่า บทบาทคือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคลและบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ

^{๒๖} สงวน สุทธิเลิศอรุณ, จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๖๙-๗๑.

๗. ทฤษฎีบทบาทของกัสคิน (Guskin,s role theory) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเองและทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

จากทฤษฎีที่ระบุข้างต้น ได้สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทแบ่งได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ^{๒๗}

๑. บทบาทที่เป็นจริง (Actual Role) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะเป็นบทบาทหน้าที่ที่สังคมคาดหวัง หรือบทบาทที่ตนคาดหวัง หรืออาจไม่เป็นบทบาทที่ตนเองหรือสังคมคาดหวังก็ได้

๒. บทบาทตามความคาดหวัง (Expected Role) เป็นบทบาทหน้าที่ผู้อื่นคาดหวังว่าเจ้าของควรมีบทบาทเช่นไร

๓. บทบาทตามลักษณะการรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทหน้าที่เจ้าของสถานภาพรับรู้ว่าจะมีบทบาทเช่นไร

นอกจากนี้ ได้รวบรวมทฤษฎีบทบาทและได้อธิบายโดยสรุปในแต่ละทฤษฎีไว้เพิ่มเติมและสอดคล้องกัน ดังต่อไปนี้^{๒๘}

๑. ทฤษฎีของลินตัน (Linton) ลินตันให้แนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพหรือฐานะ (status) และบทบาท (role) ไว้ว่า สถานภาพเป็นนามธรรมหรือตำแหน่งซึ่งฐานะจะเป็นตัวกำหนดบทบาทของตำแหน่งนั้นว่ามีภารกิจและหน้าที่อย่างไร ดังนั้นเมื่อมีตำแหน่ง สิ่งที่มาคือ บทบาทของตำแหน่งซึ่งทุกตำแหน่งต้องมีบทบาทกำกับ

๒. ทฤษฎีของเพียร์สัน (Pearson) เพียร์สันกล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทพิเศษของแต่ละบุคคลซึ่งคนในสังคมมีความจำเป็นที่ต้องติดต่อสัมพันธ์กัน ต้องมีความสนใจกันเป็นพิเศษและให้ความเห็นว่า สภาพสังคมในโรงเรียนจะประกอบด้วย ครูใหญ่ ครู นักเรียน ซึ่งต้องติดต่อสัมพันธ์กัน และมีความสนใจกันเป็นพิเศษ

๓. ทฤษฎีของฮอว์แมนส์ (Homan) ฮอว์แมนส์กล่าวว่า ตำแหน่งเป็นสาระของพฤติกรรมสัมพันธ์บุคคลจะปฏิบัติอย่างไรก็ต่อเมื่อเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ตนเองและคิดเสมอว่าตำแหน่งเป็นเพียงปัจจัยที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมเท่านั้น ดังนั้น บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสังคม

ทั้งนี้ ได้รวบรวมทฤษฎีบทบาทและได้อธิบายโดยสรุปไว้ ดังนี้

๑. ทฤษฎีของเดโซ สวานานนท์ ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทซึ่งสรุปได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยลักษณะ ๔ ประการ ดังต่อไปนี้^{๒๙}

๑.๑ รู้สภาพของตนในสังคม

๑.๒ คำนึงถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

^{๒๗} สงวน สุทธิเลิศอรุณ, จิตวิทยาสังคม, หน้า ๕๖-๕๗.

^{๒๘} นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม, จิตวิทยาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ๒๕๕๕), หน้า ๔๘-๕๑.

^{๒๙} เดโซ สวานานนท์, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๔.

๑.๓ คำนึงถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับผู้อื่น และ

๑.๔ ประเมินผลการแสดงบทบาทของตนเอง

๒. ทฤษฎีของโคเฮน ได้กล่าวสรุปทฤษฎีบทบาทไว้ว่า การที่สังคมกำหนดเฉพาะเจาะจงให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใดบทบาทหนึ่งนั้น เรียกว่า บทบาทที่ถูกกำหนด ถึงแม้ว่าบุคคลบางคนมิได้ประพฤติปฏิบัติตามบทบาท ที่สังคมกำหนดให้ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง การที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกจริงตามตำแหน่งของเขา ความไม่ตรงกันของบทบาทที่ถูกกำหนดกับบทบาทที่ถูกปฏิบัติจริงนั้น อาจมีสาเหตุมาจากสิ่งต่างๆ เหล่านี้^{๓๐}

๒.๑ บุคคลขาดความเข้าใจในบทบาทที่สังคมต้องการ

๒.๒ ความไม่เห็นด้วยหรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด และ

๒.๓ บุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ทฤษฎีของมิด มิดได้กล่าวถึงทฤษฎีบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติจริง หรือบทบาทที่เป็นจริง ซึ่งจะต้องประกอบด้วยสิ่งดังต่อไปนี้^{๓๑}

๓.๑ การรู้จักตนเองตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๓.๒ พฤติกรรมตามสถานการณ์ที่กำหนดให้จะต้องมีความเหมาะสมกับการส่งเสริมฐานะของตนเอง

๓.๓ ภูมิหลังของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นนั้น การเป็นแบบอย่างเพื่อให้การกระทำบางอย่างเป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ และ

๓.๔ การประเมินผลการกระทำตามบทบาท สามารถดำเนินการด้วยตนเองหรือโดยคนอื่น

จากทฤษฎีทั้งหลายที่กล่าวมานี้ พอจะสรุปได้ว่า บทบาทเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ตำแหน่งตามสถานภาพที่ตนเองเป็นอยู่ ถ้าตำแหน่งหรือสถานภาพเปลี่ยนไป บทบาทก็เปลี่ยนตามไปด้วย ดังนั้นตำแหน่งและสถานภาพกับการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบตามตำแหน่งและสถานภาพจึงควบคู่กันเสมอ

นอกจากนี้ ทฤษฎีที่เป็นทฤษฎีย่อยของทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory) ซึ่งกล่าวถึงลักษณะของสังคมมนุษย์ และลักษณะของปัจเจกชน (Individual) ผลของตัวเชื่อมระหว่างสังคมและมนุษย์ก็คือบทบาทนั่นเอง ทฤษฎีบทบาทมองสังคมมนุษย์เป็นโครงข่าย (Network) ของตำแหน่งทางสังคม (Positions) หรือสถานภาพ (Status) โดยมีปัจเจกชนเป็นผู้แสดงบทบาท ทั้งนี้ ไม่ว่าตำแหน่งแต่ละตำแหน่งหรือกลุ่มสังคมอันประกอบไปด้วยตำแหน่งทางสังคมจำนวนหนึ่ง ล้วนแต่จะมีความคาดหวังจากสังคมเป็นกรอบให้ผู้ดำรงตำแหน่งแสดงหรืออาจกล่าวอีกทฤษฎีหนึ่งว่า สังคมมนุษย์ก็คือโรงละคร มนุษย์แต่ละคนก็คือตัวแสดง ที่มีบทบาท

^{๓๐}Cohen, *Theories in Social Psychology*, (New York: Basic Books, 2007), p. 22.

^{๓๑}Mead, C., *Analog VLSI and Neural Systems*, (Addison Wesley: New York, 2009), p.

แนชต์สำหรับแสดง ตัวละครมีบทบาทเป็นตัวกำกับ มนุษย์ในสังคมต้องเชื่อฟังผู้มีอำนาจในสังคม พร้อมปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ที่ต้องสวมบทบาทผู้ชมประเภทต่างๆ (Generalized Others)^{๓๒}

สรุปได้ว่า ทฤษฎีบทบาท เป็นการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ โดยปฏิบัติงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของกลุ่มคนหรือสังคม บทบาทเป็นแนวความคิดในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ที่ควบคู่กับฐานะตำแหน่ง ฐานะตำแหน่งเป็นหน้าที่ของตำแหน่ง ผู้ใดสวมตำแหน่งนั้นก็จะมีหน้าที่ตามตำแหน่งนั้นด้วย ส่วนบทบาทในการประพฤติปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตามตำแหน่งนั้นๆ บทบาทและพฤติกรรมมนุษย์มีส่วนประกอบอีก ๓ ประการ คือ

- ๑) บทบาทที่ถูกกำหนดขึ้น เป็นบทบาทตำแหน่งหน้าที่สิทธิทางสังคม
 - ๒) บทบาทที่ถูกคาดหวังเป็นบทบาทที่อยู่ในระดับของความคิดส่วนบุคคลหรือเป็นความคาดหวังของสังคมที่ต้องให้บุคคลแสดงบทบาทตามตำแหน่งหน้าที่ รวมทั้งความคาดหวังของตนเอง แสดงพฤติกรรมตามความคาดหวัง และ
 - ๓) บทบาทที่เป็นจริง เป็นบทบาทที่เจ้าของตำแหน่งหน้าที่ตามสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวังหรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวังหรือเป็นบทบาทที่ถูกกำหนดหรืออาจจะไม่เป็นไปตามทั้งบทบาทที่ถูกกำหนดและบทบาทที่ถูกคาดหวังก็ได้
- การที่คนเราอยู่ร่วมกันในชุมชนหนึ่งๆ นั้นย่อมมีการปฏิสัมพันธ์กัน พึ่งพาซึ่งกันและกัน ต่างมีหน้าที่ สถานะและมีบทบาทแตกต่างกันไป บทบาทและสถานภาพเกิดจากการที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการแบ่งงานกันทำตามตำแหน่งหน้าที่ในสังคม นอกจากนี้ บทบาทเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติของบุคคลแต่ละคน โดยมีตัวกำหนดบทบาทคือหน้าที่ ตำแหน่ง หรือสถานภาพของบุคคล ถ้าตำแหน่งหรือสภาพการณ์เปลี่ยนไปบทบาทก็อาจจะเปลี่ยนตามไปด้วยและถ้าบุคคลใดในสังคมมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมากขึ้นเท่าใดบทบาทก็จะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

ทั้งนี้ จากทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาทของนักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงประมวลสรุปเป็นตารางดังต่อไปนี้

^{๓๒}Mead, G.H., *Sociology: Themes and Perspectives*, 3rd ed, (London: Unwin Hyman Limited, 1990) p. 789.

ตารางที่ ๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สงวน สุทธิเลิศอรุณ (๒๕๕๐, หน้า ๖๙-๗๑)	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท มีดังนี้ ๑. ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ ลินตัน (Ralp Linton,s role theory) ๒.ทฤษฎีบทบาทของแนดล (Nadel,s role theory) ๓. ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Homann,s role theory) ๔. ทฤษฎีบทบาทของพาร์สันส์ (Parson,s role theory) ๕. ทฤษฎีบทบาทของเมอร์ตัน (Merton,s role theory) ๖. ทฤษฎีบทบาทของกูด (Good,s role theory) ๗. ทฤษฎีบทบาทของกัสคิน (Guskin,s role theory)
นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม (๒๕๕๕, หน้า ๔๘-๕๑)	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท มีดังนี้ ๑. ทฤษฎีของลินตัน (Linton) ๒. ทฤษฎีของเพียร์สัน (Pearson) ๓. ทฤษฎีของฮอร์แมนส์ (Homan)
เดโช สวานานนท์ (๒๕๕๑, หน้า ๑๐๔)	๑. รู้สภาพของตนในสังคม ๒. คำนึงถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ๓. คำนึงถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ๔. ประเมินผลการแสดงบทบาทของตนเอง
Cohen (2007, p.22)	๑. บุคคลขาดความเข้าใจในบทบาทที่สังคมต้องการ ๒. ความไม่เห็นด้วยหรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด ๓. บุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
Mead, C. (2009, p.40)	๑. การรู้จักตนเองตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ๒. พฤติกรรมตามสถานการณ์ที่กำหนดให้จะต้องมีความเหมาะสมกับการส่งเสริมฐานะของตนเอง ๓. ภูมิหลังของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นนั้น การเป็นแบบอย่างเพื่อให้การกระทำบางอย่างเป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ และ ๔. การประเมินผลการกระทำตามบทบาท สามารถดำเนินการด้วยตนเองหรือโดยคนอื่น
Mead, G.H (1990, p. 789)	ทฤษฎีย่อยของทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory) ซึ่งกล่าวถึงลักษณะของสังคมมนุษย์ และลักษณะของปัจเจกชน (Individual) ผลของตัวเชื่อมระหว่างสังคมและมนุษย์ก็คือบทบาทนั่นเอง ทฤษฎีบทบาทมองสังคมมนุษย์เป็นโครงข่าย (Network) ของตำแหน่งทางสังคม (Positions) หรือสถานภาพ (Status) โดยมีปัจเจกชนเป็นผู้แสดงบทบาท

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์มีนักวิชาการหลากหลายท่านได้แสดงทัศนะไว้ ดังนี้

การปกครองคณะสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าจะทรงดูแลด้วยพระองค์เองทรงอยู่ในฐานะประมุข และทรงให้ความสำคัญเสมอภาคในการบัญญัติสิกขาบทต่างๆ พระองค์จะทรงทำท่ามกลางสงฆ์สังฆกรรมต่างๆ ที่กระทำต้องได้รับเสียงเอกฉันท์จากคณะสงฆ์จึงจะสามารถดำเนินต่อไป ทำให้พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปอย่างรวดเร็ว สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงทิ้งไว้เป็นมรดกมาถึงปัจจุบันก็คือ พระธรรมวินัยซึ่งจะเป็นหลักในการที่สถาบันสงฆ์จะใช้เป็นสื่อในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้กับชาวโลกต่อไป และจะเป็นสิ่งกำหนดบทบาทหรือจุดยืนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสงฆ์กำหนดสังคมชาวโลกในปัจจุบันและอนาคตอีกด้วย^{๓๓} เช่นเดียวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ย่อมต้องมีความผู้นำหรือภาวะผู้นำในการบริหาร โดยบริหารตามหลักภาวะผู้นำนั้น มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้นำที่มีหน้าที่ในการดูแลปกครองคณะสงฆ์ แม้ว่าจะเกิดปัญหาจากภายในและภายนอกคณะสงฆ์ก็ตาม พระพุทธองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้รอดพ้นจากภัยต่างๆ ได้ จนกระทั่งเสด็จดับขันธปรินิพพาน หลังจากที่พระพุทธองค์เสด็จปรินิพพานแล้ว พระมหากัสสปะ ผู้เป็นพระสาวกสำคัญยิ่งที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะสงฆ์ให้เป็นประธานใหญ่ในการทำสังคายนาครั้งที่ ๑ ที่ถ้ำสทตบรรณในเขาเวภาระเขตกรุงราชคฤห์^{๓๔} หลังจากสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ ๓ พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งพระมหาเถระไปประกาศพระพุทธศาสนา ๙ สายและประเทศไทยได้รับผลจากการเผยแผ่คราวนั้นด้วย^{๓๕} ทำให้พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานในดินแดนสุวรรณภูมิ อันเป็นที่ตั้งของประเทศไทย และอีกหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาตั้งแต่ยุคกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีของไทย ก็ยังมีการใช้หลักภาวะผู้นำควบคู่กับหลักพุทธธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มาโดยตลอดจนถึง ในยุคปัจจุบันนี้

การปรับระบบบริหารองค์การชาวพุทธไว้ในหนังสือเรื่องพระพุทธศาสนา ในยุคโลกาภิวัตน์ว่า การบริหารองค์การชาวพุทธควรกระจายอำนาจให้มากขึ้นแม้แต่การปกครองคณะสงฆ์ก็ไม่จำเป็นต้องเลียนแบบระบบราชการที่ซึกซำไม่ทันการ และคณะสงฆ์อาจจะคิดระบบการปกครองให้มุ่งพัฒนาให้วัดแต่ละวัดให้เข้มแข็งเป็นที่พึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง จากนั้นวัดทั้งหลายก็ต้องสร้างเครือข่ายโยงใยร่วมกันทำงานทั่วประเทศ ทั้งพยายามลดขั้นตอนสายบังคับบัญชาที่ซ้ำซ้อนไม่ทันการณ์โดยปรับปรุงระบบพระสังฆาธิการหรือทำเอเนจเนียริงให้กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์อีกประการหนึ่ง การปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ถือว่าเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธาน มีการบังคับบัญชากันลงไปตามลำดับชั้นนับตั้งแต่ระดับมหา

^{๓๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), การศึกษาที่สากลบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒.

^{๓๔} สว่าง หล่อสาราญ, ตำนานพระพุทธสาวก, (กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๗.

^{๓๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธบริษัทกับพระธรรมวินัย, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญา, ๒๕๔๒), หน้า ๙.

เถระสมาคมลงไปจนถึงเจ้าอาวาสอันเป็นการปกครองบังคับบัญชาตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕^{๓๖}

ดังนั้น คำว่า “พระสังฆาธิการ” เป็นคำรวมตำแหน่งพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เริ่มใช้มาแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ จนถึงปัจจุบัน โดยมีกฎหมายเถรสมาคมฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ กำหนดนามเป็นครั้งแรกโดยเปลี่ยนคำว่า “พระคณาธิการ” มาเป็น “พระสังฆาธิการ” ให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ รวมคำว่า “พระ” “สังฆ” และ “อธิการ” เป็น “พระสังฆาธิการ” แปลตามรูปศัพท์ว่า “พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์” “พระภิกษุผู้ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง” ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่า หมายถึง “พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์” มีตำแหน่งดังนี้

๑. เจ้าคณะใหญ่
๒. เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค
๓. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด
๔. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ
๕. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
๖. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส^{๓๗}

เจ้าคณะและเจ้าอาวาสดังกล่าวนี้ เป็นผู้ทำงานคณะสงฆ์อย่างมีอำนาจเต็มตามกฎหมาย และครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัด ส่วนรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะมีอำนาจหน้าที่เต็มตามตำแหน่ง ก็เพราะได้รับการมอบหมายจึงบัญญัตินามว่า “พระสังฆาธิการ” ซึ่งเทียบได้กับข้าราชการของฝ่ายราชอาณาจักร ส่วนเลขานุการเจ้าคณะและเลขานุการรองเจ้าคณะ หาได้เป็นพระสังฆาธิการไม่ เพราะเป็นเพียงผู้ทำการเลขานุการ

จากความหมายข้างต้น พระสังฆาธิการ จึงหมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้

๑. เจ้าคณะใหญ่
๒. เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค

นอกจากนี้ คำว่าพระสังฆาธิการ มาจากคำว่า “สังฆ” และ “อธิการ” เป็นพระสังฆาธิการ แปลตามรูปศัพท์ว่าพระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์ หรือ พระภิกษุผู้ทำงานในคณะสงฆ์โลกมีอำนาจเต็มตามหน้าที่ จึงหมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์^{๓๘}

^{๓๖} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), การปกครองคณะสงฆ์ไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๗๖.

^{๓๗} กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑), บทนำ

^{๓๘} สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอำนาจเจริญ, การปฏิบัติงานพระพุทธศาสนา โครงการประชุมพระสังฆาธิการเจ้าคณะจังหวัดอำนาจเจริญ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา. ๒๕๔๗), หน้า ๘.

พระสังฆาธิการ เป็นพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ โดยกำหนดตำแหน่งพระภิกษุดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตามลำดับชั้นไว้ได้แก่ ระดับเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว จะมีอำนาจเต็มตามกฎหมายคณะสงฆ์ กฎ มติ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคมครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัด พระสังฆาธิการจึงมีลักษณะความเป็นผู้นำในการพัฒนาพระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ที่อยู่ในหมู่บ้าน และในชุมชน โดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา

ความสำคัญของพระสังฆาธิการ พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ จัดการและพัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุ สามเณร ดูแลวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้พระภิกษุ สามเณร มีจริยวัตรทั้งดงาม ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมพระวินัยนับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาได้ยั่งยืน ดูแลความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุ สามเณร มิให้ออกจากพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษา จัดการวัด และสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลกรรมทางศาสนา กระทรงศึกษาธิการ ระบุถึงความสำคัญของพระสังฆาธิการว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบต่อไป ก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจ หน้าที่ในการบริหารและจัดการวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ^{๓๙}

พระสังฆาธิการเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนาให้ปฏิบัติถูกต้อง เป็นประโยชน์ทั้งงานศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์

ดังนั้นพระสังฆาธิการ จึงเป็นพระภิกษุที่ปฏิบัติภารกิจของพระพุทธศาสนาที่จะช่วยส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและสร้างศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อพระพุทธศาสนา และ“พระสังฆาธิการ” เป็นคำรวมตำแหน่งพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เริ่มใช้มาแต่ พ.ศ.๒๕๐๖ จนถึงปัจจุบัน โดยมีกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๕๐๖) ว่าด้วย

^{๓๙} กรมการศาสนา, **คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๒๙.

การแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ กำหนดนามเป็นครั้งแรก โดยเปลี่ยนคำว่า “พระฆาธิการ” มาเป็น “พระสังฆาธิการ” ให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ รวมคำว่าพระ “สังฆ” และ “อธิการ” เป็น “พระสังฆาธิการ” แปลตามรูปศัพท์ว่า “พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิ์ขาดในทางคณะสงฆ์” “พระภิกษุผู้ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง” ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่า หมายถึง “พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์” มีตำแหน่งดังนี้

- ๑) เจ้าคณะใหญ่
- ๒) เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค
- ๓) เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด
- ๔) เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ
- ๕) เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
- ๖) เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

เจ้าคณะและเจ้าอาวาสดังกล่าวนี้ เป็นผู้ทำงานคณะสงฆ์อย่างมีอำนาจเต็มตามกฎหมาย และครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัด ส่วนรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะมีอำนาจหน้าที่เต็มตามตำแหน่ง ก็เพราะได้รับการมอบหมาย จึงบัญญัตินามว่า “พระสังฆาธิการ” ซึ่งเทียบได้กับข้าราชการของฝ่ายราชอาณาจักร ส่วนเลขานุการเจ้าคณะและเลขานุการรองเจ้าคณะ หาได้เป็นพระสังฆาธิการไม่ เพราะเป็นเพียงผู้ทำการเลขานุการสร้างความเข้มแข็ง และความมั่นคงของพระพุทธศาสนาคำสั่งแต่งตั้งพระสังฆาธิการเช่น เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะตำบล ต้องเป็นไปตามกฎหมายมหาเถรสมาคมซึ่งออกตามความพ.ร.บ.คณะสงฆ์ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวไม่ใช่กฎหมายที่กระทบกระเทือนสิทธิของคู่กรณีแม้จะมีบทกำหนดโทษไว้ก็ไม่ทำให้เป็นกม.ปค. ดังนั้น มหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการอนุมัติแต่งตั้งดังกล่าวจึงไม่เป็นการใช้อำนาจทางปกครอง แต่เป็นคำสั่งในกิจการทางปกครองของคณะสงฆ์ตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์^{๔๐}

ตามคู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ คำสั่งของคณะสงฆ์ การแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการ ได้กำหนดคุณสมบัติทั่วไปของพระสังฆาธิการไว้ ๗ ข้อ ดังนี้^{๔๑}

๑. มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
๒. มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง
๓. มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย
๔. เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์
๕. ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ
๖. ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณที่พึงรังเกียจมาก่อน
๗. ไม่เคยถูกถอดถอนหรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน

^{๔๐}สำนักงานเจ้าคณะภาค ๑๖, คู่มือปฏิบัติการคณะสงฆ์, (สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเลขานุการภาค ๑๖ วัดท่าไทร, ๒๕๔๗), หน้า ๔๖.

^{๔๑}กรมการศาสนา, คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา, หน้า ๔๑๑.

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม มีดังนี้ คือ^{๔๒}

๑. การแต่งตั้งเจ้าคณะใหญ่ จะต้องมียุทธศาสตร์ทั่วไปแล้วจะต้องมีพรรษาพัน ๓๐ และมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่ารองสมเด็จพระราชาคณะ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งพระภิกษุที่มีคุณสมบัติให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

๒. การแต่งตั้งเจ้าคณะภาคจะต้องมียุทธศาสตร์ทั่วไปแล้วจะต้องมีพรรษาพัน ๓๐ พรรษา และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดในภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือมีสมณศักดิ์ ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นเทพ หรือเป็นพระราชาคณะซึ่งเป็นพระคณาจารย์เอกหรือเป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยค การแต่งตั้งเจ้าคณะภาคเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุที่มีคุณสมบัติ เสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาเพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาคจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และได้รับแต่งตั้งอีกได้

๓. การแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดจะต้องมียุทธศาสตร์ทั่วไปแล้ว จะต้องมีพรรษาพัน ๑๐ พรรษากับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่า พระราชาคณะชั้นสามัญ หรือเป็นพระคณาจารย์โทขึ้นไปหรือเป็นเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า ๖ ประโยค การแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดในภาคใด ให้เจ้าคณะภาคนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ เสนอเจ้าคณะใหญ่พิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม

๔. การแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอ จะต้องมียุทธศาสตร์ทั่วไปแล้ว จะต้องมีพรรษาพัน ๑๐ พรรษากับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลในอำเภอนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ๔ ปี หรือมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร หรือเป็นพระคณาจารย์ตรีขึ้นไป หรือมีเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า ๔ ประโยค การแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดใด ให้เจ้าคณะจังหวัดนั้นคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวเสนอเจ้าคณะภาคเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง โดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

๕. การแต่งตั้งเจ้าคณะตำบล จะต้องมียุทธศาสตร์ทั่วไปแล้ว จะต้องมีพรรษาพัน ๕ พรรษากับมีสำนักอยู่ในเขตอำเภอนั้น และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในตำบลนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ๔ ปี หรือเป็นพระภิกษุมีสมณศักดิ์ หรือเป็นพระคณาจารย์ หรือเป็นเปรียญธรรมหรือนักธรรมเอก การแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลในอำเภอใด ให้เจ้าคณะอำเภอคัดเลือกพระภิกษุ ผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวเสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง เมื่อได้แต่งตั้งแล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนา และรายงานเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ

๖. การแต่งตั้งเจ้าอาวาสที่เป็นพระอารามราษฎร์ จะต้องมียุทธศาสตร์ทั่วไปแล้วจะต้องมีพรรษาพัน ๕ พรรษา และเป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในถิ่นนั้น ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงในตำบลใด ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล ให้เจ้าคณะอำเภอเลือกเจ้าอาวาสในตำบลนั้น รวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่า ๓ รูปร่วมกันพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัด

^{๔๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑๒

เพื่อพิจารณาแต่งตั้ง ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสนั้น ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาแต่งตั้งในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส นอกจากพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติ และระบุหน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติ เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง

๗. การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง คือต้องมีพรรษาพ้น ๑๐ พรรษา เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอกต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชวชิรญาณสำหรับพระอารามหลวงชั้นโท ต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชวชิรญาณสำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี ต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก ส่วนพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะส่วนหนึ่งดังนี้ คือ มีพรรษาพ้น ๑๐ พรรษา เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอกต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชวชิรญาณสำหรับพระอารามหลวงชั้นโท ต้องมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี ต้องมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท หรือพระครูสัญญาบัตรที่มีนิตยภัตไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโทสำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี การแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดคัดเลือกพระภิกษุที่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว แต่กรณีเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อบรรณการพิจารณา ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาคดำเนินการในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติและระบุหน้าที่ที่มอบหมายให้ปฏิบัติ แล้วรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาเสนอตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม สมเด็จพระสังฆราชแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามมติมหาเถรสมาคมการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ พระสังฆาธิการ พระสังฆาธิการจะพ้นจากตำแหน่งได้ในกรณีรณภาพ หรือพ้นจากความประพฤติหรือลาออก หรือย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่ หรือให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่โดยถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่ ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่

สรุป พระสังฆาธิการต้องมีวิญญูคุณวุฒิการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์จัดการและพัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุ สามเณร ดูแลวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้พระภิกษุ สามเณร มีจริยวัตรที่งดงาม ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมพระวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาได้ยั่งยืน ดูแลความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุ สามเณร มิให้ออกจากพระธรรมวินัย

ทั้งนี้ จากแนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์ของนักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงประมวลสรุปเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์ตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (๒๕๕๑, หน้า ๓๒)	การปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าจะทรงดูแลด้วยพระองค์เองทรงอยู่ในฐานะประมุข และทรงให้ความสำคัญเสมอภาคในการบัญญัติสิกขาบทต่างๆ สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงทิ้งไว้เป็นมรดกมาถึงปัจจุบันก็คือ พระธรรมวินัยซึ่งจะเป็นหลักในการที่สถาบันสงฆ์จะใช้เป็นสื่อในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้กับชาวโลกต่อไป
สง่า หล่อสาราญ (๒๕๕๑, หน้า ๑๗)	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ย่อมต้องมีความผู้นำหรือภาวะผู้นำในการบริหาร โดยบริหารตามหลักภาวะผู้นำนั้น มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้นำที่มีหน้าที่ในการดูแลปกครองคณะสงฆ์ แม้ว่าจะเกิดปัญหาจากภายในและภายนอกคณะสงฆ์ก็ตาม พระพุทธองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถบริหารกิจการคณะสงฆ์ ให้รอดพ้นจากภัยต่างๆ ได้ จนกระทั่งเสด็จดับขันธปรินิพพาน
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (๒๕๔๙, หน้า ๗๖)	การบริหารองค์การชาวพุทธควรกระจายอำนาจให้มากขึ้นแม้แต่การปกครองคณะสงฆ์ก็ไม่จำเป็นต้องเลียนแบบระบบราชการที่ชักช้า ไม่ทันการ และคณะสงฆ์อาจจะคิดระบบการปกครองให้มุ่งพัฒนาให้วัดแต่ละวัดให้เข้มแข็งเป็นที่พึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง โดยการปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ถือว่าเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธาน มีการบังคับบัญชากันลงไปตามลำดับขั้นนับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปจนถึงเจ้าอาวาสอันเป็นการปกครองบังคับบัญชาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕
กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑)	พระสังฆาธิการ" เป็นคำรวมตำแหน่งพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เริ่มใช้มาแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งหมายถึง "พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์" มีตำแหน่งดังนี้ ๑. เจ้าคณะใหญ่ ๒. เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค ๓. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด ๔. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ ๕. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล ๖. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์ตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอำนาจเจริญ (๒๕๔๗, หน้า ๘)	พระสังฆาธิการ มาจากคำว่า “สังฆ” และ “อธิการ” เป็นพระสังฆาธิการ แปลตามรูปศัพท์ว่าพระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิ์ขาดในทางคณะสงฆ์ หรือ พระภิกษุผู้ทำงานในคณะสงฆ์โลกมีอำนาจเต็มตามหน้าที่ จึงหมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์
กรมการศาสนา (๒๕๔๐, หน้า ๒๙)	พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ จัดการและพัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี ความสำคัญของพระสังฆาธิการว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบต่อไปก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจ หน้าที่ในการบริหารและจัดการวัด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
สำนักงานเจ้าคณะภาค ๑๖ (๒๕๔๗, หน้า ๔๖)	"พระสังฆาธิการ" ซึ่งเทียบได้กับข้าราชการของฝ่ายราชอาณาจักร ส่วนเลขานุการเจ้าคณะและเลขานุการรองเจ้าคณะ หาได้เป็นพระสังฆาธิการไม่ เพราะเป็นเพียงผู้ทำการเลขานุการสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงของพระพุทธศาสนาคำสั่งแต่งตั้งพระสังฆาธิการ ดังนั้น มหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการอนุมัติแต่งตั้งดังกล่าวจึงไม่เป็นการใช้อำนาจทางปกครอง แต่เป็นคำสั่งในกิจการทางปกครองของคณะสงฆ์ตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์
กรมการศาสนา (๒๕๔๐, หน้า ๒๙)	คุณสมบัติทั่วไปของพระสังฆาธิการไว้ ๗ ข้อ ดังนี้ ๑. มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง ๒. มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง ๓. มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย ๔. เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์ ๕. ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ ๖. ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน ๗. ไม่เคยถูกถอดถอนหรือถูกปลดจากตำแหน่งใด

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์

จากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์ไว้หลายท่าน ดังนี้

งานสาธารณสงเคราะห์เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมีวัดและพระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่โครงการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โครงการบรรพชาอุปสมบทสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัด เจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุม อบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ให้สถานที่ที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วย ผู้ยากไร้ เป็นต้น

วัดกับบ้าน หรือพระสงฆ์กับชาวบ้านนั้น ไม่ว่าจะครั้งสมัยพุทธกาล หรือสมัยปัจจุบันย่อมต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นสถาบันหลักเป็นสถาบันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่มีความผูกพันเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และกับชุมชนชาวบ้านมาเป็นระยะเวลายาวนานนับตั้งแต่เริ่มแรกของการมีวัดเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสาธารณสงเคราะห์ ไว้ดังนี้

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระสงฆ์ สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระสงฆ์ สามเณรที่วัดประสบภัยขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ ให้สถานที่ที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การช่วยเหลือผู้ป่วย ยากไร้ เป็นต้น^{๔๓} สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับ หลักการบริหารวัดด้านสาธารณสงเคราะห์สมัยใหม่ ดังนี้^{๔๔}

๑) การสร้างค่านิยม ได้แก่ การสร้างฉันทะให้เกิด ทั้งแก่ผู้บริหารเองด้วย และผู้ที่อยู่ในโครงสร้างการบริหารนั้นด้วย เพื่อให้เกิดแนวคิดและการประพฤติปฏิบัติเป็นไปในแนวทางระบบ แบบแผนที่ได้วางไว้ เพื่อการบริหารวัด จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

๒) จัดโครงสร้าง ได้แก่ การสร้างรูปแบบระบบการบริหารให้เหมาะสม เป็นไปตามเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ โครงสร้างจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ในการสร้างความสำเร็จให้แก่การบริหารวัดของท่าน

๓) จัดระบบงาน ได้แก่ การรักษการบริหารต่างๆ ที่อยู่ภายในวัด ให้เป็นไปอย่างมีระบบ และเป็นระเบียบเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานและเป็นการง่ายแก่การตรวจสอบ

^{๔๓}กรมการศาสนา, คู่มือการบริหารจัดการวัดฉบับย่อ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๗.

^{๔๔}สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, วัดพัฒนา ๔๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๔๖-๔๘.

๔) จัดกิจกรรม ได้แก่ การสร้างรูปแบบในเชิงปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับการบริหารงาน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

๕) บุคลากร ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้อยู่อาศัยในวัดนั้นๆ การเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ เป็นสิ่งที่ควรตระหนักอย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานของท่านจะสำเร็จหรือไม่ ส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้นจึงควรเลือกใช้บุคคลให้เหมาะสม

๖) เสริมทักษะ ได้แก่ การสร้างความรู้เพิ่มเติมแก่บุคลากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

๗) กลยุทธ์ ได้แก่ วิธีการหรือกลวิธีที่ท่านเลือกใช้ในการบริหารนั้น ระบบ รูปแบบ ต้องเหมาะสมกับปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว

นอกจากนี้ แนวคิดการบริหารวัดด้านงานสาธารณสงเคราะห์ ว่า ต้องปฏิบัติให้ได้ตามหลัก สะอาด สว่าง และสงบ ดังนี้

๑) สะอาด หมายถึง การดูแลและการจัดการวัดที่ดี ไม่สกปรกรกรุงรัง จัดเสนาสนะเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่เกศศรัทธาปสาทะแก่ผู้มาพบเห็น ไม่สร้างความขุนของใจแก่ผู้มาเยือน

๒) สว่าง หมายถึง การจัดวัดที่ดีโปร่ง สบายตา ไม่รกทึบ หรือมีความสลับซับซ้อน เน้นความเรียบง่ายและประโยชน์ให้สูงสุด

๓) สงบ หมายถึง วัดเป็นสถานที่ที่สงบจากอบายมุข ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม ร่มเย็นเป็นสุข ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ^{๔๕}

ทั้งนี้ ลักษณะของงานสังคมสงเคราะห์ว่า “งานสงเคราะห์ควรจะมีหลักใหญ่ว่า สงเคราะห์ เพื่อให้เขาช่วยเหลือตัวเองได้ คือทำให้เขาารู้และสามารถที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ จะเป็นการสงเคราะห์ที่มีผลยืนยาวและมีผลจริง ถ้าจะสงเคราะห์แต่พิติดมีแต่จะทำให้คนอ่อนแอ สงเคราะห์ด้วยวัตถุมากเกินไป ก็ทำให้โง่งม จะต้องสงเคราะห์ให้เขาฉลาดขึ้น ให้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร ชีวิตเป็นอย่างไร เกิดมาทำไม จะต้องทำอะไร จะต้องให้เขาตั้งหน้าช่วยตนเองก่อน เราจะต้องช่วยเขาให้ถูกในการที่จะมีชีวิตอยู่ในโลกให้สมกับที่เป็นมนุษย์ที่ดีในโลก เพราะฉะนั้น การสงเคราะห์ทางวัตถุก็ทำไปตามสมควรแต่ต้องสงเคราะห์ให้เกิดความสว่างไสวทางวิญญาณนี้ ซึ่งไม่ต้องลงทุนมาก ส่วนการสงเคราะห์ด้วยวัตถุสิ่งของนั้นต้องลงทุนมาก การสงเคราะห์ไม่จำเป็นต้องเป็นการให้การช่วยเหลืออะไรเสมอไป สิ่งใดเป็นการกระทำที่ดีขึ้นก็เป็นการสงเคราะห์ทั้งนั้น แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่ใช่สิ่งที่พอใจแก่ผู้ถูกสงเคราะห์ก็ตาม มันก็ยังเป็นการสงเคราะห์อยู่นั่นเอง ในทางพระพุทธศาสนา แม้พระพุทธเจ้าเอง พระองค์ก็ทรงสงเคราะห์ภิกษุด้วยการชี้โทษ ตักเตือนในเรื่องต่างๆ ขนาดภิกษุประพฤติไม่ดี ไม่อยู่ในกรอบแห่งพระวินัย ซึ่งทรงตรัสไว้ว่า เราจะไม่ทำแก่พวกเธออย่างทณฺณอม เหมือนช่างหม้อกระทำแก่หม้อที่ยังดิบยังเปียกอยู่ เราจะขนาบแล้วขนาบอีก ชี้โทษแล้วชี้โทษอีก ผู้ใดมีแก่นผู้นั้นจะทนอยู่ได้ นี่คือวิธีการของพระพุทธเจ้าที่สงเคราะห์สัตว์โลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือภิกษุทั้งหลาย ชี้โทษแล้วชี้โทษอีก ขนาบแล้วขนาบอีกอย่างตรงกันกับช่างหม้อที่กระทำแก่หม้อที่ยังดิบยังเปียกอยู่ และถึงขนาดที่ว่าให้มันเหลือแต่

^{๔๕}สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, วัดพัฒนา ๕๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๖-๒๗.

คนที่มีแก่น คนที่ไม่มีแก่นก็ต้องออกไปจากศาลานี้ คนที่มีแก่นเหลืออยู่ สำหรับการบรรลุธรรม หรือ การบรรลุมรรคผลแม้อย่างนี้ใครๆ ก็ต้องยอมรับว่าเป็นการสงเคราะห์อยู่นั่นเองแถมจะเป็นการสงเคราะห์ที่ยิ่งกว่าการสงเคราะห์อย่างอื่นด้วย มันคล้ายกับว่าหมอชุดแผลเอาเนื้อร้ายออก มันก็เจ็บปวดเหลือทน แต่ก็เป็นการสงเคราะห์แก่คนป่วยนั่นเอง การสังคmsgเคราะห์ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่ถูกอกถูกใจผู้ถูกสงเคราะห์เสมอไป และการที่จะมีสงเคราะห์อย่างถูกอกถูกใจเสมอไปมันอาจจะเป็นการทำลายสังคmsgขึ้นมาได้”^{๔๖} ยังได้กล่าวอีกว่า ในการสงเคราะห์ พระพุทธองค์ยังทรงให้หลักการสงเคราะห์แก่ผู้อื่น ดังนี้^{๔๗}

๑. พุทธศาสนามีหลักติเตียนการสงเคราะห์ ชนิดที่ยิ่งทำไปผู้รับการสงเคราะห์ยิ่งจมดิ่งในทางจิตวิญญาณลงไป

๒. ต้องระวังการสงเคราะห์ บางทีทำให้ผู้รับการสงเคราะห์อ่อนแอลงไปก็มี ทำให้เขาเกิดนิสัยที่รอการช่วยเหลือจากผู้อื่น

๓. การสงเคราะห์ที่ดี ในที่สุดจะทำให้เกิดนิสัยอยากจะช่วยผู้อื่นขึ้นมา ไม่ทำให้เขาเกิดนิสัยที่รอการช่วยเหลือจากผู้อื่น

ดังนั้น “สังคmsgเคราะห์” หมายถึง “การยึดเหนี่ยวจิตใจ ประสานหมู่ชนให้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือการให้สังคmsgรวมกลุ่มกัน อยู่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แตกกระจัดกระจาย” และท่านยังกล่าวต่อไปอีกว่า การสังคmsgเคราะห์ไม่ใช่เป็นเพียงการนำสิ่งของไปแจกหรือไปให้เท่านั้น เพราะการทำอย่างนั้นไม่สามารถทำให้เขาช่วยตัวเองได้ ในขณะที่ปรัชญาของงานสังคmsgเคราะห์ที่เป็นงานในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทั้งผู้ที่เดือดร้อนและไม่เดือดร้อนให้สามารถช่วยตนเองได้เข้ากับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือหลักของสังคmsgธรรม ๔ ประการ ได้แก่^{๔๘}

๑. ทาน การให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจในศิลปะวิทยาการต่างๆ

๒. ปิยวาจา การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน พูดอย่างรักกันคือกล่าวคำสุภาพ ไพเราะน่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐานชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจ สมานสามัคคี เกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๓. อตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ ทำประโยชน์แก่เขา คือช่วยเหลือด้วยแรงกายและ ขวนขวายช่วยกิจกรรมต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์รวมทั้งช่วยแก้ปัญหา และช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

^{๔๖}พุทธทาสภิกขุ, วิสาขบูชาเล่มที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : การพิมพ์พระนคร, ๒๕๒๕), หน้า๑๒๖-๑๒๘.

^{๔๗}พุทธทาสภิกขุ, การสังคmsgเคราะห์ที่ยังขาดอยู่, (นนทบุรี : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๓๗), หน้า ๑๖-๑๗.

^{๔๘}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พระพุทธศาสนากับการพัฒนาการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า๒๖-๒๗

๔. สมานัตตา การวางตนให้เข้ากับผู้ที่สมควรรับการสงเคราะห์ได้คือ ไม่ไว้ตัวจนเกินไปจนใครใคร่เข้าไม่ติด ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุข ทุกข์ คือร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

ทั้งนี้ การสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานในส่วนไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างถนนทำสะพาน ศาลาพักผ่อนงานนี้จะมี อบต. เข้ามาทำหน้าที่ ส่วนที่คณะสงฆ์จะช่วยสังคมได้ เช่นการช่วยเหลือผู้ยากไร้เพราะถูกไฟไหม้บ้าน การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัยหรือการจัดการให้ฟรีในพิธีงานศพ ไม่เก็บค่าน้ำค่าไฟไม่เก็บค่าเจ้าพนักงาน หากเขามีศรัทธาก็จะทำบุญ ส่วนนี้ก็จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับชาวบ้านที่เป็นพุทธศาสนิกชนได้ ตลอดทั้งให้การช่วยเหลือสังคมทั้งภายในวัดและนอกวัด ภายในวัด เช่น อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาพึ่งมาทำบุญที่วัดให้เหมาะสมและวัดต้องสะอาด สะดวก สบาย ภายนอกวัด เช่น สงเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านที่มีทุกข์เท่าที่จะทำได้ย៉ำนิงดูต้าย^{๔๙} และยังรวมถึงการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะมี ๔ ประการ คือ^{๕๐}

๑. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการเอง ซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มิวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

๒. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้น เป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่ เพื่อเป็นแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมการจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่นๆ

๓. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง การสร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อ เครื่องมือแพทย์ การสร้างประปาหมู่บ้าน การสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปลูกต้นไม้ และอื่นๆ ข้อนี้นับเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์

๔. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้ง หน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชน ทั้งด้านไฟไหม้และน้ำท่วม พร้อมทั้งมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติ ก็ตั้งกองทุนทำอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส

^{๔๙}พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ มุสสุธมโม), สารภาค ๑๕, (กาญจนบุรี : สำนักพิมพ์ธรรมเมธี, ๒๕๔๘), หน้า ๒๕.

^{๕๐}พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๕๗-๕๘.

สำหรับความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การสาธารณสงเคราะห์เป็นการจัดให้การสงเคราะห์ในด้านต่างๆ แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายกทายิกาของวัดหรือประชาชนทั่วไป วัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้านและบ้านอยู่ได้ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อประชาชนเดือดร้อนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นหน้าที่ของวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือ การสาธารณสงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับการสงเคราะห์ประชาชนในขอบเขตที่วัดจะจัดได้^{๕๑} ดังนั้น โดยสรุปหลักการบริหารและการจัดการวัดด้านสาธารณสงเคราะห์ในยุคโลกาภิวัตน์ ไว้ดังนี้^{๕๒}

๑) ควรมีการคัดสรรอบรมบุคคล ผู้จะมาบวชในพระพุทธศาสนา ให้เป็นที่มั่นใจที่จะเข้ามาศึกษาธรรม

๒) ต้องมีการศึกษาอบรมธรรมแก่ผู้เข้ามาบวชทั้งก่อน ระหว่างและหลังการบวชด้วย

๓) ต้องมีการปฏิบัติธรรมในระหว่างบวชเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อการเผยแผ่ต่อไปแก่ประชาชน

๔) แต่ละวัดจักต้องให้พระสงฆ์ที่ศึกษาธรรมดีแล้วให้ได้มีโอกาสเผยแผ่แก่ประชาชน เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน และความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และต้องพยายามวิเคราะห์หาทางเผยแผ่ธรรมต่อประชาชนด้วยความเมตตาอย่างต่อเนื่องด้วย มิใช่รอให้ผู้มานิมนต์เท่านั้น

๕) กิจกรรมการศึกษาธรรมของประชาชน ควรมุ่งให้การศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ทั้งในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้วยหลักการแห่งความไม่ประมาทและหลักการแห่งการพึ่งตนเอง

๖) ศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ ดังนั้น การปกครองสงฆ์ให้มีพฤติกรรม และการกระทำที่เหมาะสม นับเป็นเรื่องสำคัญเบื้องต้นที่พระทุกรูปพึงปฏิบัติ เจ้าอาวาสควรดำเนินการให้พระทุกรูปในสังกัดมีภาพลักษณ์ที่ดี เมื่อประชาชนพบเห็นจักเกิดความศรัทธา ถือเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเบื้องต้นแล้ว

๗) พระควรยึดหลักการเผยแผ่ธรรมด้วยหลัก ๖ ประการ ดังนี้

(๑) ห้ามปรามการทำความชั่วทั้งมวล

(๒) ส่งเสริมให้กระทำความดีทั้งมวล

(๓) ให้ได้ฟังและได้รู้ธรรมที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง

(๔) ช่วยเสริมในสิ่งที่ประชาชนได้ยินได้รู้แต่ไม่เข้าใจให้เข้าใจ

(๕) ให้คิดอนุเคราะห์ผู้อื่นด้วยเมตตา ปราณนาดี

(๖) บอกทางสวรรค์ คือ ทางดำเนินชีวิตที่ดี ถูกต้อง ให้ประชาชน

๘) การเผยแผ่ธรรมควรศึกษากลุ่มคน หรือบุคคลเป้าหมาย วิเคราะห์การนำเสนอธรรมให้เหมาะสมต่อสภาพ เหตุ ผล ตน ประมาณ กาลเวลา ชุมชน และบุคคล เป็นสำคัญ

^{๕๑}พระราชาธรมุนี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ), การจัดสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ของวัด, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔.

^{๕๒}คะเนิงนิตย จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒-๒๖.

๙) เจ้าอาวาสทุกแห่งควรปกครองดูแลพระสงฆ์ สามเณร ไวยาวัจกร ศิษย์วัด ผู้อาศัยในวัดหรือเกี่ยวข้องกับวัด ให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นการสร้างศรัทธาแก่ประชาชนผู้พบเห็น และมาติดต่อกับวัด

๑๐) จักต้องพยายามบริหารวัดให้มีอาคารสถานที่อาณาบริเวณ เหมาะสมต่อการศึกษา และปฏิบัติธรรมทั้งในส่วนของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ให้สอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนา มีความสงบร่มเย็น ทำให้อยากเข้ามาหาความสงบและศึกษาธรรม รวมทั้งสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต จักต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญแก่ประชาชนที่มาวัดหรือที่อยู่ใกล้วัดด้วย

๑๑) วัดกับประชาชนจักต้องเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน พระพุทธศาสนาจึงจะอยู่ได้อย่างมั่นคง ดังนั้น นอกจากพระจะให้ธรรมแก่ประชาชนแล้ว ก็ควรจัดวัดและเครื่องใช้ของวัดอย่างมีระบบ ให้เหมาะต่อการให้บริการประชาชนเพื่อกิจการของพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นการดึงประชาชนเข้ามาใกล้ชิดกับวัด และพระก็ควรหาทางช่วยเหลือในด้านธรรมแก่ประชาชนต่อไปตามความเหมาะสมด้วย

๑๒) ประชาชนเป็นจำนวนมากที่ยังเชื่อโชคลาง ของขวัญ วัตถุมงคล และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยหวังว่าสิ่งเหล่านี้จะบันดาลความโชคดี ความร่ำรวย ความสำเร็จแก่เขาได้ ทำให้ประชาชนขาดการพึ่งตนเอง ไม่พัฒนา พระพุทธศาสนาควรทำหน้าที่เป็นยารักษาโรคเหล่านี้ โดยการไม่ไปถูก ตำหนิ การกระทำเหล่านั้น แต่ควรใช้หลักธรรมในเรื่องเหตุและผล เรื่องการพึ่งตนเอง เรื่องการศึกษา ฝึกฝน พัฒนา และการครองชีวิตอย่างไม่ประมาทมาใช้ในการเผยแพร่ โดยให้เครื่องราง ของขวัญ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคล เป็นเครื่องปิดช่องความประหวั่นใจ จักทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ผลดียิ่งขึ้น

๑๓) ศาสนาพุทธเป็นของคู่กับชุมชน วัดก็ครบทุกตำบล และจะเป็นศูนย์รวมของประชาชนในแต่ละตำบล หากจะจัดการบริหารวัดให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน ที่พัฒนาทั้งจิตใจ และคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ จะทำให้ความสัมพันธ์ของประชาชนกับพระพุทธศาสนาเจริญอย่างยั่งยืน โดยที่พระสงฆ์จะให้ธรรมทานแก่ประชาชน ส่วนประชาชนจะให้อำมิสทานแก่พระสงฆ์ นับเป็นการเกื้อกูลกันอย่างถูกต้องเพื่อการมีพลังอยู่ในสังคมต่อไป

๑๔) การจัดการบริหารวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน จำเป็นต้องจัดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมของวัด ร่วมบริหารวัดตามหลักการของพระพุทธศาสนา ด้วย จึงสมควรปรับปรุงการบริหารวัดให้เป็นองค์การบริหารวัด ถึงแม้วัดแต่ละวัดจะเป็นนิติบุคคลอยู่แล้วก็ตาม แต่การมีองค์กรร่วมบริหารวัด เสนอความคิดและให้เจ้าอาวาสตัดสินใจในดำเนินการ ประชาชนก็จะร่วมดำเนินการอย่างเต็มที่ เต็มใจ พุทธศาสนาย่อมเจริญยิ่งขึ้น

๑๕) กรมการศาสนา และกระทรวงศึกษาธิการ ย่อมมีเจตนาที่ดีในการรักษาและพัฒนาพระพุทธศาสนา ดังนั้น เจ้าอาวาสและพระภิกษุควรศึกษางานโครงการของทางราชการ เพื่อประสานการดำเนินงาน ให้เกิดการพัฒนาพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น

๑๖) วัดทุกวัดควรได้ดำเนินการรักษาและฟื้นฟูธรรมชาติ เช่น ร่วมจัดโครงการป่าชุมชน โครงการอุทยานการศึกษา เป็นต้น จะได้ทั้งการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ และการใช้ต้นไม้เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่ธรรมต่อไปด้วย

๑๗) มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรสูงสุด ซึ่งเจ้าอาวาสและพระสงฆ์จะต้องศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานเพื่อการเผยแผ่ธรรม และพัฒนาพระพุทธศาสนาจะได้ตรงตามนโยบาย ถูก ทิศทาง แก่ไขสถานการณ์และเหมาะสมกับโอกาส ย่อมเป็นพลังส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑๘) หลักการบริการ การดำเนินงานต่างๆ ควรมีการวางแผนระยะสั้น ระยะยาว เพื่อการ ปฏิบัติพัฒนาวัด และควรให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ หลักการเหล่านี้พระสงฆ์ สามารถค้นคว้าให้เกิดความรู้ได้ซึ่งจักต้องยึดหลักการ การฝึกฝน การพัฒนา การไม่ประมาท และ หลักการพึ่งตัวเองเป็นสำคัญ จึงจะบังเกิดผลดี

๑๙) สงฆ์ควรมีความสมณะ มีความเป็นอยู่ง่ายๆ ไม่หวังลาภสักการะ มุ่งศึกษา ปฏิบัติ ธรรม และเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน ดังนั้น กิจกรรมที่วัดต่างๆ ดำเนินอยู่ขณะนี้จึงจำเป็นต้องมีการ ทบสวน สังคายนา เพื่อการพัฒนาที่มั่นคงยั่งยืนของพระพุทธศาสนาต่อไป

๒๐) ปัจจุบันจำนวนพระสงฆ์มีมาก ยิ่งในฤดูพรรษายังมีจำนวนมากขึ้นกว่าปกติหลายเท่า ดังนั้น จำเป็นต้องมีการปกครองพระบวชใหม่โดยให้พระที่ประพฤติดีแล้วดูแลปกครองอบรมพระบวช ใหม่เป็นกลุ่มๆ จะช่วยส่งเสริมพระวินัย และการศึกษาของสงฆ์ได้ดีขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาสงฆ์ พัฒนาวัด พัฒนาบทบาทหน้าที่ของสงฆ์ จนเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง

ดังนั้น การสาธารณสงเคราะห์ว่าเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคมได้ กำหนดหน้าที่ให้ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีหน้าที่ควบคุมและ ส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อย การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ในเขตการปกครองของตน ให้ดำเนิน ไปด้วยดี^{๕๓}

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการได้ให้ความคิดเห็นการสังคมสงเคราะห์ไว้ว่า เป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ในการจัดบริการเพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาขีดความสามารถภายในของแต่ละบุคคล ทำให้เขา ทั้งหลายสามารถทำหน้าที่ของตนเองในสังคม (Social Functioning) ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังรู้จัก ใช้ศิลป์ที่จะนำศาสตร์ต่างๆ มาใช้อย่างผสมผสานกลมกลืนในการช่วยเหลือผู้รับบริการทั้งระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน^{๕๔} รวมถึงการสังคมสงเคราะห์ ความเป็นศิลป์ในการใช้ทรัพยากร ตลอดจนความคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อให้เกิดผลดีแก่การให้บริการ ช่วยบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน และทำให้เกิดการตอบสนองความต้องการของบุคคล กลุ่ม ชุมชน และนักสังคมสงเคราะห์สามารถใช้วิธีการตาม หลักการทางวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะให้ผู้รับบริการหรือกลุ่มเป้าหมายสามารถช่วยตนเองได้^{๕๕}

^{๕๓}คำร้อง วุฒิจันทร์, การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๑๑๘.

^{๕๔}Arthur E. Fink, *The Field of Social Work*, (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1994), p. 3.

^{๕๕}Herbert H. Stroup, *Social Work : An introduction to the Field*, 2nd col., (New York : American Book, 1990), pp. 1-2.

สรุปได้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการที่พระสงฆ์ให้ความสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ทั้งนี้ จากแนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์ของนักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงประมวลสรุปเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์ตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กรมการศาสนา (๒๕๔๐, หน้า ๗)	การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (๒๕๔๖, หน้า ๔๖-๔๘)	หลักการบริหารวัดด้านสาธารณสงเคราะห์สมัยใหม่ ดังนี้ ๑) การสร้างค่านิยม ๒) จัดโครงสร้าง ๓) จัดระบบงาน ๔) จัดกิจกรรม ๕) บุคลากร ๖) เสริมทักษะ ๗) กลยุทธ์
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (๒๕๕๐, หน้า ๒๖-๒๗)	ต้องปฏิบัติให้ได้ตามหลัก สะอาด สว่าง และสงบ ดังนี้ ๑) สะอาด หมายถึง การดูแลและการจัดการวัดที่ดี ไม่สกปรกรกรุงรัง จัดเสนาสนะเป็นระเบียบเรียบร้อย ๒) สว่าง หมายถึง การจัดวัดที่ดูโปร่ง สบายตา ไม่รกทึบ หรือมีความสลับซับซ้อน เน้นความเรียบง่ายและประโยชน์ให้สูงสุด ๓) สงบ หมายถึง วัดเป็นสถานที่ที่สงบจากอบายมุข ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม ร่มเย็นเป็นสุข ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ
พุทธทาสภิกขุ (๒๕๒๕, หน้า ๑๒๖-๑๒๘)	งานสงเคราะห์ควรจะมีหลักใหญ่กว่า สงเคราะห์เพื่อให้เขาช่วยตัวเองได้ คือทำให้เขารู้และสามารถที่จะช่วยตัวเองได้ จะเป็นการสงเคราะห์ที่มีผลยืนยาวและมีผลจริง การสังคมสงเคราะห์ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่ถูกออกถูกใจผู้ถูกสงเคราะห์เสมอไป และการที่จะมัวสงเคราะห์อย่างถูกออกถูกใจเสมอไปมันอาจจะเป็นการทำลายสังคมขึ้นมาได้

ตารางที่ ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์ตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พุทธทาสภิกขุ (๒๕๓๗, หน้า ๑๖-๑๗)	ในการสงเคราะห์ พระพุทธองค์ยังทรงให้หลักการสงเคราะห์แก่ผู้อื่น ดังนี้ ๑. พุทธศาสนามีหลักคติเตือนการสงเคราะห์ ชนิดที่ยิ่งทำไปผู้รับการสงเคราะห์ยิ่งจมดิ่งในทางจิตวิญญาณลงไป ๒. ต้องระวังการสงเคราะห์ บางที่ทำให้ผู้รับการสงเคราะห์อ่อนแอลงไปก็มี ทำให้เขาเกิดนิสัยที่รอการช่วยเหลือจากผู้อื่น ๓. การสงเคราะห์ที่ดี ในที่สุดจะทำให้เกิดนิสัยอยากจะช่วยผู้อื่นขึ้นมา ไม่ทำให้เขาเกิดนิสัยที่รอการช่วยเหลือจากผู้อื่น
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (๒๕๕๐, หน้า ๒๖-๒๗)	สังคมสงเคราะห์ หมายถึง การยึดเหนี่ยวจิตใจ ประสานหมู่ชนให้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือการให้สังคมรวมกลุ่มกัน อยู่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แตกกระจัดกระจาย เข้ากับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือหลักของสังคหธรรม ๔ ประการ ได้แก่ ๑. ทาน การให้ปัน ๒. ปิยวาจา การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน ๓. อตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ ๔. สมานัตตา การวางตนให้เข้ากับผู้ที่จะมารับการสงเคราะห์ได้
พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม) (๒๕๔๘, หน้า ๒๕)	การสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานในส่วนที่คณะสงฆ์จะช่วยสังคมได้ หากเขามีศรัทธาก็จะทำบุญ ส่วนนี้ก็จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับชาวบ้านที่เป็นพุทธศาสนิกชนได้ ตลอดทั้งให้การช่วยเหลือสังคมทั้งภายในวัดและนอกวัด ภายในวัด
พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) (๒๕๔๕, หน้า ๕๗-๕๘)	การสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ ดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะมี ๔ ประการ คือ ๑. การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ๒. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ๓. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ๔. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ

ตารางที่ ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์ตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระราชรัตนมูณี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ) (๒๕๓๘, หน้า ๑๔)	การสาธารณสงเคราะห์เป็นการจัดให้การสงเคราะห์ในด้านต่างๆ แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายกทายิกาของวัดหรือประชาชนทั่วไป วัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้านและบ้านอยู่ได้ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อประชาชนเดือดร้อนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นหน้าที่ของวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือ การสาธารณสงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับการสงเคราะห์ประชาชนในขอบเขตที่วัดจะจัดได้
คะนิงนิตย จันทบุตร และ สุบรรณ จันทบุตร (๒๕๔๕, หน้า ๒๒-๒๖)	หลักการบริหารและการจัดการวัดด้านสาธารณสงเคราะห์ในยุคโลกาภิวัตน์ ไว้ดังนี้ ๑) ควรมีการคัดสรรอบรมบุคคล ๒) ต้องมีการศึกษาอบรมธรรมแก่ผู้เข้ามาบวชทั้งก่อน ระหว่างและหลังการบวชด้วย ๓) ต้องมีการปฏิบัติธรรมในระหว่างบวชเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อการเผยแผ่ต่อไปแก่ประชาชน ๔) แต่ละวัดจักต้องให้พระสงฆ์ที่ศึกษาธรรมดีแล้วให้มีโอกาสเผยแผ่แก่ประชาชน ๕) กิจกรรมการศึกษาธรรมของประชาชน ๖) ศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ ๗) พระควรยึดหลักการเผยแผ่ธรรมด้วยหลัก ๖ ประการ ดังนี้ (๑) ห้ามปรามการทำความชั่วทั้งมวล (๒) ส่งเสริมให้กระทำความดีทั้งมวล (๓) ให้ได้ฟังและได้รู้ธรรมที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง (๔) ช่วยเสริมในสิ่งที่ประชาชนได้ยินได้รู้แต่ไม่เข้าใจให้เข้าใจ (๕) ให้คิดอนุเคราะห์ผู้อื่นด้วยเมตตา ปราณนาดี (๖) บอกทางสวรรค์ คือ ทางดำเนินชีวิตที่ดี ถูกต้อง ให้ประชาชน ๘) การเผยแผ่ธรรมควรศึกษากลุ่มคน หรือบุคคลเป้าหมาย ๙) เจ้าอาวาสทุกแห่งควรปกครองดูแลพระสงฆ์ สามเณร ไวยาวัจกร ศิษย์วัด ผู้อาศัยในวัดหรือเกี่ยวข้องกับวัด ให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นการสร้างศรัทธาแก่ประชาชนผู้พบเห็น และมาติดต่อกับวัด ๑๐) จักต้องพยายามบริหารวัดให้มีอาคารสถานที่อาณานิเวศเหมาะสมต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม ๑๑) วัดกับประชาชนจักต้องเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน พระพุทธศาสนาจึงจะอยู่ได้อย่างมั่นคง

	๑๒) พระพุทธศาสนาควรทำหน้าที่เป็นยารักษาโรคควรใช้หลักธรรมในเรื่องเหตุและผล เรื่องการพึ่งตนเอง เรื่องการศึกษา ฝึกฝน พัฒนา และการครองชีวิตอย่างไม่ประมาท ๑๓) ศาสนาพุทธเป็นของคู่กับชุมชน วัดควรจัดการบริหารวัดให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน ที่พัฒนาทั้งจิตใจและคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ ๑๔) การจัดการบริหารวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน จำเป็นต้องจัดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมของวัด ร่วมบริหารวัดตามหลักการของพระพุทธศาสนาด้วย ๑๕) กรมการศาสนา และกระทรวงศึกษาธิการ ย่อมมีเจตนาที่ดีในการรักษาและพัฒนาพระพุทธศาสนา ดังนั้น เจ้าอาวาสและพระภิกษุควรศึกษานโยบายโครงการของทางราชการ เพื่อประสานการดำเนินงานให้เกิดการพัฒนาพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น ๑๖) วัดทุกวัดควรได้ดำเนินการรักษาและฟื้นฟูธรรมชาติ เช่น ร่วมจัดโครงการป่าชุมชน โครงการอุทยานการศึกษา เป็นต้น จะได้ทั้งการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ และการใช้ต้นไม้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ธรรมต่อไปด้วย ๑๗) มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรสูงสุด ซึ่งเจ้าอาวาสและพระสงฆ์จะต้องศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานเพื่อการเผยแผ่ธรรมและพัฒนาพระพุทธศาสนาจะได้ตรงตามนโยบาย ถูกทิศทาง แก้ไขสถานการณ์และเหมาะสมกับโอกาส ย่อมเป็นพลังส่งเสริมการพัฒนายิ่งขึ้น ๑๘) หลักการบริการ การดำเนินงานต่างๆ ควรมีการวางแผนระยะสั้น ระยะยาว เพื่อการปฏิบัติพัฒนาวัด ๑๙) สงฆ์ควรมีความสมณะ มีความเป็นอยู่ง่ายๆ ไม่หวังลาภสักการะ มุ่งศึกษา ปฏิบัติธรรม และเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน ๒๐) ต้องมีการปกครองพระบวชใหม่โดยให้พระที่ประพฤติดีแล้วดูแลปกครองอบรมพระบวชใหม่เป็นกลุ่มๆ จะช่วยส่งเสริมพระวินัย และการศึกษาของสงฆ์ได้ดีขึ้น
ซ้ำเรื่อง วุฒิจันทร์ (๒๕๔๑, หน้า ๑๑๘)	การสาธารณสงเคราะห์เป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคมได้กำหนดหน้าที่ให้ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อย การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ในเขตการปกครองของตน ให้ดำเนินไปด้วยดี

ตารางที่ ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์ตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Arthur E. Fink (1994, p. 3)	สังคมสงเคราะห์ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัดบริการเพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาขีดความสามารถภายในของแต่ละบุคคล ทำให้เขาทั้งหลายสามารถทำหน้าที่ของตนเองในสังคม (Social Functioning) ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังรู้จักใช้ศิลป์ที่จะนำศาสตร์ต่างๆ มาใช้อย่างผสมผสานกลมกลืนในการช่วยเหลือผู้รับบริการทั้งระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน
Herbert H. Stroup (1990, pp. 1-2)	การสังคมสงเคราะห์ มีความศิลป์ในการใช้ทรัพยากร ตลอดจนความคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อให้เกิดผลดีแก่การให้บริการช่วยบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน และทำให้เกิดการตอบสนองความต้องการของบุคคล กลุ่ม ชุมชน และนักสังคมสงเคราะห์สามารถใช้วิธีการตามหลักการทางวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะให้ผู้รับบริการหรือกลุ่มเป้าหมายสามารถช่วยตนเองได้

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

จากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ไว้หลายท่าน ดังนี้

การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของชุมชนจากสภาพที่เป็นอยู่ (สภาพที่ไม่พึงปรารถนา ไม่ดีงาม) ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สภาพที่พึงปรารถนาที่ดีงามหรือเจริญ) กล่าวคือ เป็นการจูงใจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพของส่วนประกอบต่าง ๆ ในชุมชน จากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่สภาพที่พึงปรารถนาอันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนตั้งไว้ การพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนโดยการวางแผน (Planned community change)^{๕๖} สำหรับลักษณะการพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาคนให้มีความสามารถในการคิด การตัดสินใจ การกระทำ การรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชนรวม และยังเป็นกระบวนการ (Process) ทำงานอย่างหนึ่งและเป็นกลยุทธ์ ๆ หนึ่ง (Strategy) ซึ่งมีจุดหมายปลายทางสูงสุดอยู่ที่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพและคุณธรรม^{๕๗} นอกจากนี้ การพัฒนาชุมชน (Community Development) มี ๔ ลักษณะ คือ^{๕๘}

^{๕๖}สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐.

^{๕๗}วีรช เดียงหงษากุล, หลักการพัฒนาชุมชน บทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาชุมชนชนบท, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

^{๕๘}ทองคุณ หงษ์พันธ์, แนวคิด ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๓๑.

- ๑) การพัฒนาชุมชน คือ การสร้างสรรค์ความเจริญและยับยั้งความเสื่อมของชุมชน
- ๒) การพัฒนาชุมชนเป็นการสร้างชุมชนให้เจริญ โดยอาศัยกำลังความรู้และความสามารถของประชาชนและความช่วยเหลือของรัฐบาลร่วมกัน
- ๓) การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่มุ่งชักจูง และส่งเสริมประชาชนให้มีความกระตือรือร้นสนใจที่จะเข้าร่วมมือดำเนินการปรับปรุงการทำการมาหากินและสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น

๔) การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนากำลังความคิด และความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันเพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อนามัย และขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

สำหรับ ในการพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ดำเนินแบบต่อเนื่องและค่อยเป็นค่อยไป โดยอาศัยหลักความต้องการและการริเริ่มจากประชาชนเป็นหลัก เพื่อว่าผลที่ได้รับจะเป็นการแน่นอนและถาวรต่อไป จึงได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้^{๕๙}

๑) มุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติของประชาชน จากสภาพหรือสถานการณ์อันเก่าแก่สมัยให้หันมาสนใจและทำความเข้าใจกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อจะได้เป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และมีความคิดก้าวหน้าต่อไป

๒) มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความสำนึก ในการที่ตนเป็นสมาชิกของชุมชน รู้จักร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหาและความเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อความเจริญของตนเองและชุมชน

๓) มุ่งที่จะให้ประชาชน มีความรับผิดชอบ รู้จักรับผิดชอบในการทำงานกิจกรรม รับผิดชอบในการดำเนินงาน รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชน และต่อประเทศชาติในที่สุด

๔) มุ่งที่จะให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหของชุมชน มีความคิดริเริ่มและปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยรัฐบาลจะเข้าช่วยเหลือเมื่อเกินขีดความสามารถของประชาชนที่จะร่วมมือกันทำเอง

ดังนั้น การพัฒนาชุมชนจะบรรลุเป้าหมาย รัฐบาลจึงได้จัดให้มีแผนพัฒนาชุมชนแห่งชาติขึ้น โดยกำหนดความมุ่งหมายที่แน่นอนที่จะดำเนินการทุกวิถีทางที่สามารถจะเป็นไปได้ เพื่อ^{๖๐}

- ๑) ส่งเสริมให้ประชาชนรู้สึกภาคภูมิใจที่จะอยู่อาศัยและประกอบอาชีพในหมู่บ้าน
- ๒) เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น
- ๓) เพื่อเพิ่มสิ่งบริการในชุมชนให้มากขึ้น
- ๔) เตรียมหนทางที่จะช่วยให้ประชาชนในหมู่บ้านชนบทมีความรุ่งเรืองขึ้น โดยจัดวางรากฐานทางเศรษฐกิจที่ถูกต้องแก่การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม และการพัฒนาอุตสาหกรรมในหมู่บ้านชนบท

^{๕๙}สุเทพ เชาวลิตร, **หลักการพัฒนาชุมชน**, (พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๓-๒๔.

^{๖๐}วิไล ตั้งจิตสมคิด, **การพัฒนาชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๓.

- ๕) เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน
 - ๖) เพื่อที่จะแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยให้ผู้คนในท้องถิ่นนั้นได้เข้าร่วมและริเริ่มในการดำเนินงาน และสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้
 - ๗) เพื่อให้ประชาชนได้รู้และตระหนักถึงความสำคัญของตนเองว่า มีบทบาทในการสร้างชาติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสังคม
 - ๘) เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมของหมู่บ้าน
 - ๙) จัดหาเทคนิคสำหรับการทำงานร่วมกันในโครงการต่าง ๆ ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นชุมชนจะช่วยพัฒนา และปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนได้ดีขึ้น
 - ๑๐) เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนได้เข้าใจ หรือทำให้เห็นจริง และเชื่อว่าความอุดมสมบูรณ์ ความก้าวหน้า และความรุ่งเรืองของชาตินั้น ต้องอาศัยความเพียร ความพยายามของคนทุกคนช่วยทำงาน ภาระหน้าที่ในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ชาติจึงตกอยู่กับคนไทยทั้งชาติ
 - ๑๑) เพื่อจัดระเบียบบริหารงานของเจ้าหน้าที่ ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคให้ประสานงานกัน
- และมุ่งที่จะส่งเสริมยกฐานะของชาวชนบทให้สูงขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมเป็นประการสำคัญ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนก็คือ
- ๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาดีขึ้น
 - ๒) ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - ๓) ปรับปรุงประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - ๔) ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากขึ้น
 - ๕) ปรับปรุงและส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น
- ทั้งนี้ การพัฒนาชุมชนนั้น ถือได้ว่าเป็นพลังที่สำคัญที่จะดลบันดาลให้งานบรรลุผลสำเร็จ สมดังความมุ่งหมายได้ จำเป็นต้องอาศัยการรวมพลังของประชาชน การพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นการสร้างความเจริญให้แก่ชุมชนในทุกด้านพร้อมกัน ดังนั้นปรัชญาของการพัฒนาชุมชนจึงถือได้ว่า มีส่วนช่วยให้ประชาชนได้บรรลุถึงความปรารถนาหรือความสุขในชีวิตให้มากที่สุดเท่าไร ก็ยังเป็นสิ่งที่ดั่งามเท่านั้น และการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ก็ถือเป็นหน้าที่หนึ่งที่มนุษย์จะต้องกระทำกันในสังคม ด้วยเหตุนี้ จำต้องอาศัยหลักปรัชญาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน ดังนี้^{๖๑}
- ๑) บุคคลแต่ละคนย่อมมีความสำคัญ และมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน จึงมีสิทธิอันพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม และอย่างมีเกียรติในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ปุถุชนผู้หนึ่ง
 - ๒) บุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิ และสามารถที่จะกำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางที่ตนต้องการ
 - ๓) บุคคลแต่ละคนถ้ามีโอกาสแล้วย่อมมีความสามารถที่จะเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ประพฤติปฏิบัติและพัฒนาขีดความสามารถให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นได้

^{๖๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙-๒๐.

๔) มนุษย์ทุกคนมีพลังในเรื่องความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำและความคิดใหม่ ๆ ซึ่งซ่อนเร้นอยู่ และพลังความสามารถเหล่านี้สามารถเจริญเติบโต และนำออกมาใช้ได้ ถ้าพลังที่ซ่อนเร้นนี้ได้รับการพัฒนา

๕) การพัฒนาพลังและขีดความสามารถของชุมชนในทุกด้าน เป็นสิ่งที่พึงอันปรารถนา และมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของบุคคล ชุมชนและรัฐ

ดังนั้น การดำเนินงานพัฒนาชุมชนนั้น ถือว่า พลังสำคัญที่จะบันดาลให้งานบรรลุผลสำเร็จความมุ่งหมายนั้นมาจากประชาชน โดยเชื่อว่า ประชาชนทุกคนไม่ว่าจะยากดีมีจนต่ำต้อยหรือด้อยการศึกษาเพียงใด ก็ยังมีพลังและความปรารถนาที่จะปรับปรุงวิถีการดำรงชีวิตของตนให้มีมาตรฐานสูงขึ้น การกระตุ้นและค้ำชูพลังดังกล่าว จะเป็นผลให้มีการขุดค้นและนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อการพัฒนาให้ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชนในทุกด้านพร้อม ๆ กัน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนจึงยึดถือว่า ถ้าประชาชนได้บรรลุถึงความปรารถนาหรือความสุขในชีวิตได้มากเท่าใด ก็ยังเป็นสิ่งที่ดีงามเท่านั้น และการช่วยเหลือในลักษณะนี้ถือว่า เป็นหน้าที่ของเพื่อนมนุษย์ในสังคมด้วยกัน^{๖๒}

สำหรับ ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนไว้ ๕ ประการ คือ^{๖๓}

๑) บุคคลแต่ละคนย่อมมีความสำคัญ และมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน จึงมีสิทธิอันพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม และอย่างบุคคลมีเกียรติ ในฐานะที่กำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางที่ตนต้องการ

๒) บุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิ และสามารถที่จะกำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางที่ตนต้องการ

๓) บุคคลแต่ละคนถ้าหากมีโอกาสแล้วย่อมมีความสามารถที่จะเรียนรู้เปลี่ยนแปลงทัศนะประพฤติปฏิบัติและพัฒนาขีดความสามารถให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นได้

๔) มนุษย์ทุกคนมีพลังในเรื่องความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำ และความคิดใหม่ ๆ ซึ่งซ่อนเร้นอยู่และพลังความสามารถเหล่านี้สามารถเจริญเติบโต และนำออกมาใช้ได้ ถ้าได้รับการพัฒนา

๕) การพัฒนาพลังและขีดความสามารถของชุมชนในทุกด้านเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของบุคคล ชุมชน และรัฐ

^{๖๒}จิรพรรณ กาญจนจิตรรา, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓), หน้า ๓๗.

^{๖๓}พัฒน์ บุญยรัตนพันธ์, การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๗), หน้า ๑-๒.

นอกจากนี้ ทางองค์การสหประชาชาติได้กำหนดหลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชนไว้ ๑๐ ประการ คือ^{๖๔}

๑) โครงการพัฒนาชุมชน จะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการอันแท้จริงของประชาชน เริ่มจากโครงการง่าย ๆ ก่อนและค่อย ๆ ไปสู่โครงการที่ยากขึ้น

๒) โครงการพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องเป็นโครงการอเนกประสงค์ คือ มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน หรือปรับปรุงความสุขความเจริญได้ในหลาย ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน

๓) การพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องเริ่มการดำเนินการ เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนพร้อม ๆ กับการพัฒนาชุมชน หรือพร้อม ๆ กับการดำเนินการของชุมชน

๔) ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการสร้างพลังชุมชนและจัดรูปสถาบันหรือหน่วยงานปกครอง หน่วยงานบริหารของประชาชนขึ้น

๕) ต้องแสวงหาผู้นำในท้องถิ่นและพัฒนาผู้นำท้องถิ่นขึ้นตามลักษณะของกิจกรรมและความจำเป็นของชุมชน

๖) ให้สตรีและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการให้มากที่สุด เพราะสตรีมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของงานและแนวความคิดต่าง ๆ ส่วนเยาวชนสามารถเป็นกำลังรับช่วงงานและขยายผลงานได้เป็นอย่างดี

๗) รัฐบาลจะต้องจัดบริการไว้ให้พร้อมเพื่อสนับสนุนงาน และเป็นหลักประกันในประสิทธิภาพของผลงานและเป็นกำลังใจให้แก่ประชาชน

๘) ต้องมีการวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชนตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับท้องถิ่น และการบริหารงานในทุกระดับจะต้องมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

๙) ในการดำเนินงานการพัฒนาชุมชนนั้น ควรสนับสนุนให้องค์การของเอกชน องค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

๑๐) ในการวางแผนการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องมีการวางแผนให้มีการพัฒนาหรือเจริญก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กัน ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ระดับกับทุกส่วนของประเทศ

โดยสรุปหลักการพัฒนาชุมชนมี ๗ ประการ คือ^{๖๕}

๑) หลักความร่วมมือของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากที่สุด โดยการเปิดโอกาสให้มีการศึกษาการร่วมพิจารณา และการตกลงใจร่วมกันในการแก้ปัญหาหรือการวางแผนโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีสิทธิและเสมอภาคที่จะมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมกันรับผิดชอบงานพัฒนาชุมชนของตน

^{๖๔}สนธยา พลศรี, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๕๔-๕๕.

^{๖๕}ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๕๖), หน้า ๖-๘.

๒) หลักการแสวงหาผู้นำ ในการพัฒนาชุมชนนั้น เน้นเรื่องการค้นหาผู้นำ และพัฒนาคุณลักษณะผู้นำให้เกิดขึ้นในชุมชน เพราะจุดมุ่งหมายสุดท้ายของการพัฒนาชุมชน คือ การให้ประชาชนพึ่งตนเองและสามารถช่วยตนเองได้ซึ่งผู้นำจะเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

๓) หลักการทำงานกับกลุ่ม จะต้องสร้างกลุ่มคนในรูปต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้ประชาชนซึ่งเป็นแหล่งกลางในการศึกษาและเป็นแกนนำในทางปฏิบัติการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งไปที่การทำงานกับกลุ่มคนเป็นประการสำคัญ

๔) หลักการสมทบ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและสนับสนุนให้ประชาชนใช้แรงงานและวัสดุอุปกรณ์ในชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างเต็มที่ จึงต้องกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักเสียสละแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ของตน สมทบกับของรัฐบาลอีกทางหนึ่งซึ่งจะช่วยให้งบประมาณอันจำกัดของรัฐบาลสามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

๕) หลักการประสานงาน โดยตัวของการพัฒนาชุมชนเองไม่สามารถบอกได้เด่นชัดว่าเป็นงานของใคร ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยลำพังของตัวเอง ต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงจะประสบความสำเร็จ

๖) หลักการรับผิดชอบร่วมกัน แม้โครงการพัฒนาชุมชนจะเสร็จสิ้นลงแล้วก็ตาม แต่ยังต้องมีการรับผิดชอบดูแลรักษาให้คงอยู่เพื่อประโยชน์ของชุมชนให้นานที่สุด เพราะฉะนั้นต้องทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบด้วย จึงจะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของและเกิดความรู้สึกหวงแหนที่จะดูแลรักษาในการดำเนินงานให้คงไว้ตลอดไป

๗) หลักการขยายผล การพัฒนาชุมชนนั้นมีระเบียบแบบแผนในการดำเนินงานจึงจะสามารถที่จะบอกผลที่จะเกิดขึ้นมาได้พอสมควร และเป็นแบบอย่างที่สามารถนำไปแนวทางในการพัฒนาในชุมชนอื่นๆ ต่อไป

นอกจากนี้ วิธีการพัฒนาชุมชน มี ๗ วิธีการ คือ^{๖๖}

๑) การให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนที่มีการศึกษาต่ำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยกระบวนการให้การศึกษอบรม พัฒนาความรู้ ความคิด เฉลียวฉลาด อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์แต่สิ่งที่ดีงามซึ่งได้จากการศึกษอบรม

๒) การจัดตั้งกลุ่ม และพัฒนากลุ่มหรือองค์กรของประชาชนให้เป็นผู้พร้อมที่จะรับและร่วมปฏิบัติในสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ อันเกิดจากการพัฒนาอยู่เสมอ รวมพลังความคิด แรงกาย แรงใจ และวัสดุ เงินทุน เพื่อรวมกันเป็นกลุ่มขึ้น และเป็นองค์กรสร้างพลังในการคิด ตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบด้วยกัน อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นร่วมกันในหมู่ประชาชนเป็นตัวของตัวเองในที่สุด

๓) การสรรหาและพัฒนาผู้นำของชุมชน การจัดตั้งกลุ่มของประชาชนขึ้น เพื่อบริหารงานและคิดสร้างกิจกรรม และแนะนำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มออกให้เกิดประโยชน์ โดยต้องมีผู้นำและผู้ปฏิบัติงานอย่างเป็นกิจจะลักษณะ เป็นผู้นำที่ดีและเข้มแข็ง สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านบริการและนำความคิดประชาชนแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เป็นอย่างดี

๔) การส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐออกไปปฏิบัติงานอย่างเป็นมิตรกับประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐควรทำหน้าที่เป็นเพื่อนคู่คิด คอยแนะนำแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ในการคิดริเริ่ม การ

^{๖๖}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

แสวงหาพลังมวลชน กระตุ้น เร่งเร้าให้ประชาชนมีความคิดริเริ่ม และกล้าคิด มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชนของตนเองได้

๕) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน การพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นว่า การเริ่มต้นที่ดี ช่วยให้งานสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง และการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาชุมชนนั้นไม่ควรจะล้มเหลว เพราะจะเป็นการทำลายแรงบันดาลใจ ความกล้าหาญกระตือรือร้นในการทำงานของประชาชน ดังนั้นการศึกษาวិเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวและตระหนักในปัญหามากขึ้น ดังนั้น ก่อนลงมือทำโครงการพัฒนาจะต้องมีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในทุก ๆ ด้าน ของชุมชน และข้อมูลแต่ละด้านให้ประชาชนและผู้นำมีส่วนร่วมรับผิดชอบรับรู้อย่างใกล้ชิดเพราะประชาชนและผู้นำได้รับรู้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง

๖) การวางแผนและวางโครงการ การพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องมีการวางแผนอย่างมีระบบ และมีหลักวิชาการ การนำแผนออกปฏิบัติโดยจัดทำแผนโครงการต่าง ๆ และการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงเน้นการวางแผน วางโครงการขึ้นโดยประชาชนตามสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน และทางฝ่ายรัฐบาลต้องมีการวางแผนจากเบื้องบนแล้วต้องมีการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับแผนของประชาชนเป็นสำคัญ

๗) การประสานงานและการร่วมมือในการปฏิบัติงาน การพัฒนาชุมชนไม่ใช่เป็นงานของประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐคนใดคนหนึ่ง หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เนื่องจากกิจกรรมที่จะต้องพัฒนาในชุมชนนั้นมีมากมาย จะต้องทำให้การประสานงานสอดคล้องเกื้อกูลกัน ดังนั้นการประสานงานทั้งทางวิชาการ บุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในโครงการจึงมีความจำเป็นและสำคัญในโครงการ การนำโครงการออกปฏิบัติและขั้นตอนต่าง ๆ ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลทุกคนทุกหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและความถนัดของตนเพื่อให้การวางแผน การปฏิบัติออกมาให้เกิดความรัดกุมและรับรู้ร่วมกันจากการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย

ทั้งนี้ การพัฒนาชุมชนควรมีหลักที่สำคัญ ๘ ประการ คือ^{๖๗}

๑) ยึดถือประชาชนเป็นหลัก โดยยึดเอาความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของประชาชน และความมีส่วนร่วมร่วมใจของประชาชนเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการที่จะเป็นไปสู่การช่วยเหลือตนเองได้ในบั้นปลาย

๒) ยึดทรัพยากรของชาวบ้านเป็นหลักในการพัฒนาทั้งคน วัตถุ และสถาบันทางสังคม

๓) หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน คือ แผนหรือโครงการพัฒนาชุมชนจะต้องมาจากประชาชนในชุมชน นักพัฒนาชุมชนต้องไปทำงานร่วมกับประชาชนโดยไม่ทำตัวเป็นนายหรือผู้เหนือกว่า และในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องไม่เป็นการบังคับให้ประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรม แต่ต้องให้เข้ามาร่วมด้วยความสมัครใจ

๔) หลักการปกครองตนเอง ต้องส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเองในรูปของสถาบันทางสังคมตามกลุ่มอาชีพ วัย เพศ โดยที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ

^{๖๗} พันธ์ สุจันง และคณะ, การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕), หน้า ๒๓-๒๖.

๕) หลักการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยทำหน้าที่เป็นกลางในการประสานงานที่จะนำบริการต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนไปสู่ชุมชน

๖) การพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มต้นจากสิ่งที่ทำได้ง่ายก่อนแล้วจึงค่อย ๆ ไปสู่งานที่ทำได้ยากขึ้นไปเป็นลำดับ

๗) การเปลี่ยนแปลงในชุมชนต้องคำนึงถึงสิ่งง่าย ๆ ในชีวิตของคน เช่น ให้เริ่มต้นในกลุ่มคนที่ยอมรับหรือแนะนำได้ง่ายก่อนไปสู่ด้านอื่น ๆ ต้องอาศัยอ้างอิงในสิ่งที่ชาวบ้านรู้และเคยชินอยู่แล้ว ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ เป็นต้น

๘) ยึดถือวัฒนธรรมเป็นหลัก การพัฒนาชุมชนต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ศาสนา ความเชื่อ ฯลฯ จึงจะทำให้เกิดการยอมรับและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนได้

รวมถึง การทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น อาทิเช่น การพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณภาพและศักยภาพ การดัดแปลง แก้ไข ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อสร้างความสมดุลของคนในสังคมกับสิ่งแวดล้อมที่คนเหล่านั้นเผชิญอยู่ การเพิ่มพูนประสิทธิภาพการให้บริการขององค์การสถาบัน และหน่วยงานให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีแผน มีกระบวนการ และมีความรับผิดชอบ ดังนั้น การพัฒนาชุมชน จึงรวมถึงวิธีการ กระบวนการ เทคโนโลยีและทรัพยากรทุกรูปแบบซึ่งถูกระดมมาร่วมกันสร้างประโยชน์สุขแก่สังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและได้รับสวัสดิการที่เพียงพอ^{๖๘}

อีกทั้ง สังคมคุณภาพ ยึดหลักความสมดุล พอดี และพึ่งตนเองได้ มีองค์ประกอบ ดังนี้^{๖๙}

๑) คนไทยทุกคนมีโอกาและความสะดวกที่จะพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย เคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกสาธารณะ มีความสามารถคิดเอง ทำเอง พึ่งพาตนเองมากขึ้น

๒) คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีสภาพแวดล้อมดี มีเมืองและชุมชนน่าอยู่ มีระบบดี มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๓) เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขัน เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ มีการกระจายรายได้และกระจายผลการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พร้อมก้าวสู่เศรษฐกิจยุคใหม่อย่างรู้เท่าทัน

๔) ระบบการเมืองการปกครองโปร่งใส เป็นประชาธิปไตย มีเสรีภาพและเสถียรภาพ นักการเมืองมีคุณภาพ คุณธรรม มีกระบวนการยุติธรรมเป็นที่พึ่งของประชาชน และมีความเป็นธรรมในสังคมไทย

^{๖๘}อุทัย หิรัญโต, สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๒๑๘.

^{๖๙}ชาชีวะวัฒน์ ศรีแก้ว, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : ธนวัชการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๕-๙.

สำหรับ การพัฒนาชุมชนถือว่า เป้าหมายสุดท้าย (Ultimate goal) คือ การพัฒนาคน โดยมุ่งให้คนในชุมชนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการแก้ไขปัญหาการตัดสินใจด้วยตนเองในการที่จะปรับปรุงสร้างสรรค์ ความเจริญให้แก่ชุมชน บนพื้นฐานของการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ในการพัฒนาชุมชนมีองค์ประกอบที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละองค์ประกอบล้วนมีความสำคัญ ๑๐ ประการ คือ^{๗๐}

๑) ในการการพัฒนาชุมชน คือ การพยายามที่จะยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนภายในชุมชนให้ดีขึ้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชนมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้คนหรือชุมชนนั้นมีความเจริญขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งนี้หมายถึง การทำให้คนในชุมชนนั้นมีความกินดีอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากรัฐบาลเอง โดยรัฐบาลจะต้องช่วยด้วยตัวเองในการพัฒนาด้วยการเข้ามาคิดพิจารณาตัดสินใจ และดำเนินการด้วยตนเองบนพื้นฐานของความสมัครใจ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาชุมชนมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ตัวประชาชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาทุกสายต้องการให้ประชาชนมีทักษะ มีความรับผิดชอบที่จะช่วยตนเอง

๒) การพัฒนาชุมชนที่จุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมหรือเป็นลักษณะทางกายภาพตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน การประพฤติปฏิบัติแบบเก่า ๆ ของชุมชนนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างด้วยกัน ด้วยวิธีการให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และแนวคิดให้ถูกต้อง

๓) การดำเนินงานจะต้องสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ หมายถึงว่า กิจกรรมใด ๆ ที่นำไปส่งเสริมให้ประชาชนรับปฏิบัติ จะต้องเป็นกิจกรรมที่ประชาชนมีความต้องการอยู่แล้ว หรือเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน และสามารถทำให้ประชาชนรู้สึกต้องการได้

๔) การพัฒนาชุมชนจะต้องใช้หลักการยั่วยุ เร่งเร้า ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่ม และรู้จักวิธีช่วยตนเอง โดยพลังกลุ่มคน ตลอดจนการดำเนินการไปตามโครงการพัฒนานั้น

๕) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้กระตือรือร้น ยั่วยุ และส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทเกิดความคิดริเริ่มขึ้น

๖) แผนงานพัฒนาที่อาศัยความร่วมมือระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับหน่วยงานรัฐบาล และองค์การอาสาสมัครเอกชน

๗) รัฐบาลหรือแหล่งให้ความช่วยเหลือจากภายนอกจะให้ความช่วยเหลือ เฉพาะสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดความสามารถที่ชุมชนหรือราษฎรจะจัดหามาได้เอง เช่น ความรู้ทางวิชาการ วัสดุ และเงินเท่าที่จำเป็น

๘) จะต้องมีการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน มิใช่ดำเนินการแต่เพียงหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใด เพราะมีปัญหาของชุมชนอยู่นอกเหนือความสามารถของหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใด โดยเฉพาะและการที่จะพัฒนาชุมชนให้ได้ผลจะต้องเป็นการพัฒนาโดยทั่วไปมุ่ง

^{๗๐} จีรพรรณ กาญจนจิตรา, การพัฒนาชุมชน, หน้า ๕๒.

ประชาชนเป็นหลัก ดังนั้นจึงใช้หลักการที่เรียกว่าการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ คือ มุ่งที่จะพัฒนาทุก ๆ ด้าน ไม่ใช่เพียงด้านใดด้านหนึ่งด้านเดียว

๙) ขบวนการพัฒนาชุมชน จะต้องพิจารณาถึงสังคม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นหลัก

๑๐) วิธีการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยหลักการและแนวทางระบอบประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ

โดยสรุปวิธีการพัฒนาชุมชนไว้ ๒ ประการ คือ^{๗๑}

๑) การปฏิบัติงานด้วยระบบกลุ่ม คือ การสร้างกลุ่มให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อรวมพลังความสามารถเข้าด้วยกัน กลุ่มมีอิทธิพลเหนือบุคคล ถ้าหากกลุ่มมีความเข้มแข็งก็จะสามารถทำให้เกิดพลังการต่อรองสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน สร้างเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมของบุคคลในชุมชนได้เป็นอย่างดี ความสำเร็จของการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนนั้นขึ้นอยู่กับกิจกรรมของกลุ่มและสมาชิกของกลุ่มว่ามีพลังความสามารถในการพัฒนาตนเองมากน้อยเพียงใด

๒) การให้การศึกษาอบรมนอกระบบโรงเรียน การที่ให้การศึกษาอบรมนอกระบบโรงเรียนเป็นการเตรียมตัว เพื่อชีวิตและเป็นขบวนการตลอดชีวิต ดังนั้นบุคคลในชุมชนจึงต้องเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ด้วยความผาสุกตลอดช่วงชีวิตของตน เช่น การเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพประจำวัน เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทักษะในการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และทักษะในการรู้จักตัดสินใจด้วยเหตุผล อันที่จะทำให้บุคคลเหล่านั้น สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้

อีกทั้ง วิธีการในการพัฒนาชุมชนไว้ ๒ ประการ คือ^{๗๒}

๑) ให้การศึกษาแก่ประชาชนรวมกลุ่มประชาชนเพื่อให้การศึกษาและทำงานร่วมกัน

๒) การดำเนินงานแบบค่อยเป็นค่อยไป เพราะต้องใช้เวลาในการดำเนินงาน มอบความรับผิดชอบให้กับประชาชนทันทีที่เขาสามารถรับได้

และยังรวมถึง การพัฒนาชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของกรรมวิธีทั้งหมดที่ใช้ในการสร้างความเจริญให้ชุมชนเป็นส่วนเห็นได้ชัดแตกต่างออกไปโดยประกอบด้วยการช่วยตนเองโดยพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและการพิจารณาถึงลักษณะของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะอื่น ๆ ของชุมชนนั้นเป็นส่วนรวมด้วย^{๗๓}

^{๗๑}सानิต บุญชู, การพัฒนาชุมชน : ชุมชนศึกษาและวางแผนโครงการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕), หน้า ๒๔-๒๕.

^{๗๒}อาภรณ์พันธ์ จันทรัสว่าง, การพัฒนากลุ่มบุคคลและชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕), หน้า ๒๕.

^{๗๓}Soutoy, Peter DU, The Organization of Community Development Program London, 2nd ed., (London : Oxford University, 2002), p.36.

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชน เป็นสิ่งที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นจะต้องเข้าใจอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พระภิกษุสงฆ์ หรือเจ้าหน้าที่ทางราชการ องค์กรต่าง ๆ จะต้องรับรู้ ถือว่า หลักการพัฒนานั้นจะเป็นกรอบแนวคิดหรือยุทธวิธีในการพัฒนาชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้ พระสงฆ์เป็นผู้ได้ถือเอาเป็นผู้ที่ประชาชน หรือชุมชนนั้นให้ความเคารพนับถือ ศรัทธา สามารถชักจูง ศรัทธาของชุมชนมาร่วมในการพัฒนาในท้องถิ่นที่อยู่ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า โดยพัฒนาที่คนและสังคมให้เข้าใจหลักของการพัฒนาชุมชน อันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาต่อไป

ทั้งนี้ จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของนักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงประมวลสรุปเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (๒๕๕๕, หน้า ๑๐)	การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของชุมชนจากสภาพที่เป็นอยู่ (สภาพที่ไม่พึงปรารถนา ไม่ดีงาม) ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สภาพที่พึงปรารถนาที่ดีงามหรือเจริญ) การพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนโดยการวางแผน (Planned community change)
วิรัช เตียงหงษากุล (๒๕๔๙, หน้า ๓)	ลักษณะการพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาคนให้มีความสามารถในการคิด การตัดสินใจ การกระทำ การรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชนรวม และยังเป็นกระบวนการ (Process) ทำงานอย่างหนึ่งและเป็นกลยุทธ์ ๆ หนึ่ง (Strategy) ซึ่งมีจุดหมายปลายทางสูงสุดอยู่ที่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพและคุณธรรม
ทองคุณ หงส์พันธ์ (๒๕๔๔, หน้า ๓๑)	การพัฒนาชุมชน (Community Development) มี ๔ ลักษณะ คือ ๑) การพัฒนาชุมชน คือ การสร้างสรรค์ความเจริญและยับยั้งความเสื่อมของชุมชน ๒) การพัฒนาชุมชนเป็นการสร้างชุมชนให้เจริญ โดยอาศัยกำลังความรู้และความสามารถของประชาชนและความช่วยเหลือของรัฐบาลร่วมกัน ๓) การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่มุ่งชักจูง และส่งเสริมประชาชนให้มีความกระตือรือร้นสนใจที่จะเข้าร่วมมือดำเนินการปรับปรุงการทำการหากินและสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น ๔) การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนากำลังความคิด และความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกัน

ตารางที่ ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สุเทพ เชาวลิต (๒๕๕๔, หน้า ๒๓-๒๔)	การกำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้ ๑) มุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติของประชาชน จากสภาพหรือสถานการณ์อันเก่าแก่สมัยให้หันมาสนใจและทำความเข้าใจกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อจะได้เป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และมีความคิดก้าวหน้าต่อไป ๒) มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความสำนึก ในการที่ตนเป็นสมาชิกของชุมชน รู้จักร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหาและความเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อความเจริญของตนเองและชุมชน ๓) มุ่งที่จะให้ประชาชน มีความรับผิดชอบ รู้จักรับผิดชอบในการทำงานกิจกรรมรับผิดชอบในการดำเนินงาน รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชน และต่อประเทศชาติในที่สุด ๔) มุ่งที่จะให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหของชุมชน มีความคิดริเริ่มและปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น
วิไล ตั้งจิตสมคิด (๒๕๔๘, หน้า ๓)	จุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนก็คือ ๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาดีขึ้น ๒) ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ๓) ปรับปรุงประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ๔) ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากขึ้น ๕) ปรับปรุงและส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น
วิไล ตั้งจิตสมคิด (๒๕๔๘, หน้า ๑๙-๒๐)	หลักปรัชญาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน ดังนี้ ๑) บุคคลแต่ละคนย่อมมีความสำคัญ และมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน จึงมีสิทธิอันพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม และอย่างมีเกียรติในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ปุถุชนผู้หนึ่ง ๒) บุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิ และสามารถที่จะกำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางที่ตนต้องการ ๓) บุคคลแต่ละคนถ้ามีโอกาสแล้วย่อมมีความสามารถที่จะเรียนรู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติประพฤติปฏิบัติและพัฒนาขีดความสามารถให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นได้ ๔) มนุษย์ทุกคนมีพลังในเรื่องความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำและความคิดใหม่ ๆ ซึ่งซ่อนเร้นอยู่ และพลังความสามารถเหล่านี้สามารถเจริญเติบโต และนำออกมาใช้ได้ ถ้าพลังที่ซ่อนเร้นนี้ได้รับการพัฒนา ๕) การพัฒนาพลังและขีดความสามารถของชุมชนในทุกด้าน เป็นสิ่งที่พึงอันปรารถนา และมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของบุคคล ชุมชนและรัฐ

ตารางที่ ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
จิรพรรณ กาญจนจิตรรา (๒๕๕๓, หน้า ๓๗)	การดำเนินงานพัฒนาชุมชน ถือว่า พลังสำคัญที่จะบันดาลให้งานบรรลุผลสำเร็จความมุ่งหมายนั้นมาจากประชาชน โดยเชื่อว่าประชาชนทุกคนไม่ว่าจะยากดีมีจนต่ำต้อยหรือด้อยการศึกษาเพียงใดก็ยังมีพลังและความปรารถนาที่จะปรับปรุงวิถีการดำรงชีวิตของคนให้ มีมาตรฐานสูงขึ้น ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนจึงยึดถือว่า ถ้าประชาชนได้บรรลุถึงความปรารถนาหรือความสุขในชีวิตได้มากเท่าใด ก็ยังเป็นสิ่งที่ดีงามเท่านั้น และการช่วยเหลือในลักษณะนี้ถือว่า เป็นหน้าที่ของเพื่อนมนุษย์ในสังคมด้วยกัน
พัฒน์ บุญรัตนพันธ์ (๒๕๔๗, หน้า ๑-๒)	ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนไว้ ๕ ประการ คือ ๑) บุคคลแต่ละคนย่อมมีความสำคัญ และมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน จึงมีสิทธิอันพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม และอย่างบุคคลมีเกียรติ ในฐานะที่กำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางที่ตนต้องการ ๒) บุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิ และสามารถที่จะกำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางที่ตนต้องการ ๓) บุคคลแต่ละคนถ้าหากมีโอกาสแล้วย่อมมีความสามารถที่จะเรียนรู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติประเพณีปฏิบัติและพัฒนาขีดความสามารถให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นได้ ๔) มนุษย์ทุกคนมีพลังในเรื่องความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำ และความคิดใหม่ ๆ ซึ่งซ่อนเร้นอยู่และพลังความสามารถเหล่านี้สามารถเจริญเติบโต และนำออกมาใช้ได้ ถ้าได้รับการพัฒนา ๕) การพัฒนาพลังและขีดความสามารถของชุมชนในทุกด้านเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของบุคคล ชุมชน และรัฐ
สนธยา พลศรี (๒๕๕๓, หน้า ๕๔-๕๕)	หลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชนไว้ ๑๐ ประการ คือ ๑) โครงการพัฒนาชุมชน จะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการอันแท้จริงของประชาชน เริ่มจากโครงการง่าย ๆ ก่อนและค่อย ๆ ไปสู่โครงการที่ยากขึ้น ๒) โครงการพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องเป็นโครงการอเนกประสงค์ คือ มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน หรือปรับปรุงความสุขความเจริญได้ในหลาย ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน ๓) การพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องเริ่มการดำเนินการ เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนพร้อม ๆ กับการพัฒนาชุมชน หรือพร้อม ๆ กับ

	การดำเนินการของชุมชน ๔) ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการสร้างพลังชุมชนและจัดรูปสถาบันบันหรือหน่วยงานปกครอง หน่วยงานบริหารของประชาชนขึ้น ๕) ต้องแสวงหาผู้นำในท้องถิ่นและพัฒนาผู้นำท้องถิ่นขึ้นตามลักษณะของกิจกรรมและความจำเป็นของชุมชน ๖) ให้สตรีและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการให้มากที่สุด เพราะสตรีมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของงานและแนวความคิดต่าง ๆ ส่วนเยาวชนสามารถเป็นกำลังรับช่วงงานและขยายผลงานได้เป็นอย่างดี ๗) รัฐบาลจะต้องจัดบริการไว้ให้พร้อมเพื่อสนับสนุนงานและเป็นหลักประกันในประสิทธิภาพของผลงานและเป็นกำลังใจให้แก่ประชาชน ๘) ต้องมีการวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชนตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับท้องถิ่น และการบริหารงานในทุกระดับจะต้องมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ๙) ในการดำเนินงานการพัฒนาชุมชนนั้น ควรสนับสนุนให้องค์การของเอกชน องค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ๑๐) ในการวางแผนการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องมีการวางแผนให้มีการพัฒนาหรือเจริญก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กัน ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ระดับกับทุกส่วนของประเทศ
ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (๒๕๕๖, หน้า ๖-๘)	หลักการพัฒนาชุมชนมี ๗ ประการ คือ ๑) หลักความร่วมมือของประชาชน ๒) หลักการแสวงหาผู้นำ ๓) หลักการทำงานกับกลุ่ม ๔) หลักการสมทบ ๕) หลักการประสานงาน ๖) หลักการรับผิดชอบร่วมกัน ๗) หลักการขยายผล
ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (๒๕๕๖, หน้า ๔๕)	วิธีการพัฒนาชุมชน มี ๗ วิธีการ คือ ๑) การให้การศึกษอบรมแก่ประชาชน ๒) การจัดตั้งกลุ่ม และพัฒนากลุ่มหรือองค์กร ๓) การสรรหาและพัฒนาผู้นำของชุมชน ๔) การส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐออกไปปฏิบัติงานอย่างเป็นมิตรกับประชาชนในชุมชน

	๕) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน ๖) การวางแผนและวางโครงการ ๗) การประสานงานและการร่วมมือในการปฏิบัติงาน การพัฒนาชุมชน
พัฒน์ สุจ้านง และคณะ (๒๕๕๕, หน้า ๒๓-๒๖)	การพัฒนาชุมชนควรมีหลักที่สำคัญ ๘ ประการ คือ ๑) ยึดถือประชาชนเป็นหลัก ๒) ยึดทรัพยากรของชาวบ้านเป็นหลักในการพัฒนาทั้งคน วัตถุ และสถาบันทางสังคม ๓) หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน ๔) หลักการปกครองตนเอง ๕) หลักการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ๖) การพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มต้นจากสิ่งทำได้ง่ายก่อนแล้วจึงค่อยๆ ไปสู่งานที่ทำได้ยากขึ้นไปเป็นลำดับ ๗) การเปลี่ยนแปลงในชุมชนต้องคำนึงถึงสิ่งง่าย ๆ ในชีวิตของคน ๘) ยึดถือวัฒนธรรมเป็นหลัก การพัฒนาชุมชนต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน
ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว (๒๕๔๕, หน้า ๕-๙)	สังคมคุณภาพ ยึดหลักความสมดุล พอดี และพึ่งตนเองได้ มีองค์ประกอบ ดังนี้ ๑) คนไทยทุกคนมีโอกาสและความเสมอภาคที่จะพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย เคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกสาธารณะ มีความสามารถคิดเอง ทำเอง พึ่งพาตนเองมากขึ้น ๒) คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีสภาพแวดล้อมดี มีเมืองและชุมชนน่าอยู่ มีระบบดี มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ๓) เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขัน เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ ได้รับความพัฒนาอย่างยั่งยืน และสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ มีการกระจายรายได้และกระจายผลการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พร้อมก้าวสู่เศรษฐกิจยุคใหม่อย่างรู้เท่าทัน ๔) ระบบการเมืองการปกครองโปร่งใส เป็นประชาธิปไตย มีเสรีภาพและเสถียรภาพ นักการเมืองมีคุณภาพ คุณธรรม มีกระบวนการยุติธรรมเป็นที่พึ่งของประชาชน และมีความเป็นธรรมในสังคมไทย

ตารางที่ ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
จิรพรรณ กาญจนจิตรรา (๒๕๕๓, หน้า ๕๒)	การพัฒนาชุมชนถือว่า เป้าหมายสุดท้าย (Ultimate goal) คือ การพัฒนาคน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๑๐ ประการ คือ ๑) การพยายามที่จะยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนภายในชุมชนให้ดีขึ้น ๒) การพัฒนาชุมชนที่จุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมหรือเป็นลักษณะทางกายภาพตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน ๓) การดำเนินงานจะต้องสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ๔) การพัฒนาชุมชนจะต้องใช้หลักการยั่วยุ เร่งเร้า ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่ม และรู้จักวิธีช่วยเหลือตนเอง โดยพลังกลุ่มคนตลอดจนการดำเนินการไปตามโครงการพัฒนานั้น ๕) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้กระตือรือร้น ยั่วยุ และส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทเกิดความคิดริเริ่มขึ้น ๖) แผนงานพัฒนาที่อาศัยความร่วมมือระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับหน่วยงานรัฐบาล และองค์การอาสาสมัครเอกชน ๗) รัฐบาลหรือแหล่งให้ความช่วยเหลือจากภายนอกจะให้ความช่วยเหลือ เฉพาะสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดความสามารถที่ชุมชนหรือราษฎรจะจัดหาได้เอง ๘) จะต้องมีการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ๙) ขบวนการพัฒนาชุมชน จะต้องพิจารณาถึงสังคม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นหลัก ๑๐) วิธีการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยหลักการและแนวทางระบอบประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ
सानิต บุญชู (๒๕๕๕, หน้า ๒๔-๒๕)	วิธีการพัฒนาชุมชนไว้ ๒ ประการ คือ ๑) การปฏิบัติงานด้วยระบบกลุ่ม ๒) การให้การศึกษาอบรมนอกระบบโรงเรียน
อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (๒๕๕๕, หน้า ๒๕)	วิธีการในการพัฒนาชุมชนไว้ ๒ ประการ คือ ๑) ให้การศึกษาแก่ประชาชนรวมกลุ่มประชาชนเพื่อให้เกิดการศึกษาและทำงานร่วมกัน ๒) การดำเนินงานแบบค่อยเป็นค่อยไป เพราะต้องใช้เวลาในการดำเนินงาน มอบความรับผิดชอบให้กับประชาชนทันทีที่เขาสามารถทำได้

ตารางที่ ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Soutoy, Peter DU. (2002, p. 36)	การพัฒนาชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของกรรมวิธีทั้งหมดที่ใช้ในการสร้างความเจริญให้ชุมชนเป็นส่วนเห็นได้ชัดแตกต่างออกไปโดยประกอบด้วย การช่วยตนเองโดยพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและการพิจารณาถึงลักษณะของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะอื่น ๆ ของชุมชนนั้นเป็นส่วนรวมด้วย

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์

การพัฒนารูปแบบพระสงฆ์เป็นวิธีการของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถจำแนกออกเป็น ๓ แนวทางใหญ่ ๆ คือ^{๗๔}

๑. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการดำเนินให้บุคลากรได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อนำมาปรับปรุงความสามารถในการทำงาน โดยวิธีการ ๓ ประการ คือ

๑.๑ การฝึกอบรม (Training) เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ มุ่งเน้นเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน เป้าหมายคือการยกระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะ ของพนักงานในขณะนั้นให้สามารถทำงานในตำแหน่งนั้น ๆ ได้ ผู้ที่ผ่านการอบรมไปแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ทันที

๑.๒ การศึกษา (Education) การศึกษานับว่าเป็นวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยตรง เพราะการให้การศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทศนคติ ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวในทุก ๆ ด้านให้กับบุคคล ถ้าพิจารณาในแง่องค์การแล้ว การศึกษาจะเน้นการเตรียมพนักงานสำหรับในอนาคต เพื่อเตรียมพนักงานให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์การในอนาคต หรืออีกกรณีหนึ่ง การให้การศึกษาสามารถใช้เพื่อเตรียมพนักงานเพื่อการเลื่อนตำแหน่งงานใหม่ซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลานาน

๑.๓ การพัฒนา (Development) เป็นกระบวนการปรับปรุงองค์การให้มีประสิทธิภาพ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวงาน แต่มีจุดเน้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามท้องที่การต้องการ การพัฒนาองค์การนั้นเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับองค์การเพื่อการปฏิบัติงานขององค์การในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีรวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

๒. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการนำกิจกรรมที่มีการกำหนดและวางรูปแบบอย่างมีระบบมาใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และปรับปรุงพฤติกรรมของพนักงานให้ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน ส่วน คือ

^{๗๔} นิสิตาร์ก เวชยานนท์, บทความวิชาการ HR, (คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒๐-๑๔๐.

๒.๑ การพัฒนาบุคคล (Individual Development) ความจำเป็นในระดับบุคคลในการเรียนรู้และการพัฒนาตามที่ Barrow and Loughlin กล่าวว่า องค์การจำเป็นจะต้องให้พนักงานเขาเพิ่มพูนความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานต่อไปนี้ กล่าวคือ

ประการแรก ควรให้การศึกษาแก่พนักงานเพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้เขาเกิดความเข้าใจในบทบาทของตนที่พึงปฏิบัติให้กับองค์การและสามารถตัดสินใจในการทำงานได้อย่างเหมาะสม

ประการที่สอง องค์การต้องการให้พนักงานมีการเพิ่มพูนความรู้และทักษะใหม่ ๆ และมีความสามารถในการปรับตัวได้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง โดยการเรียนรู้ การพัฒนาความสามารถของตนเองและจะต้องมีการพัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และทันสมัยอยู่เสมอ

ประการที่สาม องค์การต้องการให้พนักงานมีความสามารถในการทำงานในโครงสร้างแบบแบนราบและมีสายการบังคับบัญชาที่สั้นกระชับ การทำงานที่มีการควบคุมดูแลไม่มากนัก การมีวัตถุประสงค์และการตรวจสอบการทำงานของตนเอง ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตนเอง

ประการที่สี่ องค์การต้องการให้พนักงานมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าการประสานงานระหว่างแผนกต่าง ๆ และมีทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

นอกจากนั้น บุคลากรในองค์การยังจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นในการทำงาน มีความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และดำเนินการจัดการกับงานใหม่ ๆ อีกทั้งบุคลากรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ตนเองให้มากขึ้นอีกด้วย บุคลากรจะต้องพัฒนาตนเองให้มีลักษณะเป็นผู้ที่สามารถทำงานได้ทันที

๒.๒ การพัฒนาสายอาชีพ (Career Development) เป็นหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย องค์การและฝ่ายพนักงานด้วย ในส่วนของพนักงานแต่ละคนจะต้องยอมรับว่าตนมีหน้าที่ในการพัฒนาสายงานอาชีพของตนด้วย โดยต้องคอยประเมินตนเองอยู่เสมอและปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองก้าวขึ้นไปในสายงานอาชีพ

การพัฒนาสายงานอาชีพ จะเน้นโอกาสในงานอาชีพที่ตอบสนองความสนใจและความต้องการส่วนบุคคล และความต้องการขององค์การให้สอดคล้องกัน โดยที่องค์การจะต้องกำหนดแผนพัฒนาสายงานและการจัดการสายงานของบุคลากร โดยอาศัยแผนปฏิบัติการทรัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการวางแผนไว้เรียบร้อยแล้วมาเป็นแนวทางการดำเนินการ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาสายงานอาชีพจะมีความแตกต่างกับการพัฒนาบุคคลเพราะการพัฒนาสายงานอาชีพเน้นที่ประสิทธิภาพของงานระยะยาวและมุ่งความสำเร็จของบุคคลเป็นสำคัญ กล่าวได้ว่า การพัฒนาสายงานอาชีพ คือการพัฒนาส่งเสริมให้พนักงานพัฒนาตนเองตลอดชีวิตการทำงาน ดังนั้น การเลือกอาชีพงานจึงต้องจัดทำเป็นกระบวนการไม่ว่าจะมีโอกาสก้าวหน้าหรือไม่ก็ตาม บุคคลจะต้องพัฒนาสายงานอาชีพทุกขั้นตอนตลอดชีวิตการทำงาน ซึ่งเมื่อบุคคลเข้าเป็นสมาชิกในองค์การก็ย่อมต้องการความเจริญก้าวหน้าในสายงานอาชีพของตนเอง จะเห็นได้ว่า การพัฒนาสายงานอาชีพ จึงเป็นความรับผิดชอบและความมุ่งหมายร่วมกันทั้งองค์การและบุคลากร

๒.๓ การพัฒนาองค์การ (Organization Development) การพัฒนาองค์การ มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและปรับปรุงสุขภาพขององค์การให้แข็งแกร่งสมบูรณ์ยิ่งกว่าเดิม

นอกจากนี้การพัฒนาองค์การจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้เกิดขึ้นในจุดใดจุดหนึ่ง แต่จะต้องเป็นไปทั่วทั้งระบบขององค์การ และการพัฒนาองค์การจะต้องคำนึงถึงการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ซึ่งจะต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงที่ความคิดของคนในองค์การเสียก่อน เมื่อคนในองค์การเปลี่ยนแปลงความคิดแล้วย่อมจะช่วยส่งผลเชื่อมโยงไปยังการปรับเปลี่ยนโครงสร้างในการทำงานและปรับเปลี่ยนการใช้เทคโนโลยี

๓. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งหลักการนี้จะเป็นการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้และงานเข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถรวมกันได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบใน ส่วน คือ ในระดับบุคคล (Individual) ระดับกลุ่ม หรือทีมผู้ปฏิบัติงาน (Work groups or teams) และระดับระบบโดยรวม (The system) และกระบวนการเรียนรู้แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน และการเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคลากรได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ รวมทั้งปรับปรุงเจตคติและเทคนิคต่างๆ อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานสัมฤทธิ์ผลหรือบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการพัฒนานั้นมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับความคิดเห็น ความนิยม สภาพของงานและเวลา นักวิชาการ ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีหลักการที่สำคัญ คือ การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง โดยให้บุคลากรมีความทันสมัยอยู่เสมอ และได้จำแนกออกเป็น ๓ ประเภท พอสรุปได้ดังนี้^{๗๕}

๑. การพัฒนาบุคคลเป็นทางการเพื่อให้ความรู้กว้างๆ เป็นการศึกษาที่จัดอย่างเป็นพิธีการ เป็นหลักสูตร จัดดำเนินการโดยภาครัฐหรือเอกชน

๒. การพัฒนาบุคคลที่เป็นทางการเพื่อเพิ่มพูนทักษะ และความรู้เฉพาะอย่างส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาบุคลากรหลังจากที่เข้าปฏิบัติงานแล้ว ได้แก่ การจัดการศึกษาฝึกอบรมในระหว่างประจำการ (In-Service Education) มีวิธีการดังนี้

๒.๑ การอบรมปฐมนิเทศ (Orientation) และการสร้างทัศนคติ (Attitude)

๒.๒ การฝึกหัดโดยการลงมือทำงาน (On- the- job training)

๒.๓ การพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนทักษะในการทำงาน (Skill training)

๒.๔ การพัฒนาระดับหัวหน้างาน (Supervisory training)

๒.๕ การพัฒนาระดับการจัดการ (Managerial training)

๒.๖ การพัฒนานักบริหาร (Executive development)

๓. การพัฒนาบุคลากรที่เป็นการพัฒนาตนเอง คือ การฝึกอบรมงานภายในหน่วยงานอย่างไม่เป็นพิธีการ เช่น การปฐมนิเทศเจ้าหน้าที่ใหม่ (Orientation new staff) การฝึกงานเพื่อเพิ่มพูนทักษะในทางใดทางหนึ่ง (Skill training) การจัดอบรมระยะสั้น (Shot course) การฝึกอบรมเพื่อแนะนำงาน (On the job training) การจัดอบรมวิชาการต่างๆ ไป เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตาม

^{๗๕} สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงานบุคคลแผนใหม่, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓),

ต้องการของเจ้าหน้าที่ การส่งเจ้าหน้าที่ไปรับการอบรมวิชาการระยะสั้นที่สถาบันอื่นจัดขึ้นเป็นครั้งคราว เช่น การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การอนุญาตให้ลาศึกษาต่อในประเทศหรือต่างประเทศ

ทั้งนี้ กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีถึง ๓๔ ประการ ดังนี้^{๗๖}

๑. การบรรยาย
๒. การจัดประชุมใหญ่
๓. การสัมมนา
๔. การอภิปรายแบบมีหัวข้อ
๕. การประชุมเชิงปฏิบัติการ
๖. การสับเปลี่ยนหมุนเวียนงาน
๗. การใช้แบบเรียนสำเร็จรูป
๘. การประชุมย่อย
๙. การให้หัวเรื่องไปศึกษาค้นคว้า
๑๐. การอ่านสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ
๑๑. การเข้าฝึกอบรม
๑๒. การหากรณีศึกษา
๑๓. การดูภาพยนตร์
๑๔. การฟังเทป
๑๕. การดูโทรทัศน์
๑๖. เกมส์ต่างๆ
๑๗. การกระตุ้นให้มีการศึกษา
๑๘. การฝึกอบรมจากการรับรู้
๑๙. การสอนงาน
๒๐. การสาธิต
๒๑. การฝึกงาน
๒๒. การให้ความช่วยเหลือ
๒๓. การเรียนพิเศษ
๒๔. การเขียนโครงร่างวิทยานิพนธ์
๒๕. การเสนอโครงการวิจัย
๒๖. การเยี่ยมเยียน
๒๗. การแลกเปลี่ยน
๒๘. การฝึกตนเอง
๒๙. การศึกษาร่วมกัน
๓๐. บทบาทสมมุติ

^{๗๖}Castetter B. William, *The Personnel Function In Education Administration*, 5th ed, (New York : Maemillan Publishing, 1992), p. 139.

๓๑. การระดมสมอง

๓๒. การเข้าสถาบันอบรม

๓๓. การทัศนศึกษา

๓๔. การฝึกตัดสินใจแบบแฟ้ม

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีก ๑๘ วิธีคือ^{๗๗}

๑. การปฐมนิเทศ หรือการสร้างทัศนคติที่ดี

๒. การสอนงาน

๓. การมอบอำนาจให้ปฏิบัติงาน ให้รู้จักรับผิดชอบงาน

๔. การสับเปลี่ยนโยกย้ายหน้าที่

๕. การหาพี่เลี้ยงช่วยสอนงานให้

๖. ให้ทำหน้าที่ผู้ช่วยงาน

๗. การให้รักษาการแทน

๘. พาไปสังเกตการณ์ทำงาน

๙. ส่งไปศึกษาดูงาน

๑๐. ประชุมสัมมนาและฝึกอบรม

๑๑. ส่งเข้าประชุมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน

๑๒. จัดเอกสารทางวิชาการให้เพียงพอ

๑๓. จัดให้มีคู่มือการปฏิบัติงานให้พอใช้

๑๔. การอ่านแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฟังปาฐกถาทางวิชาการ

๑๕. ให้ทำการทดลองวิจัย โดยเฉพาะวิจัยในงานที่ทำอยู่เป็นประจำ

๑๖. ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

๑๗. ให้มีการปรึกษาหารือ

๑๘. การนิเทศงาน

รวมถึง การพัฒนาที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ ๓๓ วิธี ดังนี้^{๗๘}

๑. การฟังคำบรรยาย หมายถึง การถ่ายทอดความรู้โดยคนเพียงคนเดียวสามารถกำหนดขอบเขตเนื้อหาวิชาไว้ในเวลาที่เหมาะสม

๒. การประชุม หมายถึง การประชุมเพื่ออภิปรายในระหว่างสมาชิกของกลุ่มมีประธานของที่ประชุมเป็นหัวหน้ามีหน้าที่กล่าวนำควบคุมไม่ให้ออกนอกเรื่อง รวมทั้งกล่าวสรุป

๓. การสัมมนา หมายถึง การที่บุคคลกลุ่มหนึ่งประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายใต้การนำของผู้เชี่ยวชาญ

^{๗๗} กิติมา ปรีดีดิลก, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : อักษรการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๑๑๙.

^{๗๘} เมธี ปิณฑานนท์, การบริหารงานบุคคลในวงการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วาย เค เอช กราฟฟิค แอนด์ เพรส จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑๔.

๔. การอภิปราย หมายถึง การซักถามเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงาน มีการอภิปรายแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง

๕. การจัดให้ฝึกงาน หมายถึง การจัดส่งบุคลากรไปฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ต้องการในหน่วยงานอื่นๆ หรืออาจจะให้ฝึกในหน่วยงานเดียวกันก็ได้

๖. การหมุนเวียนตำแหน่งหรือการสับเปลี่ยนหน้าที่ หมายถึง กิจกรรมที่จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับตำแหน่งและความรู้ความสามารถในการใช้คนให้ถูกกับงาน

๗. การทดลองการปฏิบัติงาน หมายถึง การให้บุคลากรทดลองทำงานอยู่ระยะหนึ่งในตำแหน่งใหม่ที่เขาเห็นว่าเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ เมื่อเห็นว่าผลงานอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือมีประสิทธิภาพก็จะบรรจุลงในตำแหน่งนั้นๆ ในเวลาต่อมา

๘. การฝึกกับผู้ชำนาญในสถานประกอบการ หมายถึง การให้บุคลากรเข้าไปทำงานในฐานะผู้ช่วย เพื่อฝึกและพัฒนาทักษะและเจตคติให้ดีขึ้น

๙. การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟังคำบรรยายในภาคเช้า และเข้าทดลองปฏิบัติตามเรื่องที่ได้เรียนตอนเช้าในภาคบ่าย เป็นการฝึกภาคปฏิบัติทันทีที่ได้เรียนมาใหม่ๆ

๑๐. การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ให้กว้างขวางขึ้น โดยส่งเสริมให้มีโอกาสเข้าศึกษาบางวิชาในสถาบันการศึกษาชั้นสูง ศึกษาทางไปรษณีย์ในวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงาน ศึกษาหาความรู้จากเอกสารอื่นๆ ติดตามความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ภายในและภายนอกประเทศ สิ่งเหล่านี้มิได้เพื่อรับปริญญา หรือประกาศนียบัตร

๑๑. การระดมความคิด หมายถึง การกระตุ้นให้ได้ความคิดสร้างสรรค์ โดยไม่ต้องกังวลว่าความคิดนั้นจะถูกต้องหรือไม่ และช่วยกันสรุปความคิดที่ดีไว้

๑๒. การเรียนจากแบบเรียนสำเร็จรูปหรือแบบเรียนโปรแกรม หมายถึง การเรียนด้วยตนเองวิธีหนึ่ง หน่วยงานจัดทำแบบเรียนสำเร็จรูป มีคำบรรยาย ทฤษฎี มีแบบฝึกหัด และเฉลยแบบฝึกหัดสำเร็จรูปอยู่ในหนังสือเล่มนั้นๆ

๑๓. การประชุมย่อย หมายถึง การที่บุคคลกลุ่มเล็กๆ 2-3 คนมานั่งคุยปรึกษาหารือกัน เช่น เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุง

๑๔. การมอบหมายงานพิเศษ หมายถึง การที่ผู้บริหารได้รับมอบหมายงานพร้อมทั้งอำนาจหน้าที่ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาไปปฏิบัติแทน เพื่อจะดูว่า บุคคลนั้นมีความสามารถมากน้อยแค่ไหน

๑๕. การศึกษาจากเอกสารที่พิมพ์แจก หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับข่าวสารทางวิชาการ เช่น การเผยแพร่งานวิจัย จัดทำวารสารให้ความรู้ หลักการทางการศึกษา

๑๖. การจัดรายวิชาให้เข้าเรียน หมายถึง การที่ทางสถาบันการศึกษาได้คัดเลือกบุคลากรในสายวิชาที่ขาดความกระตือรือร้น หรือมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่ควรได้ศึกษาเพิ่มเติมในรายวิชานั้นๆ ซึ่งอาจจะจัดในโรงเรียนหรือส่งไปตามวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยก็ได้

๑๗. การศึกษาเฉพาะกรณี หมายถึง ผู้สอนจะนำเรื่องบางเรื่องมาให้ผู้เข้าร่วมอบรมศึกษาวิเคราะห์แล้วแสดงความคิดเห็นพร้อมกับยกทฤษฎีมาอ้างอิง เป็นการนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์

๑๘. การแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง การที่ผู้สอนกำหนดให้นักเรียนหรือผู้เข้าร่วมอบรมคนใดคนหนึ่งแสดงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งและกำหนดให้คนอื่นอีก ๒-๓ คน เป็นตัวประกอบมาแสดงหน้าชั้นให้นักเรียนอื่นดู เพื่อให้นักเรียนทุกคนเห็นภาพการปฏิบัติหรือวางตนอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คุณสอนต้องการ

๑๙. การจัดทัศนศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อนำคณะครูไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ นอกชุมชน เพื่อสังเกตการณ์สอนหรือการทำงาน

๒๐. การเลียนแบบพฤติกรรม หมายถึง บุคคลสามารถรับพฤติกรรมใหม่โดยการสังเกตและเลียนแบบจากพฤติกรรมที่ถูกต้องให้ผู้เข้ารับการอบรมดู จากนั้นจึงให้ผู้เข้ารับการอบรมลองทำตามแบบอย่าง

๒๑. การฝึกอบรม หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้เฉพาะอย่างของบุคคลเพื่อปรับปรุง และเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติอันเหมาะสม จนสามารถก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม และเจตคติเพื่อการปฏิบัติงานในหน้าที่

๒๒. การสอนโดยครูพิเศษ หมายถึง การเชิญครู หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้แก่บุคลากร เช่น คอมพิวเตอร์

๒๓. การสาธิต หมายถึง การจัดบุคคลหรือคณะบุคคลแสดงการทำงานผ่านขบวนการทั้งหมดเหมือนอย่างที่เขาทำจริง เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสสังเกตวิธีปฏิบัติ และปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

๒๔. การเยี่ยมชมกิจการ หมายถึง การที่ผู้บริหารได้พาบุคลากรในหน่วยงานไปดูกิจกรรมหรือการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นในสาขาวิชาที่หน่วยงานนั้นๆ ต้องการช่วยให้บุคคลได้เกิดความรู้ ความคิด และทำให้เกิดทัศนคติในการปฏิบัติงาน

๒๕. กิจกรรมรายบุคคล หมายถึง การจัดกิจกรรมให้แต่ละบุคคลไปปฏิบัติเช่น การให้ไปเป็นวิทยากร การไปสังเกตคนอื่นปฏิบัติงาน

๒๖. การเล่นเกม หมายถึง การให้บุคคลได้เล่นเกมร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

๒๗. การฝึกหัดแก้ปัญหา หมายถึง การฝึกให้บุคลากรได้รู้จักการแก้ปัญหาต่างๆ ถ้าตัดสินใจ ก่อให้เกิดการรู้วิธีป้องกันปัญหาและเกิดการเรียนรู้การวางแผน

๒๘. การฝึกการประสาน หมายถึง การฝึกให้บุคลากรได้เข้าใจการทำงานร่วมกัน ประสานงานกันเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

๒๙. โครงการวิจัย หมายถึง การให้บุคลากรได้รู้และเข้าใจถึงการวิจัยเพื่อได้ทำการศึกษาหาวิธีการที่ดีมาแก้ปัญหาพัฒนาหน่วยงานต่อไป

๓๐. โปรแกรมการแลกเปลี่ยน หมายถึง การจัดโครงการการแลกเปลี่ยนระหว่างสถานศึกษา เช่น โครงการแลกเปลี่ยนครูผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารงานเฉพาะด้าน เป็นต้น

๓๑. ภาพยนตร์ หมายถึง การใช้ภาพยนตร์ หรือวีดีโอที่มีสาระความรู้ใหม่ๆ สารคดีที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติอยู่มาให้บุคลากรได้ศึกษากัน

๓๒. เทปบันทึกเสียง หมายถึง เทปบันทึกข่าวสารความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติอยู่มาให้บุคลากรได้ศึกษากัน

๓๓. โทรทัศน์ หมายถึง การศึกษาหาความรู้จากการดูโทรทัศน์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับงานที่ปฏิบัติอยู่ในหน้าที่ หรือในงานที่มีความสัมพันธ์กัน

อีกทั้งยังมี วิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็น ๕ รูปแบบ ได้แก่^{๗๙}

๑. การฝึกอบรม

๒. การให้การศึกษา

๓. การพัฒนาโดยวิธีอื่นๆเช่น

๓.๑ การส่งบุคลากรไปดูงาน

๓.๒ การจัดประชุมปฏิบัติการ

๓.๒ การสับเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากร

๔. การส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรเอาใจใส่ต่อการพัฒนาตนเอง

๕. การแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างหน่วยงาน ในเครือข่ายเดียวกันเป็นการชั่วคราว นอกจากนั้น วิธีการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยังมีเพิ่มเติม ดังนี้^{๘๐}

๑. การศึกษาในสถาบันการศึกษา

๒. การฝึกอบรมก่อนหรือในขณะปฏิบัติงาน

๓. การปฐมนิเทศผู้ปฏิบัติงานใหม่ในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน

๔. การสอนแนะนำงาน

๕. การฝึกปฏิบัติหรือการดูงาน

๖. การประชุมสัมมนา

๗. การย้ายสับเปลี่ยน หมุนเวียนตำแหน่ง

๘. การอบรมมอบหมายภารกิจใหม่ๆ

๙. การเลื่อนตำแหน่ง

๑๐. กิจกรรมอื่นๆที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ทั้งนี้ มีการแบ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็น ๔ ด้านและวิธีการที่จะดำเนินการเพื่อพัฒนาแต่ละด้าน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน ได้ดังนี้^{๘๑}

๑. การพัฒนาด้านสิ่งที่เป็นแกนหลักในการปฏิบัติ (Core development) หมายถึง การพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน และกระบวนการดำเนินงานตามหน้าที่ของตนวิธีการที่ใช้ในการพัฒนานี้ ดังนี้

๑) การฝึกอบรมขณะประจำการ

๒) การสร้างทัศนคติที่ดี โดยการปฐมนิเทศ

^{๗๙} เสริมวิทย์ ศุภเมธี, การบริหารกิจการนักเรียน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสมเด็จเจ้าพระยา, ๒๕๓๑), หน้า ๑๗.

^{๘๐} ดนัย เทียนพุด, กลยุทธ์การพัฒนาคน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ก.พลพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๒๔.

^{๘๑} D. G. Muller, A model for human resource development, Personnel Journal, 35 (28), May 1976 : 238-243.

๓) โครงการศึกษาต่อเนื่องที่จัดโดยองค์การ

๔) การแจกเอกสารสิ่งพิมพ์ขององค์การที่จัดพิมพ์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงาน

๒. การพัฒนาด้านเทคนิค (Technical development) การพัฒนาในด้านนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูน ประสิทธิภาพด้านเทคนิคต่างๆของผู้ปฏิบัติงาน มีวิธีการดังนี้

๑) การฝึกอบรมระยะประจำการ

๒) การฝึกอบรมทักษะเฉพาะบางอย่าง

๓) โครงการทดสอบเพื่อประกาศนียบัตร

๔) การประชุมระหว่างเจ้าหน้าที่ในวิชาชีพต่างๆ

๕) การประชุมของสมาคมวิชาชีพ

๖) การส่งเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานหนึ่งไปฝึกงานกับอีกหน่วยงานหนึ่งภายในองค์การเดียวกัน

๗) การมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ หรือคณะกรรมการในหน่วยงานได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

๓. การพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ (Leadership development) การพัฒนาในด้านนี้ มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงทักษะในการเป็นผู้นำ (Leadership skills) ของเจ้าหน้าที่วิธีการใช้ ได้แก่

๑) การฝึกอบรมระยะประจำการ

๒) โครงการศึกษาที่จัดในมหาวิทยาลัย

๓) การฝึกอบรมวิทยากร (Instructor training) เพราะเชื่อว่าบุคคลที่จะเป็นผู้นำที่ดีนั้นควรจะเป็นครูที่ดีด้วย

๔. การพัฒนาด้านอื่นๆ (Supplementary development) ซึ่งไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเทคนิคการปฏิบัติงาน และการเป็นผู้นำ เช่น

๑) การฝึกอบรมเพื่อปรับปรุงทักษะการสื่อสารความหมายด้านการพูด การเขียน

๒) โครงการการศึกษาเพื่อปรับปรุงการให้การแนะแนว หรือมนุษยสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล การจัดกิจกรรมในชุมชน

จากการศึกษาดังได้กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า วิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีหลายลักษณะ ทั้งในระดับปฏิบัติและระดับบริหารสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน หรือองค์การ ผู้วิจัยได้สรุปวิธีการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ที่สำคัญโดยภาพรวม และจะใช้ในการวิจัยนี้ได้ ๓ วิธีการ ดังนี้

๑. การศึกษา (Knowledge)

๒. การอบรม (Training)

๓. การศึกษาดูงาน (Study Tour)

ทั้งนี้ จากวิธีการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของนักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงประมวลสรุปเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๗ วิธีการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
นิสดาร์ก เวชยานนท์ (๒๕๔๘ : หน้า ๑๒๐-๑๔๐)	๑. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยให้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ โดย การฝึกอบรม การศึกษา การพัฒนา ๒. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการกำหนดและวางรูปแบบ โดย การพัฒนาบุคคล การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาองค์การ ๓. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการบูรณาการในทุก ๆ ด้าน โดย การศึกษา การเพิ่มพูนทักษะ การฝึกอบรม
William, B. Castetter (1992 : p. 139)	๑. การบรรยาย ๒. การจัดประชุมใหญ่ ๓. การสัมมนา ๔. การอภิปรายแบบมีหัวข้อ ๕. การประชุมเชิงปฏิบัติการ ๖. การสับเปลี่ยนหมุนเวียนงาน ๗. การใช้แบบเรียนสำเร็จรูป ๘. การประชุมย่อย ๙. การให้หัวข้อไปศึกษาค้นคว้า ๑๐. การอ่านสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ๑๑. การเข้าฝึกอบรม ๑๒. การหากรณีศึกษา ๑๓. การดูภาพยนตร์ ๑๔. การฟังเทป ๑๕. การดูโทรทัศน์ ๑๖. เกมส์ต่างๆ ๑๗. การกระตุ้นให้มีการศึกษา ๑๘. การฝึกอบรมจากการรับรู้ ๑๙. การสอนงาน ๒๐. การสาธิต ๒๑. การฝึกงาน ๒๒. การให้ความช่วยเหลือ ๒๓. การเรียนพิเศษ ๒๔. การเขียนโครงร่างวิทยานิพนธ์ ๒๕. การเสนอโครงการวิจัย ๒๖. การเยี่ยมเยียน ๒๗. การแลกเปลี่ยน ๒๘. การฝึกตนเอง ๒๙. การศึกษาร่วมกัน ๓๐. บทบาทสมมุติ ๓๑. การระดมสมอง ๓๒. การเข้าสถาบันอบรม ๓๓. การทัศนศึกษา ๓๔. การฝึกตัดสินใจแบบแฟ้ม
กิติมา ปรีดีดิลก (๒๕๓๒ : หน้า ๑๑๙)	๑. การปฐมนิเทศ หรือการสร้างทัศนคติที่ดี ๒. การสอนงาน ๓. การมอบอำนาจให้ปฏิบัติงาน ให้รู้จักรับผิดชอบงาน ๔. การสับเปลี่ยนโยกย้ายหน้าที่ ๕. การหาพี่เลี้ยงช่วยสอนงานให้ ๖. ให้ทำหน้าที่ผู้ช่วยงาน ๗. การให้รักษาการแทน ๘. พาไปสังเกตการณ์ทำงาน ๙. ส่งไปศึกษาดูงาน ๑๐. ประชุมสัมมนาและฝึกอบรม ๑๑. ส่งเข้าประชุมเรื่องที่เกี่ยวกับงาน ๑๒. จัดเอกสารทางวิชาการให้เพียงพอ ๑๓. จัดให้มีคู่มือการปฏิบัติงานให้พอใช้ ๑๔. การอ่านแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฟังปาฐกถาทางวิชาการ ๑๕. ให้ทำการทดลองวิจัย โดยเฉพาะวิจัยในงานที่ทำอยู่เป็นประจำ ๑๖. ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ๑๗. ให้มีการปรึกษาหารือ ๑๘. การนิเทศงาน

ตารางที่ ๒.๗ วิธีการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เมธี ปิณฑานนท์ (๒๕๕๒ : หน้า ๑๑๔)	๑. การฟังคำบรรยาย ๒. การประชุม ๓. การสัมมนา ๔. การอภิปราย ๕. การจัดให้ฝึกงาน ๖. การหมุนเวียนตำแหน่ง ๗. การทดลองการปฏิบัติงาน ๘. การฝึกกับผู้ชำนาญ ๙. การประชุมเชิงปฏิบัติการ ๑๐. การศึกษาพิเศษ ๑๑. การระดมความคิด ๑๒. การเรียนจากแบบเรียนสำเร็จรูป ๑๓. การประชุมย่อย ๑๔. การมอบหมายงานพิเศษ ๑๕. การศึกษาจากเอกสารที่พิมพ์แจก ๑๖. การจัดรายวิชาให้เข้าเรียน ๑๗. การศึกษาเฉพาะกรณี ๑๘. การแสดงบทบาทสมมติ ๑๙. การจัดทัศนศึกษา ๒๐. การเลียนแบบพฤติกรรม ๒๑. การฝึกอบรม ๒๒. การสอนโดยครูพิเศษ ๒๓. การสาธิต ๒๔. การเยี่ยมชมกิจการ ๒๕. กิจกรรมรายบุคคล ๒๖. การเล่นเกม ๒๗. การฝึกแก้ปัญหาค้นหา ๒๘. การฝึกการประสาน ๒๙. โครงการวิจัย ๓๐. โปรแกรมการแลกเปลี่ยน ๓๑. ภาพยนตร์ ๓๒. เทปบันทึกเสียง ๓๓. โทรทัศน์
เสริมวิทย์ ศุภเมธี (๒๕๓๑ : หน้า ๑๗)	๑. การศึกษา ๒. อบรม ๓. ปฐมนิเทศ ๔. การส่งเสริมสนับสนุน ๕. การแลกเปลี่ยนบุคลากร
दनัย เทียนพุด (๒๕๔๐ : หน้า ๒๔)	๑. การศึกษา ๒. อบรม ๓. ปฐมนิเทศ ๔. การสอนแนะนำงาน ๕. การฝึกปฏิบัติหรือการดูงาน ๖. การประชุมสัมมนา ๗. การย้ายสับเปลี่ยน หมุนเวียนตำแหน่ง ๘. การอบรมมอบหมายภารกิจใหม่ๆ ๙. การเลื่อนตำแหน่ง ๑๐. กิจกรรมอื่นๆที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
Muller, D. G. (1976 : pp. 238-243)	๑. การพัฒนาด้านสิ่งที่เป็นแกนหลักในการปฏิบัติ ได้แก่ ฝึกอบรม สร้างทัศนคติที่ดี โครงการต่อเนื่อง แจกเอกสารสิ่งพิมพ์ ๒. การพัฒนาด้านเทคนิค ได้แก่ ฝึกอบรม โครงการทดสอบ ประชุม ส่งเจ้าหน้าที่ไปฝึกงาน การมีส่วนร่วมแก้ปัญหา ๓. การพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ ได้แก่ ฝึกอบรม โครงการศึกษา ๔. การพัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น ปรับปรุงทักษะ ให้การแนะแนว

ดังนั้น จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้วิจัยจึงได้สรุปเป็น ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ ที่สำคัญ ดังนี้

๑. การศึกษา (Education)

การศึกษา (Education) หมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งเพื่องานในอนาคต หรือการ เปลี่ยนแปลงในความรู้เป็นการช่วยแต่ละบุคคลให้มีคุณสมบัติที่จะเติบโต หรือประสบความสำเร็จตาม เป้าหมายของอาชีพในอนาคต การศึกษามักจะสัมพันธ์กับการพัฒนาอาชีพและเป็นการริเริ่มโดย บุคคลมากกว่าองค์กร ในองค์กรมักจะเรียกว่า การศึกษาของพนักงาน เช่น^{๘๒}

- ๑) การศึกษาเพื่อให้ได้พื้นฐานที่จำเป็นในงาน
- ๒) การศึกษาเพื่อเพิ่มความเป็นวิชาชีพ
- ๓) การศึกษาต่อเนื่อง

การศึกษา (Education) จึงเป็นวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จำเป็นวิธีการหนึ่งเพราะ เป็นการเพิ่มวุฒิของทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ขึ้น หรือให้ได้รับความรู้ใหม่เนื่องจากเทคโนโลยีที่ เปลี่ยนแปลงไป ความรู้ความสามารถล้ำสมัย จึงจำเป็นต้องส่งบุคคลไปศึกษาต่อมีทั้งการศึกษาต่อ ภายในประเทศ และการศึกษาต่อต่างประเทศ เพื่อให้ นำความรู้ความสามารถและประสบการณ์ใหม่ มาปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทำหน้าที่หลัก ๒ ประการ คือ ประการแรก ทำหน้าที่ในการให้ความรู้วิชาการและความรู้ในการ ประกอบอาชีพ เมื่อเรียนจบ ก็สามารถนำไปเป็นเครื่องมือประกอบอาชีพไปใช้งานและอยู่ร่วมใน สังคมต่อไป ประการที่สอง ทำหน้าที่ในการชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตและฝึกฝนพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาคุณภาพจิตใจตนเอง และพฤติกรรมของสังคมที่ดีที่เหมาะสมต่อไป

สำหรับรูปแบบการศึกษาในปัจจุบันมี ๓ รูปแบบ ได้แก่^{๘๓}

๑) การศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนด จุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการ สำเร็จการศึกษาที่แน่นอน ทฤษฎีการจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งสู่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่เก่ง ดี มีสุข

๒) การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษา ที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัด และการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมี ความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

^{๘๒}ดนัย เทียนพุฒ, กลยุทธ์การพัฒนาคน, หน้า ๓๑.

^{๘๓}เสนอห์ จัยโต, การจัดการทรัพยากรมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๖-๑๗๘.

๓) การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น

จากประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการศึกษามีผลทำให้เกิดการพัฒนา โดยการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาโดยวิธีต่าง ๆ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน หรือนำมาปรับใช้กับการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะการศึกษาสามารถกระทำได้ตลอดเวลา

๒. การฝึกอบรม (Training)

การฝึกอบรม คือ การเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติทำให้ความรู้สึกรู้สึกของผู้ที่เข้าร่วมการฝึกอบรม เพื่อให้เขาสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานปัจจุบัน และทำงานประสบผลสำเร็จในอนาคตตลอดจนการเตรียมคนให้พร้อมเพรียง เพื่อรับตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้นไป ถือเป็นงานส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหาร ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง^{๔๔} จากความหมายการฝึกอบรมที่กล่าวมา สรุปว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการที่จัดขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในระดับผู้บริหารและปฏิบัติงานให้มีความรู้ในการปฏิบัติงาน มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน และเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ

การฝึกอบรมเป็นหน้าที่ของการจัดการ ความรับผิดชอบขั้นแรกของการบริหาร คือ ความพยายามในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างดี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องจัดการฝึกอบรมขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จ ความจำเป็นมากน้อยในการจัดการอบรมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความต้องการของหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย การบริหารแต่ละแห่ง การฝึกอบรมเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดความรู้ ความสามารถและพร้อมที่จะเป็นตัวนำในการเปลี่ยนแปลง โดยเข้าไปจักดำเนินการปรับปรุงองค์การให้เกิดความก้าวหน้าได้ในอนาคต^{๔๕}

ทั้งนี้ ประโยชน์ของการฝึกอบรม สามารถอธิบายได้ดังนี้^{๔๖}

๑. การฝึกอบรมจะทำให้ระบบการปฏิบัติงานดีขึ้น
๒. การฝึกอบรมจะช่วยลดค่าใช้จ่าย แรงงาน และเวลาในการปฏิบัติงานให้น้อยลง
๓. การฝึกอบรมจะช่วยลดเวลาเรียน และวิธีการปฏิบัติงานให้น้อยลง
๔. การฝึกอบรมจะช่วยแบ่งเบาภาระการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาให้น้อยลง
๕. การฝึกอบรมจะช่วยให้การบริการการควบคุมการติดต่อสื่อสารการประสานงานที่ดี

ขึ้น

^{๔๔}อุทัย หิรัญโต, หลักการบริหารงานบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๑๐๘.

^{๔๕}Stahl O' Glenn, Public Personnel Administration, (New York : Harper and Row, 1962), p. 279.

^{๔๖}อุทัย หิรัญโต, หลักการบริหารงานบุคคล, หน้า ๑๐๙.

๖. การฝึกอบรมจะช่วยให้ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ที่สมรรถภาพสูงขึ้น
 ๗. การฝึกอบรมจะช่วยให้ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ทำงานอย่างมีชีวิตชีวามากขึ้น
 สำหรับ จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม จำแนกได้ดังนี้^{๘๗}

๑. ความมุ่งหมายขององค์การ เป็นความมุ่งหมายที่เน้นหนักในแง่ส่วนรวม ดังนี้

- ๑.๑ เพื่อสร้างความสนใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานและเจ้าหน้าที่
- ๑.๒ เพื่อสอนและวิธีการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด
- ๑.๓ พัฒนาการปฏิบัติงานให้ได้ผลสูงสุด
- ๑.๔ ลดความสิ้นเปลืองและป้องกันอุบัติเหตุให้การปฏิบัติงาน
- ๑.๕ เพื่อจัดวางมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
- ๑.๖ พัฒนาฝีมือในการปฏิบัติงานของบุคคล
- ๑.๗ เพื่อพัฒนาการบริหาร โดยเฉพาะการบริหารด้านบุคคลให้มีความพอใจทุกฝ่าย
- ๑.๘ ฝึกฝนบุคคลไว้เพื่อความก้าวหน้าของงาน และการขยายองค์การ
- ๑.๙ สนองบริการอันมีประสิทธิภาพแก่ผู้บริหาร

๒. ความมุ่งหมายส่วนบุคคล หมายถึง ความมุ่งหมายของข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์การ ดังนี้

- ๒.๑ เพื่อความก้าวหน้าในการเลื่อนขั้นตำแหน่ง
- ๒.๒ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน
- ๒.๓ เพื่อพัฒนาฝีมือในการปฏิบัติงานโดยการทดลองปฏิบัติ
- ๒.๔ เพื่อฝึกฝนการตัดสินใจ
- ๒.๕ เพื่อเรียนรู้งาน ลดการเสี่ยงอันตรายในการปฏิบัติงาน
- ๒.๖ เพื่อปรับปรุงสภาพการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น
- ๒.๗ เพื่อส่งเสริม และสร้างขวัญในการปฏิบัติงาน
- ๒.๘ เพื่อเข้าใจนโยบายและความมุ่งหมายขององค์การที่ปฏิบัติงานอยู่ให้ดีขึ้น
- ๒.๙ เพื่อให้มีความพอใจในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ ประเภทของการฝึกอบรม อาจจำแนกได้ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม และตามระยะเวลาที่จัดให้มีการฝึกอบรม

๑. การฝึกอบรมปฐมนิเทศ
๒. การฝึกอบรมการทำงาน
๓. การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ระดับผู้บังคับบัญชา
๔. การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ระดับบริหาร

^{๘๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๑.

ทั้งนี้ วิธีการฝึกอบรมที่สำคัญ แบ่งได้ดังนี้^{๘๘}

๑. การฝึกอบรมการทำงาน (On-the-job training)
๒. วิธีฝึกอบรมด้วยการจัดประชุม หรืออภิปราย (Conference or discussion)
๓. การอบรมช่างฝีมือ (Apprenticeship training)
๔. การอบรมในห้องบรรยาย (Class-room training method)
๕. การจัดแผนการสอน (Program instruction)

โดยสรุป การฝึกอบรมเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในระดับผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหาร พัฒนาตั้งแต่ก่อนปฏิบัติงาน และขณะปฏิบัติงาน เป็นการเตรียมทรัพยากรมนุษย์เพื่อการเปลี่ยนแปลง มีหลายประเภท ไม่มีเวลาที่ดีที่สุด แต่ต้องดูความเหมาะสม ผู้รับผิดชอบคือผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและการสนับสนุน

๓. การศึกษาดูงาน (Study Tour)

การศึกษาดูงาน หมายถึง การที่หน่วยงานสนับสนุนให้บุคลากรไปสังเกตการณ์ทำงานของหน่วยงานหรือองค์การอื่นในลักษณะที่เรียกว่า Study tour/ Visit กิจกรรมเช่นนี้จะช่วยไม่ให้เกิดผิดพลาดไปว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นเป็นการกระทำที่ดีที่สุดแล้ว เพราะไม่มีที่จะเปรียบเทียบ การไปสังเกตกิจการในหน่วยงานอื่นย่อมจะทำให้มีโอกาสได้เปรียบ ทำให้เกิดความคิดมองเห็นตัวอย่างในการดำเนินงาน ตลอดจนอุปสรรคต่างๆ ที่อาจจะนำมาปรับปรุงใช้ในหน่วยงานของตนบ้าง

โดยการศึกษาดูงานว่า เป็นการอบรมนอกสถานที่ให้บุคลากรได้พบสถานที่จริง เป็นการพัฒนาศักยภาพได้ทุกระดับ หรือเป็นการฝึกอบรมชนิดหนึ่งที่ต้องอาศัยศักยภาพของจริง เพื่อให้เกิดประโยชน์และประหยัดเวลา โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้^{๘๙}

๑. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนก่อนเดินทางไปศึกษาดูงาน แล้วอธิบายให้บุคลากรเข้าใจถึงขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการศึกษาดูงานรายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นและข้อปลีกย่อยอื่นๆ เช่น เวลารถออก ที่พัก และเมื่อเสร็จสิ้นการดูงานจะต้องเขียนรายงานถึงประโยชน์ที่ได้รับ ปัญหาอุปสรรคต่างๆ พร้อมแนวทางการแก้ไข

๒. สถานที่ ผู้จัดต้องศึกษาในรายละเอียดก่อนที่จะนำคณะผู้ดูงานเข้าเยี่ยมชมซึ่งต้องเลือกหน่วยงาน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และความร่วมมือ ตรวจสอบรายชื่อผู้ร่วมเดินทางและจัดกำหนดการแจกผู้ร่วมเดินทางให้ทั่วถึง

^{๘๘}ธงชัย สันติวงษ์, การบริหารงานบุคคล, หน้า ๒๒๓-๒๒๖.

^{๘๙}ทองฟู ชินะโชติ, เทคนิคการพัฒนาทีมงาน, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๓๑),

ทั้งนี้ การศึกษาดูงานและสังเกตวิธีการทำงานโดยทั่วไปแล้วแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ^{๙๐}

๑. การไปศึกษาดูงานและดูงานในต่างประเทศ ปัจจุบันนี้พัฒนาการด้วยการสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มีการฟื้นฟู และช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น ประเทศที่เจริญและพัฒนามากว่าได้ให้ความช่วยเหลือประเทศไทยมากขึ้น ทั้งการกู้ยืมเงิน การให้เงิน อุปกรณ์เครื่องมือ และนักวิชาการช่วยเหลือสนับสนุน ตลอดจนให้ทุนการศึกษาและดูงานแก่ข้าราชการเพื่อนำความรู้มาพัฒนาประเทศชาติให้เจริญทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ

๒. การไปศึกษาดูงานและสังเกตวิธีการทำงานภายในประเทศ ปกติมักใช้ระยะเวลาสั้นๆ และปฏิบัติที่ได้ผล ได้แก่

๒.๑ การให้ไปฝึกงานเป็นการส่งคนไปเพื่อทำงานและใช้สติปัญญาด้วย คือ

(๑) ฝึกให้คิดและรู้จักวิธีคิด

(๒) ฝึกให้เผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหา

(๓) ฝึกการทำงานที่รวดเร็ว และฉลาดมีไหวพริบขึ้น

ประโยชน์ของการฝึกทำงานทำให้รู้หลักการข้อเท็จจริงมากขึ้นช่วยให้การทำงานดีขึ้น

๒.๒ การพาไปดูงานโดยพาทรัพยากรมนุษย์ในหน่วยงานไปดูกิจกรรมหรือปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เห็นว่าเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของตนเอง เพื่อให้เห็นของจริง ช่วยสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่ม

๒.๖ มติมหาเถรสมาคม เรื่อง โครงการพระราชรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๙ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบหลักการโครงการประชารัฐ เพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ร่วมกับคณะสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งสองฝ่าย และคณะสงฆ์ ๑๘ ภาค ทั้งสองฝ่าย สถาบันการเงินของรัฐและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมจัดตลาดประชารัฐสี่มุมเมือง ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยได้มีโอกาสนำผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโครงการมา ออกร้าน เพื่อจำหน่ายในตลาดที่จัดไว้ และเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และศูนย์คุณธรรม (องค์กรมหาชน) ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โครงการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านคุณธรรมและธรรมาภิบาล โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

^{๙๐}วิจิตร อวทะกุล, การฝึกอบรม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๑๔๙.

๑. เพื่อให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและประชาชนมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

๒. เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

๓. เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดในการวางจำหน่ายสินค้าให้หลากหลายขึ้น

เพื่อให้การดำเนินการตามแนวทางพระราชรัฐสำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด และดำเนินโดยอยู่บนพื้นฐานความมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และประชาชนยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สังคมและประเทศชาติมีความมั่นคง และความเข้มแข็ง ไปด้วยพร้อมกัน และดำเนินการตามกรอบแนวทางบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดำเนินงาน (Memorandum Of Understanding: MOU) ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จ โดยสรุปรายละเอียดสาระสำคัญแนวทางการดำเนินงานตามกรอบนโยบายของรัฐบาล และสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ดังนี้

กรอบนโยบาย

๑. ส่งเสริมพัฒนาโครงการพระราชรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดพระราชรัฐ เพื่อประชาชนให้กระจายโอกาสแก่ประชาชนให้ทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่

๒. การดำเนินโครงการตลาดพระราชรัฐในพื้นที่วัดที่มีความพร้อมเหมาะสม ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

๓. ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาโครงการพระราชรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดพระราชรัฐ เพื่อประชาชนรองรับการท่องเที่ยว

๔. การอบรมบ่มเพาะให้สมาชิกโครงการเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม มีธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต สามัคคีปรองดอง เป็นสังคมคุณธรรม เพื่อเป็นกลไกและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

แนวทางดำเนินการ

๑. ปรับปรุงการดำเนินการ ตามมติ ครม. วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ ในการดำเนินการโครงการตลาดพระราชรัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ร่วมกับคณะสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งสองฝ่าย และคณะสงฆ์ ๑๘ ภาค ทั้งสองฝ่าย สถาบันการเงินของรัฐ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมจัดตลาดพระราชรัฐ โดยเบื้องต้นทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะคัดเลือกวัดจาก ๓๗ เขตการปกครองสงฆ์ ในกรุงเทพมหานคร อย่างน้อยเขตละ ๑ วัด เข้าร่วมโครงการ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประสานขอความอนุเคราะห์วัดที่มีความพร้อมเพื่อใช้สถานที่ โดย สทบ. และสถาบันการเงินจัดผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร นำผลิตผล/ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโครงการมาออกจำหน่ายในตลาดที่จัดไว้ และให้หน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมให้ความรู้และช่วยสนับสนุนต่อยอดการพัฒนาผลิตผล/ผลิตภัณฑ์ และตลาดให้มีคุณภาพซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคได้รับ

สินค้าที่มีคุณภาพและราคาเป็นธรรมไปพร้อมกัน ทั้งนี้ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุมคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินการ

๒. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะจัดตั้งผู้ประสานงานระดับจังหวัด ดำเนินการประสานงานโครงการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับ สทบ. โดย สทบ. จะดำเนินการถ่ายทอดความรู้ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด หลักเกณฑ์ แนวทางต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนของ สทบ. เพื่อให้ผู้ประสานงานของสำนักงานพระพุทธศาสนา-แห่งชาติลงพื้นที่เพื่อสื่อสารกับคณะผู้ปกครองสงฆ์ วัด และชุมชน เพื่อให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะร่วมมือกับ สทบ. ในการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่สำหรับเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่ง สทบ. ร่วมกับ กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา และกระทรวงอุตสาหกรรม ร่วมกันกำหนดขึ้น และมีการอบรมต่อยอดการพัฒนาสินค้า การเป็นผู้นำการท่องเที่ยวในท้องถิ่น การเป็นเจ้าของที่ดี ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะให้ความร่วมมือด้านสถานที่โดยให้วัดเป็นศูนย์กลางสำหรับจุดที่เป็นแหล่งเชื่อมโยงการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมและการอำนวยความสะดวกต่างๆ

๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และ สทบ. จะหารือแนวทางการเข้าร่วมโครงการของชุมชนรอบวัดที่มีความประสงค์จะดำเนินโครงการผ่านวัด เพื่อสร้างโอกาส พัฒนาศักยภาพของประชาชน หมู่บ้านและชุมชน สร้างความเข้มแข็งต่อระบบเศรษฐกิจฐานราก ความปรองดองสมานฉันท์ในพื้นที่ ตามนโยบายของรัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในการสร้างสังคมสันติสุข ส่งเสริมความสมานฉันท์ของศาสนิกชนของทุกศาสนา โดยการรับรองโครงการของชุมชนผ่านวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในพื้นที่ (ในส่วนภูมิภาค) และผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (ในกรุงเทพมหานคร) แล้วส่งให้ สทบ. พิจารณาสับสนุนการดำเนินการต่อไป

๕. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะประสานงานกับศูนย์ส่งเสริมศีลธรรม ศูนย์อบรมคุณธรรม จริยธรรม ทั่วประเทศ โดยจัดทำหลักสูตรการอบรมให้แก่สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้เป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ธรรมมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคีปรองดอง เป็นสังคมคุณธรรม เพื่อเป็นกลไกและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ทั้งนี้ เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเข้มแข็ง เป็นระบบ เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ สร้างศรัทธาการยอมรับในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ โดยคณะสงฆ์และวัดเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อระบบเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง จึงเห็นควรนำเสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณาแต่งตั้งคณะที่ปรึกษา คณะกรรมการอำนวยการ และคณะทำงาน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

๑. คณะที่ปรึกษาโครงการพระราชริฏเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชน ประกอบด้วย

๑) เจ้าคณะใหญ่

๒) เจ้าคณะภาค

โดยให้มีหน้าที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานแก่ คณะกรรมการอำนวยการ และคณะทำงานฝ่ายต่างๆ เพื่อให้การบริหารจัดการ และการขับเคลื่อน โครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๒. คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนโครงการและคณะทำงานโครงการประชาารัฐ เพื่อ ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและโครงการตลาดประชาารัฐเพื่อประชาชน ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

๒.๑ คณะกรรมการอำนวยการ

๑) พระพรหมติลก เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร	ประธานกรรมการ
๒) เจ้าคณะเขต	กรรมการ
๓) ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หรือผู้แทน	กรรมการ
๔) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้แทน	กรรมการ
๕) รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการ
๖) ส่วนราชการ/ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
๗) พระอรรถกิจโสภณ เลขาธิการเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร	กรรมการ และเลขานุการ
๘) ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนสถาน	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๙) ผู้อำนวยการกลุ่มบูรณะพัฒนาวัดและศาสนสงเคราะห์	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๑๐) หัวหน้าฝ่ายออกแบบและก่อสร้าง	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ ควบคุม กำกับดูแลโครงการ การดำเนินการตามกิจกรรม/โครงการ เสนอแนะ ปรับปรุง แนวทาง การ ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ รูปแบบ และแนวทางการขับเคลื่อน โครงการ แต่งตั้งคณะทำงานชุดย่อยหรือเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือคณะทำงาน รวมทั้งเชิญหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องให้ดำเนินงานช่วยเหลือการขับเคลื่อนโครงการตามความเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปด้วยความ เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๒.๒ คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการประชาารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและ โครงการตลาดประชาารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประจำเขต ประกอบด้วย

๑) เจ้าคณะเขต	ประธานคณะทำงาน
๒) เจ้าคณะแขวง	คณะทำงาน
๓) ผู้อำนวยการเขตหรือผู้แทน	คณะทำงาน
๔) ผู้แทนสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	คณะทำงาน

๕) ส่วนราชการ/ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง	คณะกรรมการ
๖) เลขานุการเจ้าคณะเขต	คณะกรรมการ และเลขานุการ
๗) เลขานุการเจ้าคณะแขวง	คณะกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๘) ผู้อำนวยการกลุ่มบูรณะพัฒนาวัดและศาสนสงเคราะห์	คณะกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๙) หัวหน้าฝ่ายออกแบบและก่อสร้าง	คณะกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่กำหนดแผน มาตรการ แนวทาง เป้าหมายการคัดเลือกวัดและชุมชนเพื่อเข้าร่วมและสนับสนุนการดำเนินโครงการ การจัดประชุม ชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ รูปแบบ แนวทางตามที่คณะกรรมการอำนวยการกำหนดแก่กลุ่มเป้าหมายและภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การขับเคลื่อนการทำงานบรรลุผลสำเร็จ

๓. คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนโครงการและคณะกรรมการโครงการพระราชรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน ประจำจังหวัด ประกอบด้วย

๓.๑ คณะกรรมการอำนวยการ	
๑) เจ้าคณะจังหวัด	ประธานกรรมการ
๒) เจ้าคณะอำเภอ	กรรมการ
๓) เลขานุการเจ้าคณะจังหวัด	กรรมการ
๔) ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทน	กรรมการ
๕) ผู้แทนสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	กรรมการ
๖) ส่วนราชการ/ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
๗) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด	กรรมการ และเลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนโครงการควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานตามกิจกรรม/โครงการ ให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุง รูปแบบแนวทางการขับเคลื่อนงาน จัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ แนวทางการทำงาน แต่งตั้งคณะกรรมการชุดย่อยหรือเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือคณะกรรมการ รวมทั้งเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินงานช่วยเหลือการขับเคลื่อนโครงการตามความเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๓.๒ คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการพระราชรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน ประจำอำเภอ ประกอบด้วย

๑) เจ้าคณะอำเภอ	ประธานคณะทำงาน
๒) เจ้าคณะตำบล	คณะทำงาน
๓) เลขานุการเจ้าคณะอำเภอ	คณะทำงาน
๔) นายอำเภอหรือผู้แทน	คณะทำงาน
๕) ส่วนราชการ/ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง	คณะทำงาน
๖) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหรือผู้แทน คณะทำงาน	และเลขานุการ
๗) เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
	และผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะทำงานมีหน้าที่กำหนดแผน มาตรการ แนวทาง เป้าหมาย คัดเลือกวัดและชุมชน เพื่อเข้าร่วมและสนับสนุนการดำเนินโครงการ การจัดประชุม ชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ รูปแบบ แนวทางตามที่คณะกรรมการอำนวยการกำหนดแก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การขับเคลื่อนการทำงานบรรลุผลสำเร็จ

๔. ให้รายงานผลการดำเนินการโครงการทุกวันที่ ๕ ของเดือน เพื่อรายงานความก้าวหน้าเสนอ มหาเถรสมาคม ต่อไป

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณาที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติดังนี้

๑. เห็นชอบโครงการพระราชรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน

๒. เห็นชอบบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดำเนินงาน (MOU)

๓. เห็นชอบให้วัดร่วมโครงการตามความเหมาะสม

๔. เห็นชอบให้บูรณาการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) และโครงการหมู่บ้าน- รัชกาล ๕ ร่วมสนับสนุนโครงการพระราชรัฐตามความเหมาะสม

๕. เห็นชอบคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนโครงการให้สำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างสูงสุด และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรองรายงานการประชุม

๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์

พุทธธรรมมีกรอบการพัฒนาหลักเป็นระบบศึกษา ๓ ประการ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ที่เรียกสั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกหัด อบรม เพื่อพัฒนากาย ความประพฤติ จิตใจ และปัญญา ไตรสิกขานี้เป็นการศึกษาที่ครอบคลุม การดำเนินชีวิตทุกด้านและทุกวัยอีกทั้งความง่ายยากตั้งแต่เรื่องเบื้องต้นทั้งของเด็กและผู้ใหญ่จนถึง เรื่องที่ละเอียดและซับซ้อนที่ยากจะหาองค์ความรู้อื่นใดมาเทียบได้

พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการเรียนรู้แจ้งทั้งทางหลักธรรมและการปฏิบัติธรรมซึ่ง ประกอบด้วย การเรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนาดน หลักสิกขาหรือการศึกษาของศาสนาพุทธ เป็นหลักที่บอก ว่ามนุษย์จะต้องแก้ไขพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และจะต้องพัฒนาตลอดเวลา โดยไม่ประมาท ดังนั้น มนุษย์เราจะต้องถือหลักการไว้ก่อนว่า

หนึ่ง สิกขา ต้องฝึกฝนพัฒนาแก้ไขปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

สอง ต้องไม่ประมาท คือหยุดไม่ได้ ต้องเดินหน้าจนกว่าจะถึงจุดหมาย

หลักพุทธศาสนา สิกขาทำให้คนศึกษา ฝึกฝน เรียนรู้ พัฒนาดนอยู่เสมอ มุ่งไปข้างหน้า เท่านั้น ส่วนอุปมาทะ คือ ความไม่ประมาทก็คอยปลุกเร้าไม่ให้หยุด คือ หยุดไม่ได้เลย หยุดเมื่อไร เป็นการประมาททันที การพัฒนาคนตามหลักพุทธศาสนาจึงเป็นทั้งการพัฒนามนุษย์ โดยเน้นการสร้างเสริมคุณภาพของคนที่จะมาเป็นส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของยุคสมัยและเป็นการพัฒนาคนที่ สอดคล้องกับจุดหมายระยะยาวแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย ไม่ใช่เป็นเพียงการพัฒนามนุษย์ เพื่อมาสนองความต้องการด้านทรัพยากรคนเฉพาะกาล เฉพาะกรณีปัจจุบันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ว่า คนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดอย่างหนึ่งขององค์กร เพราะคนเป็นทรัพยากรสำคัญที่จะ ก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ในองค์กร และทรัพยากรนี้ยังสามารถพัฒนาเพิ่ม ศักยภาพให้สูงขึ้นได้อีกด้วย ดังนั้นในการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กร จึงไม่เพียงแต่ให้ ความสำคัญกับขั้นตอนในการสรรหา การคัดเลือกเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ด้วย

พระพุทธองค์ทรงแสดงหลักการศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาไว้ในพระไตรปิฎกว่า ภิคุขุทั้งหลาย สิกขา ๓ ประการนี้

สิกขา ๓ ประการมี อะไรบ้าง คือ

๑. อธิศีลสิกขา

๒. อธิจิตตสิกขา

๓. อธิปัญญาสิกขา^{๙๑}

พระพุทธองค์ทรงกำหนดหลักไตรสิกขาไว้ ก็เพื่อเป็นระบบฝึกฝนอบรมกาย วาจาใจ หรือ อบรมใน ๓ ด้านใหญ่ ๆ คือ ทางปัญญา ทางศีล และทางจิต และที่สำคัญนั้นพระองค์ก็ได้ทรงสรุป หลักไตรสิกขา ลงในหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้ คือ

^{๙๑}อง.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๘๗/๓๑๒, ๒๐/๙๐/๓๑๘, ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๘-๔๙. ๗๒ อง.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๙๑/๓๒๐.

๑) หลักการพัฒนาศีล (อริศีลสิกขา) สรุปลงในสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ

๒) หลักการพัฒนาสมาธิ (อริจิตตสิกขา) สรุปลงในสัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ

๓) หลักการพัฒนาปัญญา (อริปัญญาสิกขา) สรุปลงในสัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ

และพระองค์ก็ทรงสรุปสาระประโยชน์ของไตรสิกขาไว้ว่า “อย่างนี้ศีลอย่างนี้สมาธิอย่างนี้ปัญญา สมาธิอันศีลอบรมแล้ว ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก ปัญญาอันสมาธิอบรมแล้วย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก จิตอันปัญญาอบรมแล้ว ย่อมหลุดพ้นจากอาสวะทั้งสาม คือ กามาสวะ ราคาสวะ อวิชาสวะ โดยชอบ”^{๙๒}

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนามีการคิดเชิงระบบ กล่าวคือ หลักธรรมปฏิบัติสมบูรณ์ หรืออทิปปัจจยตา ซึ่งกล่าวถึงเหตุปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เมื่อสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น เพราะสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับไป สิ่งนี้จึงดับไป) หรือหลักธรรมปรัโตโสสะ ที่กล่าวถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ปฏิบัติธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพุทธธรรมนั้นกล่าวถึงเรื่องสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์จึงต้องเลือกสถานที่ สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้พัฒนาตนเองด้วย เพราะมนุษย์ไม่ได้ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวหรืออยู่เหนืออิทธิพลของสภาพแวดล้อมเสมอไป แต่สรรพสิ่งจะมีความเกี่ยวข้องโยงใยมีผลกระทบซึ่งกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สิกขา ๓

เป็นหลักธรรมในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้อยู่อย่างประเสริฐ หรือเป็นบุคคลผู้ที่มีจิตใจสูง ทั้ง ๓ ประการ คือ^{๙๓}

๑) อริศีลสิกขา คือ การฝึกความประพฤติสุจริต ทางกาย วาจา และอาชีวะ (หมายรวมเอาองค์มรรค คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ) เป็นเรื่องของการฝึกฝนในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เคยชิน ศีลเป็นเครื่องมือที่ใช้ หรือในทางสังคมทั่วไป เรียกว่าวินัย เป็นจุดเริ่มต้นในขบวนการแห่งการศึกษา และการพัฒนามนุษย์ เพราะว่าวินัยเป็นเครื่องมือจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมที่อยู่ร่วมกัน ศีล หรือวินัย จะช่วยจัดให้เกิดความเป็นระเบียบ ในความเป็นอยู่ และเอื้อโอกาส ให้เกิดการพัฒนา จนสามารถทำให้มนุษย์มีพฤติกรรม เกิดความเคยชินที่ติงตามแบบอย่างของศีลที่กำหนดไว้ดีแล้ว ฉะนั้น การจะฝึกให้เกิดความเคยชินในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะต้องมียุทธวิธี และวิธีการนั้น ๆ อย่างเช่น ศีล หรือวินัย เป็นต้น ให้เป็นอุปกรณ์ในการฝึกฝน เบื้องต้น

๒) อริจิตตสิกขา คือ การฝึกปรือในด้านคุณภาพ และสมรรถภาพของจิต (หมายรวมเอาองค์ คือ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ) สมาธิ เป็นส่วนของการฝึกฝนในด้านจิตใจ หรือ

^{๙๒}เสฐียรพงษ์ วรรณปก, วาระสุดท้ายของพระพุทธองค์, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มติชน, ๒๕๔๘), หน้า ๑๔๕.

^{๙๓}อง.ตัก. (ไทย) ๒๐/๘๕/๓๑๑.

ระดับจิตใจให้เกิดการพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ คือ ในด้าน คุณธรรม เช่น ความมีเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเข้มแข็งอดทน ตลอดจนความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง มีสติ สมาธิ และในด้านทำให้เกิดความสุข เช่น ความผ่องใสเบิกบาน ความรู้สึกอิ่มใจ หรือ กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาสุขภาพจิตให้มีความมั่นคง ในการดำรงอยู่ของชีวิตให้มีความสุข

๓) อธิปัญญาศึกษา คือ การฝึกปรี้อปัญญาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจนถึงขั้นหลุดพ้น มีจิตใจเป็นอิสระผ่องใส เบิกบานโดยสมบูรณ์ (หมายรวมเอาสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ) ปัญญา เป็นเรื่องของการฝึก หรือพัฒนาในด้านความรู้ ความจริง โดยเริ่มตั้งแต่ ความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้ในเหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ด้วยความแยบยลให้เห็นตามความเป็นจริง หมายความว่า รู้เท่าทันความเป็นไปของโลก และชีวิต จนทำให้จิตใจเป็นอิสระ ข้ามพ้นความทุกข์ ปราศจากปัญหาถึงความเป็นอิสระภาพโดยสมบูรณ์

พุทธพจน์ข้างต้น ถือเป็นคำจำกัดความที่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายควรศึกษาให้รู้แจ้ง ความหมายของไตรสิกขาในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ว่า ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา ๓ ประการ เพื่อฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไป จนบรรลุเป้าหมายสูงสุดคือพระนิพพาน^{๙๔}

คำว่า ไตรสิกขา มีรากศัพท์มาจากคำสองคำ คือ ๑) ไตร หรือ ตริ เป็นภาษาสันสกฤตตรงกับภาษาบาลีว่า ตติ แปลว่า สาม และ ๒) คำว่า สิกขา เป็นภาษาบาลี ตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ศิกษา หมายถึง การศึกษา การปฏิบัติและการอบรมความประพฤติให้บริสุทธิ์^{๙๕}

ส่วนคำว่า ตติ หรือ ไตร นั้น หมายถึง องค์ประกอบ ๓ ประการ คือ อธิศีลสิกขา, อธิจิตสิกขา, อธิปัญญาสิกขา หรือ ศีล สมาธิและปัญญา โดยมีความหมายตามพระไตรปิฎกดังนี้

๑) อธิศีลสิกขา (สิกขาคือศีลอันยิ่ง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง ดังคำอธิบายในคุหฺนุฏฐกสูตรนทีเทศ คัมภีร์มหานิทเทส ว่า

อธิศีลสิกขาเป็นอย่างไร คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มึศีล สำรวมด้วยความสังวรในพระปาติโมกข์ สมบูรณ์ด้วยอาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายอยู่คือ สิลขันธ์เล็ก สิลขันธ์ใหญ่ ศีลเป็นที่พึง เป็นเบื้องต้น เป็นความประพฤติ เป็นความสำรวม เป็นความระวัง เป็นหัวหน้า เป็นประธานเพื่อความถึงพร้อมแห่งธรรมที่เป็นกุศล นี้ชื่อว่า อธิศีลสิกขา^{๙๖}

โดยการฝึกอบรมศีลนั้น มุ่งเน้นที่การสำรวมเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ในการกระทำเป็นเกราะกั้นกิเลสทั้งหลายที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อน และการเบียดเบียน ดังที่แสดงในมาติกาภา คัมภีร์ปฏิสัมมกัทธมรรคว่า “เนกขัมมะ ชื่อว่า สิลวิสุทธิเพราะมีความหมายว่า กั้นกามฉันทะ...ความ

^{๙๔}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๗.

^{๙๕}อง.ติก. (ไทย) ๒๐/๙๑/๓๒๐.

^{๙๖}ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๘.

สำรวจ ชื่อว่า อธิศีลสิกขา... อพยาบาท ชื่อว่า สีลวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า กั้นพยาบาท... อรหัตตมรรค ชื่อว่า สีลวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า กั้นกิเลสทั้งปวง”^{๙๗}

๒) อธิจิตสิกขา (สิกขาคือจิตอันยัง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่นสมาธิอย่างสูงการสังตจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายดังคำอธิบาย ในคุหฺฏฐกสูตรตนิเทศ คัมภีร์มหานิทเทศ ว่า

อธิจิตสิกขา เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้สังตจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลาย บรรลุปฐมฌานที่มีวิตก วิจารณ์ และสุข อันเกิดจากวิเวกอยู่ เพราะวิตกวิจารณ์ สงบระงับไปแล้ว บรรลุทุติยฌาน มีความผ่องใสในภายใน มีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตก ไม่มีวิจารณ์ มีแต่ปิติและสุขที่เกิดจากสมาธิอยู่เพราะปิติจางคลายไป มีอุเบกขา มีสติสัมปชัญญะ เสวยสุขด้วยนามกาย บรรลุตติยฌานที่พระอรหันต์ทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้มีอุเบกขา มีสติอยู่เป็นสุขเพราะละสุขและทุกข์ได้แล้ว เพราะโสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนแล้ว บรรลุจตุตถฌานที่ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่นี้ ชื่อว่า อธิจิตสิกขา^{๙๘}

โดยการฝึกอบรมจิตนั้น มุ่งเน้นที่ความตั้งมั่นแห่งจิต, การทำให้สงบแน่วแน่เพื่อให้จิตบริสุทธิ์ไม่ฟุ้งซ่าน เป็นกลาง ปราศจากอคติ ดังที่แสดงในมาติกากถา คัมภีร์ปฏิสัมภิตามรรคว่า “ชื่อว่าจิตตวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า ไม่ฟุ้งซ่าน. . . ความไม่ฟุ้งซ่าน ชื่อว่า อธิจิตสิกขา”^{๙๙}

๓) อธิปัญญาสิกขา (สิกขาคือปัญญาอันยัง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง การรู้ชัดตามความเป็นจริงในอริยสัจ ๔ เป็นลำดับไป จนทำให้แจ้งทั้งเจโตวิมุตติและปัญญาวิมุตติสามารถทำลายอาสวะกิเลสให้หมดไป ดังคำอธิบายในคุหฺฏฐกสูตรตนิเทศ คัมภีร์มหานิทเทศ ว่า

อธิปัญญาสิกขา เป็นอย่างไร คือภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มียปัญญา ประกอบด้วยปัญญา อันประเสริฐยิ่งถึงความเกิดและความดับ เพิกถอนกิเลสให้บรรลุถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบเธอรู้ตามความเป็นจริงว่า “นี้ทุกข์” ... “นี้ทุกข์สมุทัย (เหตุเกิดทุกข์)” ... “นี้ทุกข์นิโรธ (ความดับทุกข์)” ... “นี้ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติเครื่องดำเนินไปสู่ความดับทุกข์)” เธอรู้ตามความเป็นจริงว่า “เหล่านี้ อาสวะ” ... “นี้อาสวสมุทัย” ... “นี้อาสวนิโรธ” ... “นี้อาสวนิโรธคามินีปฏิปทา” นี้ชื่อว่า อธิปัญญาสิกขา^{๑๐๐}

โดยการฝึกอบรมปัญญานั้น มุ่งเน้นที่การรู้และเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงเพื่อให้เกิดคามเห็นที่บริสุทธิ์จึงจะสามารถทำลายกิเลสได้ดังแสดงในมาติกากถา คัมภีร์ปฏิสัมภิตามรรคว่า “ชื่อว่าทวิวิสุทธิ” เพราะมีความหมายว่าเห็น... ความเห็นชื่อว่าอธิปัญญาสิกขา^{๑๐๑}

^{๙๗}พ.ป. (ไทย) ๓๑/๔๐/๖๐๖.

^{๙๘}พ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๙.

^{๙๙}พ.ป. (ไทย) ๓๐/๔๑/๖๐๖-๖๐๗.

^{๑๐๐}พ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๙.

^{๑๐๑}พ.ป. (ไทย) ๓๑/๔๑/๖๐๖-๖๐๗.

การฝึกอบรมทั้ง ๓ ด้าน จึงมีวัตถุประสงค์โดยรวมเพื่อการทำลายกิเลสอันเป็นเครื่องเศร้าหมองของบุคคล ดังที่พระพุทธองค์ทรงดำรัสว่า “สำหรับบุคคลผู้ตื่นอยู่ตลอดเวลา หมั่นศึกษาไตรสิกขาทั้งกลางวันและกลางคืน น้อมจิตเข้าหาณิพพาน อาสวะทั้งหลาย ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้”^{๑๐๒}

ทั้งนี้ พระสารีบุตรได้แสดงอรรถาธิบายวัตถุประสงค์เพิ่มเติมไว้ในคัมภีร์มหานิเทศ^{๑๐๓} ว่า

๑. เพื่อไม่ประพฤติดิตถิทางกาย วาจา ใจ เพราะรู้ในเหตุที่ทำให้ประพฤติดิตถิ
๒. เพื่อละเมถุนธรรม เพราะรู้ว่าเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมยศและเกียรติของสมณะ
๓. เพื่อกำจัดราคะในรูป เสียง กลิ่น รส และผัสสะ
๔. เพื่อทางแห่งญาณ เพราะรู้เหตุแห่ง ความล่งเลงสงสัยว่าเกิดจากสิ่งที่น่าปรารถนาและสิ่งที่ไม่ปรารถนา

๕. เพื่อกำจัดมลทินของตน คือ ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิภิกเลส ทุจริต มิจฉาทิฏฐิ มิจฉาสังกับปะ มิจฉาวาจา มิจฉากัมมันตะ มิจฉาอาชีวะ มิจฉาวายามะ มิจฉาสติ มิจฉาสมาธิมิจฉาญาณ มิจฉาวิมุตติเพราะได้สมาทานไตรสิกขาสังมามีสมาธิ มีสติ มีปัญญาที่รักษาตน

ความหมายของไตรสิกขา

เพื่อให้เข้าใจความหมายของไตรสิกขามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงรวบรวมคำอธิบายจากวรรณกรรมชั้นรองลงมา ซึ่งอรรถกถาจารย์และนักวิชาการร่วมสมัยได้ขยายความเพิ่มเติมจากพระไตรปิฎกมาแสดงไว้ดังต่อไปนี้

พระอุปติสสเถระ (ลังกา) ได้ให้ความหมายของการศึกษาและขอบเขตของการศึกษา ไว้ในวิมุตติมรรควา สิกขา หมายถึงการศึกษาเรื่องที่ควรศึกษา การศึกษาอันยอดเยี่ยมและการศึกษาเพื่อความเป็นพระอเสขะ (ผู้ไม่ต้องศึกษา)^{๑๐๔}

พระพุทธโฆษาจารย์(พระคณาจารย์) ได้อธิบายไว้ในคัมภีร์วิสุทธิมรรควา ไตรสิกขาเป็นทั้งหลักการและวิธีปฏิบัติเพื่อให้สามารถล่วงพ้นจากอบาย, กามธาตุ และภพทั้งปวง โดยมีเป้าหมายที่การบรรลุพระนิพพานอันบริสุทธิ์ปราศจากมลทิน ไตรสิกขาเป็นแนวปฏิบัติในทางสายกลางที่มีใช้การปรนเปรอ ตนด้วยกามสุขและการทรมานตน มีศีลเป็นปฏิบัติต่อกิเลสที่แสดงออกทางกาย วาจา สมาธิเป็นปฏิบัติต่อกิเลสที่กลุ่มมัจฉิต และปัญญาเป็นปฏิบัติต่อกุศลกิเลสที่แอบแนบอยู่ในจิตสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นพระอริยะผู้มีความบริบูรณ์ด้วยศีล ได้แก่ พระโสดาบันและพระสกทาคามี, บริบูรณ์ด้วยสมาธิ ได้แก่พระอนาคามี และบริบูรณ์ด้วยปัญญา ได้แก่ พระอรหันต์

^{๑๐๒} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๒๖/๑๐๓.

^{๑๐๓} พุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๕๐, ๒๙/๕๒/๑๘๒, ๒๙/๑๐๓/๓๑๙, ๒๙/๑๙๗/๕๔๗ -๕๗๙, ๒๙/๒๐๙/๖๑๔-๖๑๕.

^{๑๐๔} พระอุปติสสเถระ (ลังกา), วิมุตติมรรค, แปลโดย พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๔๘), หน้า ๔.

นอกจากนี้ องค์ธรรมทั้ง ๓ ยังเป็นเครื่องอุดหนุนให้บรรลุคุณวิเศษอันหาได้ยากในบุคคลทั่วไป ดังมีวิชา ๓ เป็นต้น^{๑๐๕}

การศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียน ซึ่งตรงกับคำว่า สิกขา ในพระพุทธศาสนา หมายถึง การปฏิบัติ ได้รับปริญญาคือ สันราคะ สันโทสะ สันโมหะ ผลของการปฏิบัติสิกขาเป็นอย่ำนั้น การปฏิบัติอย่างนั้นก็เพื่อความรอดจากสิ่งอันไม่พึงปรารถนา สิ่งใดที่เป็นความทุกข์ทรมาร ความยุ่งยากลำบากแก่จิตใจก็เรียกว่า อันไม่พึงปรารถนา แก้ไขด้วยการศึกษา^{๑๐๖}

สมาธิ เป็นเรื่องของการฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความมีสติ สมาธิ และในด้านความสุข เช่น ความอิ่มใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกละวาง พุดสัน ๆ ว่า พัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพของจิต และยิ่งกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับหลักของ ปัญญาว่าเป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริงเริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรองตรวจสอบ คัดการต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่เป็นจริง ตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมดาของโลกและชีวิตที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ (คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น ดับทุกข์เป็น)^{๑๐๗}

ไตรสิกขา หมายถึง การพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตดีงามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูก ต้องดีงามของมนุษย์ ต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตน คือ สิกขามรรคกับสิกขาจึงประสานเป็นอันเดียวกัน เมื่อมองในแง่ปริยัติ ๔ ก็เป็นอริยมรรค คือ วิถีชีวิตอันประเสริฐเมื่อเป็นมรรคก็ดำเนินก้าวหน้าไปสู่จุดหมายโดยกำจัดสมุทัยให้หมดไป ช่วยให้เรามีชีวิตที่พึงพา อวิชา ตัณหา อุปทาน น้อยลงไป ไม่อยู่ใต้อำนาจครอบงำ ของมันพร้อมกับที่เรามีปัญญาเพิ่มขึ้นและดำเนินชีวิตด้วยปัญญามากขึ้นตามลำดับจนกระทั่งในที่สุดพอสมุทัยหมดทุกข์ก็หมดก็บรรลุหมายเป็น นิโรธ โดยสมบูรณ์^{๑๐๘} และยังหมายถึงการศึกษาสามประการตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นกุศโลบายแห่งการพัฒนาตนเองที่ถูกต้องของมนุษย์ทุกคน เป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งหลายอันจะนำสังคมไปสู่อายุธรรมที่ถูกต้อง^{๑๐๙}

ไตรสิกขา มีข้อปฏิบัติ ๓ ขั้น คือ

^{๑๐๕}พระพุทธโฆษาจารย์ (พระคันธภิกขุ), วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตอน ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๔, ๙-๑๒.

^{๑๐๖}พุทธทาสภิกขุ (เจ้าม อินทปญโญ), การศึกษาสมบูรณ์แบบ : คือวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด, (กรุงเทพมหานคร : อุษาการพิมพ์, ธันวาคม ๒๕๔๙), หน้า ๑๘๕-๑๘๖.

^{๑๐๗}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), จะพัฒนานคนกันได้อย่างไร, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๓๙), หน้า ๒๗-๓๙.

^{๑๐๘}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), หัวใจพระพุทธศาสนา : พุทธจักร, ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๐) : ๗.

^{๑๐๙}ระวี ภาวิไล, หัวใจของศาสนาพุทธ, (บทความเสนอในการประชุมทางวิชาการ เรื่อง หัวใจของศาสนา), ธรรมสถาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๑๗-๑๘ กรกฎาคม ๒๕๒๘.

๑. ขั้นศีล ได้แก่ การเว้นชั่ว ประพฤติดี ปฏิบัติเพื่อความปกติสงบเรียบร้อยไม่ทำให้นตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ข้อปฏิบัติเหล่านี้เรียกว่า ศีลสิกขา แปลว่า สิ่งที่ต้องศึกษาอบรม เป็นขั้นศีล

๒. ขั้นสมาธิ ได้แก่ การฝึกฝนหรืออบรมจิตใจให้เหมาะสม ตั้งมั่นในลักษณะที่พร้อมจะปฏิบัติงานคือ พิจารณาความเป็นจริง เพื่อเป็นพื้นฐานของการเจริญปัญญา การฝึกบังคับจิตใจให้ตั้งมั่นโดยระลึกรู้ตัวทั่วพร้อม ดังนี้เรียกว่า จิตตสิกขา

๓. ขั้นปัญญา ได้แก่ การฝึกฝนอบรมในการพิจารณาสิ่งทั้งปวงให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริง หมายถึง กาฝึกฝนอบรมจนเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งปวงถึงกับเกิดผลสดสังเวชเบื่อหน่ายในสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตาได้จริง ๆ การฝึกฝนเช่นนี้เรียกว่า ปัญญาสิกขา^{๑๑๐}

สรุปได้ว่า จากความหมายของไตรสิกขาที่กล่าวมานั้นพอ ไตรสิกขา หมายถึง การพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตตั้งงามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงามของมนุษย์ ต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตนเอง เริ่มจากการรักษาศีล เพื่อขัดเกลาพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของตนเองให้บริสุทธิ์ รวมถึงการฝึกหัดการอยู่ร่วมกันของเพื่อนร่วมงานให้มีความเกื้อกูลต่อกัน และกระบวนการที่สำคัญในการศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้บริบูรณ์ด้วยศีล บริบูรณ์ด้วยสมาธิ และบริบูรณ์ด้วยปัญญาเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายสูงสุดในปัจจุบันและอนาคต

ความสำคัญของไตรสิกขา

หลักการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา (ศีล – สมาธิ– ปัญญา)^{๑๑๑} การพัฒนาตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เริ่มที่หลักการของการศึกษา เพราะการ ภาวนาหรือการพัฒนานั้น แท้ที่จริงก็คือสิ่งเดียวกันกับการศึกษา หรือสิกขา สิ่งที่ต้องศึกษา หรือสิ่งที่ ต้องพัฒนา แยก ออกไปเป็น ๓ ด้านใหญ่ ๆ โดยสอดคล้องกับองค์ประกอบแห่งการดำเนินชีวิตของ มนุษย์ที่มี ๓ ด้าน คือพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เรียกว่า ไตรสิกขา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑) ศีล คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรม ทางกาย และ วาจา ให้มี ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องมีผลดีสิ่งแวดล้อมที่เราเกี่ยวข้องสัมพันธ์มี ๒ ประเภทคือ สิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ เพื่อนมนุษย์ (ในความหมายเดิมทางพระพุทธศาสนา รวมทั้ง สัตว์อื่นทั้งหลายทั้งปวงด้วย)

๒) สมาธิ หมายถึง การฝึกพัฒนาในด้านจิตใจ มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจิตใจเป็นฐานของ พฤติกรรม เนื่องจากพฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นจากความตั้งใจหรือเจตนา และเป็นไปตามเจตจำนง และแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ตั้งงามแล้ว ก็จะควบคุมดูแลและนำ พฤติกรรมไป ในทางที่ตั้งงามด้วย แม้ความสุขความทุกข์ในที่สุดก็อยู่ที่ใจ ยิ่งกว่านั้น ปัญญาจะเจริญงอกงามได้ต้อง อาศัยจิตใจที่เข้มแข็งสู้ปัญหา เอาใจใส่ มีความเพียรพยายามที่จะคิดค้นไม่ทอดทิ้ง ยิ่ง เรื่องที่คิดหรือพิจารณานั้นยาก หรือละเอียดลึกซึ้ง ก็ยิ่งต้องมีจิตใจที่สงบแน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่านไม่พลุ่ง

^{๑๑๐}บุญมี แท่นแก้ว, **จริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๙๘.

^{๑๑๑}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙), หน้า ๖๗.

พลาณกระวน กระวาย คือ ต้องมีสมาธิจึงจะคิดได้ชัดเจน เจาะลึกทะลุได้และมองเห็นทั่วตลอด จิตที่ฝึกดีแล้ว จึงเป็น ฐานที่จะให้ปัญญาทำงานและพัฒนาอย่างได้ผล

๓) ปัญญา หมายถึง การพัฒนาปัญญา ซึ่งมีความสำคัญสูงสุดเพราะปัญญาเป็นตัวนำทาง และควบคุม พฤติกรรมทั้งหมด คนเราจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร และแค่ไหน ก็อยู่ที่ว่าจะมีปัญญา ชี้นำหรือบอก ทางให้เท่าใด และปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจ ให้ทางออกแก่จิตใจ เช่น เมื่อจิตใจอึดอัดมีปัญหาติด ต้นอยู่ พอเกิดปัญญารู้ว่าจะทำอย่างไร จิตใจก็โล่งเป็นอิสระได้การพัฒนาปัญญาเป็นเรื่องกว้างขวาง แยกออกไปได้หลายด้านและมีหลายชั้นหลายระดับ เช่น

ก. เป็นปัญญาที่ช่วยให้ดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จ ความรู้ความเข้าใจในข้อมูล รวมทั้งศิลปวิทยาการต่าง ๆ เข้าถึงเนื้อหาความหมายถูกต้องชัดเจน การเรียนรู้อย่างถูกต้องตามเป็นจริง โยงเข้ามาประสานเป็นภาพองค์รวมทั้งชัดเจน หรือโยงออกไปสู่ความหยั่งรู้หยั่งเห็นใหม่ๆ ได้

ข. ปัญญาที่ช่วยให้ดำเนินเข้าสู่วิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ความรู้เข้าใจในระบบความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลายที่อิงอาศัยสืบเนื่องส่งผลต่อกันตามเหตุปัจจัย

ค. ปัญญาที่ช่วยให้บรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตที่ดีงาม ความเข้าใจเข้าถึงเท่าทันความจริงของสังขารคือโลกและชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเป็นไป ตามกฎธรรมชาติจนสามารถวางใจถูกต้องต่อสิ่งทั้งหลาย ทำจิตใจให้หลุดพ้น เป็นอิสระได้โดยสมบูรณ์

ไตรสิกขานั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในการพัฒนามนุษย์คือการจัดตั้งระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ซึ่งเนื้อหาสาระที่สำคัญของไตรสิกขานั้นได้สอดแทรกอยู่ในหลักธรรมต่าง ๆ เช่น สอดแทรกอยู่ในหลักโอวาทปาติโมกข์ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงจำแนกพุทธโอวาทที่แสดงถึงความสำคัญของไตรสิกขาออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมใหญ่เพื่อกำจัดกิเลสของภิกษุและบุคคลทั้งหลาย ดังปรากฏในอนุพุทธสูตร ว่าด้วยการตรัสรู้ธรรมเป็นเหตุสืบกันว่า ภิกษุทั้งหลาย เพราะไม่รู้แจ้งแห่งตลอดธรรม ๔ ประการ เราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยว เร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ ธรรม ๔ ประการ อะไรบ้าง คือ อริยสัจ อริยสมาธิอริยปัญญา และอริยวิมุตติเราถอนถอนได้แล้ว ภวเนตติสิ้นไปแล้ว ธรรมเหล่านี้คือ สัจ สมมติปัญญาและ วิมุตติอันยอดเยี่ยมพระโคตมผู้มียศได้ตรัสรู้แล้ว ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสบอกธรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย เพื่อความรู้ยิ่ง^{๑๑๒}

๒. ไตรสิกขารากฐานที่สำคัญของพระวินัย ดังปรากฏในวัชชีปัตตสูตร ว่า พระพุทธองค์ทรงให้คำแนะนำภิกษุรูปหนึ่งว่า หากเธอไม่อาจประพฤติปฏิบัติตามสิกขา บทที่บัญญัติไว้ได้ครบถ้วนบริบูรณ์ ก็ให้พึงศึกษาปฏิบัติในสิกขา ๓ เพื่อการละราคะ โทสะ โมหะ ทำให้เป็นผู้ไม่ประกอบอกุศลกรรม^{๑๑๓} เพราะสิกขา ๓ ประการนี้เป็นที่รวมของสิกขาบท นั้นเอง^{๑๑๔}

๓. ไตรสิกขาเป็นกระบวนการฝึกศึกษาพัฒนามนุษย์เป็นกระบวนการพื้นฐานในการฝึกพฤติกรรมที่ดีของมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น ดังที่แสดงในปฐมสิกขาสูตร ว่า ภิกษุผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล ทำ

^{๑๑๒} ๑. จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑/๑-๒.

^{๑๑๓} ๑. ติก. (ไทย) ๒๐/๘๕/๓๑๐ - ๓๑๑.

^{๑๑๔} ๑. ติก. (ไทย) ๒๐/๘๗/๓๑๒, ๒๐/๘๘/๓๑๔, ๒๐/๘๙/๓๑๗.

พอประมาณในสมาธิ และปัญญา ย่อมสามารถบรรลุเป็น พระโสดาบัน หรือเป็นพระสกทาคามี ขณะที่ภิกษุผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล และสมาธิทำพอประมาณใน ปัญญา ย่อมสามารถบรรลุเป็นพระอนาคามี ส่วนภิกษุผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล สมาธิ ปัญญา ย่อมหลุด พ้นจากอาสวะกิเลสทั้งปวง^{๑๑๕}

ความสำคัญของการศึกษา

การจัดการศึกษาทุกอย่างให้เสริมสร้างมนุษยธรรม ความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้องไม่มีปัญหา แก่ฝ่ายใด จัดการศึกษาทุกอย่างให้เสริมสร้างมนุษยธรรมคือสร้างมนุษยธรรมขึ้นมา แล้วเสริมมนุษยธรรมให้ก้าวหน้า ก้าวหน้าไปนับตั้งแต่ว่า ละสังขยชาติญาณอย่างสัตว์แล้วก็มีความคิดนึกอย่างมนุษย์ ก็เป็นมนุษยธรรมก็ส่งเสริมให้ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษา ก็คือการพัฒนามนุษยธรรมให้มันมาในทิศ ทางที่ถูกต้อง คือละอหังการ มมังการ ละความเห็นแก่ตัว กิเลสไม่อาจจะเกิด บุคคลก็จะมีสันติสุข สังคมก็จะมีสันติภาพ นี่คือเป้าหมายของการศึกษา^{๑๑๖}

ความสำคัญของไตรสิกขา ไตรสิกขานี้เมื่อนำมาแสดงเป็นคำสอนในภาคปฏิบัติทั้ง ๆ ไปได้ปรากฏในหลักที่เรียกว่า โอวาทปติโมกข์^{๑๑๗} (พุทธโอวาทที่เป็นหลักใหญ่ ๓ อย่าง) คือ

๑. การไม่ทำความชั่วทั้งปวง ทั้งทางกาย ทางวาจา จัดเป็น ศีล
๒. การบำเพ็ญความดีให้เพียบพร้อม จัดอยู่ในการปฏิบัติจิตขั้นที่เรียกว่า สมาธิ
๓. การทำจิตของตนให้ผ่องใส จัดเป็นการฝึกปฏิบัติในขั้นสูงสุดเรียกว่า ปัญญา

ความสำคัญของไตรสิกขา หรือ (การศึกษา) ที่เกี่ยวเนื่องกับการพัฒนา การพัฒนา มนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักพระพุทธศาสนาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง การเรียนรู้เพื่อเป็นมนุษย์ที่เต็มบริบูรณ์ เพราะได้รับการพัฒนาทั้งทางกายและทางจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยปัญญา จึงเป็นอิสระหลุดพ้นจากการบีบคั้นของอำนาจกิเลสตัณหา ดังคำกล่าว ที่ว่า “ทุกข์มีเพราะยึด ทุกข์ยึดเพราะอยาก ทุกข์มากเพราะพลอย ทุกข์น้อยเพราะหยุด ทุกข์หลุด เพราะปล่อย” เมื่อปล่อยวางแล้วย่อมหลุดพ้นทุกข์ และพบความสุขสงบคือสันติ ดังนั้นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ในพระพุทธศาสนาจึงหมายถึงผู้บรรลุวิมุตติ คือเป็นอิสระหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงเพราะฉะนั้น วิมุตติจึงเป็นเป้าหมายของการศึกษาตามหลักไตรสิกขาตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “สมาธิที่มี ศีลอบรมแล้วย่อมมีผลมากมี อานิสงส์มาก ปัญญาที่มีสมาธิอบรมแล้วย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก จิต ที่มีปัญญาอบรมแล้วย่อมหลุดพ้นจากอาสวะโดยชอบ” ความหลุดพ้นนี้คือวิมุตติซึ่งเป็นบรมสันติ เมื่อคนเราบรรลุถึงวิมุตติ

^{๑๑๕} ๑. อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๘๗/๓๑๒ – ๓๑๔

^{๑๑๖} พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปัญโญ), การศึกษาสมบูรณ์แบบ : คือวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด, (กรุงเทพมหานคร : อุษากการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๐๕-๒๐๖.

^{๑๑๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม (ฉบับเดิม), พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๔), หน้า ๒๒๗.

แล้วถือว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เรียกว่า พระอเสขะ หมายถึงผู้จบการศึกษา สูงสุดในพระพุทธศาสนา^{๑๑๘}

ความสำคัญของไตรสิกขาที่นำมาแสดงข้างต้นนั้นเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ไตรสิกขา เป็นหลักคำสอนทางพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกทุกคนควรนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่ดีงาม เพื่อจัดปรับเตรียมสภาพชีวิตสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งลักษณะแห่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและพร้อมที่จะเป็นอยู่ปฏิบัติกิจและดำเนินการต่าง ๆ เพื่อก้าวหน้าไปอย่างได้ ผลดีที่สุด สู่จุดหมายของชีวิต ของบุคคล ขององค์กร ของชุมชนตลอดจนสังคมและประเทศชาติต่อไป

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา กล่าวคือ มนุษย์ต้องเป็นผู้กระทำการด้วยการฝึกฝนอบรมให้เกิดคุณสมบัติภายในตน ซึ่งได้แก่คุณสมบัติทางกาย ทางศีล ทางจิต และทางปัญญาที่ส่งผลไปสู่ภายนอกตน เป็นความสัมพันธ์กับมนุษย์และวัตถุ ซึ่งแสดงออกผ่านพฤติกรรมทางกายและวาจา มนุษย์ทุกคนที่เกิดมา จำเป็นต้องมีกรอบ หรือ มีเส้นทางที่เราต้องเดินตาม สิ่งที่มีมนุษย์จะต้องมีหรือต้อง ปฏิบัติตาม ก็ได้แก่ หลักไตรสิกขา เพราะคำว่า สิกขา เป็นสิ่งที่มนุษย์หรือชาวพุทธเราต้องศึกษา และเรียนรู้ เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาตามหลักของ ไตรสิกขา แล้วย่อมจะนำพาชีวิต และร่วมนำสังคมประเทศชาติ ไปสู่ความดีงาม และความสุภาพความเจริญสืบไป

๒.๘ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ (CIPP Model)

Stufflebeam กล่าวถึงการประเมินโครงการว่า เป็นกระบวนการบรรยาย เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินการ และผลกระทบ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของโครงการ

ตัวแบบการประเมินโครงการแบบซีบีพี CIPP Model การประเมินนี้ได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีมและคณะที่พัฒนาแบบจำลองสำหรับใช้ ในการประเมินที่เรียกว่า “CIPP Model” ซึ่งมีการแบ่งการประเมินเป็น ๔ ส่วน มีขอบเขตโดยสังเขป ดังนี้

๑. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (context) เป็นการประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อโครงการก่อน ลงมือดำเนินการโครงการทั้งนี้เพื่อชี้ให้เห็นว่าทำไมต้องดำเนินโครงการซึ่งจะครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับการกำหนด วัตถุประสงค์ การอธิบายหลักการเหตุผล ความจำเป็น ประเด็นปัญหา เป้าหมาย ความเป็นไปได้ของโครงการ ความ ต้องการของชุมชน/พื้นที่ กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ นโยบาย ทิศทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ภูมิสังคม

๒. การประเมินปัจจัยนำเข้า (input) เป็นการประเมินทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการเพื่อชี้ให้เห็น ถึงความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็น เทคโนโลยี แผนงาน กำลังคนงบประมาณ แหล่งเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เครื่องมือครุภัณฑ์

๓. การประเมินกระบวนการ (process) เป็นการประเมินเพื่อค้นหาจุดแข็งจุดอ่อน ข้อบกพร่องของ วิธีดำเนินการ การจัดกิจกรรมของโครงการ การนำทรัพยากรมาใช้เหมาะสม

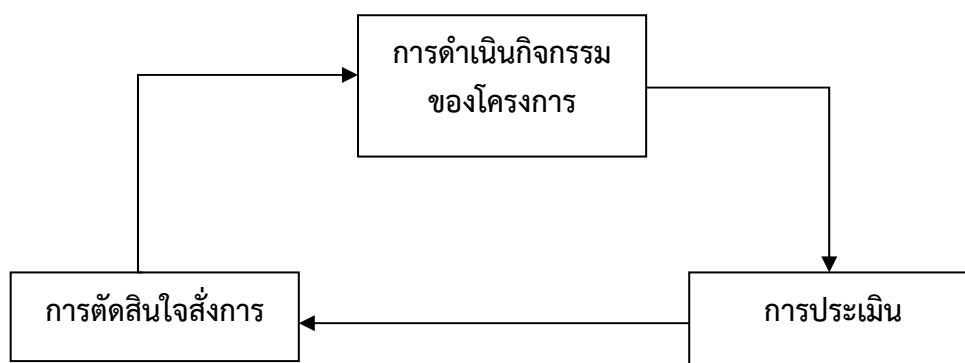
^{๑๑๘}พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ทิศทางการศึกษาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๔๑-๔๒

เกิดประโยชน์สูงสุด ลำดับขั้นตอน การดำเนินงาน กลไกกระบวนการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชน การยอมรับของประชาชน กิจกรรมที่ ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือกิจกรรมที่ส่งผลต่อการบรรลุจุดประสงค์ ปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้อง เพื่อนำผลประเมินมา ปรับปรุงแก้ไข พัฒนากระบวนการดำเนินการให้รัดกุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการ (product) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ หรือ เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน^{๑๑๙}

แนวคิดของ Stufflebeam มีลักษณะที่จะแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหาร มีหน้าที่เรียกหา และนำผลการประเมินที่ได้นั้นไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณี

ทั้งนี้ ในส่วนที่เป็นรายละเอียดของการประเมินตามนิยามของ Stufflebeam นั้นสามารถถ่ายทอดเป็นโมเดลพื้นฐานได้ดังนี้

ภาพที่ ๒.๑ โมเดลพื้นฐานของ Stufflebeam^{๑๒๐}

^{๑๑๙}สุวิมล ติรกานันท์, การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

^{๑๒๐}เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๓๙.

การประเมินตามโมเดลของ Stufflebeam นั้น สามารถสรุปการประเมินเป็น ๓ ขั้นตอน คือ

- ๑) กำหนด หรือระบุและบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
- ๒) จัดเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓) วิเคราะห์และจัดสารสนเทศ เพื่อนำเสนอฝ่ายบริหาร

Stufflebeam และคณะ ได้แบ่งการประเมินออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๑) การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C)

เป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือดำเนินโครงการใด ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดหลักการ และเหตุผล รวมทั้งเพื่อพิจารณาความจำเป็นจะต้องจัดทำโครงการ การชี้ประเด็นปัญหาตลอดจนการพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายของโครงการ

๒) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I)

เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินโครงการ

๓) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)

เป็นการประเมินเพื่อ

- (๑) หาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ เพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อบกพร่องนั้น ๆ
- (๒) หาข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะสั่งการเพื่อการพัฒนางานต่าง ๆ
- (๓) บันทึกภาวะของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐาน

๔) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P)

เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้น รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

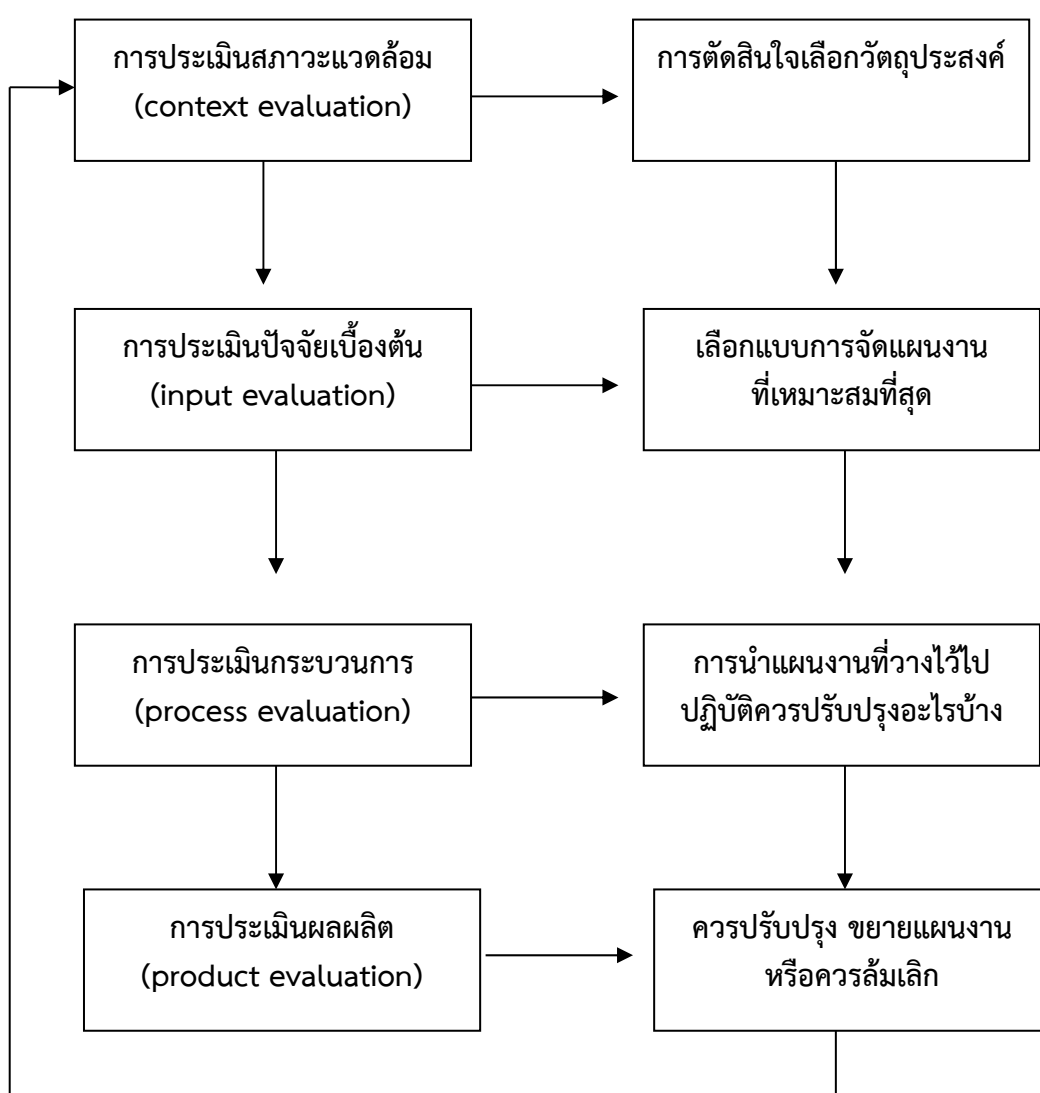
การจัดประเภทของการประเมินดังกล่าว แสดงถึงการประเมินที่พยายามให้ครอบคลุม กระบวนการทำงานในทุก ๆ ขั้นตอน ตามแนวคิดที่รู้จักกันดีในนามว่า “CIPP” สิ่งที่ควบคู่กับการประเมินทั้ง ๔ ประเภทข้างต้น ได้แก่ การตัดสินใจเพื่อดำเนินการใด ๆ ซึ่งสามารถจะแบ่งออกได้อีก ๔ ประเภทเช่นกัน คือ

- ๑) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินสถานะแวดล้อม มีบทบาทสำคัญคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนในการดำเนินงาน
- ๒) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินตัวป้อน มีบทบาทสำคัญคือ การกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ของโครงการ

๓) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินกระบวนการ มีบทบาทสำคัญคือ ควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด และเพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวทางการทำงานให้ได้ผลดีที่สุด

๔) การตัดสินใจเพื่อการทบทวนโครงการ เป็นการตัดสินใจที่อาศัยผลจากการประเมินที่เกิดขึ้น มีบทบาทหลักคือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการยุติ ล้มเลิก หรือขยายโครงการในช่วงเวลาต่อไป

แนวคิดและเป้าหมายของการประเมินตามที่สตีฟเฟิลบีมได้เสนอมานั้น ก็เพื่อประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการดำเนินโครงการแต่ละประเภท จะเห็นได้ว่า การประเมินแต่ละประเภทดังกล่าวจะต้องเอื้ออำนวยต่อการนำไปตัดสินใจ ดังรูปแบบความสัมพันธ์ต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมิน
ตามโมเดลของ Stufflebeam^{๑๒๑}

^{๑๒๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐

๒.๙ แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและตลาดประชารัฐ

จากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและตลาดประชารัฐ ไว้หลายท่าน ดังนี้

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรส่วนหนึ่งประสบปัญหาความยากจนอันเนื่องมาจากโลกาภิวัตน์ (Globalization) โดยเฉพาะชาวชนบท และเป็นปัญหาเรื้อรังที่สำคัญของการพัฒนาประเทศในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ รัฐบาลได้ใช้นโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติมาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ซึ่งถือเป็นนโยบายเร่งด่วน ในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมุ่งหวังให้กองทุนหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย ให้เกิดการผลิต และจำหน่ายอันส่งผลไปถึงการเพิ่มอำนาจซื้อ ในระดับท้องถิ่นรัฐบาลจะต้องใช้เงินทุนกว่า ๗๐,๐๐๐ ล้านบาท เพื่อดำเนินการตามนโยบายโดยอยู่ภายใต้การ ดำเนินงานของคณะกรรมการเพื่อเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นลดค่าใช้จ่ายของภาคประชาชน แล้วมุ่งการให้โอกาสแก่ภาคประชาชนที่จะมีโอกาสเข้าหาแหล่งเงิน เข้าหาแหล่งความรู้ มีโอกาสที่จะร่วมคิดร่วมทำเพื่อสร้างพลังชุมชน ให้เข้มแข็งขึ้นการกระจายอำนาจลงไปในรูปแบบของการบริหารจัดการเป็นการมุ่งการกระจายโอกาสซึ่งเป็นหัวใจ สำคัญที่สุดที่ให้โอกาสคนจนได้เข้าหาแหล่งเงินทุน แหล่งความรู้เพื่อให้โอกาสได้ร่วมคิดร่วมทำด้วยภูมิปัญญาของ ประชาชน การให้สมาชิกผู้กู้เงินไปทำมาหาเลี้ยงชีพนั้นเป็นสิ่งที่ดีเมื่อสมาชิกที่กู้เงินนำไปใช้ต้องไม่ใช่เงินผิดประเภทการนำเงินไปใช้ควรมีแนวคิดว่าจะสร้างอาชีพ สร้างงานอย่างไร จึงจะมีรายได้กลับมาคืนเงินทุนแล้วเพื่อนร่วมชุมชน จะได้มาช่วยกันต่อเพื่อเป็นการสร้างงานให้กับลูกหลานของชุมชนได้มีงานทำเพื่อให้เกิดพลังในการที่จะแก้ปัญหาความ ยากจนของประเทศให้หมดสิ้นไป

เนื่องจากในช่วงหลายปีที่ผ่านมาภาคการเกษตรของประเทศไทยประสบปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง และปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ เป็นต้น โดยสาเหตุประการหนึ่งมาจากระบบโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนไม่ได้รับการพัฒนา ตลอดจนยังขาดปัจจัยการผลิตที่จำเป็น ดังนั้น การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในระดับฐานราก ซึ่งครอบคลุมทั้งกระบวนการตั้งแต่กิจกรรมด้านการผลิต การเพิ่มมูลค่าสินค้า และการตลาด จะส่งผลให้ชุมชนพัฒนาอย่างมั่นคงแข็งแรงต่อไป

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เห็นชอบตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๔ ให้ดำเนินการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐที่กระทรวงการคลังเสนอ เพื่อเพิ่มปริมาณการลงทุนในระดับชุมชนผ่านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลสนับสนุนเงินทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน ๗๙,๕๕๖ กองทุน ผ่านสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) กองทุนละไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ภายใต้วงเงินรวม ๓๕,๐๐๐ ล้านบาท เพื่อใช้ในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน และเพื่อดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ที่ชุมชนเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมศักยภาพในการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ในชุมชน

ให้ดีขึ้น เช่น ยุ้งฉางชุมชน โรงตากพืชผลทางการเกษตร โรงสีชุมชน โรงงานผลิตปุ๋ยประจำชุมชน การจัดทำแหล่งเก็บน้ำชุมชน และเครื่องจักรสำหรับแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น^{๑๒๒}

จากพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้าน ปีพ.ศ. ๒๕๔๗ ตามวัตถุประสงค์คือ ๑. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อจัดสรร ให้กองทุนหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย หรือสำหรับ การส่งเสริม และพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน เมือง ๒. เป็นผู้จัดหาแหล่งเงินทุน และประสานงานในการกู้ยืมเงินระหว่างกองทุนหมู่บ้าน ๓. ส่งเสริมและพัฒนา หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง ๔. สนับสนุนการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองทั้งในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง ๕. สนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ให้แก่ประชาชน ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง^{๑๒๓}

ทั้งนี้ ในการประชุมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๙ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๓๕๕๘ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบหลักการโครงการพระราชรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ร่วมกับคณะสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งสองฝ่าย และคณะสงฆ์ ๑๘ ภาค ทั้งสองฝ่าย สถาบันการเงินของรัฐและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมจัดตลาดประชารัฐสี่มุมเมือง ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยได้มีโอกาสนำผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากโครงการมาออกจ้าน เพื่อจำหน่ายในตลาดที่จัดไว้ และเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และศูนย์คุณธรรม (องค์กรมหาชน) ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โครงการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศคุณธรรมละธรรมาภิบาล โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และประชาชนมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา

๒. เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

๓. เพื่อเพิ่มช่องทางตลาดในการวางจำหน่ายสินค้าให้หลากหลายขึ้น

เพื่อให้การดำเนินการตามแนวทางพระราชรัฐสำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด และดำเนินโดยอยู่บนพื้นฐานความมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และประชาชนยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สังคมและ

^{๑๒๒} สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, คู่มือการดำเนินงาน โครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ, (นนทบุรี : สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, ๒๕๕๙), หน้า ๑.

^{๑๒๓} สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชน เมืองแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑, (นนทบุรี : สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, ๒๕๕๙), หน้า ๑๐.

ประเทศชาติมีความมั่นคง และความเข้มแข็ง ไปด้วยพร้อมกัน และดำเนินการตามกรอบแนวทาง บันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดำเนินงาน (Memorandum Of Understanding: MOU) ที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จ โดยสรุปรายละเอียดสาระสำคัญแนว ทางการดำเนินงานตามกรอบนโยบายของรัฐบาล และสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ (สทบ.) โดยกรอบนโยบาย คือ ๑. ส่งเสริมพัฒนาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนให้กระจายโอกาสแก่ประชาชนให้ทั่วถึง ครอบคลุม ทุกพื้นที่ ๒. การดำเนินโครงการตลาดประชารัฐในพื้นที่วัดที่มีความพร้อมเหมาะสม ทั้งใน กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ๓. ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มี รายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนรองรับการท่องเที่ยว ๔. การอบรมบ่มเพาะให้ สมาชิกโครงการเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม มีธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต สามัคคีปรองดอง เป็น สังคมคุณธรรม เพื่อเป็นกลไกและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศได้มีความ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

สำหรับแนวทางดำเนินการเฉพาะในกรุงเทพมหานคร จะมีการปรับปรุงการดำเนินการ ตามมติ ครม. วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ ในการดำเนินการโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนใน กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ร่วมกับคณะสงฆ์ในเขต กรุงเทพมหานครทั้งสองฝ่าย และคณะสงฆ์ ๑๘ ภาค ทั้งสองฝ่าย สถาบันการเงินของรัฐ และ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมจัดตลาดประชารัฐ โดยเบื้องต้นทางสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ จะคัดเลือกวัดจาก ๓๗ เขตการปกครองสงฆ์ ในกรุงเทพมหานคร อย่างน้อยเขตละ ๑ วัด เข้าร่วมโครงการ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประสานขอความอนุเคราะห์วัดที่มีความ พร้อมเพื่อใช้สถานที่ โดย สทบ. และสถาบันการเงินจัดผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร นำผลิตผล/ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโครงการมาออกร้านเพื่อจำหน่ายในตลาดที่จัดไว้ และให้หน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมให้ความรู้และช่วยสนับสนุนต่อยอดการพัฒนา ผลิตผล/ผลิตภัณฑ์ และตลาดให้มีคุณภาพซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าที่มีคุณภาพและราคาเป็น ธรรมไปพร้อมกัน ทั้งนี้ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุม คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินการ^{๑๒๔}

^{๑๒๔}สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **มติมหาเถรสมาคม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๙), หน้า ๑๕๖.

๒.๑๐ ข้อมูลพื้นที่ของตลาดประจักษ์ ๔ แห่ง ที่ใช้ในการวิจัย

วิถีชีวิตการแบ่งปันหรือซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันภายในชุมชน เมื่อรวมเข้ากับปัจจัยเชิงกายภาพในอดีต ที่คนไทยมักอาศัยอยู่ริมน้ำและใช้วิถีสัญจรทางน้ำเป็นหลัก ได้ถูกนำมาใช้เป็น “ต้นทุน” เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ในการดำเนินชีวิต ทั้งยังเป็นเสน่ห์สำคัญของวัฒนธรรมและชุมชนแบบไทยที่พบเห็นได้น้อยลงทุกทีในวันนี้ การหยิบยกเอาความแตกต่างที่เป็นเอกลักษณ์นี้มาปรับใช้ให้เข้ากับยุคสมัย และความต้องการของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ในรูปแบบของ “ตลาดน้ำ” (Floating Market) ที่ต้องการสัมผัสหรือเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์การซื้อขายแลกเปลี่ยนบนวิถีชีวิตริมน้ำ จึงกลายเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน^{๑๒๕}

ตลาดน้ำ เป็นแหล่งค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันในท้องน้ำ โดยอาศัยเรือเป็นพาหนะ แต่เดิมนอกจากเรียกตลาดนัดแล้วยังมีชื่อเรียกกันว่า ตลาดเรือหรือตลาดท้องน้ำ และในที่สุดกลายเป็นตลาดน้ำ ดังที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน และตลาดน้ำมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนไทย เนื่องจากสมัยก่อนการคมนาคมติดต่อกันนั้นจะใช้ลำน้ำเป็นเส้นทางสัญจรที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่ราบลุ่มที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเหมือนแอ่งน้ำ ตลาดน้ำจึงเป็นตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสายน้ำในวิถีชีวิตของคนไทยที่ดำเนินชีวิต ตามสภาพที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตในอดีต บ้านเมืองของเราไม่มีอาชีพใดจะเหมาะสมเท่ากับการทำเกษตรกรรมเพราะความสมบูรณ์ของดินและน้ำ และเมื่อเกษตรกรได้ผลผลิตออกมา ก็จะนำผลผลิตเหล่านั้น มาซื้อขายแลกเปลี่ยนในสถานที่ที่สะดวกเหมาะสมต่อการติดต่อที่จะเดินทาง เส้นทางน้ำจึงมีบทบาทสำคัญแก่ชีวิตของคนไทยในสมัยก่อนตลอดมา ซึ่งแต่เมื่อก่อนอาศัยอยู่กันอย่างง่าย ๆ รูปแบบดำรงชีวิตของแต่ละชุมชนเป็นลักษณะของการพึ่งตนเอง ต่อมาเมื่อบ้านเมืองพัฒนามากขึ้น การดำรงชีวิตของมนุษย์ก็เปลี่ยนไป มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสิ่งของกันและกันทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน และจากแหล่งชุมชนหนึ่งกับอีกแหล่งชุมชนหนึ่ง ทำให้เกิดสถานที่ที่ถือเป็นแหล่งซื้อขายของชุมชนขึ้นกลายเป็นย่านเศรษฐกิจที่เรียกว่า ตลาด ชุมชนใดที่ใช้การคมนาคมทางบกในการติดต่อไปมาหาสู่ตลาดอันเป็นแหล่งสำคัญในการแลกเปลี่ยนค้าขายก็จะเรียกว่า “ตลาดบก” แต่ถ้าชุมชนนั้นใช้การคมนาคมทางน้ำเป็นเส้นทางสัญจรส่วนใหญ่จะเรียกตลาดที่เกิดขึ้นว่า “ตลาดน้ำ” ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะของตลาดจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเป็นอย่างมาก อีกทั้งเป็นการแสดงวัฒนธรรมความเป็นอยู่อีกรูปแบบหนึ่งด้วย^{๑๒๖}

ตลาดน้ำที่เกิดขึ้นหลายแห่งในเวลานี้จึงเกิดขึ้นจากการปลูกสร้างเพื่อจำลองบรรยากาศของวิถีชีวิตริมน้ำในอดีต และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อสร้างการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม อย่างตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์ เขตคลองสามวา ที่รวมวัฒนธรรมไทยจากทุกแหล่งมาให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบนพื้นที่เดียว , หรือตลาดน้ำขวัญเรียม กรุงเทพมหานคร ที่มีพระสงฆ์มาบิณฑบาตรริมน้ำ ซึ่งเป็นภาพที่พบเห็นได้ยากในเมืองหลวง, หรือตลาดน้ำตลิ่งชัน เป็นตลาดน้ำที่สร้างเป็นเรือนแพริมน้ำใน

^{๑๒๕} ทิพย์วิมล วังแก้วศิริ, การจัดการกระบวนการเรียนรู้, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (สงขลา : เทมการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๕๐.

^{๑๒๖} อุดม เขยกิจวงศ์, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, (กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, ๒๕๕๒), หน้า ๕๒.

คลองชักพระขายอาหาร เครื่องดื่ม ผลไม้ บางครั้งนั่งอยู่ในแพอาจมีเรือพายมาขายไอศกรีมแท่ง เหมือนที่เคยกินกันในสมัยก่อน เรียกได้ว่า พื้นความเป็นเด็กกลับมาอีกครั้ง หรือตลาดน้ำวัดไทร เขต บางขุนเทียน เป็นตลาดน้ำที่มีการขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว หากนั่งพักผ่อนริมท่าน้ำวัดไทร ปลอ่ยให้กระแสน้ำพัดพาไอเย็นของสายน้ำมาให้คลายเหนื่อยสักพัก ก็จะมีเรือพายขายของที่ เป็นชาวบ้านจริง ๆ ที่ยังคงเหลืออยู่

ดังนั้น จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับตลาดน้ำ ทั้งในเรื่องของประวัติความเป็นมาของ ตลาดน้ำ รูปแบบของตลาดน้ำ และตลาดน้ำที่สำคัญใน ๔ มุมเมืองของกรุงเทพมหานคร ทำให้ผู้วิจัย ได้รับข้อมูลที่ เป็นประโยชน์เพื่อนำมาใช้ประกอบกับงานวิจัยครั้งนี้

๒.๑๐.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำขวัญเรียม เขตบางกะปิ

ตลาดน้ำขวัญเรียมเป็นตลาดน้ำจัดตั้งเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๕ (เจ้าหน้าที่ตลาด) โดยเปิดให้บริการในวันเสาร์และอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๖.๐๐-๒๐.๐๐ น. ตลาดน้ำแห่งนี้ ตั้งอยู่ติดริมคลองแสนแสบ ซึ่งเชื่อมระหว่างวัดบำเพ็ญเหนือ ซอยเสรีไทย ๖๐ และวัดบางเพ็งใต้ ซอยรามคาแหง ๑๘๗ ในเขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ^{๑๒๗}

เนื่องจากเจ้าของตลาดน้ำขวัญเรียมเป็นเจ้าของสัมปทานเดินเรือในคลองแสนแสบ ทำให้ เห็นวิถีชีวิตของชาวชุมชนในละแวกคลองแสนแสบตั้งแต่วัยหนุ่ม เจ้าของตลาดจึงเสนอโครงการสร้าง ตลาดน้ำแก่เจ้าอาวาสวัดบำเพ็ญเหนือและวัดบางเพ็งใต้เพื่อขอเช่าพื้นที่ทั้งสองวัดในการสร้างตลาดน้ำ ขวัญเรียมและได้รับอนุญาตจากมหาเถรสมาคมให้ใช้พื้นที่วัดแต่ต้องไม่ส่งเสียงดังรบกวนและทำลาย สิ่งแวดล้อม และตั้งชื่อ “ตลาดน้ำขวัญเรียม” เพราะตลาดตั้งอยู่ริมคลองแสนแสบ ซึ่งเป็นสถานที่ ดำเนินเรื่องแปลเก่า

การสร้างอัตลักษณ์ของตลาดน้ำขวัญเรียม ...พวกเราจะพยายามจำลองภาพชีวิตประเพณี ของชาวบ้านทุ่งริมนี้ ความสงบร่มรื่นเหมือนเมื่อครั้งพวกเราวิ่งเล่นกลางท้องไร่ท้องนามาให้ท่าน เห็นเท่าที่สติปัญญาและกำลังทรัพย์ของชาวบ้านนอกจะพึงมี...โดยมีกิจกรรมให้ผู้มีจิตศรัทธาพา สมาชิกทั้งครอบครัวมาตกบาตรทางน้ำ ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ฟังธรรม ดูการละเล่นไทย ภายใต้อบ รรยากาศอันสงบร่มรื่น มันเป็นความหวังของคนชนบท ผู้ต่ำต้อย อยากสะท้อนชีวิตชาวเรือ ชาวบ้าน ทุ่ง ที่อุตสาหกรรมของเรือโบราณของปู่ ย่า ตา ยาย มาแสดงให้ดู ไม่ได้คิดหวังทางธุรกิจแต่อย่างใด...

ข้อความจากเว็บไซต์ของตลาดน้ำขวัญเรียมแสดงให้เห็นว่าตลาดน้ำขวัญเรียมต้องการ จำลองวิถีชีวิตลุ่มน้ำ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยที่ทำนุบำรุงศาสนาและรักษา สิ่งแวดล้อม

ตลาดน้ำขวัญเรียมจัดกิจกรรมทั้งทางบกและทางเรือเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิต ลุ่มน้ำทั้งด้านการประมงและเกษตรกรรม ได้แก่ กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวบ้าน และฟาร์มม้า ตามคำให้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ตลาดและพระว่า “ถ้านั่งเรือไปจะเห็นการเลี้ยงปลากระชัง มีการหา ปลาของชาวบ้าน ตกปลาตามริมตลิ่ง ดูธรรมชาติสองฝั่งคลอง ให้ดูว่าคนโบราณเขาอยู่กันอย่างไร โดย

^{๑๒๗} ชาวเรือ, เกี่ยวกับเรา, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.kwan-riamfloatingmarket.com/v/๒/about.php>, [๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐].

ที่เราทำเรือโบราณมาให้ผู้คนได้เห็น” นอกจากนี้ ตลาดน้ำขวัญเรียมจัดให้ผู้ค้าขายอาหารอยู่ในเรือเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ประสบการณ์การกินอยู่แบบไทย

นอกจากนี้ ตลาดน้ำขวัญเรียมจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อแสดงอัตลักษณ์การทำนุบำรุงศาสนา เช่น กิจกรรมปล่อยสัตว์และการให้อาหารปลา การสนทนาธรรมผ่านเครื่องขยายเสียงในตลาดน้ำ และกิจกรรมตักบาตรพระทางเรือในช่วงเช้า โดยพระสงฆ์จะพายเรือบิณฑบาตทั้งทางฝั่งทิศเหนือและทิศใต้^{๑๒๘} กิจกรรมเหล่านี้ถูกจัดขึ้นเพื่อเป็นกุศโลบายให้คนเข้าวัดมากขึ้น และสร้างสิ่งปลูกสร้างที่เป็นสัญลักษณ์ของตลาดน้ำขวัญเรียมคือ สะพานรูปเรือ เพื่อให้นักท่องเที่ยวข้ามฝั่งระหว่างสองวัด เพื่อแสดงอัตลักษณ์ให้เห็นถึงอัตลักษณ์การทำนุบำรุงศาสนาของตลาด

อัตลักษณ์อีกประการหนึ่งที่ตลาดขวัญเรียมต้องการสะท้อนให้นักท่องเที่ยวเห็นคือ ตลาดที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยตลาดน้ำขวัญเรียมดูแลรักษาความสะอาดของตลาดเป็นอย่างดี พนักงานทำความสะอาดตลาดน้ำกล่าวว่า “ตลาดไม่มีแมลงวัน เพราะเราลงน้ำยา แม่บ้านมีทุกจุดของตลาด คือถ้าเห็นขยะมีตรงนี้ จะรีบไปกวาดเลย เราจะอยู่ประจำเป็นจุดๆ ใจ พอเราเห็นขยะ เราจะเดินไปกวาดเลย”

๒.๑๐.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน

ตลาดน้ำตลิ่งชัน เป็นตลาดน้ำในกรุงเทพมหานคร อยู่ที่ริมคลองชักพระ หน้าสำนักงานเขตตลิ่งชัน ตัวตลาดนั้นมีทั้งตลาดบกและตลาดน้ำ สินค้าส่วนใหญ่เป็นอาหาร ขนมแบบไทย ๆ ผลไม้ประจำถิ่น รวมทั้งสินค้าหัตถกรรมต่าง ๆ ส่วนบริเวณที่เป็นแพริมน้ำ ก็จะมีบรรดาแม่ค้านำอาหารทั้งคาวหวานต่าง ๆ มาจอดเทียบแพริมน้ำ ตลาดน้ำตลิ่งชันมีเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์เริ่มตั้งแต่เวลา ๐๗.๐๐-๑๗.๐๐ น. บางครั้งก็เย็นค่า (ฟ้าสาง กลางกรุง. ๒๕๔๖: ๒๓)

ส่วนประวัติของตลาดน้ำตลิ่งชัน เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๐ บริเวณท้องน้ำริมคลองชักพระ หน้า สำนักงานเขตตลิ่งชัน ถูกกำหนดขึ้นมาให้เป็นตลาดน้ำแห่งใหม่ในเมืองหลวง ตามความมุ่งหมาย ของกรุงเทพมหานครที่ต้องการรื้อฟื้นตลาดน้ำขึ้นมาอวดโฉมชาวต่างประเทศ โดยทางกรุงเทพมหานครได้ขอความร่วมมือไปยังชาวบ้านให้ช่วยกันนำผลผลิตใส่เรือมาขาย เหมือนเมื่อครั้งตลิ่งชันยังมีตลาดน้ำอยู่และจากนั้นก็ได้มีการพัฒนา ในปีพ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ดำเนินการพัฒนาปรับปรุงตลาดน้ำขึ้นใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งอนุรักษ์ให้เป็นของดีของเขตตลิ่งชัน เป็นการเสริมสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ให้มีที่ทำมาหากินและมีรายได้เลี้ยงครอบครัว หรือมีรายได้เสริมให้กับบางครอบครัว และได้รับงบประมาณจากกรุงเทพมหานครในการปรับปรุงซ่อมโป๊ะแพ พัฒนาเส้นทางเข้าสู่ตลาดน้ำ ซึ่งมีเส้นทางรถ ๒ เส้นทาง คือ ถนนนิมพลีและถนนชักพระ ปรับปรุงถนนนิมพลีตั้งแต่การจัดสร้าง สวนหย่อมมุมถนนนิมพลีทั้ง ๒ ด้าน เพื่อให้เกิดความสวยงาม ในปีพ.ศ.๒๕๔๒ ได้ปรับปรุงถนนชักพระ ซึ่งเป็นอีกเส้นทางหลัก ปรับปรุงสะพานข้ามคลองตลิ่งชัน

^{๑๒๘} หนู่มลูกทุ่ง, ตลาดน้ำขวัญเรียม สีสันใหม่ในรอยแผลเก่าริมคลองแสนแสบ, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=๙๕๖๐๐๐๐๐๘๗๘๙>, [๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐].

เพื่อให้เกิดความสวยงาม การปรับปรุงสถานที่ จอดรถเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยขอใช้ที่ดินของ การรถไฟแห่งประเทศไทย ปรับปรุงลานจอดรถเพิ่มเติมบริเวณหน้าวัดตลิ่งชัน ซึ่งอยู่ใกล้สำนักงานเขต กำหนดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพิ่มสวนขายตอนบน เพื่อให้ประชาชนได้มีสถานที่ทำมาหากิน เพิ่มขึ้น จัดระเบียบผู้ค้าทั้งบนบก และในเรือให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีเอกลักษณ์ ไทย โดยการสวมเสื้อหม้อฮ่อม หรือเสื้อที่ผลิตจากผ้าไทย รวมทั้งการควบคุมดูแลการให้บริการความ สะอาด และราคาอาหาร เพิ่มสีสันให้แก่ตลาดน้ำโดยการจัดดนตรีไทย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ดนตรี ไทยให้เป็น ตัวอย่างแก่รุ่นลูกหลาน และได้จัดตั้ง “ประชาคมตลาดน้ำ” โดยการรวมตัวของผู้ค้า ทั้งหมดและให้มีการเลือกกรรมการและประธานประชาคม เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการบริหารตลาดน้ำ โดยประชาคมจะรับผิดชอบในการบริหาร ดูแลผู้ค้าตลาดน้ำ รวมทั้งการเงินของ ตลาดน้ำ สามารถเลี้ยงดูตนเองได้และสามารถจัดตั้งเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ก็ต่อไปในอนาคต ซึ่ง สำนักงานเขตฯ ไม่ได้มีการเก็บเงินใด ๆ จากผู้ค้า ให้ประชาคมร่วมกันดูแล แต่ให้เป็นไปตามนโยบาย และระเบียบที่สำนักงานเขตฯ กำหนด ต่อมากลางปีได้จัดตลิ่งชันทั่วทั้งเป็นการท่องเที่ยวทางเรือ เพื่อเสริมกิจกรรมของตลาดน้ำ โดยการจัดของประชาคมตลาดน้ำ แต่ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเขต คือ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักเขตตลิ่งชันมากขึ้น จัดตั้งเวทีประชาคม บริเวณกลางสวนป่า หน้าสำนักงานเขตฯ เพื่อให้เป็นเวทีกลางในการแสดงออกและการแสดง ความสามารถต่าง ๆ และมีการปรับปรุงและสร้างโป๊ะแพเพิ่มเติม จัดสร้างสวนผลไม้ เพื่ออนุรักษ์ พันธุ์ไม้เก่าแก่ของเขตตลิ่งชันและ พัฒนาเรื่อยมา ในปีพ.ศ.๒๕๔๔ เปิดสวนอนุรักษ์ไม้ผลตลิ่งชันเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกปลูกไม้ผล ให้แหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนและนักท่องเที่ยวรวมไป ถึงสถานที่ ออกกำลังกายสำหรับพี่น้องประชาชน จัดให้มีแหล่งกลางจำหน่ายพันธุ์ไม้ที่บริเวณสวน อนุรักษ์ไม้ผล เพื่อให้เกษตรกรได้นำผลผลิตทางการเกษตรมาจำหน่ายในราคาผู้ผลิตพบผู้บริโภค ลักษณะโดยทั่วไปของพื้นที่ เขตตลิ่งชัน จัดเป็นเขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ ๓๒,๘๕๕ ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๙ ของพื้นที่ กรุงเทพมหานคร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีมีแนวกึ่งกลางคลองมหาสวัสดิ์เป็นเส้นแบ่งเขต ทิศใต้ติดต่อกับเขตภาษีเจริญและเขตบางแค มีคลองบางเชือกหนังเป็นเส้น แบ่งเขต ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบางกรวย เขตบางพลัด และเขตบางกอกน้อย มี คลองบางกอกน้อยและคลองชักพระเป็นเส้นแบ่งเขต ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตทวีวัฒนา มีถนนกาญจนาภิเษกเป็นเส้นแบ่งเขต ในอดีตลักษณะสภาพโดยทั่วไปของชุมชน เขตตลิ่งชัน เป็นเขตที่มีสภาพพื้นที่ คล้ายเกาะ คือ ล้อมรอบด้วยคลองทั้ง ๔ ด้าน ปัจจุบันจากการแบ่งพื้นที่ทำให้เขตตลิ่งชันถูกตัดจากการเป็นเกาะ แต่ก็ยังคงมีน้ำล้อมรอบถึง ๓ ด้าน ทิศเหนือ คลองมหาสวัสดิ์ ทิศใต้ คลองบางเชือกหนัง ทิศตะวันออก คลองชักพระ และคลองบางกอกน้อย ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตทวีวัฒนา นอกจากคลองใหญ่ทั้ง ๓ ด้านที่เป็นคลองหลักแล้ว พื้นที่ภายในยังประกอบด้วย คลองเล็กคลองน้อย ทั้งที่เป็นคูคลองโดยธรรมชาติและคูคลองที่ขุดขึ้นมาเพื่อการชลประทาน การเกษตรกรรมและเพื่อการคมนาคม ซึ่งทำให้เป็นเขตที่มีโครงข่ายเส้นทางคมนาคมทางน้ำหนาแน่น มาตั้งแต่อดีต การคมนาคมส่วนใหญ่ใช้เรือเป็นพาหนะ รวมทั้งบ้านเรือนของประชาชนและวัดต่าง ๆ ก็จะตั้งอยู่ริมน้ำ เพราะสะดวกแก่การเดินทางอีกทั้งใช้พื้นที่ การเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ริมคลอง ฉะนั้น ริมคลองต่าง ๆ จึงเต็มไปด้วยสวนนานาชนิด ทั้งสวนไม้ยืนต้น สวนกล้วยไม้สวนพืชผัก ในส่วนของการคมนาคม ปัจจุบันในพื้นที่ เขตตลิ่งชันมีทางสายหลักอยู่ ๓ สาย คือ ถนนบรมราชชนนีถนนคู่

ขนานลอยฟ้าบรมราชชนนีและถนนราชพฤกษ์สำหรับการเดินทางโดยรถโดยสารปรับอากาศ ของขนส่งมวลชนกรุงเทพ ใช้รถปรับอากาศ สาย ๗๙

ศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งมีวัดเป็นจุดศูนย์รวมที่สำคัญใน การประกอบพิธีทางศาสนา ทำบุญ ส่วนใหญ่วัดจะตั้งอยู่ริมน้ำ ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมที่อาศัยการคมนาคมทางน้ำเป็นหลัก พื้นที่เขตตลิ่งชันมีวัดอยู่จำนวนมากและตั้งอยู่ในบริเวณที่ไม่ห่างกัน วัดในเขตพื้นที่ตลิ่งชันมีจำนวน ๒๙ วัด

อาชีพและการใช้ที่ดินของพื้นที่บริเวณเขตตลิ่งชัน เนื่องจากพื้นที่ของเขตตลิ่งชันด้านใน ยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพ เก่าแก่จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ประมาณ ๘๐% ประกอบอาชีพการเกษตร ได้แก่ การทำนา การทำสวน เช่น สวนผัก สวนผลไม้สวนไม้ดอกต่าง ๆ อาชีพรองลงมา ได้แก่ ค้าขาย รับจ้าง และอาชีพอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนที่เข้ามาอยู่ใหม่ในเรื่องการใช้ที่ดิน เพื่อการเกษตรกรรมนั้น เนื่องจาก เขตตลิ่งชันมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มรอบด้วยคลองทั้ง ๓ ด้าน เมื่อถึงฤดูน้ำมีน้ำท่วมขังใน พื้นที่ ซึ่งน้ำจะพัดพาเอาตะกอนปุ๋ยต่าง ๆ มาทิ้งไว้ในพื้นที่จึงทำให้พื้นที่ เขตตลิ่งชันอุดมไปด้วยปุ๋ย ต่าง ๆ เหมาะกับการปลูกพืชผล เขตตลิ่งชันจึงเป็นแหล่งผลการเกษตรแหล่งใหญ่ที่ส่งผลผลิตออกสู่ ตลาดในกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น

การทำสวนผัก เกษตรกรในเขตตลิ่งชัน ปัจจุบันมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง การใช้ที่ดินจากการทำนาทำสวนพืชผักเพิ่มขึ้น เพราะทำให้ผลคุ้มค่ากว่าเดิมที่เป็นสวนไม้ยืนต้น ในเขตตลิ่งชันพบว่า ครึ่งหนึ่งของพื้นที่เป็นไร่สวนผัก คือ พื้นที่ทุกแขวงเว้นแขวงคลองชักพระ จะมีการปลูกพืชผักโดยเฉพาะผักจีน เช่น คะน้า กุยช่าย ฯลฯ และสวนพืชผักสวนครัว จำพวก ตะไคร้ โหระพา ขิง ข่า มะกรูด ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจสามารถทำรายได้ไม่น้อย

สวนผลไม้และไม้ยืนต้น แต่เดิมเกษตรกรเขตตลิ่งชัน ประกอบอาชีพทำสวน ไม้ยืนต้นเป็นส่วนใหญ่ แต่ปัจจุบันลดระดับลงเนื่องจากประสบกับภาวะน้ำท่วมอย่างหนัก ปี ๒๕๒๖ ทำให้การเปลี่ยนแปลงใช้ที่ดินจากการปลูกพืชเพื่อหวังผล เป็นการขยายพันธุ์ไม้โดยวิธีการตอนและเพาะชำอันได้แก่ มะม่วง กระท้อน กล้วย พุเรียน มะพร้าว ฯลฯ เพราะให้ผลรวดเร็ว คุ้มค่ากว่า อย่างไรก็ตามพื้นที่ปลูกไม้ผลก็ยังมีเหลืออยู่บ้างรองลงมาจากการทำสวนผัก คือมีปลูกใน ทุกแขวงยกเว้นแขวงคลองชักพระ

ไม้ดอกไม้ประดับ มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากการทำนา การทำสวน ไม้ยืนต้นมาเป็นการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และขยายพันธุ์ไม้ได้แก่ กล้วยไม้เยอร์บีร่า กุหลาบ โดย ใช้พื้นที่ปลูกเป็นอันดับ ๓ ของพื้นที่ การเกษตรทั้งหมด^{๑๒๙}

^{๑๒๙} ฟาสาง กลางกรุง, เวนิสตะวันออก Focus Bangkok, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔, (มิถุนายน-กรกฎาคม, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓.

๒.๑๐.๓ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์ เขตคลองสามวา

ตลาดน้ำวัดพระยาสุเรนทร์ หรือ ตลาดน้ำบึงพระยา เป็นตลาดน้ำแห่งใหม่สุดอินทรีนธ์ของกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในบริเวณริมคลองพระยาสุเรนทร์ ซึ่งเป็นคลองที่ทอดผ่านหน้าวัดพระยาสุเรนทร์ อันเป็นวัดเก่าแก่ที่มีอายุกว่า ๑๒๐ ปี นับเป็นตลาดที่มีกลิ่นอายของความคลาสสิก ผสานกับบรรยากาศความเป็นชนบทของชุมชนริมคลองที่มีสวนผลไม้และแมกไม้อันเขียวชอุ่มรายล้อมรอบทิศ ภายในตลาดมีสิ่งที่น่าสนใจมากมายที่นับวันจะหาได้ยาก อยากเชิญชวนให้แวะเวียนมาสัมผัสแล้วจะหลงรักมีรู้คลาย สำหรับตลาดน้ำวัดพระยาสุเรนทร์แห่งนี้ได้เปิดทำการขายวันแรกเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ อีกทั้งยังเป็นการช่วยเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชน คืนชีวิตให้กับชุมชนริมน้ำให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง ตลอดจนเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนหันเข้ามาท่องเที่ยวภายในวัดและร่วมทำบุญตามแบบวิถีไทย ซึ่งเดิมทีวัดพระยาสุเรนทร์แห่งนี้จะเน้นการทำบุญและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นหลัก จนกระทั่งมีแผนพัฒนาพื้นที่ทำเป็นตลาดน้ำเลียบบคลองพระยาสุเรนทร์และได้มีการก่อสร้างเพื่อพัฒนาตลาดอยู่เรื่อย ๆ จนกลายเป็นตลาดน้ำที่มีการขายของหลากหลายและมีกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมด้วย โดยบรรยากาศภายในของตลาดประกอบไปด้วยร้านค้าที่แบ่งเป็นล็อก ๆ จำนวนกว่า ๒๐๐ ร้านค้า ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นร้านขายอาหารคาว-หวานที่มีให้เลือกมากมายละลานตา อาทิ ก๋วยเตี๋ยวต้มยำรสเผ็ดจัดจ้าน น้ำพริกป้าตี๋รสแซ่บจัดจ้าน หอยทอดกระทะร้อน ห่อหมก เมี่ยง กุ้งเผา กุ้ยช่ายทอด ปลานิลย่างเกลือ ข้าวหมูตุ๋นไหหลำ ขนมไทยโบราณ ขนมหม้อแกง ขนมชั้น ขนมกล้วยโบราณ ขนมลูกชุบ ขนมลอดช่องแต่งไทยน้ำกะทิ ขนมตูป๊อปโบราณที่ทำให้เห็นกันสด ๆ ฯลฯ นอกจากนี้ยังร้านค้าขายของจุจกจิ ของที่ระลึก รวมไปถึงร้านขายของฝากมากมายในราคาย่อมเยาอีกด้วย นอกจากนี้ ในบริเวณติดกับลานจอดรถยังได้มีการจัดพื้นที่ให้เป็นฟาร์มแกะ ในบรรยากาศสวนสวยที่รายล้อมไปด้วยแมกไม้สุดร่มรื่น ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเยี่ยมชม พร้อมให้อาหารและถ่ายรูปเจ้าแกะตัวน้อยแสนน่ารักกันได้แบบใกล้ชิด หรือจะแวะไปจิบกาแฟรสนุ่ม ละเลียดขนมเค้กแสนอร่อยในร้านกาแฟสุดน่ารักก็ได้ไม่ว่ากันหลังจากอิ่มหน้าสำราญและเพลิดเพลินไปกับการจับจ่ายสินค้ากันแล้วก็สามารถแวะไปกราบสักการะพระธาตุ ๕ ประเทศ ที่อัญเชิญมาจากประเทศศรีลังกา ประเทศอินเดีย ประเทศเนปาล ประเทศพม่า และประเทศไทย พร้อมกับปล่อยนกปล่อยปลาให้อาหารปลา และยังสามารถแวะไปสักการบูชาพระยาสุเรนทร์ที่เรือนพระยาสุเรนทร์ เพื่อความเป็นสิริมงคลให้กับตัวเองก่อนกลับบ้านกันได้

ร้านขายอาหารคาว-หวานที่มีให้เลือกมากมายละลานตา อาทิ ก๋วยเตี๋ยวต้มยำรสเผ็ดจัดจ้าน น้ำพริกป้าตี๋รสแซ่บจัดจ้าน หอยทอดกระทะร้อน ห่อหมก เมี่ยง กุ้งเผา กุ้ยช่ายทอด ปลานิลย่างเกลือ ข้าวหมูตุ๋นไหหลำ ขนมไทยโบราณ ขนมหม้อแกง ขนมชั้น ขนมกล้วยโบราณ ขนมลูกชุบ ขนมลอดช่องแต่งไทยน้ำกะทิ ขนมตูป๊อปโบราณที่ทำให้เห็นกันสด ๆ ฯลฯ นอกจากนี้ยังร้านค้าขายของจุจกจิ ของที่ระลึก รวมไปถึงร้านขายของฝาก

เป็นตลาดน้ำแห่งใหม่ของกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในบริเวณริมคลองพระยาสุเรนทร์ ซึ่งเป็นคลองที่ทอดผ่านหน้าวัดพระยาสุเรนทร์ อันเป็นวัดเก่าแก่ที่มีอายุกว่า ๑๒๐ ปี ภายในตลาดมีสิ่งที่น่าสนใจมากมายที่นับวันจะหาได้ยาก มีหลายอย่างอยากแนะนำและไปเยือนตลาดน้ำแห่งนี้

ในบริเวณตลาดยังติดกับฟาร์มแกะ ในบรรยากาศสวนสวยที่รายล้อมไปด้วยแมกไม้สุร่มรื่น ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเยี่ยมชม พร้อมให้อาหารและถ่ายรูปเจ้าแกะตัวน้อยแสนน่ารัก ใกล้เคียงกันสามารถจิบกาแฟรสนุ่ม และขนมเค้กแสนอร่อยในร้านกาแฟสุดน่ารักก็ได้ เสร็จแล้วแวะไปกราบสักการะพระธาตุ ๕ ประเทศ ที่อัญเชิญมาจากประเทศศรีลังกา ประเทศอินเดีย ประเทศเนปาล ประเทศพม่า และประเทศไทย พร้อมกับปล่อยนกปล่อยปลา ให้อาหารปลา และยังสามารถแวะไปสักการบูชาพระยาสุเรนทร์ที่เรือนพระยาสุเรนทร์ เพื่อความเป็นสิริมงคลให้กับตัวเองก่อนกลับบ้านกันได้

๒.๑๐.๔ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดไทร เขตบางขุนเทียน

ตลาดน้ำวัดไทร...เป็นตลาดน้ำในคลองสนามชัยบริเวณหน้าวัดไทร แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง ซึ่งวัดไทรนั้นสันนิษฐานว่า เป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นสมัยกรุงศรีอยุธยา ประมาณอายุได้ ๓๐๐ กว่าปี เป็นวัดในชุมชนใหญ่ มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น กับทั้งคลองสนามชัยเป็นคลองที่เชื่อมต่อกับคลองต่าง ๆ หลายคลอง เช่น คลองดาวคนอง คลองบางขุนเทียน คลองลัดเข็ดหน้า คลองบางมด และคลองด่าน ซึ่งออกสู่มแม่น้ำเจ้าพระยาได้ และหลังวัดไทร มีสถานีรถไฟมหาชัย-วงเวียนใหญ่ผ่าน การคมนาคมสะดวก

ทำนน้ำหน้าวัดไทร จึงเป็นจุดรวมของผู้คนในการซื้อขายผลไม้ และพืชสวน ซึ่งใส่เรือมาขายขึ้นบกเพื่อจำหน่ายและขนส่งต่อไป -ทางรถไฟ จุดนี้จึงถูกเรียกว่า "ตลาดน้ำวัดไทร" สภาพเดิมมีห้องแถวประมาณ ๘๐ ห้อง บริเวณสองฝั่งคลองสนามชัยหน้าวัดไทร ด้านหน้าริมน้ำมีสะพานไม้ทอดยาวตลอด เพื่อเป็นท่าเรือขนส่งสินค้าจากสวน ซึ่งในทุกเช้าแต่ละวันจะมีเรือประมาณ ๑๐๐-๑๕๐ ลำนำสินค้าเข้ามาจำหน่าย เพื่อซื้อสินค้า

และด้วยความแปลกและเป็นแหล่งที่มีทัศนียภาพวิถีไทยอันสวยงาม ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก และกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศยาวนานเกือบ ๔๐ ปี แต่ต่อมาได้เสื่อมค่านิยมและซบเซาลงด้วยเหตุปัจจัยมีถนนหลายสายเกิดขึ้นในพื้นที่เขตจอมทอง

ตลาดน้ำวัดไทร...หลังจากถูกทิ้งร้างให้ซบเซา ขาดความสนใจมากกว่า ๓๐ ปี กลับคืนความสดใส มีทัศนียภาพ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สวยงาม ร่มรื่น น่าสัมผัส น่าชื่นชมอีกครั้งหนึ่ง เมื่อกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการปรับปรุง พื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมสมัย ที่มีการคมนาคมสะดวก ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกเดินทางท่องเที่ยวได้ทั้งในบรรยากาศทางบกและทางน้ำเส้นทางสายประวัติศาสตร์

ต่อมาปีพ.ศ.๒๕๔๕ สำนักงานเขตจอมทองได้ดำเนินการจัดทำโครงการฟื้นฟูตลาดน้ำวัดไทรและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตจอมทองขึ้น เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๕ ภายในงานมีการแสดงต่างๆ เช่น การแสดงโขนจ๊ว และการแสดงของเด็กนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตจอมทอง การแสดงเล่นเรือของศิลปินแห่งชาติ นอกจากนี้ ได้จัดให้มีการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรมากมายบริเวณหน้าตลาดน้ำ วัดไทร และการจัดล่องเรือชมวิถีชีวิตสองฝั่งคลอง ชมโบราณสถานและสถาปัตยกรรมล้ำค่าของวัดต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น วัดราชโอรสารามฯ วัดนางนอง วัดหนึ่ง วัดบางพระทูนอก ชมการแสดงสวนงู

จากการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตจอมทองและตลาดน้ำวัดไทรอย่างต่อเนื่อง มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในพื้นที่เขตจอมทองเป็นจำนวนมาก โดยการล่องเรือชมทัศนียภาพและสภาพชีวิตของชุมชนตามแนวลำคลอง โดยการเช่าเหมาเรือ

ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวทางเรือมักเป็นช่วงเช้า ซึ่งเดินทางมาถึงคลองด้านหลัง ๘ นาฬิกา เป็นต้นไป และกลับออกไปก่อนเที่ยงวัน โดยทุกกลุ่มมักมีเป้าหมายในการท่องเที่ยวที่วัดไทร ซึ่งสำนักงานเขตจอมทองกำลังฟื้นฟูตลาดน้ำวัดไทร ในช่วงเช้าของวันหยุดสุดสัปดาห์ นักท่องเที่ยวสนใจในการถ่ายรูป และซื้อสินค้าและผลไม้ รวมทั้งการรับประทานอาหาร เช่น ก๋วยเตี๋ยวเรือ การซื้อของที่ระลึกในร้านค้า

สำหรับจุดที่น่าสนใจวัดไทร ชมตำหนักทอง ศิลปกรรมไทยอันงามวิจิตร ลงรักปิดทองทั้งด้านนอกและด้านใน ซึ่งพระเจ้าเสือทรงผ่านพระตำหนักนี้จากพระบรมมหาราชวังมาสร้างขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์ เมื่อครั้งเสด็จทางชลมารคผ่านคลองสนามชัย คลองเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยา หอระฆังโบราณ และโบสถ์ ๒ สมัย คลองสนามชัย และสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้านในท้องถิ่นสองฝั่งคลอง

วัดไทร วัดที่สร้างสมัยอยุธยา ประดิษฐานพระพุทธรูปสลักหินทรายสีแดงปางต่าง ๆ และมี “ตำหนักทอง” ซึ่งพระเจ้าเสือทรงพระราชอุทิศให้เป็นกุฏิสงฆ์ เพื่อเป็นอนุสรณ์เมื่อครั้งเสด็จทางชลมารคผ่านคลองสนามชัยอยู่ด้วย นอกจากนั้นยังมี หอกลองเก่า หอระฆังโบราณ โบสถ์ ๒ สมัย

๒.๑๑งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑๑.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาท

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาท พบว่ามีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

หัตถุภรณ์ แก่นท้าว ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ประชาคมอาเซียนเป็นเป้าหมายการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ โดยมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของผู้นำอาเซียนได้แก่การสร้างประชาคมอาเซียนที่มีขีดความสามารถ ในการแข่งขันสูงมีกฎเกณฑ์กติกาที่ชัดเจนและมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งประกอบด้วย ๓ เสาหลัก คือประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและ วัฒนธรรมอาเซียน ๒. บทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย บทบาท มหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ตามหลักยุทธศาสตร์ ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) และบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐกับ การดำเนินการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย ๕ ด้าน เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยการผลิต บัณฑิตการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน, การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา องค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการวิจัยพระพุทธศาสนา นานาชาติ, การบริการวิชาการด้าน พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนและสังคมระดับชาติและนานาชาติ, การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและ ศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ๓. แนวทางในการพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐ ด้านการผลิตบัณฑิตและการ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนประกอบด้วย ผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ประเทศชาติและอาเซียน ด้าน การ

ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการวิจัยพระพุทธศาสนานานาชาติด้วย การผลิตผลงานและเผยแพร่ผลงานวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนา การประยุกต์หลักธรรมที่เน้นความเป็นไทยและอาเซียน ด้านการบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่ชุมชนและสังคมระดับชาติและนานาชาติด้วยการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์กลางในการบริการวิชาการแก่คณะสงฆ์สังฆม และอาเซียน ด้านการทํานุบำรุงพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ด้วยการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งการศึกษาพระพุทธศาสนากับการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยผสมผสานกับวัฒนธรรมอาเซียน ด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ด้วยการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการ เพื่อยกฐานะมหาวิทยาลัยสู่มาตรฐานระดับโลก^{๑๓๐}

๒.๑๑.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการ พบว่ามีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้
โชติ บติรัฐ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓ ด้าน มีผลดังนี้ ในการบริหารคน มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ ในการบริหารภาระงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ และกำหนดโทษผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้ และในการบริหารองค์กร มีการทำงานเป็นทีม ประสิทธิภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓ ด้าน มีผลดังนี้ ในการบริหารคน มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานที่มอบหมายให้ทำ โดยใช้คนตรงกับความรู้และความสามารถในการบริหารภาระงาน มุ่งบริหารอย่างประหยัด คัดค้านและสนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และในการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น ศักยภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓ ด้าน มีผลดังนี้ ในการบริหารคน มีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน และแก้ปัญหาจุดด้อยของบุคลากรในการบริหารงาน ในการบริหารภาระงาน มีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และในการบริหารองค์กร มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง สำหรับแนวทางการพัฒนาการบริหารคน การบริหารภาระงาน และการบริหารองค์กร ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓ ด้าน มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรมีวิธีการพัฒนาคนให้เก่ง มีความรู้ความสามารถ ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักพระศาสนาที่ถูกต้อง โดยวิธีการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการมีการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำ มีการพัฒนาสมรรถนะภาระงานด้านการบริหาร โดยอบรมให้พระสังฆาธิการให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาจิตใจ

^{๑๓๐} ภัฏฐกรณ์ แก่นท้าว, “การพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

จริยธรรมคุณธรรมและให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันไม่ให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนา และตั้งมั่นความเชื่อความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนต่อไป^{๑๓๑}

สุริยา รักการศิลป์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับพลวัตเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจชุมชน สามารถแยกออกได้เป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือ ๑) บทบาททางด้านการเผยแพร่ธรรมะกับกิจเผยแผ่ธรรมะ เช่น การจัดตั้งโรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์ และโรงเรียนพุทธเกษตร บทบาทสองส่วนนี้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนทางอ้อม ในส่วนที่โรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์ ได้ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานมาเข้าเรียน ส่วนโรงเรียนพุทธเกษตรนั้นการใช้จ่ายของเด็กนักเรียนประจำมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน บทบาทในส่วนของการเผยแพร่ธรรมะนั้นแม้ว่าจะไม่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนโดยตรง แต่กลับมีผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวของปัจเจกชนที่เข้ามาปฏิบัติธรรมในวัด บางรายนั้นได้ช่วยให้กลับมามีรายได้ปีละนับแสนบาท ๒) บทบาทที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนโดยตรงและส่วนที่มีผลกระทบต่อสังคมเศรษฐกิจ บทบาทในส่วนแรกที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนโดยตรงนั้น ส่วนที่ส่งผลกระทบได้มากที่สุดคือการผลิตน้ำหมักชีวภาพ มีมูลค่าประเมินเฉพาะวัดหนองหัวแรดวัดเดียวสูงถึง ๓.๑๕ ล้านบาทต่อปี ส่วนที่มีผลกระทบในระดับรองลงมาก็คือการจัดทำและซ่อมบำรุงระบบน้ำประปา ในส่วนของกลุ่มธุรกิจชุมชนนั้นมีผลกระทบต่อนื่องทุกปีแต่ปริมาณเงินนั้นไม่มาก เพราะประเมินจากดอกเบี้ยจ่ายและกำไรจากกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกไม่มาก โดยภาพรวมแล้วบทบาทของพระสงฆ์นั้นมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน ในระดับที่สามารถประเมินค่าเป็นตัวเลขที่ชัดเจนได้ อย่างไรก็ตามมูลค่าตัวเลขนั้นไม่ได้มีความหมายอย่างใดต่อการทำงานของพระสงฆ์ เพราะพระสงฆ์มุ่งเน้นการทำงานเพื่อถวายพระพุทธเจ้า ที่สั่งสอนให้มีความสุขภายใต้กรอบจำกัดของชีวิต และผลงานนั้นเกิดประโยชน์กับประชาชนเป็นการตอบแทนที่ได้นำอาหารมาถวายพระสงฆ์ ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่ ๒ พบว่า ๑) แม้ว่าราษฎรในพื้นที่จะได้รับการศึกษาในระบบของภาครัฐน้อยมาก แต่พระพุทธศาสนาสามารถขัดเกลายกระดับศักยภาพของทั้งพระสงฆ์และราษฎรให้สูงขึ้นได้สะท้อนผ่านการดำเนินกิจกรรม กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพของหมู่บ้านทุ่งสว่างและบ้านช้างเคียง ๑๒ หมู่บ้าน ๒) พระสงฆ์และราษฎรในพื้นที่ไม่มีความแตกต่างด้านชนชั้น ความรู้สึกเป็นชนชั้นจะมีอยู่บ้างระหว่างราษฎรกับพ่อค้าในตลาดและราษฎรกับผู้มีตำแหน่งราชการ แต่ชนชั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งและการนำไปสู่เงื่อนไขทางการเมือง ตำแหน่งราชการที่มีอำนาจยังเป็นเป้าหมายของคนบางกลุ่มและเป็นสิ่งสร้างความขัดแย้งในระดับชุมชนได้ ๓) วิธีการผลิตของชุมชนพระสงฆ์ได้มีส่วนเข้ามาช่วยในเรื่องลดการทำลายสภาพแวดล้อม ลดต้นทุนการผลิตของชาวบ้าน และสามารถผลิตในแบบของการซูติริตตนเอง เช่นการปลูกป่าและการผลิตน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้แทนปุ๋ยเคมีของหลวงพ่อก้น กับการผลิตอิฐบล็อกของหลวงพ่อเฉลิม ๔) แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะเน้นให้พระสงฆ์และชาวบ้านบริโภคตามสมควร ไม่ทำลายธรรมชาติ แต่กระแสนิยมของโลกยังคงส่งผลกระทบผ่านวัดและชุมชนตลอดจนค่านิยมบริโภคตามกันของคนในชุมชนยังมีผลต่อการตัดสินใจ

^{๑๓๑}โชติ บดีรัฐ, “การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๕๕).

บริโศก แต่ผู้บริโศกในชุมชนยังบริโศกอย่างมีประสิทธิภาพกว่ากลุ่มคนในเมืองใหญ่ ๕) สวัสดิการจากวัดและพระสงฆ์ในชุมชนช่วยให้สังคมไทยมีความมั่นคงมากขึ้น ชุมชนและวัดได้สร้างระบบการจัดสรรรายได้ที่เป็นธรรม ผ่านกระบวนการจัดสวัสดิการในสังคมชนบท ๖) ราษฎรในพื้นที่เชื่อว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์นำมาประยุกต์ใช้นั้น ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนมีความมั่นคงและยั่งยืน^{๑๓๒}

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการ มีบทบาทในทุกด้าน ๆ ของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงเป็นพระภิกษุที่ปฏิบัติภารกิจของพระพุทธศาสนาที่จะช่วยส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและสร้างศรัทธาของพระพุทธศาสนิกชนต่อพระพุทธศาสนา

๒.๑๑.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและตลาดประชารัฐ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการ พบว่ามีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

ณัฐพัชร์ ลาภารุงวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการที่ใช้แบบสอบถามกับคณะกรรมการ และสมาชิกผู้รู้ ค่าที่ได้อยู่ในระดับมาก และปานกลาง ส่วนการสร้างยุทธศาสตร์ได้ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านการชำระคืนเงินกู้ ด้านการจัดสวัสดิการ ด้านการจัดทำบัญชี และด้านสถาบันการเงินชุมชน และผลการทดลองใช้แบบสอบถามกับคณะกรรมการและสมาชิกผู้รู้ ค่าที่ได้อยู่ในระดับมากที่สุด และมาก ส่วนการประเมินผลพบว่ากรอบรรมทำให้ได้รับความรู้และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทำให้ได้คู่มือยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่สมบูรณ์^{๑๓๓}

นราวดี บัวขวัญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองแห อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยและองค์ประกอบของการจัดการตลาดน้ำคลองแหเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย ๗ ด้าน คือ ๑) แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๒) กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๓) บริการท่องเที่ยว ๔) การส่งเสริมการตลาดซึ่งมีค่าชัดเจนขององค์ประกอบสูงสุด ๕) การมีส่วนร่วม ๖) กระบวนการสิ่งแวดล้อม และ ๗) องค์การในการดำเนินงาน นอกจากนี้ในส่วนของรูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของคลองแหนั้น ควรมีองค์การจัดการในลักษณะประชาคมตลาดน้ำคลองแห ซึ่งประกอบด้วยทุกภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวของคลองแห โดยมีการกำหนดเป้าหมาย การวางแผน เพื่อนำไปสู่การจัดการตลาดน้ำคลองแหที่มุ่งเน้นการสร้างเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับบริบทของคลองแห ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และการบูรณาการความร่วมมือกับภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องในลักษณะเครือข่าย โดยใช้ตลาดน้ำ

^{๑๓๒} สุริยา รักการศิลป์, “บทบาทพระสงฆ์กับพลวัตเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากิจการ มหาวิทยาลัราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๓).

^{๑๓๓} ณัฐพัชร์ ลาภารุงวงศ์, “ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ”, **วิทยานิพนธ์ยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๕).

คลองแหเป็นกลยุทธ์ในการจัดการเพื่อพัฒนาและเชื่อมโยง เส้นทางท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ใกล้เคียง^{๑๓๔}

ภูวนาท คุณผลิน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืนมี จำนวน ๗ ปัจจัย ได้แก่ (๑) ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่ท้องถิ่นได้รับจากการท่องเที่ยว (๒) ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม (๓) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (๔) ปัจจัยด้านการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (๕) ปัจจัยด้านระบบโลจิสติกส์และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (๖) ปัจจัยด้านการจัดระบบแหล่งท่องเที่ยว และ (๗) ปัจจัยด้านความร่วมมือของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแนวทางการจัดการดังกล่าวนี้ เป็นไปตามแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ ในการบริหารจัดการที่เป็นการบูรณาการความร่วมมือของภาครัฐในระดับประเทศและท้องถิ่น ร่วมกับการจัดการของภาคเอกชน ทั้งที่เป็นประชาชนในพื้นที่ในฐานะเจ้าของพื้นที่ ผู้ประกอบการร้านค้า ผู้มีส่วนได้เสีย ร่วมกันดำเนินการ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยให้เกิดความยั่งยืน สำหรับแนวทางการจัดการเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน ที่ใช้รูปแบบการจัดการที่เรียกว่า 7-S Model มาบูรณาการร่วมกับปัจจัยทั้ง ๗ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน ได้แก่ (๑) โครงสร้างองค์กร (structure) หมายถึง การจัดโครงสร้างการบริหารตลาดน้ำ (structure) ที่ทุกภาคส่วนต้องมีการรวมกลุ่มประสานความร่วมมือ (collaborative) ในรูปแบบต่าง ๆ (๒) กลยุทธ์ (strategy) หมายถึง กลยุทธ์การบริหารจัดการตลาดน้ำ หรือแผนการท่องเที่ยว (strategy) ในระดับท้องถิ่นหรือชุมชน (๓) ระบบ (systems) หมายถึง การจัดระบบจัดการตลาดน้ำเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และระบบสนับสนุนต่าง ๆ ที่ช่วยดึงดูดใจนักท่องเที่ยว (๔) ค่านิยมร่วม (shared values) หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือและเกิดพลังแก่ชุมชน (๕) สไตล์ (style) หมายถึง การสำรวจและสร้างอัตลักษณ์ (identity) ของตลาดน้ำเพื่อนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ (brand image) การท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ (๖) ทักษะความเชี่ยวชาญ (skills) หมายถึง ประสบการณ์ องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการตลาดน้ำ และ (๗) บุคลากร (staff) หมายถึง บุคลากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำ ส่วนปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน ได้แก่ (๑) ปัญหาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (๒) ปัญหาการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (๓) ปัญหาการจัดการระบบแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับนักท่องเที่ยว และ (๔) ปัญหาการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะ สำหรับภาครัฐควรมีการจัดรูปแบบโครงสร้างการบริหารของตลาดน้ำ (structure) ที่ชัดเจน มีการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือแผนการท่องเที่ยวในระดับชุมชน มีการจัดระบบการบริหารจัดการตลาดน้ำ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม มีการเสริมสร้างค่านิยมร่วม (shared values) และอัตลักษณ์ (identity) ของตลาดน้ำ

^{๑๓๔} นราวดี บัวขวัญ, “รูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตลาดน้ำคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”, *ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม)*, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖.

สำหรับภาคเอกชนในการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือแผนการท่องเที่ยว มีการจัดเวทีแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ โดยตระหนักถึงประโยชน์ที่ท้องถิ่นจะได้รับจากการท่องเที่ยวตลาดน้ำ^{๑๓๕}

พีรภว ทีวีสุข ได้ทำการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของกลยุทธ์การตลาดและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อต่อการประเมินภายหลังการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การตลาดและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อต่อการประเมินภายหลังการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยกลยุทธ์การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลมากที่สุด ในส่วนของการคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองในเรื่องสุขภาพ เพื่ออนามัยของครอบครัวและตระหนักถึงอันตรายจากสารเคมี พบว่า อิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อสินค้าแต่ไม่พบอิทธิพลของการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่น ในเรื่องการอุดหนุนเกษตรกร ความกังวลต่อความปลอดภัยของผู้เพาะปลูกสินค้า ความกังวลต่อสภาพแวดล้อมและความกังวลต่อสวัสดิภาพของสัตว์ต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อสินค้า นอกจากนี้งานวิจัยนี้ ยังพบว่า วิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการและการประเมินภายหลังการซื้อของผู้ซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย^{๑๓๖}

ยุภา ประยงค์ทรัพย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย พบว่าวิสาหกิจชุมชนที่มีการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน โดยใช้แผนชุมชนเป็นแกนนำ เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาให้กับทรัพยากรบุคคล องค์กรภายนอกจะเป็นเพียงผู้สนับสนุน นอกจากนี้ยังพบว่า ชุมชนมีวิธีการผลิตเพื่อการยังชีพตามความต้องการของชุมชนเป็นปัจจัยพื้นฐาน ชุมชนมีอำนาจในการกำหนดปัจจัยที่ควบคุมและดูแลการผลิต ตลอดจนกระบวนการผลิต การแลกเปลี่ยนและจัดสรรผลผลิตที่เกิดขึ้นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการอย่างสอดคล้องและพอเพียง โดยมีระบบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบแนวนราบ จะเป็นปัจจัยที่เอื้อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้อย่างเหมาะสมภายใต้ระบบเศรษฐกิจพอเพียงและเอื้อต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากในที่สุด ซึ่งสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาได้ดังนี้คือ ๑) ยุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็งฐานรากจากสถาบันครอบครัว ๒) ยุทธศาสตร์ชุมชนพึ่งตนเอง ๓) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบวิสาหกิจชุมชน ๔) ยุทธศาสตร์การจัดตั้งศูนย์ที่ปรึกษาด้านวิสาหกิจชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และ ๕) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนโดยองค์การบริหารส่วนตำบล^{๑๓๗}

^{๑๓๕} ภูวนาท คุณผลิน, “แนวทางการจัดการเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน”, **ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสน์)**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖.

^{๑๓๖} พีรภว ทีวีสุข, “อิทธิพลของกลยุทธ์การตลาดและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อต่อการประเมินภายหลังการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย”, **ดัชนีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต**, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๖.

^{๑๓๗} ยุภา ประยงค์ทรัพย์, “การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”, **ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๓.

อันธิกา ปรียานนท์ ได้วิจัยเรื่อง “โครงการกองทุนหมู่บ้าน : การศึกษาพลวัตของการเมืองท้องถิ่นไทยในชนบทกับการดำเนินนโยบายเงินกู้ขนาดย่อมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ” ผลการวิจัยพบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านสร้างให้ชาวบ้านและผู้ผู้นำในท้องถิ่นเกิดความนิยมในตัวหัวหน้าพรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นผู้กำหนดโครงการกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา ความนิยมดังกล่าวมีขึ้นอย่างล้นหลามและไม่จำกัดคุณสมบัติ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ เป็นต้น) ของผู้ที่มีความนิยม เมื่อเปรียบเทียบโครงการกองทุนหมู่บ้านกับโครงการเงินผันของรัฐบาลซึ่งนำโดยม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช การก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย และโครงการการกระจายอำนาจในรัฐบาลอื่นๆ พบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านมีความแตกต่างจากโครงการอื่นๆซึ่งใช้หลักการกระจายอำนาจเพื่อซื้อใจประชาชนในประเด็นที่ โครงการอื่นๆนั้นถูกสร้างขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในท้องถิ่นด้วยการกำหนดตัวผู้รับอำนาจที่กระจายไปอย่างชัดเจน ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีสถานภาพเป็นกึ่งข้าราชการที่จะสามารถเป็นผู้สนับสนุนทางการเมืองให้แก่พรรคของรัฐบาลได้ดี ส่วนโครงการกองทุนหมู่บ้านไม่ได้ออกแบบขึ้นมาเพื่อกระจายอำนาจให้กลุ่มคนกลุ่มใดโดยเฉพาะแต่เป็นการหว่านอำนาจทั้งอำนาจในการตัดสินใจ (ผ่านทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มาจากการเลือกตั้ง) และอำนาจด้านงบประมาณ (ผ่านทางผู้ได้รับอนุมัติเงินกู้ของกองทุน) ให้ทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน กล่าวได้ว่าในขณะที่รัฐบาลอื่นๆคิดค้นนโยบายการกระจายอำนาจในลักษณะ “อำนาจนำมาซึ่งผลประโยชน์” (Resources follow power) ซึ่งผู้ที่ได้รับการกระจายอำนาจจากส่วนกลางเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงผลประโยชน์ แต่รัฐบาลภายใต้การนำของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร กลับเลือกใช้นโยบายการกระจายอำนาจในลักษณะ “ผลประโยชน์นำมาซึ่งอำนาจ” (Power follows resources) ด้วยการหว่านผลประโยชน์ให้คนจำนวนมาก และคนเหล่านั้นมีอำนาจมากขึ้น จึงหันมาตอบสนองผู้ออกนโยบายด้วยความนิยมชมชอบ ศรัทธา เชื่อถือ กล่าวได้ว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านมิได้เป็นโครงการกระจายอำนาจเพื่อซื้อใจฐานเสียงกลุ่มใด แต่เป็นการซื้อใจคนทั้งประเทศ ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือโครงสร้างทางการเมืองในระดับท้องถิ่นที่เปลี่ยนไป กลุ่มคนที่เคยมีอำนาจจากการมีตำแหน่งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจไม่ใช่ผู้ที่มีอำนาจและอิทธิพลในท้องถิ่นมากที่สุดอีกต่อไป กล่าวได้ว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านทำลายเครือข่ายอำนาจเดิมของพรรคการเมืองคู่แข่งได้อย่างมีนัยยะสำคัญ^{๑๓๘}

^{๑๓๘} อันธิกา ปรียานนท์, “โครงการกองทุนหมู่บ้าน : การศึกษาพลวัตของการเมืองท้องถิ่นไทยในชนบทกับการดำเนินนโยบายเงินกู้ขนาดย่อมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัย, ๒๕๕๕).

๒.๑๑.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขสงเคราะห์

การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์สุขโดยการให้ความช่วยเหลือสังคมวัดเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม เช่นการเผยแพร่หลักธรรม การจัดการฝึกอบรมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ตลอดจนการสร้างสิ่งปลูกสร้างอันเป็นสาธารณประโยชน์นักวิชาการได้กล่าวถึงการสาธารณสุขสงเคราะห์ ดังนี้

ทรงวิทย์ แก้วศรี ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศ พระศาสนาของพระพุทธเจ้า” จากผลแห่งการวิจัยพบว่า หลักการบริหารสมัยใหม่ตามรูปแบบการบริหารเชิงยุทธวิธีนั้นสอดคล้องกันกับวิธีการของพระพุทธเจ้าที่ทรงใช้มาก่อนแล้วทั้งสิ้น วิธีการของพระพุทธเจ้าเป็นวิธีการปฏิบัติจริง เรียบง่าย กระชับรัดกุม ตรงประเด็น สามารถจัดการแก้ปัญหาการบริหารได้ทุกเรื่องอย่างได้ผล มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะทุกกระบวนการความคิดของพระองค์เป็นระบบและสมเหตุสมผล ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงประกาศศาสนา ด้วยพระปรีชาสามารถและพระกุศโลบายอันแยบยลลึกซึ้ง ยุทธวิธีของพระองค์นั้นเมื่อเทียบเคียงแล้วแสดงว่าทฤษฎีการบริหารเชิงยุทธวิธีของตะวันตกมาสอดคล้องกับวิธีการของพระพุทธเจ้าโดยมีข้อสงสัย ทั้งวิธีการของพระพุทธองค์มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุดด้วย อีกทั้ง ยุทธวิธีของพระพุทธเจ้านั้น สามารถบูรณาการออกมาใช้กับการดำเนินงานทั่วไปในองค์กรต่างๆ ในที่นี้ได้แสดงเป็นรูปแบบไว้ ๓ รูปแบบคือ “แบบตรีกกรรม”, “แบบจตุราริยสัจ”, และ “แบบรัตนตรัย” แต่ละแบบแสดงด้วยแผนภูมิให้เห็นวิธีการและขั้นตอนอย่างชัดเจน สุดท้ายได้แสดงตัวอย่างการบูรณาการยุทธวิธีแบบพุทธวิธี เข้ากับห้องสมุดและสถาบันวิทยบริการ “แบบรัตนตรัย” เพื่อเป็นแบบอย่างแก่องค์กรต่าง ๆ นำไปประยุกต์ใช้ ในฐานะเป็น “องค์ความรู้ใหม่” ต่อไป^{๑๓๙}

พระมหาธฤติ วิโรจโน ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการปกครอง มีการประชุมเพื่ออบรมพระสังฆาธิการตามมติมหาเถรสมาคม หรือการจัดหลักสูตรในระยะสั้น ๆ เท่านั้น แต่ยังไม่ได้อำนาจการรับผิดชอบโดยตรง (๒) ด้านการศาสนศึกษา ยังคงมีการบริหารจัดการทางด้านการศึกษาที่ยังคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย มีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น (๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีการบริหารจัดการทางด้านการศึกษาโดยมุ่งเน้นการสงเคราะห์ประชาชนในด้านการศึกษา ซึ่งยังคงให้ประชาชนได้รับการศึกษาทางพระธรรมวินัย ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ (๔) ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาให้พระสังฆาธิการมีความก้าวหน้าในการเผยแพร่ และทักษะการใช้ภาษาของสมัยปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ประชาชนปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา ถือว่า เป็นการสั่งสอนในภาคทฤษฎี และปฏิบัติที่ควบคู่กันไป (๕) ด้านสาธารณูปการ การพัฒนาตามกำลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยไม่ได้มีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่มาก และ มีการพัฒนาโดยการศึกษาและวางแผนการก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ ภายในวัด เพื่อให้เหมาะสมกับสถานที่ (๖) ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ มีการช่วยเหลือประชาชนโดยอยู่บนพื้นฐานของจิตเมตตา แต่ยังไม่ได้ช่วยเหลือเป็น

^{๑๓๙}ทรงวิทย์ แก้วศรี, “การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศพระศาสนาของพระพุทธเจ้า”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

ระบบ ต้องมีการวางแผน ความต้องการของประชาชน หรือศึกษาปัญหาหรือความเดือดร้อนของประชาชนว่ามีสิ่งใดที่ขาดแคลน^{๑๔๐}

เรื่องเดช เขจรศาสตร์ ได้วิจัยเรื่อง “วิถีพุทธธรรมตามแนววัดป่าอ้อสานกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนามนุษย์ของวัดป่าอ้อสานเป็นกระบวนการขัดเกลาจิตใจให้พ้นพันธนาการของกิเลส ภายใต้หลักว่าการเรียนรู้ธรรมมีอยู่ตลอดเวลาที่รู้สึกตัว มีกายและจิตเป็นอุปกรณ์ฝึก และทุกแห่งเป็นแหล่งเรียนรู้และปฏิบัติ มีขั้นตอนพัฒนาได้แก่ ประการแรกการศึกษากิจกรรมธรรมเนียมของวัดป่าตามวิถีวัตรปฏิบัติ ประการที่สองการปฏิบัติตนตามกิจกรรมธรรมเนียมวัตรนั้น ๆ ประการที่สามการฝึกพลังกายด้วยบทที่อดทนต่อชีวิตในการทำกิจกรรมของวัด ประการที่สี่การฝึกพลังจิตด้วยวิธีฝึกสมาธิในแบบต่างๆ ประการที่ห้าการทดสอบศรัทธาจากผลการฝึกทางกายและทางจิตประการที่หกการตัดสินใจในการดำเนินตามวิถีของวัดป่าในสถานะต่าง ๆ และประการสุดท้าย การประยุกต์ใช้วิถีวัดป่าอ้อสานในการเผชิญกับภาวะเสี่ยงทางสังคม การนำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์และกระบวนการทางปัญญามาอธิบายวิถีพุทธในการทำวิจัยครั้งนี้ทำให้วิถีพุทธธรรมแนววัดป่าอ้อสานเป็นกระบวนการเน้นปัจเจกซึ่งผลิตซ้ำความเป็นเถรวาทขณะเดียวกันความคิดเกี่ยวกับอำนาจได้ย่ำว่า พุทธศาสนาเป็นกลไกแห่งอำนาจภายนอกที่สนับสนุนความชอบธรรมในการปกครองในสังคมไทย และเป็นอำนาจภายในที่ให้อำนาจตามเป็นจริงวิถีพุทธธรรมแนววัดป่าอ้อสานเป็นมิติทางสังคมด้านการพัฒนาจิตที่น่าจะได้นำไปสู่การกำหนดรูปแบบในระดับองค์กรพุทธศาสนาต่อไป^{๑๔๑}

สุญาดา สุนทรศารทูล ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า มี ๔ รูปแบบ ได้แก่ ๑) สร้างครอบครัวต้นแบบที่มีภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมที่ดีมาเป็นต้นแบบและขยายผลโดยการจัดกิจกรรมร่วมกับครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการ และมีการขยายผลไปสู่ชุมชนใกล้เคียง ๒) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนเกี่ยวกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน ภาครัฐรวมถึงภาคเอกชน เริ่มตั้งแต่ การวางแผน การปฏิบัติการ การตรวจสอบ การดำเนินการให้เหมาะสม รวมถึงการประเมินผล ๓) จัดทำพื้นที่ชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่มทางสังคมโดยชุมชนจัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์พร้อมทั้งมีครูอาสาสมัครในพื้นที่คอยดูแลและให้คำแนะนำ และ ๔) ภาครัฐเป็นแกนกลางในการเชิญชวนภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน พร้อมทั้งจัดทำโครงการเพื่อนำครอบครัวต้นแบบไปประชาสัมพันธ์ และมีการขยายผลโดยพาครอบครัวต้นแบบไปศึกษาดูงานหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับ รูปแบบความร่วมมือทั้ง ๔ รูปแบบ ควรมีการติดตามประเมินผล

^{๑๔๐}พระมหาธฤติ วิโรจน์, “รูปแบบการพัฒนาพระสงฆ์เพื่อการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^{๑๔๑}เรื่องเดช เขจรศาสตร์, “วิถีพุทธธรรมตามแนววัดป่าอ้อสานกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๙).

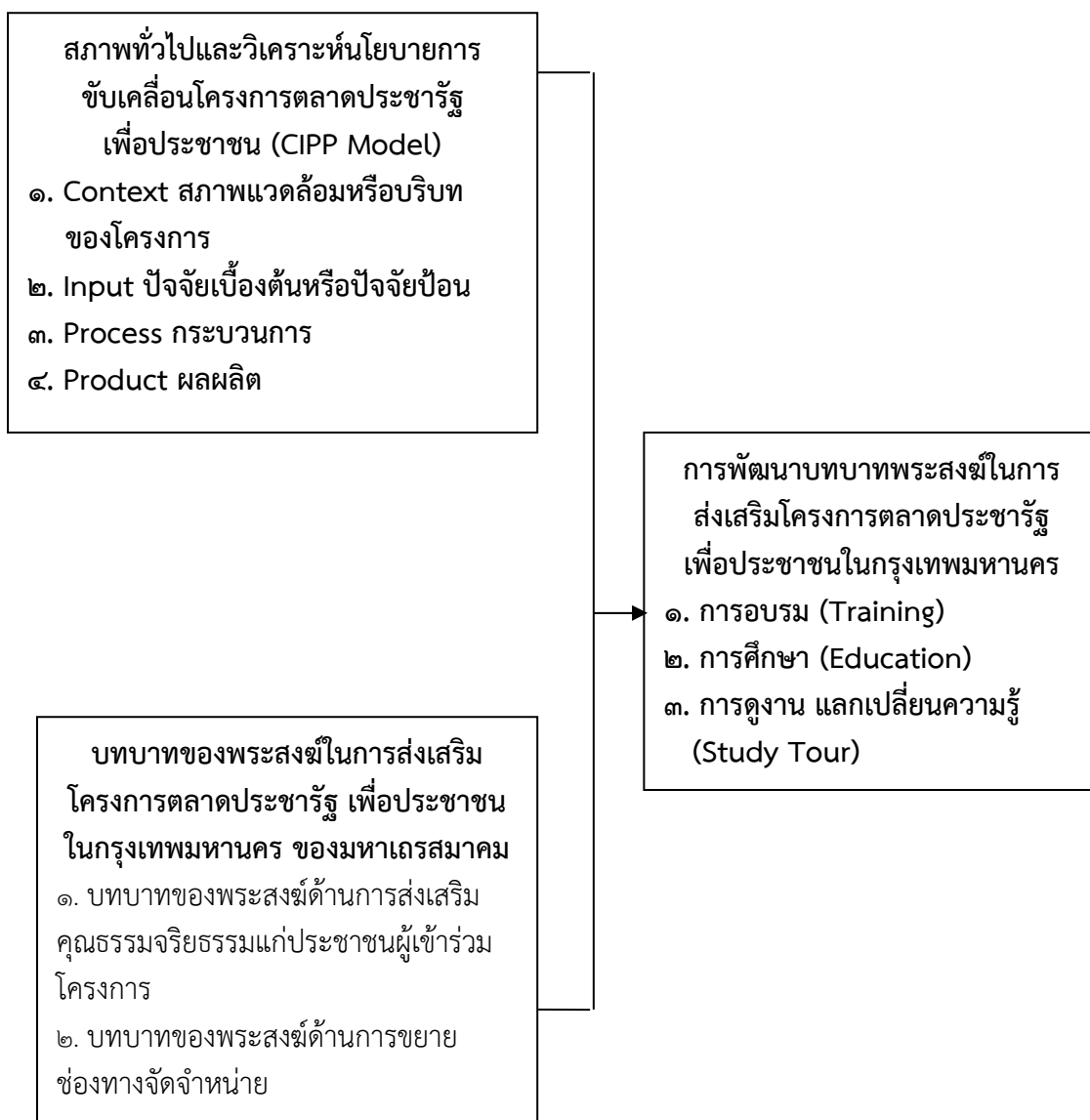
การดำเนินงานตามโครงการและนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาเพื่อปรับใช้กับทุกภูมิภาคของประเทศไทย^{๑๔๒}

สรุป ได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักพุทธธรรม เอื้อเพื่อต่อพระธรรมวินัย อิงอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมติมหาเถรสมาคม และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้าน วัด ราชการ และที่สำคัญคือ สามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง การบริหารสาธารณสงเคราะห์ ถือว่าเป็นการพัฒนา ชุมชน มีความหมายในเชิงกระบวนการที่มีพลวัต ความเป็นชุมชนจะต้องพิจารณา ถึงวัตถุประสงค์กิจกรรม การมีส่วนร่วมของคนในกลุ่มและการจัดการกลุ่มหรือองค์กรให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระหว่างคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกระบวนการตัดสินใจแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน มีการนำเอาวัฒนธรรมมาผสมผสานทำกิจกรรมเพราะการมีรากฐานทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้สามารถสร้างองค์การที่มีคุณภาพได้

๒.๑๒กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

^{๑๔๒}สุญาดา สุนทรสารทูล, “รูปแบบความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒).

แผนภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ รูปแบบงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” โดยการศึกษาดังกล่าวใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๓๐ ท่าน และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน ๙ รูป/คน โดยได้ทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ๕ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เอกสารซึ่งมีที่มาทั้งจากแหล่งข้อมูลหลัก (Primary Source) เช่น พระไตรปิฎก และข้อมูลรอง (Secondary Source) เช่น หนังสือ วารสาร เอกสาร สิ่งพิมพ์ และข้อมูลชนิดอื่น

ขั้นที่ ๒ การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญ (In-depth interview) โดยผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๓๐ รูป/คน

ขั้นที่ ๓ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๙ รูป/คน

ขั้นที่ ๔ การบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ ๕ นำเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อไป

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth-interview) และสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

๓.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น

กลุ่มที่ ๑ การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (In-depth interview) โดยผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักใน ๔ ตลาด ประกอบด้วย

๑) ตลาดน้ำขวัญเรียม (เขตมีนบุรี)

- ๑.๑ พระครูถาวรธรรมานุสิฐ เจ้าอาวาสวัดบางเพ็งใต้
- ๑.๒ พระครูสังฆการวิมล ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบำเพ็ญเหนือ
- ๑.๓ นายเชาวลิต เมธยะประภาส ผู้จัดการตลาดน้ำขวัญเรียม
- ๑.๔ นายไพโรจน์ จันทรอด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี
- ๑.๖ นางละเอียต วัฒนศิริ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี
- ๑.๗ นายวิรัตน์ มินชัยนันท์ ประธานสภาวัฒนธรรมเขตมีนบุรี
- ๑.๘ นายโป้ว เทียมเฮง ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ

๒) ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน (เขตตลิ่งชัน)

- ๒.๑ พระเทพวิมลโมลี เจ้าคณะเขตตลิ่งชัน
- ๒.๒ พระมหาธวัช โพธิเสวี เจ้าอาวาสวัดตลิ่งชัน
- ๒.๓ นางนพรัตน์ สอนวิทย์ ผู้จัดการตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน
- ๒.๔ นายประชา พัฒนรัฐ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตตลิ่งชัน
- ๒.๕ นางสุพจน์ย์ บรรณราช หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตตลิ่งชัน
- ๒.๖ นายวสันต์ ไชยกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตลิ่งชัน
- ๒.๖ นายศุภชัย สอนวิทย์ ประธานชุมชน/รองผู้จัดการตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน
- ๒.๗ นายสมพงษ์ ประกอบสิน ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ

๓) ตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์ (เขตคลองสามวา)

- ๓.๑ พระราชวริยาภรณ์ เจ้าคณะเขตคลองสามวา
- ๓.๒ พระสิทธิสิงหเสนี เจ้าอาวาสวัดพระยาสุเรนทร์
- ๓.๓ นายน้ำฝน ชูหนู ผู้จัดการตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์
- ๓.๔ นางสาวกาญจนา ฉาบสุวรรณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตคลองสามวา
- ๓.๕ นางชลธร ดวงสวัสดิ์ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตคลองสามวา
- ๓.๖ นายสิงห์ สิงหเสนี ประธานชุมชนวัดพระยาสุเรนทร์
- ๓.๗ นายชำนาญ ชันธูลา ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ
- ๓.๘ นางกัลยา ชิตพงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระยาสุเรนทร์

๔) ตลาดน้ำวัดไทร (เขตจอมทอง)

๔.๑ พระโสภณกิจจาภรณ์ เจ้าคณะเขตจอมทอง

๔.๒ พระครูกิตติญาณวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดไทร

๔.๓ นายสุรสิทธิ์ ศรีอินทร์สุทธิ ผู้จัดการตลาดน้ำวัดไทร

๔.๔ นางสาวโชติรส เหล่ามานะ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตจอมทอง

๔.๕ นางรำไพ โกมุท

หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตจอมทอง

๔.๖ นายตี๋ ช่อฉั่น ประธานชุมชนตลาดน้ำวัดไทร

๕.๗ นางสมศรี แซ่ลิ้ม ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๑ รูป/คน คือ พระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย

๑) พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

๒) พระครูสังฆรักษ์ เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร.

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

๓) พระครูวิจิตรปทุมรัตน์, ดร.

เลขานุการเจ้าคณะเขตคลองสามวา

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบัวแก้วศรีทธาธรรม

๔) พระมหากฤษฎา กิตติโสภณ, ดร.

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

๕) รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์

๖) ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์

ดุสิตบัณฑิต (นานาชาติ)

๗) ผศ.ดร.พิเชฐ หังโต

อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

๘) อ.ดร.อำนาจ บัวศิริ

ผู้ทรงคุณวุฒิ

๙) อ.ดร.อ่องจิต เมธยะประภาส

ผู้ทรงคุณวุฒิ

๑๐) ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

๑๑) อ.ดร.ประเสริฐ ธิลา

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ ที่ผู้ศึกษาวิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ซึ่งแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่มเฉพาะที่สร้างขึ้นเป็นแบบที่มีโครงสร้าง (Structured In-Depth-Interview)

๑) แบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จะช่วยให้ผู้วิจัยถามในประเด็นที่ต้องการ ในขอบเขตที่กำหนดไว้ และสามารถหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาอธิบายได้อย่างชัดเจน ใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

๒) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ เป็นแบบสนทนากลุ่มเฉพาะที่ผู้วิจัยกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการพูดคุยสนทนาแบบเจาะประเด็นและแลกเปลี่ยนทัศนะระหว่างผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มี ๒ ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยมีขั้นตอน ลักษณะและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

๑.๑ ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักการจากเอกสารและผลงานการวิจัย

๑.๒ กำหนดกรอบ แนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๑.๓ กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๑.๔ สร้างเครื่องมือ

๑.๕ นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๑.๖ ปรับปรุงแก้ไข

๑.๗ จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๒) ลักษณะของเครื่องมือสำหรับแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

๑) กลุ่มพระสงฆ์ ๒) กลุ่มข้าราชการ และ ๓) นักวิชาการด้านโครงการตลาดประชารัฐ จำนวนทั้งสิ้น ๓๐ รูป/คน

๓) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๓.๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความตรงเชิงพินิจของเครื่องมือที่สร้างไว้ (face Validity)

๓.๒ หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ รูป/คน ประกอบด้วยรายชื่อดังต่อไปนี้

๑. พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๒. พระปลัดระพิน พุทธิสาร, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๓. พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๔. ดร. พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๕. ดร. ประเสริฐ ธิลา อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

๓.๓ นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

๓.๔ นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

๓.๕ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ๑) กลุ่มพระสังฆาธิการ ๒) กลุ่มข้าราชการ และ ๓) นักวิชาการด้านโครงการตลาดประชารัฐ จำนวนทั้งสิ้น ๓๐ รูป/คน

๔) ลักษณะของเครื่องมือสำหรับแบบสนทนากลุ่ม

การสัมภาษณ์แบบการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๑ รูป/คน

ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารงานเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย ๔ ประเด็นคำถาม ดังนี้

ประเด็นคำถามที่ ๑ การบริหารจัดการโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน เป็นอย่างไร

ประเด็นคำถามที่ ๒ บทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นอย่างไร

ประเด็นคำถามที่ ๓ บทบาทของพระสงฆ์ด้านการขยายช่องทางจัดจำหน่าย เป็นอย่างไร

ประเด็นคำถามที่ ๔ ในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ ควรพัฒนาอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบ

ประเด็นคำถามที่ ๕ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากนำหลักไตรสิกขามาพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ให้ชัดเจน และควรดำเนินการอย่างไรให้เป็นรูปธรรม

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพตามขั้นตอนดังนี้

(๑) ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ๑) กลุ่มพระสังฆาธิการ ๒) กลุ่มข้าราชการ และ ๓) นักวิชาการด้านโครงการตลาดประชารัฐ จำนวนทั้งสิ้น ๓๐ รูป/คน

(๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสือ วารสารบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทความงานวิจัยในวารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ แล้ว ทำให้เห็นกรอบแนวคิด ประเด็นปัญหาของการวิจัย จากเอกสารที่ได้มีการทบทวนก่อนหน้านี้ หลังจากที่ได้ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียดแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

(๑) จัดเตรียมเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guide) กับผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ๑) กลุ่มพระสังฆาธิการ ๒) กลุ่มข้าราชการ และ ๓) นักวิชาการด้านโครงการตลาดประชารัฐ จำนวนทั้งสิ้น ๓๐ รูป/คน

(๒) ติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขออนุญาตและขอความร่วมมือที่จะเข้าสัมภาษณ์

(๓) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของผลการสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก พร้อมกับขอเอกสารต่าง ๆ พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๒) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสังเกตความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยจะไม่บันทึกเสียง

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion)

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม(Focus group discussion) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

๑) ติดต่อประสานงานผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น ๑๑ รูป/คน เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่ม พร้อมชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอน กระบวนการ สถานที่ และวัน เวลา ในการสนทนากลุ่ม

๒) ขอนหนังสือ ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) จัดเตรียมประเด็นคำถาม โครงร่าง และเอกสาร ให้เพียงพอกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

๔) ประสานงานเพื่อยืนยัน วัน เวลา สถานที่ กับผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน

๕) จัดเตรียมสถานที่ ทีมงาน และดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง

๖) ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละประเด็นคำถาม ตามประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ และรายงานผลการวิจัย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีดำเนินการกับข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกวิเคราะห์รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ จากกลุ่มเป้าหมายที่แยกประเภทไว้แล้วจำนวน ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก และกลุ่มที่ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ แล้วนำมาวิเคราะห์ร่วมกันในภาพรวม ซึ่งบุคคลกลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่ม มีความเห็นอย่างไรกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเป้าหมายเพื่อจัดระบบและกลุ่มก้อนของข้อมูล การแสดงความสัมพันธ์ความเชื่อมโยงของข้อมูล การตีความและหาข้อสรุป เป็นการอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างลึกซึ้งในมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามารถตรวจสอบได้ และมีความน่าเชื่อถือสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ๑) กลุ่มพระสังฆาธิการ ๒) กลุ่มข้าราชการ และ ๓) นักวิชาการด้านโครงการตลาดประชารัฐ จำนวนทั้งสิ้น ๓๐ รูป/คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ ๒ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) กำหนดแนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ซึ่งข้อมูลการวิจัยได้มาจาก ๒ แหล่งคือ ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร บันทึกไว้ในแฟ้มข้อมูลที่ศึกษาและข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ และการสังเกตจากกิจกรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

๑) ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากฐานข้อมูล หอสมุดแห่งชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมทั้งการค้นคว้าข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้ข้อมูลจากเอกสาร ผลงานวิจัย และเอกสารต่างๆ ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้วิจัยเห็นว่าเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร แล้วนำมาวิเคราะห์โดยวิธีการ Method of Agreement ซึ่งประกอบด้วย การตรวจสอบความถูกต้องเชื่อถือได้ในเชิงความคิด ทฤษฎี ซึ่งพิจารณาจาก เอกสารที่เป็นเรื่องเดียวกัน จากหลายๆ แหล่ง หากข้อมูลตรงกันก็ถือว่ายอมรับความเชื่อถือได้และนำมาอ้างอิง

๒) ข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มบุคคลตามกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถอดถ้อยคำการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม จากเครื่องบันทึกเสียง พร้อมทั้งรายละเอียดเพิ่มเติมจากการจดบันทึก โดยการทำการคัดลอกข้อความและบันทึกอย่างละเอียดเพื่อตีความและกำหนดประเด็นที่สำคัญได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งในการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยใช้การถอดข้อความทั้งหมดในภาพรวม แล้วนำข้อความมาทำการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นและแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยมีประเด็นในการนำเสนอดังต่อไปนี้

๑. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปของโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในปัจจุบัน
๒. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร
๓. เพื่อนำเสนอการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ดังนั้น ในบทนี้มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

๔.๑ สภาพทั่วไปและวิเคราะห์นโยบายการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชน (CIPP Model)

๔.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ของมหาเถรสมาคม

๑) บทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

๒) บทบาทของพระสงฆ์ด้านการขยายช่องทางจัดจำหน่าย

๔.๓ การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

๑) การอบรม

๒) การศึกษา

๓) การดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ สภาพทั่วไปและวิเคราะห์นโยบายการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชน (CIPP Model)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพทั่วไปและวิเคราะห์นโยบายการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓๐ รูป/คน ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จริงไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามหลัก CIPP Model มีผลดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบทของโครงการ (Context Evaluation)

๑) วัตถุประสงค์ของโครงการ มีความชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

“ตลาดประชารัฐ” ที่เปิดให้บริการ ตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ซึ่งดำเนินงาน ในรูปแบบประชารัฐ เพื่อส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ตลาดใหม่ รวมทั้งขยายพื้นที่ตลาดเดิม สำหรับรองรับการจัดจำหน่ายสินค้าที่กระจายตัว อย่างทั่วถึง สามารถสนับสนุนให้พี่น้องประชาชน เกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย รวมถึงกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้มีโอกาสค้าขายมากขึ้น ลดต้นทุนทางการตลาด และเปิดโอกาสให้กับผู้ค้ารายใหม่ ได้มีพื้นที่จำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น^๑

ตามแนวคิดของโครงการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินการตามแนวทางประชารัฐสำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด และดำเนินโดยอยู่บนพื้นฐานความมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และประชาชนยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สังคมและประเทศชาติมีความมั่นคง และความเข้มแข็งไปด้วยพร้อมกัน และดำเนินการตามกรอบแนวทางบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดำเนินงาน ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จ โดยสรุปรายละเอียดสาระสำคัญแนวทางการดำเนินงานตามกรอบนโยบายของรัฐบาล และสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) โดยกรอบนโยบาย คือ

๑. ส่งเสริมพัฒนาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนให้กระจายโอกาสแก่ประชาชนให้ทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่

๒. การดำเนินโครงการตลาดประชารัฐในพื้นที่วัดที่มีความพร้อมเหมาะสม ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

๓. ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนรองรับการท่องเที่ยว

^๑สัมภาษณ์ นายไพโรจน์ จันทรอด, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๔. การอบรมบ่มเพาะให้สมาชิกโครงการเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม มีธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต สามัคคีปรองดอง เป็นสังคมคุณธรรม เพื่อเป็นกลไกและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป^๒

นอกจากนี้ ยังที่วัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๑) เพื่อส่งเสริมให้มีพื้นที่การตลาดในการทำมาค้าขาย
- ๒) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีพื้นที่ค้าขายเพิ่มมากขึ้นโดยขยายผลพื้นที่เดิม
- ๓) เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มประเภทสินค้า (สินค้าเกษตร OTOP SMEs วิสาหกิจชุมชน ร้านอาหาร หาบเร่ แผงลอย)
- ๔) เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการแต่ละระดับ
- ๕) เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่เดือดร้อนจากการไม่มีสถานที่ค้าขาย
- ๖) เป็นการเปิดโอกาสผู้ประกอบการในการพัฒนาสินค้าของตนเอง^๓

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ว่า “ตลาดประชารัฐ” เป็นนโยบายส่งเสริมของรัฐบาลที่ต้องการให้มีพื้นที่ตลาดใหม่ พร้อม ๆ กับพัฒนาพื้นที่ตลาดเดิม เพื่อเพิ่มช่องทางให้ประชาชนมีพื้นที่ในการจำหน่ายสินค้า ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกร หาบเร่แผงลอย วิสาหกิจชุมชน หรือร้านอาหาร รวมทั้งยังเป็นการช่วยเหลือผู้ประกอบการที่เดือดร้อนจากการไม่มีสถานที่ค้าขายอีกด้วย^๔

นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคมาพบปะกันโดยตรงในการซื้อขายสินค้าในชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจในวันหยุด ตลาดน้ำประชารัฐจะแสดงถึงความหลากหลายของผู้คนในชุมชนที่ดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม และแสดงออกซึ่งวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นสิ่งที่น่าศึกษาเรียนรู้สำหรับผู้มาเยือน^๕

ปัจจุบันตลาดน้ำประชารัฐ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และยังมีกลิ่นอายของตลาดน้ำในอดีตหลงเหลือให้ศึกษา ประกอบกับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอื่น ๆ ในชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่เหมาะแก่การท่องเที่ยว^๖

จะต้องปฏิบัติตามนโยบายของ สำนักพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นสำนักที่ดูแลงานด้านพัฒนาชุมชนแล้วก็สวัสดิการสังคมโดยมีสำนักงานเขตต่าง ๆ มีฝ่ายพวกนี้อยู่ในเขต ทำงานแล้ว

^๒สัมภาษณ์ นายประชา พัฒนรัฐ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๓สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา ฉาบสุวรรณ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตคลองสามวา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๔สัมภาษณ์ นางสาวโชติรส เหล่ามานะ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตจอมทอง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๕สัมภาษณ์ นางราไฟ โกมุท, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตจอมทอง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๖สัมภาษณ์ นางชลธร ดวงสวัสดิ์, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตคลองสามวา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ถึงกับที่สำนักพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนต้องไปยึดถึงแนวทางของผู้บริหาร กรุงเทพมหานครด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งมันก็ต้องไปสอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร^๗

โดยสรุป วัตถุประสงค์ของโครงการตลาดประชารัฐ มีความชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ เพราะว่า “ตลาดประชารัฐ” ที่เปิดให้บริการ ตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ซึ่งดำเนินงาน ในรูปแบบประชารัฐ เพื่อส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ตลาดใหม่ รวมทั้งขยายพื้นที่ตลาดเดิม สำหรับรองรับการจัดจำหน่ายสินค้าที่กระจายตัว อย่างทั่วถึง สามารถสนับสนุนให้พี่น้องประชาชน เกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย รวมถึงกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้มีโอกาสค้าขายมากขึ้น ลดต้นทุนทางการตลาด และเปิดโอกาสให้กับผู้ค้ารายใหม่ ได้มีพื้นที่จำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น

ตามแนวคิดของโครงการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินการตามแนวทางประชารัฐสำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด และดำเนินโดยอยู่บนพื้นฐานความมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และประชาชนยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สังคมและประเทศชาติมีความมั่นคง และความเข้มแข็งไปด้วยพร้อมกัน และดำเนินการตามกรอบแนวทางบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดำเนินงาน ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จ โดยสรุปรายละเอียดสาระสำคัญแนวทางการดำเนินงานตามกรอบนโยบายของรัฐบาล และสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) โดยกรอบนโยบาย คือ

๑. ส่งเสริมพัฒนาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนให้กระจายโอกาสแก่ประชาชนให้ทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่

๒. การดำเนินโครงการตลาดประชารัฐในพื้นที่วัดที่มีความพร้อมเหมาะสม ทั้งใน กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

๓. ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนรองรับการท่องเที่ยว

๔. การอบรมบ่มเพาะให้สมาชิกโครงการเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม มีธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต สามัคคีปรองดอง เป็นสังคมคุณธรรม เพื่อเป็นกลไกและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

นอกจากนี้ ยังที่วัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อส่งเสริมให้มีพื้นที่การตลาดในการทำมาค้าขาย

๒. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีพื้นที่ค้าขายเพิ่มมากขึ้นโดยขยายผลพื้นที่เดิม

๓. เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มประเภทสินค้า (สินค้าเกษตร OTOP SMEs วิสาหกิจชุมชน ร้านอาหาร หาบเร่ แผงลอย)

^๗สัมภาษณ์ นางสาวจณีนัย บรรณราช, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๔. เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการแต่ละระดับ
๕. เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่เดือดร้อนจากการไม่มีสถานที่ค้าขาย
- ๖). เป็นการเปิดโอกาสผู้ประกอบการในการพัฒนาสินค้าของตนเอง

๒) โครงการนี้เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ

การดำเนินโครงการตลาดประชารัฐ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยภาครัฐได้เน้นย้ำทุกหน่วยงานในสังกัด ถือเป็นนโยบายสำคัญที่ต้องดำเนินการให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม โดยทำงานบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนตลาดประชารัฐ เพื่อสร้างโอกาส สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่พี่น้องประชาชน และเพื่อให้ได้รับบริการและเข้าถึงบริการได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และเสมอภาค^๕

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นตัวบ่งชี้และแสดงถึงศักยภาพของคนในชุมชนตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศและสังคม ซึ่งถ้าหากทรัพยากรมนุษย์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูงก็จะแสดงออกมาในรูปแบบของการปฏิบัติตนในการทำงาน การเสนอแนวความคิด ข้อเสนอแนะ หรือเป็นผู้กำหนดแนวทาง และวางแผนดำเนินการช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ให้มีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นที่พักอาศัย พักผ่อน หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นอันจะส่งผลให้ท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้า แต่ถ้าหากชุมชนท้องถิ่นไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน นั้นอาจเป็นสิ่งที่พอจะคาดเดาได้หลายความหมายว่า คนในชุมชนไม่มีความรู้ความสามารถขาดความรักสามัคคี เห็นแก่ตัว เกิดปัญหาในชุมชน รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจอาจไม่ดีพอจนไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น ซึ่งอาจทำให้ชุมชนประสบกับความล้มเหลว อันอาจก่อปัญหาอีกหลาย ๆ อย่าง^๖

เมื่อประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีความรู้ความสามารถ และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นมีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นจุดเด่นของชุมชน แสดงว่าชุมชนหรือสังคมนั้นมีความพร้อมทางวัตถุดิบอันเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ สิ่งที่สมาชิกในท้องถิ่นควรมี นั่นก็คือการนำทรัพยากรหรือวัตถุดิบที่มีอยู่มาใช้อย่างถูกวิธี เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนอย่างเหมาะสมคุ้มค่า มีความยั่งยืนสามารถดำรงไว้อย่างยาวนานโดยไม่มีวันหมด รวมทั้งต้องไม่เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมในละแวกข้างเคียงด้วย ดังนั้นการร่วมกันกำหนดเป้าหมายของท้องถิ่นว่าจะนำเสนอผลิตภัณฑ์อะไรที่เป็นสินค้า หรือผลผลิตที่สามารถแข่งขันกับชุมชนอื่น ๆ ได้ ตามหลักการของการตลาดและตามศักยภาพของท้องถิ่นจึงนับว่าสำคัญ และแนวทางการผลิตสินค้าโอท็อป (OTOP) ที่เรียกติดปากกันว่า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาท้องถิ่นโดยคนท้องถิ่นได้มีโอกาสเสนอภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาของชุมชน ตลอดจนการเกิดภูมิ

^๕สัมภาษณ์ นางละเอียด วัฒนศรี, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๖สัมภาษณ์ นายวิรัตน์ มินชัยนันท์, ประธานสภาวัฒนธรรมเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ปัญญาชาวบ้านเพื่อช่วยกันพัฒนาสังคมของตนเอง หรือผลิตสินค้าส่งขาย จนบางชนิดสามารถส่งไปขายยังต่างประเทศได้^{๑๐}

ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายของคนในชุมชนว่าจะผลิตอะไรจึงนับว่าสำคัญต่อการพัฒนาสังคมของคนในท้องถิ่นด้วย ในการกำหนดเป้าหมายจึงต้องสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางธรรมชาติของท้องถิ่นที่มีอยู่มีความพร้อมทางด้านใด เช่น ถ้าหากในท้องถิ่นมีความพร้อมทางด้านการท่องเที่ยวก็ควรนำจุดเด่นทางด้านนี้มาร่วมกันพิจารณาว่าสามารถผลักดันให้เกิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใด โดยอาศัยกระบวนการการมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยในการสร้างความร่วมมือในการนำไปสู่เป้าหมายของท้องถิ่น

๑) ควรมีบทบาทที่เป็นกลางในปัญหาผลกระทบหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยไม่เข้าข้างฝ่ายหน่วยงานเจ้าของโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการสำรวจศึกษาข้อมูลและดำเนินโครงการที่มีผลต่อประชาชนเหล่านั้น ตลอดจนควรให้มีตัวแทนของชุมชนท้องถิ่นผู้ได้รับผลกระทบเข้าร่วมพิจารณาในบางเรื่องที่มีผลโดยตรงต่อประชาชน

(๒) การเป็นสื่อกลางในการนำข้อมูลและข้อเท็จจริงจากชุมชนท้องถิ่น เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว ไปสู่หน่วยงานรัฐบาลหรือองค์กรที่รับผิดชอบ^{๑๑}

โดยสรุป โครงการตลาดประชารัฐเป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ เพราะว่า การดำเนินโครงการตลาดประชารัฐ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยภาครัฐได้เน้นย้ำทุกหน่วยงานในสังกัด ถือเป็นนโยบายสำคัญที่ต้องดำเนินการให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม โดยทำงานบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนตลาดประชารัฐ เพื่อสร้างโอกาส สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่พี่น้องประชาชน และเพื่อให้ได้รับบริการและเข้าถึงบริหารได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และเสมอภาค

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นตัวบ่งชี้และแสดงถึงศักยภาพของคนในชุมชนตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศและสังคม ซึ่งถ้าหากทรัพยากรมนุษย์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูงก็จะแสดงออกมาในรูปแบบของการปฏิบัติตนในการทำงาน การเสนอแนวความคิด ข้อเสนอแนะ หรือเป็นผู้กำหนดแนวทาง และวางแผนดำเนินการช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ให้มีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นที่พักอาศัย พักผ่อน หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นอันจะส่งผลให้ท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้า แต่ถ้าหากชุมชนท้องถิ่นไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน นั้นอาจเป็นสิ่งที่พอจะคาดเดาได้หลายความหมายว่า คนในชุมชนไม่มีความรู้

^{๑๐}สัมภาษณ์ นายประชา พัฒนรัฐ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑}สัมภาษณ์ นายสันต์ ไชยกุล, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ความสามารถขาดความรักสามัคคี เห็นแก่ตัว เกิดปัญหาในชุมชน รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจอาจไม่ดีพอจนไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น ซึ่งอาจทำให้ชุมชนประสบกับความล้มเหลว อันอาจก่อปัญหาอีกหลาย ๆ อย่าง

ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายของคนในชุมชนว่าจะผลิตอะไรจึงนับว่าสำคัญต่อการพัฒนาสังคมของคนในท้องถิ่นด้วย ในการกำหนดเป้าหมายจึงต้องสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางธรรมชาติของท้องถิ่นที่มีอยู่ว่ามีความพร้อมทางด้านใด เช่น ถ้าหากในท้องถิ่นมีความพร้อมทางด้านการท่องเที่ยวก็ควรนำจุดเด่นทางด้านนี้มาร่วมกันพิจารณาว่าสามารถผลักดันให้เกิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใด โดยอาศัยกระบวนการการมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยในการสร้างความร่วมมือในการนำไปสู่เป้าหมายของท้องถิ่น

๑) ควรมีบทบาทที่เป็นกลางในปัญหาผลกระทบหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยไม่เข้าข้างฝ่ายหน่วยงานเจ้าของโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการสำรวจศึกษาข้อมูลและดำเนินโครงการที่มีผลต่อประชาชนเหล่านั้น ตลอดจนควรให้มีตัวแทนของชุมชนท้องถิ่นผู้ได้รับผลกระทบเข้าร่วมพิจารณาในบางเรื่องที่มีผลโดยตรงต่อประชาชน

(๒) การเป็นสื่อกลางในการนำข้อมูลและข้อเท็จจริงจากชุมชนท้องถิ่น เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว ไปสู่หน่วยงานรัฐบาลหรือองค์กรที่รับผิดชอบ

๓) โครงการนี้เป็นโครงการที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาประชาชนในกรุงเทพมหานครแท้จริง

ปัจจุบันประเทศไทยว่ามีนโยบายการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลางอย่างไร และมีการนํานโยบายมาปฏิบัติและมีรูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำภาคกลางอย่างไร โดยศึกษาจากกรณีศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากรูปแบบการสื่อสารการตลาดอัตลักษณ์ของตลาดน้ำ ซึ่งเป็นตลาดน้ำที่จัดตั้งโดยเอกชน ที่ประสบความสำเร็จจากการทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการนำมาผนวกเข้ากับตลาดที่สร้างขึ้นใหม่ ทำให้เป็นตลาดน้ำเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยม นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมากขึ้นๆเรื่อยๆ ซึ่งเป็นกลไกนำไปสู่การยกระดับนักท่องเที่ยวจากผู้ใช้บริการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการขายบริการ คือการท่องเที่ยวตลาดน้ำร่วมสร้าง หรือวางแผนกิจกรรม การสื่อสารการตลาดเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป^{๑๒}

ทั้งนี้ โครงการนี้ เป็นโครงการเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย และผู้ประกอบการที่ได้รับความเดือดร้อนจากการไม่มีสถานที่ค้าขายให้มีพื้นที่ค้าขาย โดยเป็นการ

^{๑๒}สัมภาษณ์ นายชาวลิต เมธยะประภาส, ผู้จัดการตลาดน้ำขวัญเรียม, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

เพิ่มโอกาสและสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการรายใหม่ อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนให้ความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น^{๑๓}

สำคัญของโครงการตลาดประชารัฐ นั่นก็คือ

๑) ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกของโครงการ โดยควรมีความโปร่งใส และข้อมูลข่าวสารดังกล่าวต้องมีความชัดเจนตรงกับข้อเท็จจริง

๒) มีกลไกและกระบวนการในการรับฟังและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างภาครัฐและชุมชนท้องถิ่นผู้ได้รับผลกระทบ อาทิ การประชุมหรือสัมมนา หรือการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น^{๑๔}

โครงการตลาดประชารัฐ เป็นโครงการที่ต้องยึดถือความต้องการของประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นวิธีการคิดที่เปลี่ยนจุดสนใจจากภายในที่เน้นผลผลิตสินค้า และการพัฒนาเทคโนโลยี มาสู่ภายนอกในการให้ความสนใจต่อลูกค้าหรือประชาชน^{๑๕}

โดยสรุป โครงการตลาดประชารัฐเป็นโครงการที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาประชาชนในกรุงเทพมหานครแท้จริง เพราะว่าปัจจุบันประเทศไทยว่ามีนโยบายการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลางอย่างไร และมีการนำนโยบายมาปฏิบัติและมีรูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำภาคกลางอย่างไร โดยศึกษาจากกรณีศึกษา การส่งเสริมการท่องเที่ยว จากรูปแบบการสื่อสารการตลาดอัตลักษณ์ของตลาดน้ำ ซึ่งเป็นตลาดน้ำที่จัดตั้งโดยเอกชน ที่ประสบความสำเร็จจากการทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการนำมาผนวกเข้ากับตลาดที่สร้างขึ้นใหม่ ทำให้เป็นตลาดน้ำเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยม นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นกลไกนำไปสู่การยกระดับนักท่องเที่ยวจากผู้ใช้บริการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการขายบริการ คือการท่องเที่ยวตลาดน้ำร่วมสร้าง หรือวางแผนกิจกรรม การสื่อสารการตลาดเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

สำคัญของโครงการตลาดประชารัฐ นั่นก็คือ

๑) ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกของโครงการ โดยควรมีความโปร่งใส และข้อมูลข่าวสารดังกล่าวต้องมีความชัดเจนตรงกับข้อเท็จจริง

๒) มีกลไกและกระบวนการในการรับฟังและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างภาครัฐและชุมชนท้องถิ่นผู้ได้รับผลกระทบ อาทิ การประชุมหรือสัมมนา หรือการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

โครงการตลาดประชารัฐ เป็นโครงการที่ต้องยึดถือความต้องการของประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นวิธีการคิดที่เปลี่ยนจุดสนใจจากภายในที่เน้นผลผลิตสินค้า และการพัฒนาเทคโนโลยี มาสู่ภายนอกในการให้ความสนใจต่อลูกค้าหรือประชาชน

^{๑๓}สัมภาษณ์ นายประชา พัฒนรัฐ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๔}สัมภาษณ์ นางสาวพนีย์ บรรณราช, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๕}สัมภาษณ์ นายวสันต์ ไชยกุล, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๔.๑.๒ ด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation)

๑) ความพร้อมด้านคน

มีคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ จำนวน ๒ คณะ โดยในส่วนกลางให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ และส่วนภูมิภาค คณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐประจำจังหวัด^{๑๖}

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ ไว้ดังนี้

๑) กำหนดแนวทางและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อน การดำเนินการโครงการตลาดประชารัฐให้เป็นไปตามเป้าหมายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

๒) กำกับ ติดตามและเร่งรัดเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

๓) รายงานปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา และสรุปผลการดำเนินงานให้กับคณะรัฐมนตรีทราบตามห้วงระยะเวลาที่เหมาะสม

๔) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อกำกับ ติดตามและเร่งรัดการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ

๕) ปฏิบัติงานอื่นใดที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐตามที่ได้รับมอบหมาย^{๑๗}

มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ/คณะทำงานบริหารจัดการการจัดสรรพื้นที่ตลาด เพื่อกำกับ ติดตาม แนะนำและบริหารจัดการการคัดเลือกผู้ลงทะเบียนในการจัดสรรพื้นที่ หรือคณะอนุกรรมการ/คณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ ได้ตามความเหมาะสม^{๑๘}

ใช้กลไกกระทรวงมหาดไทยในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจกับเกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบอาหาร หาบเร่แผงลอย ในการเข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐ^{๑๙}

มีบูรณาการกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดการขยายโอกาสทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกันในพื้นที่^{๒๐}

^{๑๖}สัมภาษณ์ นายศุภชัย สอนวิทย์, ประธานชุมชน/รองผู้จัดการตลาดน้ำวัดดิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๗}สัมภาษณ์ นายน้ำฝน ชูหนู, ผู้จัดการตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๘}สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา ฉาบสุวรรณ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตคลองสามวา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๙}สัมภาษณ์ นางชลธร ดวงสวัสดิ์, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตคลองสามวา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๐}สัมภาษณ์ นายสิงห์ สิงหเสนี, ประธานชุมชนวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ให้สำนักงานเขตทุกเขต และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการให้กับเครือข่ายที่อยู่ในความรับผิดชอบ^{๒๑}

มีการมอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบในแต่ละเขตตรวจราชการ เป็นผู้ตรวจติดตาม ให้คำปรึกษาแนะนำ กระตุ้นการดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางนโยบายของรัฐและความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่อย่างต่อเนื่อง^{๒๒}

๒) ความพร้อมด้านเงินสนับสนุนโครงการ

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติงบประมาณปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ วงเงิน ๕๖๒ ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการตลาดประชารัฐไทยช่วยไทยในกรุงเทพฯ และทั่วประเทศ รวม ๖,๔๔๗ แห่ง ส่งเสริมให้มีตลาดการค้าใหม่ ๆ ประชาชนมีพื้นที่ค้าขายมากขึ้น พร้อมส่งเสริมผู้ประกอบการประเภทสินค้าเกษตร โอท็อป เอสเอ็มอี วิสาหกิจชุมชน ร้านอาหาร หาบเร่และแผงลอยให้มีพื้นที่ขายสินค้ามากขึ้น^{๒๓}

๓) ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริหารโครงการ

ให้ผู้จัดการตลาดแต่ละแห่งประชาสัมพันธ์การลงทะเบียนผู้ประกอบการให้กับ ผู้ค้าในพื้นที่ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างมาตรฐานของตลาด ปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดกิจกรรมส่งเสริม การขาย และการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานสินค้าอย่างสม่ำเสมอ^{๒๔}

๔) ความพร้อมด้านระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้ทุกจังหวัด มอบหมายให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด และศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ ขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ โดยเป็นศูนย์รับลงทะเบียนผู้ประกอบการที่จะเข้าร่วมโครงการ ทุกวัน โดยไม่เว้นวันหยุดราชการ

การกำหนดจัดงานเปิดตลาดประชารัฐแต่ละประเภทตามช่วงวันเวลาและสถานที่ตามความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของโครงการตลาดประชารัฐ ประชาสัมพันธ์การจัดพิธีเปิดงานผ่านสื่อต่างๆ โดยให้บันทึกภาพนิ่งการเปิดงานและกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งรายงานจำนวนผู้ประกอบการ ที่เข้าร่วมโครงการ รายได้สุทธิที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการให้กระทรวงมหาดไทยทราบ

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางกัลยา ชิตพงษ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายสุรสิทธิ์ ศรีอินทร์สุทธิ, ผู้จัดการตลาดน้ำวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายไพโรจน์ จันทรอด, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางสาวโชติรส เหล่ามานะ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตจอมทอง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๕) ความพร้อมด้านเทคโนโลยี

โครงการตลาดประชารัฐใช้ช่องทางติดต่อสื่อสารในพื้นที่อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยพิจารณาใช้หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละแห่ง สถานีวิทยุชุมชน สถานีโทรทัศน์ภูมิภาค หรือสถานีเคเบิลของภาคเอกชน เป็นช่องทางชี้แจง ประชาชน หรืออาจใช้รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่กระจายข่าวสารตามหมู่บ้านด้วย นอกจากนี้ให้ พิจารณา ใช้ช่องทางสื่อสารออนไลน์ต่างๆ เช่น Line Facebook ให้กว้างขวางขึ้น^{๒๕}

๖) ความพร้อมด้านแผนการดำเนินงาน

มีประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่กำกับดูแลตลาดในแต่ละประเภท จัด เจ้าหน้าที่มาให้ข้อแนะนำกับประชาชนที่จะมาลงทะเบียนร่วมโครงการฯ และให้ทุกจังหวัด แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐประจำจังหวัด เพื่อทำ หน้าที่กำหนดแนวทาง วิธีการ และแผนการดำเนินงานของตลาดประชารัฐในระดับจังหวัด รวมถึงการคัดเลือกผู้ลงทะเบียนผู้ประกอบการเพื่อจัดสรรให้เหมาะสมกับประเภทของตลาดและ สินค้าที่จะนำมาจำหน่าย และตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องตามกฎหมายเงื่อนไขของตลาด ประเภทนั้นๆ พร้อมทั้งให้จังหวัดจัดทำแผนและดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการตลาดประชา รัฐในพื้นที่ เพื่อสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจกับพี่น้องเกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบอาหาร และผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เพื่อเข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐ ตามนโยบายของรัฐบาล

ขยายพื้นที่ตลาดเดิม ยกกระดับมาตรฐานสินค้า ทางกรเกษตรและอาหาร ปลอดภัย^{๒๖}

(๑) บริหารจัดการเพิ่มพื้นที่การขายในตลาดเดิม ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร ตลาด ลดค่าธรรมเนียมการเช่า เปิดโอกาสให้เกษตรกรนามผลิตผลมาขายเอง

(๒) เพิ่มวันทำการ โดยเฉพาะตลาดถนนคนเดินเดิม

(๓) ลดค่าธรรมเนียมให้ผู้ค้ารายใหม่ โดยเฉพาะเกษตรกรที่นำผลผลิตมาค้าขาย เอง^{๒๗}

จัดทำการค้าเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่เดือดร้อนจากการไม่มีสถานที่ค้าขาย รวมทั้งจัดจำหน่ายสินค้า OTOP ในกรุงเทพมหานคร^{๒๘}

(๑) การจำหน่ายสินค้าที่มีความโดดเด่นในพื้นที่ สินค้าตามฤดูกาล สินค้าที่ล้นตลาด เช่น ตลาดปลา ผลไม้ ข้าวสาร เป็นต้น

(๒) การส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด

^{๒๕}สัมภาษณ์ นางรำไพ โกมุท, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตจอมทอง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๖}สัมภาษณ์ นายไพโรจน์ จันทรอด, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๗}สัมภาษณ์ นางละเอียด วัฒนศิริ, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๘}สัมภาษณ์ นายวิรัตน์ มินชัยนันท์, ประธานสภาวัฒนธรรมเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

(๓) การแลกเปลี่ยนการขายสินค้าระหว่างชุมชน^{๒๙}

ภาคีรัฐบาลร่วมกับองค์กรเอกชน ในการสร้างคุณค่าร่วมกับสังคม เพื่อให้ผู้ประกอบการระดับชุมชน เกษตรกร ได้มีโอกาสค้าขายในโครงการตลาดประชารัฐ เป็นการสร้างโอกาสเชิงรุกหาลูกค้า^{๓๐}

ตลาดชุมชนที่มีเอกลักษณ์ โดยการปิดป้ายแสดงราคา เครื่องชั่งเที่ยงตรง ราคาเป็นธรรม และอัตลักษณ์ของชุมชน ศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ผสมผสานยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน^{๓๑}

ส่งเสริมการตลาดสินค้าวัฒนธรรม เปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีพื้นที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน การแสดงและ การสาธิตทางวัฒนธรรม และการบริการทางวัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนกินดีอยู่ดี สร้างรายได้ให้ชุมชน รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน^{๓๒}

โดยสรุป ด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation)

๑) ความพร้อมด้านคน

มีคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ จำนวน ๒ คณะ โดยในส่วนกลางให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ และส่วนภูมิภาค คณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐประจำจังหวัด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ ไว้ดังนี้

๑) กำหนดแนวทางและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อน การดำเนินการโครงการตลาดประชารัฐให้เป็นไปตามเป้าหมายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

๒) กำกับ ติดตามและเร่งรัดเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

๓) รายงานปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา และสรุปผลการดำเนินงานให้กับคณะรัฐมนตรีทราบตามห้วงระยะเวลาที่เหมาะสม

๔) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อกำกับ ติดตามและเร่งรัดการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ

๕) ปฏิบัติงานอื่นใดที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ ตามที่ได้รับมอบหมาย

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายประชา พัฒนรัฐ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางสาวพนีย์ บรรณราช, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายสันต์ ไชยกุล, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา ฉาบสุวรรณ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตคลองสามวา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานบริหารจัดการการจัดสรรพื้นที่ตลาด เพื่อกำกับ ติดตาม แนะนำและบริหารจัดการการคัดเลือกผู้ลงทะเบียนในการจัดสรรพื้นที่ หรือ คณะอนุกรรมการ/คณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ ได้ตามความเหมาะสม โดยบูรณาการกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดการขยายโอกาสทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกันในพื้นที่ ให้สำนักงานเขตทุกเขต และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการให้กับเครือข่ายที่อยู่ในความรับผิดชอบ และมีการมอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบในแต่ละเขตตรวจราชการ เป็นผู้ตรวจติดตาม ให้คำปรึกษาแนะนำ กระตุ้นการดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางนโยบายของรัฐและความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๒) ความพร้อมด้านเงินสนับสนุนโครงการ

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติงบประมาณปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ วงเงิน ๕๖๒ ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการตลาดประชารัฐไทยช่วยไทยในกรุงเทพฯ และทั่วประเทศ รวม ๖,๔๔๗ แห่ง ส่งเสริมให้มีตลาดการค้าใหม่ ๆ ประชาชนมีพื้นที่ค้าขายมากขึ้น พร้อมส่งเสริมผู้ประกอบการประเภทสินค้าเกษตร โอท็อป เอสเอ็มอี วิสาหกิจชุมชน ร้านอาหาร หาบเร่และแผงลอยให้มีพื้นที่ขายสินค้ามากขึ้น

๓) ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริหารโครงการ

ให้ผู้จัดการตลาดแต่ละแห่งประชาสัมพันธ์การลงทะเบียนผู้ประกอบการให้กับ ผู้ค้าในพื้นที่ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างมาตรฐานของตลาด ปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดกิจกรรมส่งเสริม การขาย และการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานสินค้าอย่างสม่ำเสมอ

๔) ความพร้อมด้านระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้ทุกจังหวัด มอบหมายให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด และศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ ขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ โดยเป็นศูนย์รับลงทะเบียนผู้ประกอบการที่จะเข้าร่วมโครงการ ทุกวัน โดยไม่เว้นวันหยุดราชการ

การกำหนดจัดงานเปิดตลาดประชารัฐแต่ละประเภทตามช่วงวันเวลาและสถานที่ตามความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของโครงการตลาดประชารัฐ ประชาสัมพันธ์การจัดพิธีเปิดงานผ่านสื่อต่างๆ โดยให้บันทึกภาพนิ่งการเปิดงานและกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งรายงานจำนวนผู้ประกอบการ ที่เข้าร่วมโครงการ รายได้สุทธิที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการให้กระทรวงมหาดไทยทราบ

๕) ความพร้อมด้านเทคโนโลยี

โครงการตลาดประชารัฐใช้ช่องทางติดต่อสื่อสารในพื้นที่อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยพิจารณาใช้หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละแห่ง สถานีวิทยุชุมชน สถานีโทรทัศน์ภูมิภาค หรือสถานีเคเบิลของภาคเอกชน เป็นช่องทางชี้แจง ประชาชน หรืออาจใช้รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่กระจายข่าวสารตามหมู่บ้านด้วย นอกจากนี้ให้ พิจารณา ใช้ช่องทางสื่อสารออนไลน์ต่างๆ เช่น Line Facebook ให้กว้างขวางขึ้น

๖) ความพร้อมด้านแผนการดำเนินงาน

มีประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่กำกับดูแลตลาดในแต่ละประเภท จัด เจ้าหน้าที่มาให้ข้อแนะนำกับประชาชนที่จะมาลงทะเบียนร่วมโครงการฯ และให้ทุกจังหวัด แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐประจำจังหวัด เพื่อทำ หน้าที่กำหนดแนวทาง วิธีการ และแผนการดำเนินงานของตลาดประชารัฐในระดับจังหวัด รวมถึงการคัดเลือกผู้ลงทะเบียนผู้ประกอบการเพื่อจัดสรรให้เหมาะสมกับประเภทของตลาดและ สินค้าที่จะนำมาจำหน่าย และตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องตามกฎหมายเงื่อนไขของตลาด ประเภทนั้นๆ พร้อมทั้งให้จังหวัดจัดทำแผนและดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการตลาดประชา รัฐในพื้นที่ เพื่อสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจกับพี่น้องเกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบอาหาร และผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เพื่อเข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐ ตามนโยบายของรัฐบาล ขยายพื้นที่ตลาดเดิม ยกกระดับมาตรฐานสินค้า ทางการผลิตและ อาหารปลอดภัย

(๑) บริหารจัดการเพิ่มพื้นที่การขายในตลาดเดิม ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร ตลาด ลดค่าธรรมเนียมการเช่า เปิดโอกาสให้เกษตรกรนำผลผลิตมาขายเอง

(๒) เพิ่มวันทำการ โดยเฉพาะตลาดถนนคนเดินเดิม

(๓) ลดค่าธรรมเนียมให้ผู้ค้ารายใหม่ โดยเฉพาะเกษตรกรที่นำผลผลิตมาค้าขายเอง

จัดที่ทำการค้าเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่เดือดร้อนจากการไม่มีสถานที่ค้าขาย รวมทั้งจัดจำหน่ายสินค้า OTOP ในกรุงเทพมหานคร

(๑) การจำหน่ายสินค้าที่มีความโดดเด่นในพื้นที่ สินค้าตามฤดูกาล สินค้าที่ล้นตลาด เช่น ตลาดปลา ผลไม้ ข้าวสาร เป็นต้น

(๒) การส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด

(๓) การแลกเปลี่ยนการขายสินค้านาระหว่างชุมชน

ภาคีรัฐบาลร่วมกับองค์กรเอกชน ในการสร้างคุณค่าร่วมกับสังคม เพื่อให้ ผู้ประกอบการระดับชุมชน เกษตรกร ได้มีโอกาสค้าขายในโครงการตลาดประชารัฐ เป็นการ สร้างโอกาสเชิงรุกหาลูกค้า มีตลาดชุมชนที่มีเอกลักษณ์ โดยการปิดป้ายแสดงราคา เครื่องชั่ง เทียงตรง ราคาเป็นธรรม และอัตลักษณ์ของชุมชน ศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ผสมผสานยกระดับ เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนและส่งเสริมการตลาดสินค้าวัฒนธรรม เปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ทางวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีพื้นที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน การ

แสดงและ การสาธิตทางวัฒนธรรม และการบริการทางวัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนกินดี อยู่ดี สร้างรายได้ให้ชุมชน รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๔.๑.๓ ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

๑) จุดแข็งของการดำเนินโครงการนี้ คือ

ให้ความสำคัญกับบทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะมีพลังผลักดันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากกิจกรรมนั้น ๆ อำนาจผลกำไรให้กับประชาชนในท้องถิ่นนอกจากนั้นคณะกรรมการของท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่สามารถดำเนินการในการควบคุมการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของท้องถิ่นตนเอง การขาดการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นอาจทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในทางลบมากกว่าทางบวก^{๓๓}

ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา เพื่อสร้างพลังอำนาจในการต่อรอง ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนรวมสรรพกำลังความสามารถของตนในการบริหารจัดการ และควบคุมทรัพยากร รวมทั้งการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนท้องถิ่น^{๓๔}

การมีส่วนร่วมของประชาชนในวัฏจักรของโครงการ กล่าวคือ ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของโครงการหรือทุกกิจกรรมของโครงการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การสำรวจข้อมูลเพื่อวางแผนโครงการ การดำเนินโครงการ และการติดตามประเมินผลโครงการ หากประชาชนท้องถิ่นขาดความรู้ความสามารถในประเด็นเหล่านี้ ควรจัดการฝึกอบรมเสริมความรู้ให้กับคนท้องถิ่นด้วย^{๓๕}

การสร้างส่วนแบ่งให้กับประชาชน เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของในโครงการของประชาชนท้องถิ่น การสร้างส่วนแบ่งให้กับประชาชนสามารถดำเนินการได้ ๒ ลักษณะ คือ เปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคลเป็นเจ้าของกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร^{๓๖}

เชื่อมโยงผลกำไรไปสู่การอนุรักษ์ โดยความเพียรพยายามให้กิจการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมีการจ้างงานในชนบท และมีการกระจายรายได้ให้ทั่วถึง ซึ่งจะมีผลให้ประชาชนท้องถิ่นเหล่านี้ทุกคนจะปกป้องรักษาธรรมชาติและวัฒนธรรมของตน ซึ่งทุกคนจะถือว่าเป็นสินค้านำรายได้และผลประโยชน์มาสู่ตน^{๓๗}

การกระจายผลกำไร การออกแบบวางแผนและดำเนินโครงการท่องเที่ยวควรมีการระบุให้ชัดเจนว่า ประชาชนท้องถิ่นจะได้ผลประโยชน์อะไร ผลประโยชน์จะกระจายไปทั่วทุกคนอย่างไร และเป็นระยะเวลานานเท่าไร^{๓๘}

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระครูถาวรธรรมานุสิฐ, เจ้าอาวาสวัดบางเพ็งใต้, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระครูสังฆการวิมล, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบำเพ็ญเหนือ, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายโป้ว เทียมเฮง, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ, , ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระเทพวิมลโมลี, เจ้าคณะเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระมหาธวัช โพธิเสวี, เจ้าอาวาสวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายศุภชัย สอนวิทย์, ประธานชุมชน/รองผู้จัดการตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์

การนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน โดยอาศัยผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงนับได้ว่าเป็นบุคคลภายนอกชุมชนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในที่นี้หมายถึงนักพัฒนาหรือกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสนใจในการสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น การนำแนวความคิด เทคโนโลยี หรือกิจกรรมใหม่ ๆ เข้าสู่ชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ผู้นำเปลี่ยนแปลงสามารถเป็นผู้นำสิ่งเหล่านี้เข้าไปในชุมชนได้รวดเร็วกว่าวิธีอื่น ๆ^{๓๙}

การดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมใด ๆ ต้องทำความเข้าใจพื้นที่นั้น ๆ เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีรูปแบบของการมีส่วนร่วมและรูปแบบของการพัฒนาใด ๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ ดังนั้นก่อนมีการออกแบบวางแผนดำเนินกิจกรรมใด ๆ ควรมีการศึกษาสภาพการณ์ของพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ ลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ ลักษณะทางสังคมของประชาชนและทรัพยากร ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจในการออกแบบวางแผนโครงการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๐}

โดยสรุป จุดแข็งของการดำเนินโครงการนี้ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในวัฏจักรของโครงการ กล่าวคือ ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของโครงการหรือทุกกิจกรรมของโครงการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การสำรวจข้อมูลเพื่อวางแผนโครงการ การดำเนินโครงการ และการติดตามประเมินผลโครงการ หากประชาชนท้องถิ่นขาดความรู้ความสามารถในประเด็นเหล่านี้ ควรจัดการฝึกอบรมเสริมความรู้ให้กับคนท้องถิ่นด้วย โดยการสร้างส่วนแบ่งให้กับประชาชน เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของในโครงการของประชาชนท้องถิ่น การสร้างส่วนแบ่งให้กับประชาชนสามารถดำเนินการได้ ๒ ลักษณะ คือ เปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคลเป็นเจ้าของกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร c และมีการเชื่อมโยงผลกำไรไปสู่การอนุรักษ์ โดยความเพียรพยายามให้กิจการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมีการจ้างงานในชุมชน และมีการกระจายรายได้ให้ทั่วถึง ซึ่งจะมีผลให้ประชาชนท้องถิ่นเหล่านี้ทุกคนจะปกป้องรักษาธรรมชาติและวัฒนธรรมของตน ซึ่งทุกคนจะถือว่าเป็นสินค้านำรายได้และผลประโยชน์มาสู่ตน อีกทั้งให้ความสำคัญกับบทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะมีพลังผลักดันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากกิจกรรมนั้น ๆ อำนวยผลกำไรให้กับประชาชนในท้องถิ่นนอกจากนั้นคณะกรรมการของท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่สามารถดำเนินการในการควบคุมการเจริญเติบโตและพัฒนาการของท้องถิ่นตนเอง การขาดการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นอาจทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในทางลบมากกว่าทางบวก

ทั้งนี้ การนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน โดยอาศัยผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงนับได้ว่าเป็นบุคคลภายนอกชุมชนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในที่นี้หมายถึงนักพัฒนาหรือกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสนใจในการสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ

^{๓๙}สัมภาษณ์ นายเชาวลิต เมธยะประภาส, ผู้จัดการตลาดน้ำขวัญเรียม, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๐}สัมภาษณ์ พระราชวริยาภรณ์, เจ้าคณะเขตคลองสามวา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

และวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น การนำแนวความคิด เทคโนโลยี หรือกิจกรรมใหม่ ๆ เข้าสู่ชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ผู้นำเปลี่ยนแปลงสามารถเป็นผู้นำสิ่งเหล่านี้เข้าไปในชุมชนได้รวดเร็วกว่าวิธีอื่น ๆ และยังเป็นการดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมใด ๆ ต้องทำความเข้าใจพื้นที่นั้น ๆ เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีรูปแบบของการมีส่วนร่วมและรูปแบบของการพัฒนาใด ๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ ดังนั้นก่อนมีการออกแบบวางแผนดำเนินกิจกรรมใด ๆ ควรมีการศึกษาสภาพการณ์ของพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ ลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ ลักษณะทางสังคมของประชาชนและทรัพยากร ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจในการออกแบบวางแผนโครงการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) จุดอ่อนของการดำเนินโครงการนี้ คือ

ที่ผ่านมาตลาดน้ำต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียงยังมีปัญหาในหลายด้าน เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ความทรุดโทรมของวัดวาอาราม ทัศนียภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของฝั่งคลอง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของประชาชนท้องถิ่น^{๔๑}

ตลาดน้ำประชารัฐและบริเวณใกล้เคียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญการจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้มีความยั่งยืนจึงต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมในพื้นที่มากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง ความสวยงามของทัศนียภาพสองฝั่งคลอง การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดวาอาราม วิถีชีวิตของตลาดริมน้ำ รวมทั้งพัฒนาและจัดสร้างเพิ่มเติมสำหรับสถานที่ที่จะอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองต่อการท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งนี้โดยอาศัยงบประมาณและการบริหารจัดการของภาครัฐร่วมกับชุมชนท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ดังกล่าว^{๔๒}

โดยสรุป จุดอ่อนของการดำเนินโครงการนี้ คือ ตลาดน้ำประชารัฐและบริเวณใกล้เคียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญการจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้มีความยั่งยืนจึงต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมในพื้นที่มากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง ความสวยงามของทัศนียภาพสองฝั่งคลอง การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดวาอาราม วิถีชีวิตของตลาดริมน้ำ รวมทั้งพัฒนาและจัดสร้างเพิ่มเติมสำหรับสถานที่ที่จะอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองต่อการท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งนี้โดยอาศัยงบประมาณและการบริหารจัดการของภาครัฐร่วมกับชุมชนท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งที่ผ่านมาตลาดน้ำต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอื่น ๆ ในบริเวณ

^{๔๑}สัมภาษณ์ พระสิทธิสิงหนะณี, เจ้าอาวาสวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๒}สัมภาษณ์ นายน้ำฝน ชูหนู, ผู้จัดการตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ใกล้เคียงยังมีปัญหาในหลายด้าน เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ความทรุดโทรมของวัดวาอาราม ทัศนียภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของฝั่งคลอง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของประชาชนท้องถิ่น

๓) โอกาสของการดำเนินโครงการนี้ คือ

มีการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า การดำเนินโครงการจำเป็นต้องติดตามความก้าวหน้าของผลการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการตัดสินใจปรับเปลี่ยนยุทธวิธีหรือวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนไป^{๔๓}

นอกจากนั้น กิจกรรมที่ดำเนินการแล้วเสร็จเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหรือเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนประเด็นใดบ้าง เพื่อนำข้อมูลข่าวสารเหล่านี้มาใช้วางแผนปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนโครงการต่อไป^{๔๔}

ด้านบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มอาสาเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการการป้องกันและการแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดเวทีการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นระหว่างทุกฝ่าย ในการหาข้อสรุปที่สร้างสรรค์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น^{๔๕}

มีการสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน นักวิชาการ เพื่อวางแผนการพัฒนาโครงการตลาดประชารัฐให้เป็นการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ^{๔๖}

โดยสรุป โอกาสของการดำเนินโครงการนี้ คือ ด้านบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มอาสาเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการการป้องกันและการแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดเวทีการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นระหว่างทุกฝ่าย ในการหาข้อสรุปที่สร้างสรรค์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งมีการสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน นักวิชาการ เพื่อวางแผนการพัฒนาโครงการตลาดประชารัฐให้เป็นการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า การดำเนินโครงการจำเป็นต้องติดตามความก้าวหน้าของผลการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการตัดสินใจปรับเปลี่ยนยุทธวิธีหรือวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนไป นอกจากนี้ กิจกรรมที่ดำเนินการแล้วเสร็จเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหรือเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนประเด็นใดบ้าง เพื่อนำข้อมูลข่าวสารเหล่านี้มาใช้วางแผนปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนโครงการต่อไป

^{๔๓}สัมภาษณ์ นายสิงห์ สิงหเสนี, ประธานชุมชนวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๔}สัมภาษณ์ นายชำนาญ ชันธุลา, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๕}สัมภาษณ์ พระโสภณกิจจาภรณ์, เจ้าคณะเขตจอมทอง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๖}สัมภาษณ์ พระครูกิตติญาณวัฒน์, เจ้าอาวาสวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๔) อุปสรรคของการดำเนินโครงการนี้ คือ

เนื่องจากเป็นโครงการใหม่ บุคลากรด้านการดำเนินโครงการยังขาดความชำนาญในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๗}

ความต้องการของประชาชนให้ธรรมชาติทางภูมิทัศน์คงสภาพเดิม และชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม มีการสร้างจุดขาย ตลอดจนพัฒนาบริเวณตลาดน้ำประชารัฐให้สะดวกในการซื้อขายสินค้าและบริการ^{๔๘}

ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง มีการให้บริการอย่างประทับใจแก่นักท่องเที่ยว และขายสินค้าราคาถูก^{๔๙}

การประชาสัมพันธ์ที่ตลาดน้ำประชารัฐเป็นเสมือนไฟไหม้ฟาง จึงควรให้มีการทำประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และหลากหลายในการจัดกิจกรรมเป็นวงกว้าง ตามสื่อต่างๆนำเสนอสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์น่าสนใจ^{๕๐}

ทุกฝ่าย หน่วยงานของรัฐ สำนักงานเขต โรงเรียน ให้นักเรียนช่วย ประชาสัมพันธ์ วัด ชุมชน สื่อ ททท. แหล่งงบประมาณ นักการเมืองท้องถิ่น งบประมาณในการสนับสนุนทั้งหมด ต้องร่วมกันในการพัฒนาพื้นที่ให้ดีขึ้น^{๕๑}

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีการย้ายเข้ามาของคนต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้คนในท้องถิ่นมีน้อยลง ประชาชนเปลี่ยนพฤติกรรมไปการซื้อสินค้าที่ห้างสรรพสินค้ามากขึ้น คนในชุมชนไม่มีเรือในการประกอบอาชีพเพื่อค้าขาย^{๕๒}

ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้คนเข้ามาเที่ยวและเข้ามาขายของให้มาก มีการสร้างจุดเด่นของตลาด หน่วยงานของรัฐเข้าช่วยเหลือส่งเสริมอย่างจริงจัง รวมถึงการแก้ปัญหาเรื่องเชือกกันน้ำ และควบคุมตลาดนัดไม่ให้มีมากจนเกินไป^{๕๓}

เรื่องของการประชาสัมพันธ์และการอำนวยความสะดวกของภาครัฐในเรื่องของประตูน้ำ และให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาหรือช่วยกันดูแลหรือแก้ไขปัญหาให้ดียิ่งขึ้น ประเด็นที่ ๒ การจัดระบบตลาด ประเด็นที่ ๓ สิ่งแวดล้อม^{๕๔}

^{๔๗}สัมภาษณ์ นายสุรสิทธิ์ ศรีอินทร์สุทธิ, ผู้จัดการตลาดน้ำวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๘}สัมภาษณ์ นายตี๋ ชื่อดัน, ประธานชุมชนตลาดน้ำวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๙}สัมภาษณ์ นางสมศรี แซ่ลิ้ม, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๐}สัมภาษณ์ พระครูถาวรธรรมานุสิฐ, เจ้าอาวาสวัดบางเพ็งใต้, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๑}สัมภาษณ์ พระครูสังฆการวิมล, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบำเพ็ญเหนือ, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๒}สัมภาษณ์ นายชาวลิต เมธยะประภาส, ผู้จัดการตลาดน้ำขวัญเรียม, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๓}สัมภาษณ์ นายวิรัตน์ มินชัยนันท์, ประธานสภาวัฒนธรรมเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๔}สัมภาษณ์ นายโป้ว เทียมแสง, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

โดยสรุป อุปสรรคของการดำเนินโครงการนี้ คือ ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีการย้ายเข้ามาของคนต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้คนในท้องถิ่นมีน้อยลง ประชาชนเปลี่ยนพฤติกรรมไปการซื้อขายสินค้าที่ห้างสรรพสินค้ามากขึ้น คนในชุมชนไม่มีเรือในการประกอบอาชีพเพื่อค้าขาย อีกทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้คนเข้ามาเที่ยวและเข้ามาขายของให้มาก มีการสร้างจุดเด่นของตลาด หน่วยงานของรัฐเข้าช่วยเหลือส่งเสริมอย่างจริงจัง รวมถึงการแก้ปัญหาเรื่องเขื่อนกั้นน้ำ และควบคุมตลาดนัดไม่ให้มีมากจนเกินไป

สำหรับเรื่องของการประชาสัมพันธ์และการอำนวยความสะดวกของภาครัฐในเรื่องของประตูน้ำ และให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาหรือช่วยกันดูแลหรือแก้ไขปัญหาให้ดียิ่งขึ้น ประเด็นที่ ๒ การจัดระบบตลาด ประเด็นที่ ๓ สิ่งแวดล้อม

สำหรับความต้องการของประชาชนให้ธรรมชาติทางภูมิทัศน์คงสภาพเดิม และชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม มีการสร้างจุดขาย ตลอดจนพัฒนาบริเวณตลาดน้ำประจักษ์ให้สะดวกในการซื้อขายสินค้าและบริการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ที่ตลาดน้ำประจักษ์เป็นเสมือนไฟไหม้ฟาง จึงควรให้มีการประชาสัมพันธ์ต่อเนื่อง และหลากหลายในการจัดกิจกรรมเป็นวงกว้างตามสื่อต่างๆนำเสนอสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์น่าสนใจ ดังนั้น ทุกฝ่าย หน่วยงานของรัฐ สำนักงานเขตโรงเรียน ให้นักเรียนช่วย ประชาสัมพันธ์ วัด ชุมชน สื่อ ททท. แหล่งงบประมาณ นักการเมืองท้องถิ่น งบประมาณในการสนับสนุนทั้งหมด ต้องร่วมกันในการพัฒนาฟื้นฟูให้ดีขึ้น

๔.๑.๔ ด้านผลผลิต (Product Evaluation)

๑) ผลผลิตของโครงการนี้ คือ

กลุ่มประชาชนทั่วไปเคยได้รับประโยชน์จากการใช้น้ำ มีแหล่งอาหารอุดมสมบูรณ์ และด้านจิตใจรู้สึกภาคภูมิใจที่ตลาดน้ำประจักษ์เป็นที่ได้รับความสนใจไปทั่วโลก รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ^{๕๕}

เป็นสถานที่สร้างรายได้ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น มีความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นไทยในวิถีชีวิตแบบไทย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ดีทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี^{๕๖}

ได้รับประโยชน์จากการใช้น้ำ เป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ และด้านจิตใจรู้สึกภาคภูมิใจที่ท้องถิ่นของตน เป็นทั้งตลาดประจักษ์ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์^{๕๗}

^{๕๕}สัมภาษณ์ พระเทพวิมลโมลี, เจ้าคณะเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๖}สัมภาษณ์ พระมหาธวัช โพธิ์เสวี, เจ้าอาวาสวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๗}สัมภาษณ์ นางนพรัตน์ สอนวิทย์, ผู้จัดการตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

โดยสรุป ผลผลิตของโครงการนี้ คือ กลุ่มประชาชนทั่วไปเคยได้รับประโยชน์จากการใช้น้ำ มีแหล่งอาหารอุดมสมบูรณ์ และด้านจิตใจรู้สึกภาคภูมิใจที่ตลาดน้ำพระราชวังเป็นที่ได้รับความสนใจไปทั่วโลก รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ และเป็นสถานที่สร้างรายได้ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น มีความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นไทยในวิถีชีวิตแบบไทย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ดี ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

๒) ผลลัพธ์ของโครงการนี้ คือ

เป็นสถานที่สร้างรายได้ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น รู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นไทยในวิถีชีวิตแบบไทย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ดีทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี^{๕๘}

เกิดความสะดวกในการประกอบอาชีพค้าขายซึ่งนำมาสู่รายได้ของคนในชุมชน รวมไปถึงการรับจ้างพานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลงเรือเที่ยวตามลำคลอง ก็เป็นรายได้ของชุมชนอีกส่วนหนึ่ง^{๕๙}

ได้รับประโยชน์ในแง่ของจิตใจ รู้สึกภูมิใจ บ่งบอกถึงความเป็นไทยในการมีวิถีชีวิตในแม่น้ำลำคลองและแง่ของการพัฒนา โดยเฉพาะลำคลองทำให้เศรษฐกิจดี และสิ่งแวดล้อมดีตามมาด้วย^{๖๐}

ประชาชนทุกคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการแก้ปัญหาเรื่องการน้ำเน่าเสียที่มีส่วนทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโดยให้ทุกฝ่ายที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องระสานงานกันอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง^{๖๑}

โครงการตลาดพระราชวัง ควรมีความมั่นคงตลอดไปภาครัฐต้องเข้ามาช่วยเหลือประสานงานอย่างจริงจังในการพัฒนาไม่ปล่อยชาวบ้านให้ต่อสู้ปัญหาเพียงลำพัง คนในชุมชนต้องเป็นภาคีช่วยเหลือกันและกัน มีความรักสามัคคีและมีจิตสำนึกร่วมกันในการไม่ทิ้งขยะลงคลองชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง^{๖๒}

โดยสรุป ผลลัพธ์ของโครงการนี้ คือ โครงการตลาดพระราชวัง ควรมีความมั่นคงตลอดไป ภาครัฐต้องเข้ามาช่วยเหลือประสานงานอย่างจริงจังในการพัฒนาไม่ปล่อยชาวบ้านให้ต่อสู้ปัญหาเพียงลำพัง คนในชุมชนต้องเป็นภาคีช่วยเหลือกันและกัน มีความรักสามัคคีและมีจิตสำนึกร่วมกันในการไม่ทิ้งขยะลงคลองชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นสถานที่สร้างรายได้ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น รู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นไทยในวิถีชีวิตแบบไทย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ดีทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้เกิดความสะดวกในการประกอบ

^{๕๘}สัมภาษณ์ นายศุภชัย สอนวิทย์, ประธานชุมชน/รองผู้จัดการตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๙}สัมภาษณ์ นายสมพงษ์ ประกอบสิน, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดพระราชวัง, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๐}สัมภาษณ์ พระราชวริยาภรณ์, เจ้าคณะเขตคลองสามวา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๑}สัมภาษณ์ พระสิทธิสิงห์เสนี, เจ้าอาวาสวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๒}สัมภาษณ์ นายน้ำฝน ชูหนู, ผู้จัดการตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

อาชีพค้าขายซึ่งนำมาสู่รายได้ของคนในชุมชน รวมไปถึงการรับจ้างพานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลงเรือเที่ยวตามลำคลอง ก็เป็นรายได้ของชุมชนอีกส่วนหนึ่ง รวมถึงการได้รับประโยชน์ในแง่ของจิตใจ รู้สึกภูมิใจ บ่งบอกถึงความเป็นไทยในการมีวิถีชีวิตในแม่น้ำลำคลองและแง่ของการพัฒนา โดยเฉพาะลำคลองทำให้เศรษฐกิจดี และสิ่งแวดล้อมดีตามมาด้วย ซึ่งทำให้ประชาชนทุกคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการแก้ปัญหาเรื่องการน้ำเน่าเสียที่มีส่วนทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโดยให้ทุกฝ่ายที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องประสานงานกันอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

๓) ผลกระทบของโครงการนี้ คือ

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สภาพในปัจจุบันทำให้ระบบนิเวศน์เสีย สภาพภูมิทัศน์ไม่ได้รับการพัฒนา และคนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม^{๖๓}

ทำให้ระบบนิเวศน์เสีย สืบเนื่องมาจากชาวฝั่งคลองไม่มีการพัฒนา น้ำเสียที่มาจากบ้านเรือนริมคลอง การทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำลำคลอง ระบบการระบายน้ำในลำคลองตันเงิน^{๖๔}

ปัญหาด้านภูมิทัศน์ไม่ได้รับการพัฒนา จิตสำนึกของคนที่ไม่ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมไม่ได้รับการฟื้นฟูอย่างจริงจัง ทำให้มีสภาพเสื่อมโทรมมากขึ้น^{๖๕}

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม/วิถีชีวิตในชุมชนเปลี่ยนการค้าขายจากในเรือมาขายบนบก มีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตรวมถึงการเปลี่ยนอาชีพจากการทำเกษตรมาเป็นอาชีพอื่นๆ ที่มีรายได้มากกว่า และการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมในเรื่องของสภาพดินฟ้าอากาศ^{๖๖}

เกิดจากคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแนวคิดในการดำเนินชีวิตมีเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพของบรรพบุรุษมายังลูกหลานในปัจจุบัน^{๖๗}

เกิดจากการทำเกษตรต้องใช้เวลามากถึงจะมีการเก็บเกี่ยวและมีรายได้จึงทำให้มีการขายที่สวนเกษตร เพื่อมาสร้างสิ่งปลูกสร้าง เช่น บ้านเช่า หมู่บ้านจัดสรร ซึ่งทำให้มีรายได้มากกว่า และไม่ต้องมาคอยดูแล^{๖๘}

เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม พืชไม่ออกผล เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปผลไม้เคยออกผลก็ไม่ออกตามฤดูกาล จึงทำให้คนสวนขายที่ของตัวเอง เพื่อได้รับเงินมากกว่ามานั่งรอผลจากพืชที่ตนปลูก^{๖๙}

^{๖๓}สัมภาษณ์ นายสิงห์ สิงหเสนี, ประธานชุมชนวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๔}สัมภาษณ์ นายชำนาญ ชันธุลา, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๕}สัมภาษณ์ นายสุรสิทธิ์ ศรีอินทร์สุทธิ์, ผู้จัดการตลาดน้ำวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๖}สัมภาษณ์ นายดี ช่อฉั่น, ประธานชุมชนตลาดน้ำวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๗}สัมภาษณ์ นางรำไพ โกมุท, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตจอมทอง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๘}สัมภาษณ์ นางสมศรี แซ่ลิ้ม, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๙}สัมภาษณ์ นายชาวลิต เมธยะประภาส, ผู้จัดการตลาดน้ำขวัญเรียม, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของคนในชุมชนพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าในตลาดน้ำเปลี่ยนไปซื้อของในห้างสรรพสินค้าแทน อีกทั้งคนต้องการความสะดวกสบาย ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสังคมจากการประกอบอาชีพเดิม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงการสัญจรทางน้ำมาเป็นการใช้ถนนแทน^{๗๐}

เกิดจากพฤติกรรมการซื้อ การบริโภค ไปซื้อที่ห่างดีกว่า ได้ของครบไม่ต้องมารอเวลาตลาดขายตอนเช้าอย่างเดียว^{๗๑}

เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรมของคนที่ต้องการความสะดวกมากขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องไปถึงการคมนาคม และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป^{๗๒}

เกิดจากพฤติกรรมของการประกอบอาชีพก็ต้องเปลี่ยนไปตามสังคมปัจจุบัน ความอยู่รอดของปากท้องที่ต้องให้มีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม อาจจนกว่า ถ้ายังประกอบอาชีพเดิมๆ ขายของตามธรรมชาติก็จะไม่พอกับค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน^{๗๓}

เกิดจากการคมนาคมทางบกสะดวกขึ้น มีถนนหนทาง มีสาธารณูปโภคที่ครบวงจร และรวดเร็วกว่าการสัญจรทางน้ำ^{๗๔}

มีการพัฒนาขึ้นมาอยู่เรื่อย ๆ เคยได้งบประมาณจากภาครัฐ มาพัฒนา เพราะต้องการมาฟื้นฟูตลาดน้ำแต่ฟื้นฟูโดยธรรมชาติยังไม่ได้ ได้แต่ในเชิงอนุรักษ์ จะให้เหมือนสมัยก่อนเลยเป็นไปได้ยาก^{๗๕}

ยังขาดการจัดระบบตลาดและจัดการสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดี มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาช่วยให้การดูแลสนับสนุนและช่วยพัฒนาอย่างจริงจัง มีการเปิดประตูน้ำ มีการทำทางเท้าเข้าออกเพื่อการติดต่อถึงกัน^{๗๖}

ควรมีการสร้างจุดขาย ตลอดจนพัฒนาบริเวณตลาดน้ำประจักษ์ให้สะดวกในการซื้อขายสินค้าและบริการ มีการปรับปรุงเขื่อนกันน้ำ ในขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐให้ความเห็นแตกต่างว่าต้องศึกษาความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงก่อนแล้วนำเสนอเป็นโครงการให้สอดคล้องกับแผนและนโยบายของภาครัฐเขตที่ทำงานเกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ^{๗๗}

^{๗๐}สัมภาษณ์ นายวิรัตน์ มินชัยนันท์, ประธานสภาวัฒนธรรมเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๑}สัมภาษณ์ นายโป้ว เทียมเฮง, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประจักษ์, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๒}สัมภาษณ์ นางนพรัตน์ สอนวิทย์, ผู้จัดการตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๓}สัมภาษณ์ นางสาวพณีย์ บรรณราช, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๔}สัมภาษณ์ นายศุภชัย สอนวิทย์, ประธานชุมชน/รองผู้จัดการตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๕}สัมภาษณ์ นายสมพงษ์ ประกอบสิน, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประจักษ์, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๖}สัมภาษณ์ นายน้ำฝน ชูหนู, ผู้จัดการตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๗}สัมภาษณ์ นายสิงห์ สิงหเสนี, ประธานชุมชนวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

โดยสรุป ผลกระทบของโครงการนี้ คือ การพัฒนาบริเวณตลาดน้ำพระราชวังให้สะดวกในการซื้อขายสินค้าและบริการ มีการปรับปรุงเชื่อมกันน้ำ ในขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐให้เห็นแตกต่างว่าต้องศึกษาความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงก่อนแล้วนำเสนอเป็นโครงการให้สอดคล้องกับแผนและนโยบายของภาครัฐเขตที่ทำงานเกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ ส่งผลกระทบบ้าง ๆ ดังนี้

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สภาพในปัจจุบันทำให้ระบบนิเวศน์เสีย สภาพภูมิทัศน์ไม่ได้รับการพัฒนา และคนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ทำให้ระบบนิเวศน์เสีย สืบเนื่องมาจากชาวฝั่งคลองไม่มีการพัฒนา น้ำเสียที่มาจากบ้านเรือนริมคลอง การทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำลำคลอง ระบบการระบายน้ำในลำคลองตันขึ้น

ปัญหาด้านภูมิทัศน์ไม่ได้รับการพัฒนา จิตสำนึกของคนที่ไม่ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมไม่ได้รับการฟื้นฟูอย่างจริงจัง ทำให้มีสภาพเสื่อมโทรมมากขึ้น

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม/วิถีชีวิตในชุมชนเปลี่ยนการค้าขายจากในเรือมาขายบนบก มีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตรวมถึงการเปลี่ยนอาชีพจากการทำเกษตรมาเป็นอาชีพอื่นๆ ที่มีรายได้มากกว่า และการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมในเรื่องของสภาพดินฟ้าอากาศ ทั้งนี้เกิดจากการทำเกษตรต้องใช้เวลามากถึงจะมีการเก็บเกี่ยวและมีรายได้จึงทำให้มีการขายที่สวนเกษตรเพื่อมาสร้างสิ่งปลูกสร้าง เช่น บ้านเช่า หมู่บ้านจัดสรร ซึ่งทำให้มีรายได้มากกว่า และไม่ต้องมาคอยดูแล

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของคนในชุมชนพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าในตลาดน้ำเปลี่ยนไปซื้อของในห้างสรรพสินค้าแทน อีกทั้งคนต้องการความสะดวกสบาย ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสังคมจากการประกอบอาชีพเดิม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงการสัญจรทางน้ำมาเป็นการใช้ถนนแทน

ดังนั้น เมื่อมีการพัฒนาขึ้นมาอยู่เรื่อย ๆ เคยได้งบประมาณจากภาครัฐ มาพัฒนา เพราะต้องการมาฟื้นฟูตลาดน้ำแต่ฟื้นฟูโดยธรรมชาติยังไม่ได้ ได้แต่ในเชิงอนุรักษ์ จะให้เหมือนสมัยก่อนเลยเป็นไปได้ยาก เพราะยังขาดการจัดระบบตลาดและจัดการสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดี มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาช่วยให้การดูแลสนับสนุนและช่วยพัฒนาอย่างจริงจัง มีการเปิดประตูน้ำ มีการทำทางเท้าเข้าออก เพื่อการติดต่อถึงกัน

๔.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดพระราชวัง เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ของมหาเถรสมาคม

๔.๒.๑ บทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

วัดเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจที่ประชาชนมาทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ เพื่อเป็นสิริมงคลกับตนเองและครอบครัว และเป็นแหล่งรวมที่จะสามารถจำหน่ายสินค้าให้กับประชาชนได้ด้วย ซึ่งพระสงฆ์สามารถให้คำแนะนำการบริหารจัดการตลาดให้มีคุณภาพในด้านสินค้าและบริการ^{๗๘}

^{๗๘}สัมภาษณ์ นางละเอียด วัฒนศรี, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

เป็นสิ่งที่ควรทำควบคู่กันโดยด่วน เพราะปัจจุบันผู้คนเริ่มห่างไกลวัด และเสียดิตธรรม
รุนแรงผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ จนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความก้าวร้าว ในการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น^{๗๙}

ควรจัดกิจกรรมในการสอนการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแบบง่าย ๆ ให้ประชาชน
ได้เข้าใจ และส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน เพื่อปลูกฝังสิ่งดีงามให้กับคนในชุมชน^{๘๐}

ควรทำแบบเป็นกลาง เพราะมีคนหลากหลายศาสนาที่เข้ามาท่องเที่ยวและอาศัยอยู่ใน
ชุมชน การให้ทำกิจกรรมต้องระมัดระวังอย่าไปกระทบกระเทือนคนต่างศาสนา^{๘๑}

ควรมีการใช้หลักธรรมในเรื่องของความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ในการประกอบอาชีพอย่าง
สุจริต ไม่เอาเปรียบสังคม มีความรับผิดชอบ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีส่วนร่วมในการรักษา
สิ่งแวดล้อม^{๘๒}

ปัจจุบันมีโครงการนำธรรมะเข้ามาบริหารตลาด เพื่อให้มีการนำคำสอนทาง
พระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการค้าขาย และการประกอบอาชีพอย่าง
มีความสุข^{๘๓}

ทำให้ผู้ค้าขายมีคุณธรรม และศีลธรรมในการค้าขาย ไม่เอาเปรียบลูกค้าและผู้ค้า
ด้วยกัน^{๘๔}

ถ้าผู้ค้ายึดถือและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนตามพระพุทธศาสนา ผู้ค้าจะผลิตสินค้า
และบริการที่ดี มีความปลอดภัยต่อลูกค้าจนทำให้เกิดความประทับใจ^{๘๕}

ทำให้ผู้ค้ามีคุณธรรมกับความรับผิดชอบต่อการผลิตสินค้าที่ดี มีมาตรฐาน โดยที่จะต้อง
เลือกวัตถุดิบที่ดีในการผลิตสินค้า^{๘๖}

ควรมีการจัดประชุมให้ความรู้ธรรมะทุกเดือนภายในตลาดประชารัฐ อีกทั้งยังสอดคล้อง
นโยบายของมหาเถรสมาคมภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อีกด้วย^{๘๗}

ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการยึดหลักการมีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ
รวมถึงการมีหลักธรรมาภิบาล ที่จะต้องมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตในการค้าขาย^{๘๘}

^{๗๙}สัมภาษณ์ นายโป้ว เทียมเฮง, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๘๐}สัมภาษณ์ นายชำนาญ ชันธุลา, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๘๑}สัมภาษณ์ นางรำไพ โกมุท, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตจอมทอง,
๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๘๒}สัมภาษณ์ นางละเอียต วัฒนศรี, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๘๓}สัมภาษณ์ นายน้ำฝน ชูหนู, ผู้จัดการตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๘๔}สัมภาษณ์ นายตี๋ ช่อฉั่น, ประธานชุมชนตลาดน้ำวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๘๕}สัมภาษณ์ นางสาวสมศรี แซ่ลิ้ม, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๘๖}สัมภาษณ์ นายชำนาญ ชันธุลา, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๘๗}สัมภาษณ์ นายสุรสิทธิ์ ศรีอินทร์สุทธิ, ผู้จัดการตลาดน้ำวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๘๘}สัมภาษณ์ นายศุภชัย สอนวิทย์, ประธานชุมชน/รองผู้จัดการตลาดน้ำวัดดลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์
๒๕๖๑.

โดยสรุป บทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ คือ ปัจจุบันมีโครงการนำธรรมะเข้ามาบริหารตลาด เพื่อให้มีการนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการค้าขาย และการประกอบอาชีพอย่างมีความสุข โดยกำหนดให้วัดเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจที่ประชาชนมาทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ เพื่อเป็นศิริมงคลกับตนเองและครอบครัว และเป็นแหล่งรวมที่จะสามารถจำหน่ายสินค้าให้กับประชาชนได้ด้วย ซึ่งพระสงฆ์สามารถให้คำแนะนำการบริหารจัดการตลาดให้มีคุณภาพในด้านสินค้าและการบริการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรทำความเข้าใจด้วยตัวเอง เพราะปัจจุบันผู้คนเริ่มห่างไกลวัด และเสียดิตความรุนแรงผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ จนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความก้าวร้าว ในการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ทั้งนี้มีการจัดกิจกรรมในการสอนการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแบบง่าย ๆ ให้ประชาชนได้เข้าใจ และส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน เพื่อปลูกฝังสิ่งดีงามให้กับคนในชุมชน โดยเน้นย้ำใช้หลักธรรมในเรื่องของความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ในการประกอบอาชีพอย่างสุจริต ไม่เอาเปรียบสังคม มีความรับผิดชอบ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการยึดหลักการมีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ รวมถึงการมีหลักธรรมาภิบาล ที่จะต้องมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตในการค้าขาย

๔.๒.๒ บทบาทของพระสงฆ์ด้านการขยายช่องทางจัดจำหน่าย

พระสงฆ์ได้จัดพื้นที่บางส่วนของวัด มาทำเป็นตลาดประชารัฐ เพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชน และมีการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับทางร้านค้าและประชาชนที่เข้ามาท่องเที่ยวได้ร่วมกันสืบสานพระพุทธศาสนา และควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมหารายได้เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วย^{๘๙}

พระสงฆ์ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ประสบปัญหาด้านรายได้ของครอบครัว ได้มีสถานที่จำหน่ายสินค้าภายในวัด ทั้งนี้ ต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ ในเรื่องของความเป็นระเบียบ ความสะอาด ความเป็นมาตรฐาน คุณภาพของสินค้า เพื่อเพิ่มรายได้ครัวเรือนให้กับประชาชน และมีสินค้าที่หลากหลายให้กับผู้บริโภค^{๙๐}

การจัดกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ ของวัด ผู้บริหารวัดสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกาลเทศะ และถ้ามีผลิตภัณฑ์จากประชาชนมาวางจำหน่ายก็สามารถประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มาทำบุญในแต่ละเทศกาล เพื่อสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น^{๙๑}

พระสงฆ์จะอนุญาตให้มีการจัดเก็บค่าเช่าร้านค้าในราคาที่ถูก จึงทำให้ผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าในราคาถูก และมีคุณภาพดี^{๙๒}

^{๘๙}สัมภาษณ์ นายสมพงษ์ ประกอบสิน, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๙๐}สัมภาษณ์ นายไพโรจน์ จันทรอด, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๙๑}สัมภาษณ์ นางละเอียด วัฒนศรี, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๙๒}สัมภาษณ์ พระครูถาวรธรรมานุสิฐ, เจ้าอาวาสวัดบางเพ็งใต้, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ถาวรวัตถุทางพระพุทธศาสนา สามารถส่งเสริมช่องทางการตลาดได้ เพราะถ้ามีนักท่องเที่ยวในการมาเที่ยวชม และเลือกซื้อสินค้า ก็จะเป็นการส่งเสริมช่องทางการวางจำหน่ายสินค้าได้มากขึ้นด้วย^{๙๓}

ควรมีการพิจารณาการจัดหาพื้นที่ในการดูแลวัด และการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวให้แก่ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับการนำสินค้ามาจำหน่าย หรือการจัดสรรเวลาในการจำหน่ายสินค้าที่แตกต่างกัน เช่น พืช ผัก หรือของสดต่าง ๆ ควรมีการจัดจำหน่ายในเวลาเช้า^{๙๔}

โดยสรุป บทบาทของพระสงฆ์ด้านการขยายช่องทางการจัดจำหน่าย คือ พระสงฆ์ได้จัดพื้นที่บางส่วนของวัด มาทำเป็นตลาดประชารัฐ เพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชน และมีการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับทางร้านค้าและประชาชนที่เข้ามาท่องเที่ยวได้ร่วมกันสืบสานพระพุทธศาสนา และควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมหารายได้เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วย อีกทั้งได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่ประสบปัญหาด้านรายได้ของครอบครัว ได้มีสถานที่จำหน่ายสินค้าภายในวัด ทั้งนี้ ต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ ในเรื่องของความเป็นระเบียบ ความสะอาด ความเป็นมาตรฐาน คุณภาพของสินค้า เพื่อเพิ่มรายได้ครัวเรือนให้กับประชาชน และมีสินค้าที่หลากหลายให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ ของวัด ผู้บริหารวัดสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกาลเทศะ และถ้ามีผลิตภัณฑ์จากประชาชนมาวางจำหน่ายก็สามารถประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มาทำบุญในแต่ละเทศกาล เพื่อสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น ทั้งนี้ทางวัดต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐได้มีการพิจารณาการจัดหาพื้นที่ในการดูแลวัด และการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวให้แก่ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับการนำสินค้ามาจำหน่าย หรือการจัดสรรเวลาในการจำหน่ายสินค้าที่แตกต่างกัน เช่น พืช ผัก หรือของสดต่าง ๆ ควรมีการจัดจำหน่ายในเวลาเช้า อีกด้วย

๔.๓ การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

๔.๓.๑ การเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ

การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ในด้านการเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ มีพระสังฆาธิการ ข้าราชการ และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการตลาดประชารัฐในกรุงเทพมหานคร ได้ให้ความคิดเห็น ดังนี้

^{๙๓}สัมภาษณ์ พระเทพวิมลโมลี, เจ้าคณะเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๙๔}สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา ฉาบสุวรรณ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตคลองสามวา, ๘ กุมภาพันธ์

ควรมีการเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่ควบคู่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรมในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ^{๙๕}

ควรมีการอบรมหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของวัดที่มีโครงการตลาดประชารัฐเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้กับพระสงฆ์ที่รับผิดชอบ^{๙๖}

ควรให้พระสงฆ์มีการเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้รู้ว่าวัดที่มีโครงการตลาดประชารัฐจะต้องมีการปรับปรุงอะไรบ้าง^{๙๗}

ควรมีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีความรู้ด้านการตลาด เข้าไปให้การอบรมแก่พระสงฆ์ เพื่อหาแนวทางในการจัดการตลาด กำหนดประเภทสินค้าที่เหมาะสมกับท้องถิ่นหรือชุมชน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย^{๙๘}

โดยสรุป การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ในการเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ คือ ควรให้พระสงฆ์มีการเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้รู้ว่าวัดที่มีโครงการตลาดประชารัฐจะต้องมีการปรับปรุงอะไรบ้าง และจะต้องควบคู่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรมในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ และควรมีการอบรมหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของวัดที่มีโครงการตลาดประชารัฐเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้กับพระสงฆ์ที่รับผิดชอบ โดยภาคีรัฐบาลจะต้องมีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีความรู้ด้านการตลาด เข้าไปให้การอบรมแก่พระสงฆ์ เพื่อหาแนวทางในการจัดการตลาด กำหนดประเภทสินค้าที่เหมาะสมกับท้องถิ่นหรือชุมชน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย

๔.๓.๒ การให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนของโครงการตลาดประชารัฐ

การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ในด้านการให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนของโครงการตลาดประชารัฐ มีพระสังฆาธิการ ข้าราชการ และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการตลาดประชารัฐในกรุงเทพมหานคร ได้ให้ความคิดเห็น ดังนี้

^{๙๕}สัมภาษณ์ นายสิงห์ สิงหเสนี, ประธานชุมชนวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๙๖}สัมภาษณ์ พระโสภณกิจจาภรณ์, เจ้าคณะเขตจอมทอง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๙๗}สัมภาษณ์ นายสุรสิทธิ์ ศรีอินทร์สุทธิ, ผู้จัดการตลาดน้ำวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๙๘}สัมภาษณ์ นางสาวโชติรส เหล่ามานะ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตจอมทอง, ๑๐ กุมภาพันธ์

ควรให้การศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้แก่พระสงฆ์เพื่อให้ผู้เช่าตลาดไม่สามารถเอาเปรียบในส่วนพื้นที่ของวัดได้^{๙๙}

ควรให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์โครงการตลาดประชารัฐผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการมากขึ้น^{๑๐๐}

ควรมีการให้การศึกษาแก่พระสงฆ์เกี่ยวกับโครงการตลาดประชารัฐเพื่อที่ทำให้พระสงฆ์ทราบหลักเกณฑ์และกลไกในการเข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐอย่างเป็นระบบ^{๑๐๑}

ควรมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเขต หรือกระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบโครงการนี้ มาให้ความรู้แก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนโครงการตลาดประชารัฐ^{๑๐๒}

โดยสรุป การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ในการให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนของโครงการตลาดประชารัฐ คือ ควรมีการให้การศึกษาแก่พระสงฆ์เกี่ยวกับโครงการตลาดประชารัฐเพื่อที่ทำให้พระสงฆ์ทราบหลักเกณฑ์และกลไกในการเข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐอย่างเป็นระบบ โดยเน้นให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์โครงการตลาดประชารัฐ ผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการมากขึ้น รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้แก่พระสงฆ์เพื่อให้ผู้เช่าตลาดไม่สามารถเอาเปรียบในส่วนพื้นที่ของวัดได้ โดยจะต้องมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเขต หรือกระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบโครงการนี้ มาให้ความรู้แก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนโครงการตลาดประชารัฐ

๔.๓.๓ การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ ในการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัด หรือชุมชนอื่น ที่มีโครงการตลาดประชารัฐ

การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ในด้านการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ ในการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัด หรือชุมชนอื่น ที่มีโครงการตลาดประชารัฐ มีพระสังฆาธิการ ข้าราชการ และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการตลาดประชารัฐในกรุงเทพมหานคร ได้ให้ความคิดเห็น ดังนี้

^{๙๙}สัมภาษณ์ นางรำไพ โกมุท, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตจอมทอง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐๐}สัมภาษณ์ พระครูกิตติญาณวัฒน์, เจ้าอาวาสวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐๑}สัมภาษณ์ นายเชาวลิต เมธยะประภาส, ผู้จัดการตลาดน้ำขวัญเรียม, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐๒}สัมภาษณ์ พระเทพวิมลโมลี, เจ้าคณะเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ควรศึกษารูปแบบของการให้บริการและการบริหารของแต่ละตลาดที่มีการศึกษาข้อดีและข้อเสียแล้วนำมาพัฒนาาร่วมกัน^{๑๐๓}

ควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการจัดประชุมร้านค้าของโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เพื่อให้มีการพัฒนาตลาดประชารัฐให้ดียิ่งๆ ขึ้น^{๑๐๔}

ควรมีการพัฒนาบทบาทที่ตรงกับเป้าประสงค์ โดยการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัดหรือชุมชนที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการบริหารตลาดประชารัฐ จะทำให้สามารถนำมาประยุกต์และปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตลาดของตน^{๑๐๕}

ควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้กับวัดหรือชุมชนอื่นที่มีโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อทำให้รู้ว่าวัดหรือชุมชนอื่นมีจุดแข็งหรือจุดอ่อน ตรงไหนจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขที่วัดหรือชุมชนของตน^{๑๐๖}

ควรจัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของชุมชน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งในการมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ เพื่อการสนับสนุนโครงการตลาดประชารัฐอย่างมีประสิทธิภาพในการขอความช่วยเหลือ โดยการให้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน^{๑๐๗}

ควรมีการดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับตลาดประชารัฐอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน^{๑๐๘}

โดยสรุป การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐในการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัด หรือชุมชนอื่น ที่มีโครงการตลาดประชารัฐ คือ ควรมีการพัฒนาบทบาทที่ตรงกับเป้าประสงค์ โดยการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัดหรือชุมชนที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการบริหารตลาดประชารัฐ จะทำให้สามารถนำมาประยุกต์และปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตลาดของตน ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบของการให้บริการและการบริหารของแต่ละตลาดที่มีการศึกษาข้อดีและข้อเสียแล้วนำมาพัฒนาาร่วมกัน โดยที่ที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับวัดหรือชุมชนอื่นที่มีโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อทำให้รู้ว่า วัดหรือชุมชนอื่นมีจุดแข็งหรือจุดอ่อน ตรงไหนจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขที่วัดหรือชุมชนของตน อีกทั้งควรจัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของชุมชน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งในการมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ เพื่อการสนับสนุนโครงการตลาดประชารัฐอย่างมีประสิทธิภาพในการขอความช่วยเหลือ โดยการให้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สำหรับการดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับตลาดประชารัฐอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยที่มีการ

^{๑๐๓}สัมภาษณ์ นางชลธร ดวงสวัสดิ์, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตคลองสามวา, สัมภาษณ์ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐๔}สัมภาษณ์ นางกัลยา ชิตพงษ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐๕}สัมภาษณ์ นางละเอียด วัฒนศรี, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐๖}สัมภาษณ์ พระมหาวัช โพธิ์เสวี, เจ้าอาวาสวัดดลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐๗}สัมภาษณ์ พระสิทธิสิงห์เสนี, เจ้าอาวาสวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐๘}สัมภาษณ์ พระครูกิตติญาณวัฒน์, เจ้าอาวาสวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

แลกเปลี่ยนความรู้โดยการจัดประชุมร้านค้าของโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เพื่อให้มีการพัฒนาตลาดประชารัฐให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

การสนทนากลุ่มเฉพาะเรื่อง “ยุทธศาสตร์การบริหารงานเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” ประกอบด้วยประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๑ รูป/คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยตั้งประเด็นไว้ ๓ ประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

๑. สภาพทั่วไปและวิเคราะห์นโยบายการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน (CIPP Model)

สภาพทั่วไปของการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐจะเป็นตัวกลางระหว่างพระภิกษุสงฆ์ ชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ โดยปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบและภารกิจที่ตนเองได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งถ้าทางภาครัฐมีงบประมาณก็จะช่วยเหลือทางวัดหรือชุมชน^{๑๐๙}

ผู้ประกอบการจะช่วยกันดูแลความสะอาด ความปลอดภัยบริเวณร้านค้าของตนเอง รวมถึงบริเวณตลาดน้ำอยู่เสมอ และจะช่วยกันสอดส่องดูแลซึ่งกันและกัน เพื่อไม่ให้เกิดความวุ่นวายภายในตลาดน้ำของโครงการตลาดประชารัฐ^{๑๑๐}

ผู้ประกอบการหรือพ่อค้าแม่ค้าที่เข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐ จะนำผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงสินค้าและบริการประเภทต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน มานำเสนอและขายให้กับนักท่องเที่ยวและลูกค้าทั่วไป โดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อาหารไทย ขนมไทย ผัก ผลไม้ ต้นไม้ สมุนไพร เครื่องดื่ม เครื่องสังฆภัณฑ์ บริการเรือนำเที่ยว เป็นต้น^{๑๑๑}

ผู้ประกอบการมีการจัดร้านค้าและสินค้าให้ดูสวยงามมีเอกลักษณ์ การร่วมบริจาคเงินเป็นการบำรุงค่าน้ำและค่าไฟฟ้า รวมถึงการร่วมทำบุญกิจกรรมของวัดอยู่เสมอ^{๑๑๒}

^{๑๐๙}การสนทนากลุ่มเฉพาะ, รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑๐}การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระครูวิจิตรปทุมรัตน์, ดร., เลขานุการเจ้าคณะเขตคลองสามวา ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบัวแก้วศรีทธาธรรม กรุงเทพมหานคร, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑๑}การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระมหาภุชญา กิตติโสภณ, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตร บัณฑิตศึกษา, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑๒}การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระครูสังฆรักษ์ เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

โครงการตลาดประชารัฐที่จัดอยู่ภายในวัด จะได้รับความเมตตาจากเจ้าอาวาสในวัดนั้นๆ ให้จัดตั้งตลาดประชารัฐ เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นแหล่ง ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยการเปิดโอกาสและสร้างอาชีพหลักและอาชีพเสริมให้กับประชาชน อีกทั้ง เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย^{๑๑๓}

นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง สถานที่ ภูมิทัศน์ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตลาดประชารัฐ เพื่อให้เกิดความสวยงาม มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เกิดความสะอาด สะดวกสบาย และปลอดภัย เช่น การติดกันสาดบริเวณตลาดประชารัฐที่ติดริมคลอง เพื่อป้องกันแสงแดดและช่วงเวลาฝนตก รวมถึง การเน้นย้ำเรื่องการแสดงป้ายราคาสินค้า เป็นต้น^{๑๑๔}

ทั้งนี้ บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ โดยการขอความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นช่วยกันรักษาความเป็นชนบทธรรมประเพณี ให้คงอยู่คู่กับชุมชน เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของตลาดประชารัฐ และขอความร่วมมือในการทำความสะดวกในบริเวณตลาดประชารัฐ และรอบ ๆ ตลาดประชารัฐ อยู่เสมอ^{๑๑๕}

จุดเด่นของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ การเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ภายในวัด การทำบุญต่าง ๆ ภายในวัด รวมถึงการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนริมคลองและบรรยากาศโดยรวม และเป็น การส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพในการทำมาค้าขาย^{๑๑๖}

จุดด้อยของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ การก่อกำจัดขยะยังทำได้ไม่ดีพอ การดูแลทางด้านจราจรยังต้องมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น เนื่องจากการเปิดตลาดประชารัฐนี้ ส่วนใหญ่จะเปิดในช่วงวันหยุด จะมีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการจราจรติดขัดบริเวณทางเข้าตลาด รวมถึงการบอกป้ายในสถานที่ต่าง ๆ ยังมีอยู่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ป้ายบอกทางไปห้องน้ำ^{๑๑๗}

โอกาสของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ ประชาชนยังเห็นว่าตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด หรือตลาดน้ำ และวัดต่าง ๆ ที่มีโครงการตลาดประชารัฐ ยังมีความสำคัญในการสืบสาน อนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี และช่วยให้คนในท้องถิ่นมีอาชีพและสร้างรายได้^{๑๑๘}

^{๑๑๓} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร ดุษฎีบัณฑิต (นานาชาติ), ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑๔} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, อาจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ, ผู้ทรงคุณวุฒิ, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระมหากฤษฏา กิตติโสภโณ, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑๖} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อิลาว, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑๗} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระครูวิจิตรปทุมรัตน์, ดร., เลขานุการเจ้าคณะเขตคลองสามวา ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบัวแก้วศรัทธาธรรม กรุงเทพมหานคร, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระครูสังฆรักษ์ เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

อุปสรรคของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ การสร้างสิ่งก่อสร้างที่ดูผิดแปลกจากวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งบางอย่างดูเกินความพอดี อีกทั้งระบบการจราจรรอบ ๆ โครงการตลาดประชารัฐควรมีการประสานกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกมากขึ้น^{๑๑๕}

๒. บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ของมหาเถรสมาคม

(๑) บทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

พระสงฆ์ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน เช่น การทำบุญตามประเพณีของชุมชน การส่งเสริมการอนุรักษ์การแสดงความเคารพ การประกอบอาชีพโดยสุจริต ไม่คดโกง เป็นต้น^{๑๒๐}

พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการให้ผู้ประกอบการร่วมกันอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชน และร่วมกันดูแลสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในตลาดน้ำประชารัฐและบริเวณโดยรอบให้มีความสวยงาม สะอาด ปลอดภัย และสร้างความเป็นมิตร ไม่เอารัดเอาเปรียบกับนักท่องเที่ยว^{๑๒๑}

พระสงฆ์ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในโครงการตลาดประชารัฐมีจิตสำนึก ร่วมกันรับผิดชอบ และให้ความเคารพต่อบุคคลและสถานที่ที่เข้ามาท่องเที่ยว^{๑๒๒}

(๒) บทบาทของพระสงฆ์ด้านการขยายช่องทางจัดจำหน่าย

ทางวัดควรจัดกลุ่มสินค้าที่จะมาจำหน่ายเพื่อให้สะดวกกับนักท่องเที่ยวที่มาเลือกชมสินค้า หรือจัดเป็นโซนสินค้านั้น ๆ เพื่อมีการจำหน่ายสินค้าอยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน^{๑๒๓}

พระสงฆ์ควรส่งเสริมให้ประกอบการยึดถือและปฏิบัติตามข้อตกลงในการค้าขายสินค้าอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ^{๑๒๔}

^{๑๑๕}การสนทนากลุ่มเฉพาะ, ผศ.ดร.พิเชฐ ทังโต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๒๐}การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระปลัดระพีณ พุทธิสาร, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๒๑}การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระครูวิจิตรปทุมรัตน์, ดร., เลขานุการเจ้าคณะเขตคลองสามวา ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบัวแก้วศรัทธาธรรม กรุงเทพมหานคร, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๒๒}การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระมหาภุชญา กิตติโสภณ, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๒๓}การสนทนากลุ่มเฉพาะ, อาจารย์ ดร.อ่องจิต เมธยะประภาส, ผู้ทรงคุณวุฒิ, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๒๔}การสนทนากลุ่มเฉพาะ, ผศ.ดร.พิเชฐ ทังโต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๓. การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

(๑) การอบรม

การฝึกอบรมพระสงฆ์ที่เข้าร่วมโครงการนี้ ถือว่าเป็นการพัฒนาพระสงฆ์ให้มีการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ เพื่อให้เขาสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร สามารถแก้ไขข้อบกพร่องในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานครปัจจุบันได้ และทำงานประสบผลสำเร็จในอนาคตตลอดจนการเตรียมพระภิกษุให้พร้อมเพรียง เพื่อรับตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้นต่อไป ถือเป็นงานส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหาร ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง^{๑๒๕} นอกจากนี้ ควรอบรมพระสังฆาธิการในหลักสูตรเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ในด้านอื่น ๆ ด้วยเพื่อให้เข้าใจถึงการช่วยเหลือสังคมอย่างถูกต้อง และเหมาะสม รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการเป็นพระภิกษุผู้เป็นนักสังคมสงเคราะห์ที่ดีด้วย^{๑๒๖}

(๒) การศึกษา

การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ พระสงฆ์จะต้องมีการศึกษา ความรู้ความสามารถในด้านการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ โดยจะต้องทุ่มเท ลงแรงในการช่วยเหลือประชาชนจะต้องมีความเสียสละให้ขึ้น ทั้งนี้ พระสงฆ์จะต้องเรียนรู้การเป็นผู้ช่วยเหลือสังคม หรือการเป็นนักสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้ พระสงฆ์จะต้องมีพื้นที่ในการพัฒนาบทบาทตนเองในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน เพื่อจะได้มีพื้นที่ให้ประชาชนมีการสร้างอาชีพ มีรายได้ เพราะว่า การมีพื้นที่ในการจัดโครงการจะสามารถในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้กับวัดและชุมชนได้ นอกจากนี้ พระสงฆ์จะต้องมีการส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม โดยการปลูกต้นไม้ที่เป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชน เช่น ต้นไม้ผล ไม้ใบ ไม้ดอกต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรวางรากฐานจากพระภิกษุที่เห็นว่าจะพอเป็นพระสังฆาธิการได้ ให้ได้รับการศึกษา ด้านการพัฒนาตลาดประชารัฐ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้การพัฒนาโครงการในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นระบบยิ่งขึ้น^{๑๒๗} นอกจากนี้ ควรมีการร่างหลักสูตรเกี่ยวกับสาธารณสุขสงเคราะห์ เพื่อให้พระสงฆ์โดยเฉพาะพระสังฆาธิการมีการบริหารจัดการที่ดี เกี่ยวกับสาธารณสุขสงเคราะห์ มีทักษะที่ดี มีวิธีการนำไปปฏิบัติสาธารณสุขสงเคราะห์ที่ชัดเจน โดยควรสร้างแรงบันดาลใจให้พระสังฆาธิการในการปฏิบัติ

^{๑๒๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, อาจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ, ผู้ทรงคุณวุฒิ, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๒๖} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๒๗} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร, อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สาธารณสงเคราะห์ คือ ควรสนับสนุนให้พระสงฆ์มีการพัฒนาด้านสาธารณสงเคราะห์ที่ดีอยู่ แล้วให้มีการสนับสนุนโครงการ วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงงบประมาณ^{๑๒๘}

(๓) การดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้

การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนใน กรุงเทพมหานคร ที่จะทำให้มีการเพิ่มศักยภาพมากขึ้น ควรมีการไปศึกษาดูงานการดำเนินการบริหารโครงการตลาดประชารัฐ ในวัดที่มีความโดดเด่นทางด้านการช่วยเหลือสังคม เช่น ตลาดน้ำอัมพวา วัดสวนแก้ว เป็นต้น เพื่อที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในวัดของตนได้^{๑๒๙} นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาดูงานของทางภาครัฐ และเอกชน ที่มีการช่วยเหลือสังคมอยู่ตลอดเวลา ที่ไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ เพื่อที่จะได้เรียนรู้ การปฏิบัติให้เหมาะสมในการช่วยเหลือสังคม หรือการเป็นผู้พัฒนาวัดที่ดี^{๑๓๐}

แต่ละประเด็นล้วนเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมสนทนาได้ให้ข้อเสนอแนะแต่ละประเด็น ผู้วิจัยได้สรุปประมวลข้อคิดเห็นดังกล่าวไว้ดังนี้

๑. สภาพทั่วไปและวิเคราะห์นโยบายการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชน (CIPP Model)

สภาพทั่วไปของการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐจะเป็นตัวกลางระหว่างพระภิกษุสงฆ์ ชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ โดยปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบและภารกิจที่ตนเองได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งถ้าทางภาครัฐมีงบประมาณก็จะช่วยเหลือทางวัดหรือชุมชน โดยผู้ประกอบการหรือพ่อค้าแม่ค้าที่เข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐ จะนำผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงสินค้าและบริการประเภทต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน มานำเสนอและขายให้กับนักท่องเที่ยวและลูกค้าทั่วไป โดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อาหารไทย ขนมไทย ผัก ผลไม้ ต้นไม้ สมุนไพร เครื่องดื่ม เครื่องสังฆภัณฑ์ บริการเรือนำเที่ยว เป็นต้น

โครงการตลาดประชารัฐที่จัดอยู่ภายในวัด จะได้รับความเมตตาจากเจ้าอาวาสในวัดนั้นๆ ให้จัดตั้งตลาดประชารัฐ เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นแหล่ง ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยการเปิดโอกาสและสร้างอาชีพหลักและอาชีพเสริมให้กับประชาชน อีกทั้ง เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง สถานที่ ภูมิทัศน์ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตลาดประชารัฐ เพื่อให้เกิดความสวยงาม มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เกิดความ

^{๑๒๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๒๙} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระครูสังฆรักษ์ เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๓๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ, พระครูวิจิตรปทุมรัตน์, ดร., เลขานุการเจ้าคณะเขตคลองสามวา ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรแก้วศรีทธาธรรม กรุงเทพมหานคร, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สะอาด สะดวกสบาย และปลอดภัย เช่น การติดกันสาดบริเวณตลาดประชารัฐที่ติดริมคลอง เพื่อป้องกันแสงแดดและช่วงเวลาฝนตก รวมถึง การเน้นย้ำเรื่องการแสดงป้ายราคาสินค้า เป็นต้น

จุดเด่นของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ การเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ภายในวัด การทำบุญต่าง ๆ ภายในวัด รวมถึงการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนริมคลองและบรรยากาศโดยรวม และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพในการทำมาค้าขาย

จุดด้อยของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ การก่อกำจัดขยะยังทำได้ไม่ดีพอ การดูแลทางด้านจราจรยังต้องมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น เนื่องจากการเปิดตลาดประชารัฐนี้ ส่วนใหญ่จะเปิดในช่วงวันหยุด จะมีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการจราจรติดขัดบริเวณทางเข้าตลาด รวมถึงการบอกป้ายในสถานที่ต่าง ๆ ยังมีอยู่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ป้ายบอกทางไปห้องน้ำ

โอกาสของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ ประชาชนยังเห็นว่าตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัดหรือตลาดน้ำ และวัดต่าง ๆ ที่มีโครงการตลาดประชารัฐ ยังมีความสำคัญในการสืบสาน อนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี และช่วยให้คนในท้องถิ่นมีอาชีพและสร้างรายได้

อุปสรรคของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ การสร้างสิ่งก่อสร้างที่ดูผิดแปลกจากวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งบางอย่างดูเกินความพอดี อีกทั้งระบบการจราจรรอบ ๆ โครงการตลาดประชารัฐควรมีการประสานกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกมากขึ้น

๒. บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ของมหาเถรสมาคม

พระสงฆ์ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน เช่น การทำบุญตามประเพณีของชุมชน การส่งเสริมการอนุรักษ์การแสดงความเคารพ การประกอบอาชีพโดยสุจริต ไม่คดโกง เป็นต้น อีกทั้ง พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการให้ผู้ประกอบการร่วมกันอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชน และร่วมกันดูแลสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในตลาดน้ำประชารัฐและบริเวณโดยรอบให้มีความสวยงาม สะอาด ปลอดภัย และสร้างความเป็นมิตร ไม่เอาัดเอาเปรียบกับนักท่องเที่ยว และพระสงฆ์ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในโครงการตลาดประชารัฐมีจิตสำนึกร่วมกันรับผิดชอบ และให้ความเคารพต่อบุคคลและสถานที่ที่เข้ามาท่องเที่ยว

ทั้งนี้ ทางวัดควรจัดกลุ่มสินค้าที่จะมาจำหน่ายเพื่อให้สะดวกกับนักท่องเที่ยวที่มาเลือกชมสินค้า หรือจัดเป็นโซนสินค้านั้น ๆ เพื่อมีการจำหน่ายสินค้าอยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน และพระสงฆ์ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการยึดถือและปฏิบัติตามข้อตกลงในการค้าขายสินค้าอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ

๓. การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

การฝึกอบรม พระสงฆ์ที่เข้าร่วมโครงการนี้ ถือว่าเป็นการพัฒนาพระสงฆ์ให้มีการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ เพื่อให้เขาสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร สามารถแก้ไขข้อบกพร่องในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานครปัจจุบันได้ และทำงานประสบผลสำเร็จในอนาคตตลอดจนการเตรียมพระภิกษุให้พร้อมเพรียง เพื่อรับตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้นต่อไป ถือเป็นงานส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหาร ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรอบรมพระสังฆาธิการในหลักสูตรเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ในด้านอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้เข้าใจถึงการช่วยเหลือสังคมอย่างถูกต้อง และเหมาะสม รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการเป็นพระภิกษุผู้เป็นนักสังคมสงเคราะห์ที่ดีด้วย

การศึกษา ในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ พระสงฆ์จะต้องมีการศึกษา ความรู้ ความสามารถในการด้านการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ โดยจะต้องทุ่มเท ลงแรงในการช่วยเหลือประชาชนจะต้องมีความเสียสละให้ขึ้น ทั้งนี้ พระสงฆ์จะต้องเรียนรู้การเป็นผู้ช่วยเหลือสังคม หรือการเป็นนักสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้ พระสงฆ์จะต้องมีพื้นที่ในการพัฒนาบทบาทตนเองในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน เพื่อจะได้มีพื้นที่ให้ประชาชนมีการสร้างอาชีพ มีรายได้ เพราะว่า การมีพื้นที่ในการจัดโครงการจะสามารถในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้กับวัดและชุมชนได้ นอกจากนี้ พระสงฆ์จะต้องมีการส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม โดยการปลูกต้นไม้ที่เป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชน เช่น ต้นไม้ผล ไม้ใบ ไม้ดอกต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรวางรากฐานจากพระภิกษุที่เห็นว่าจะพอเป็นพระสังฆาธิการได้ ให้ได้รับการศึกษา ด้านการพัฒนาตลาดประชารัฐ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้การพัฒนาโครงการในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการร่างหลักสูตรเกี่ยวกับสาธารณสุขสงเคราะห์ เพื่อให้พระสงฆ์ โดยเฉพาะพระสังฆาธิการมีการบริหารจัดการที่ดี เกี่ยวกับสาธารณสุขสงเคราะห์ มีทักษะที่ดี มีวิธีการนำไปปฏิบัติสาธารณสุขสงเคราะห์ที่ชัดเจน โดยควรสร้างแรงบันดาลใจให้พระสังฆาธิการในการปฏิบัติ สาธารณสงเคราะห์ คือ ควรสนับสนุนให้พระสังฆาธิการที่มีการพัฒนาด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ที่ดีอยู่แล้ว ให้มีการสนับสนุนโครงการ วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงงบประมาณ

การดูงาน ในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ที่จะทำให้มีการเพิ่มศักยภาพมากขึ้น ควรมีการไปศึกษาดูงานการดำเนินการบริหารโครงการตลาดประชารัฐ ในวัดที่มีความโดดเด่นทางด้านการช่วยเหลือสังคม เช่น ตลาดน้ำอัมพวา วัดสวนแก้ว เป็นต้น เพื่อที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในวัดของตนได้ นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาดูงานของทางภาครัฐ และเอกชน ที่มีการช่วยเหลือสังคมอยู่ตลอดเวลา ที่ไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ เพื่อที่จะได้เรียนรู้ การปฏิบัติให้เหมาะสมในการช่วยเหลือสังคม หรือการเป็นผู้พัฒนาวัดที่ดี

๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” จนทำให้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เป็นการพัฒนามาบทบาทพระสงฆ์ ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ ๑) การบริหารจัดการโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน (วิเคราะห์ตามหลัก CIPP Model) ๒) ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ๓) การพัฒนามาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งอธิบายในรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การบริหารจัดการโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนใน กรุงเทพมหานครในปัจจุบัน โดยวิเคราะห์ตามหลัก CIPP Model ประกอบด้วย

๑.๑ ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบทของโครงการ (Context Evaluation) โดย คำนึงถึงองค์ประกอบ ดังนี้

สภาพทั่วไปของการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐจะเป็น ตัวกลางระหว่างพระภิกษุสงฆ์ ชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ โดยปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบและ ภารกิจที่ตนเองได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของชุมชน เป็นสำคัญ ซึ่งถ้าทางภาครัฐมีงบประมาณก็จะช่วยเหลือทางวัดหรือชุมชน โดยผู้ประกอบการหรือ พ่อค้าแม่ค้าที่เข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐ จะนำผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงสินค้าและบริการ ประเภทต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน มานำเสนอและขายให้กับนักท่องเที่ยวและลูกค้าทั่วไป โดยส่วน ใหญ่เป็นสินค้าที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อาหารไทย ขนม ไทย ผัก ผลไม้ ต้นไม้ สมุนไพร เครื่องดื่ม เครื่องสังฆภัณฑ์ บริการเรือนำเที่ยว เป็นต้น

๑.๒ ด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation) คือความพร้อมของ โครงการตลาดประชารัฐ ในด้านต่าง ๆ ได้แก่

โครงการตลาดประชารัฐที่จัดอยู่ภายในวัด จะได้รับความเมตตาจากเจ้าอาวาสในวัดนั้นๆ ให้จัดตั้งตลาดประชารัฐ เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นแหล่ง ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยการ เปิดโอกาสและสร้างอาชีพหลักและอาชีพเสริมให้กับประชาชน อีกทั้ง เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกด้วย นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง สถานที่ ภูมิทัศน์ และกิจกรรม ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตลาดประชารัฐ เพื่อให้เกิดความสวยงาม มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เกิดความ สะอาด สะดวกสบาย และปลอดภัย เช่น การติดกันสาดบริเวณตลาดประชารัฐที่ติดริมคลอง เพื่อ ป้องกันแสงแดดและช่วงเวลาฝนตก รวมถึง การเน้นย้ำเรื่องการแสดงป้ายราคาสินค้า เป็นต้น

๑.๓ ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการตลาดประชารัฐ ประกอบด้วย

กระบวนการดำเนินโครงการตลาดประชารัฐ ประกอบด้วย จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และ อุปสรรคของโครงการตลาดประชารัฐ อธิบายได้ดังนี้

จุดเด่นของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ การเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ภายในวัด การ ทำบุญต่าง ๆ ภายในวัด รวมถึงการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนริมคลองและบรรยากาศโดยรวม และเป็นการ ส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพในการทำมาค้าขาย

จุดด้อยของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ การกำจัดขยะยังทำได้ไม่ดีพอ การดูแลทางด้านจราจรยังต้องมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น เนื่องจากการเปิดตลาดประชารัฐนี้ ส่วนใหญ่จะเปิดในช่วงวันหยุด จะมีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการจราจรติดขัดบริเวณทางเข้าตลาด รวมถึงการบอกป้ายในสถานที่ต่าง ๆ ยังมีอยู่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ป้ายบอกทางไปห้องน้ำ

โอกาสของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ ประชาชนยังเห็นว่าตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัดหรือตลาดน้ำ และวัดต่าง ๆ ที่มีโครงการตลาดประชารัฐ ยังมีความสำคัญในการสืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และช่วยให้คนในท้องถิ่นมีอาชีพและสร้างรายได้

อุปสรรคของตลาดประชารัฐที่อยู่ในวัด คือ การสร้างสิ่งก่อสร้างที่ดูผิดแปลกจากวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งบางอย่างดูเกินความพอดี อีกทั้งระบบการจราจรรอบ ๆ โครงการตลาดประชารัฐควรมีการประสานกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกมากขึ้น

๑.๔ ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการตลาดประชารัฐ

ประกอบด้วย

ผลผลิตของโครงการนี้ คือ กลุ่มประชาชนทั่วไปเคยได้รับประโยชน์จากการใช้น้ำ มีแหล่งอาหารอุดมสมบูรณ์ และด้านจิตใจรู้สึกภาคภูมิใจที่ตลาดน้ำประชารัฐเป็นที่ได้รับความสนใจไปทั่วโลก รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ และเป็นสถานที่สร้างรายได้ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น มีความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นไทยในวิถีชีวิตแบบไทย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ดีทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ส่วนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นของโครงการตลาดประชารัฐ คือ สิ่งที่จะทำให้ประชาชนมีความมั่นคงตลอดไป โดยภาครัฐต้องเข้ามาช่วยเหลือประสานงานอย่างจริงจังในการพัฒนาไม่ปล่อยชาวบ้านให้ต่อสู้ปัญหาเพียงลำพัง คนในชุมชนต้องเป็นภาคีช่วยเหลือกันและกัน มีความรักสามัคคี และมีจิตสำนึกร่วมกันในการไม่ทิ้งขยะลงคลองชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นสถานที่สร้างรายได้ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น รู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นไทยในวิถีชีวิตแบบไทย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ดีทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้เกิดความสะดวกในการประกอบอาชีพค้าขายซึ่งนำมาสู่รายได้ของคนในชุมชน รวมไปถึงการรับจ้างพานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลงเรือเที่ยวตามลำคลอง ก็เป็นรายได้ของชุมชนอีกส่วนหนึ่ง รวมถึงการได้รับประโยชน์ในแง่ของจิตใจ รู้สึกภูมิใจ บ่งบอกถึงความเป็นไทยในการมีวิถีชีวิตในแม่น้ำลำคลองและแง่ของการพัฒนา โดยเฉพาะลำคลองทำให้เศรษฐกิจดี และสิ่งแวดล้อมดีตามมาด้วย ซึ่งทำให้ประชาชนทุกคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการแก้ปัญหาเรื่องการน้ำเน่าเสียที่มีส่วนทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโดยให้ทุกฝ่ายที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องประสานงานกันอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

ดังนั้น เมื่อมีการพัฒนาขึ้นมาอยู่เรื่อย ๆ เคยได้งบประมาณจากภาครัฐ มาพัฒนา เพราะต้องการมาฟื้นฟูตลาดน้ำแต่ฟื้นฟูโดยธรรมชาติยังไม่ได้ ได้แต่ในเชิงอนุรักษ์ จะให้เหมือนสมัยก่อนเลยเป็นไปได้ยาก เพราะยังขาดการจัดระบบตลาดและจัดการสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดี มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาช่วยให้การดูแลสนับสนุนและช่วยพัฒนาอย่างจริงจัง

ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

๒.๑ บทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

ปัจจุบันมีโครงการนำธรรมะเข้ามาบริหารตลาด เพื่อให้มีการนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการค้าขาย และการประกอบอาชีพอย่างมีความสุข โดยกำหนดให้วัดเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจที่ประชาชนมาทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ เพื่อเป็นศิริมงคลกับตนเองและครอบครัว และเป็นแหล่งรวมที่จะสามารถจำหน่ายสินค้าให้กับประชาชนได้ด้วย ซึ่งพระสงฆ์สามารถให้คำแนะนำการบริหารจัดการตลาดให้มีคุณภาพในด้านสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรทำควบคู่กันโดยด่วน เพราะปัจจุบันผู้คนเริ่มห่างไกลวัด และเสียดิตธรรมรุนแรงผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ จนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความก้าวร้าว ในการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ทั้งนี้มีการจัดกิจกรรมในการสอนการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแบบง่าย ๆ ให้ประชาชนได้เข้าใจ และส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน เพื่อปลูกฝังสิ่งดีงามให้กับคนในชุมชน โดยเน้นย้ำใช้หลักธรรมในเรื่องของความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ในการประกอบอาชีพอย่างสุจริต ไม่เอาเปรียบสังคม มีความรับผิดชอบ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการยึดหลักการมีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ รวมถึงการมีหลักธรรมาภิบาล ที่จะต้องมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตในการค้าขาย

๒.๒ บทบาทของพระสงฆ์ด้านการขยายช่องทางจัดจำหน่าย

พระสงฆ์ได้จัดพื้นที่บางส่วนของวัด มาทำเป็นตลาดประชารัฐ เพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชน และมีการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับทางร้านค้าและประชาชนที่เข้ามาท่องเที่ยวได้ร่วมกันสืบสานพระพุทธศาสนา และควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมหารายได้เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วย อีกทั้งได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่ประสบปัญหาด้านรายได้ของครอบครัว ได้มีสถานที่จำหน่ายสินค้าภายในวัด ทั้งนี้ ต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ ในเรื่องของความเป็นระเบียบ ความสะอาด ความเป็นมาตรฐาน คุณภาพของสินค้า เพื่อเพิ่มรายได้ครัวเรือนให้กับประชาชน และมีสินค้าที่หลากหลายให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ ของวัด ผู้บริหารวัดสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกาลเทศะ และถ้ามีผลิตภัณฑ์จากประชาชนมาวางจำหน่ายก็สามารถประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มาทำบุญในแต่ละเทศกาล เพื่อสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น ทั้งนี้ทางวัดต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐได้มีการพิจารณาการจัดหาพื้นที่ในการดูแลวัด และการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวให้แก่ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับการนำสินค้ามาจำหน่าย หรือการจัดสรรเวลาในการจำหน่ายสินค้าที่แตกต่างกัน เช่น พืช ผัก หรือของสดต่าง ๆ ควรมีการจัดจำหน่ายในเวลาเช้า อีกด้วย

ขั้นตอนที่ ๓ การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

๓.๑ การเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ

การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ในการเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ คือ ควรให้พระสงฆ์มีการเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้รู้ว่ามีโครงการตลาดประชารัฐจะต้องมีการปรับปรุงอะไรบ้าง และจะต้องควบคู่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรมในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ และควรมีการอบรมหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของวัดที่มีโครงการตลาดประชารัฐเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้กับพระสงฆ์ที่รับผิดชอบ โดยภาคีรัฐบาลจะต้องมีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีความรู้ด้านการตลาด เข้าไปให้การอบรมแก่พระสงฆ์ เพื่อหาแนวทางในการจัดการตลาด กำหนดประเภทสินค้าที่เหมาะสมกับท้องถิ่นหรือชุมชน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย

พระสงฆ์ที่เข้าร่วมโครงการนี้ ถือว่าเป็นการพัฒนาพระสงฆ์ให้มีการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ เพื่อให้เขาสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร สามารถแก้ไขข้อบกพร่องในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานครปัจจุบันได้ และทำงานประสบความสำเร็จในอนาคตตลอดจนการเตรียมพระภิกษุให้พร้อมเพรียง เพื่อรับตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้นไป ถือเป็นงานส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหาร ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้ ควรอบรมพระสังฆาธิการในหลักสูตรเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ในด้านอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้เข้าใจถึงการช่วยเหลือสังคมอย่างถูกต้อง และเหมาะสม รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการเป็นพระภิกษุผู้เป็นนักสังคมสงเคราะห์ที่ดีด้วย

๓.๒ การให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนของโครงการตลาดประชารัฐ

การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ในการให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนของโครงการตลาดประชารัฐ คือ ควรมีการให้การศึกษาแก่พระสงฆ์เกี่ยวกับโครงการตลาดประชารัฐเพื่อทำให้พระสงฆ์ทราบหลักเกณฑ์และกลไกในการเข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐอย่างเป็นระบบ โดยเน้นให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์โครงการตลาดประชารัฐ ผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการมากขึ้น รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้แก่พระสงฆ์เพื่อให้ผู้เช่าตลาดไม่สามารถเอาเปรียบในส่วนพื้นที่ของวัดได้ โดยจะต้องมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเขต หรือกระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบโครงการนี้ มาให้ความรู้แก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนโครงการตลาดประชารัฐ

ในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน ในกรุงเทพมหานคร ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ พระสงฆ์จะต้องมีการศึกษา ความรู้ความสามารถในด้านการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ โดยจะต้องทุ่มเท ลงแรงในการช่วยเหลือประชาชนจะต้องมีความเสียสละให้ขึ้น ทั้งนี้ พระสงฆ์จะต้องเรียนรู้การเป็นผู้ช่วยเหลือสังคม หรือการเป็นนักสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้ พระสงฆ์จะต้องมีพื้นที่ในการพัฒนาบทบาทตนเองในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน เพื่อจะได้มีพื้นที่ให้ประชาชนมีการสร้างอาชีพ มีรายได้ เพราะว่า การมีพื้นที่ในการจัดโครงการจะสามารถในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้กับวัดและชุมชนได้ นอกจากนี้ พระสงฆ์จะต้องมีการส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม โดยการปลูกต้นไม้ที่เป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชน เช่น ต้นไม้ผล ไม้ใบ ไม้ดอกต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรวางรากฐานจากพระภิกษุที่เห็นว่าจะพอเป็นพระสังฆาธิการได้ ให้ได้รับการศึกษา ด้านการพัฒนาตลาดประชารัฐ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้การพัฒนาโครงการในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการร่างหลักสูตรเกี่ยวกับสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้พระสงฆ์โดยเฉพาะพระสังฆาธิการมีการบริหารจัดการที่ดี เกี่ยวกับสาธารณสงเคราะห์ มีทักษะที่ดี มีวิธีการนำไปปฏิบัติสาธารณสงเคราะห์ที่ชัดเจน โดยควรสร้างแรงบันดาลใจให้พระสังฆาธิการในการปฏิบัติสาธารณสงเคราะห์ คือ ควรสนับสนุนให้พระสังฆาธิการที่มีการพัฒนาด้านสาธารณสงเคราะห์ที่ดีอยู่แล้ว ให้มีการสนับสนุนโครงการ วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงงบประมาณ

๓.๓ การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ ในการศึกษา ดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัด หรือชุมชนอื่น ที่มีโครงการตลาดประชารัฐ

การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนใน กรุงเทพมหานคร ในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ ในการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัด หรือชุมชนอื่น ที่มีโครงการตลาดประชารัฐ คือ ควรมีการพัฒนาบทบาทที่ตรงกับเป้าประสงค์ โดยการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัดหรือชุมชนที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการบริหารตลาดประชารัฐ จะทำให้สามารถนำมาประยุกต์และปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตลาดของตน ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบของการให้บริการและการบริหารของแต่ละตลาดที่มีการศึกษาข้อดีและข้อเสียแล้วนำมาพัฒนาร่วมกัน โดยที่ที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับวัดหรือชุมชนอื่นที่มีโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อให้รู้ว่า วัดหรือชุมชนอื่นมีจุดแข็งหรือจุดอ่อน ตรงไหนจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขที่วัดหรือชุมชนของตน อีกทั้งควรจัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของชุมชน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งในการมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ เพื่อการสนับสนุนโครงการตลาดประชารัฐอย่างมีประสิทธิภาพในการขอความช่วยเหลือ โดยการให้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สำหรับการดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับตลาดประชารัฐอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการจัดประชุมร้านค้าของโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เพื่อให้มีการพัฒนาตลาดประชารัฐให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

ในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน ในกรุงเทพมหานคร ที่จะทำให้มีการเพิ่มศักยภาพมากขึ้น ควรมีการไปศึกษาดูงานการดำเนินการบริหารโครงการตลาดประชารัฐ ในวัดที่มีความโดดเด่นทางด้านการช่วยเหลือสังคม เช่น ตลาดน้ำ

อัมพวา วัดสวนแก้ว เป็นต้น เพื่อที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในวัดของตนได้ นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาดูงานของทางภาครัฐ และเอกชน ที่มีการช่วยเหลือสังคมอยู่ตลอดเวลา ที่ไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ เพื่อที่จะได้เรียนรู้ การปฏิบัติให้เหมาะสมในการช่วยเหลือสังคม หรือการเป็นผู้พัฒนาวัดที่ดี

สำหรับขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร คือ เมื่อผ่านขั้นตอนที่ ๑ ขั้นตอนที่ ๒ แล้วจะนำไปสู่การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ในท้ายที่สุด

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปของโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในปัจจุบัน ๒) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร และ ๓) เพื่อนำเสนอการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ๑) กลุ่มพระสังฆาธิการ ๒) กลุ่มข้าราชการ และ ๓) นักวิชาการด้านโครงการตลาดประชารัฐ จำนวน ๓๐ รูป/คน

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๑ รูป/คน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ผู้ศึกษาวิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จะช่วยให้ผู้วิจัยถามในประเด็นที่ต้องการในขอบเขตที่กำหนดไว้ และสามารถยืดหยุ่นหรือปรับปรุงคำถามได้ตลอดตามสถานการณ์ของการสัมภาษณ์ ใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content Analysis)

๕.๑ สรุปการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปของโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในปัจจุบัน ๒) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร และ ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

๕.๑.๑ วิเคราะห์สภาพทั่วไปของโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในปัจจุบัน

สภาพทั่วไปและวิเคราะห์นโยบายการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนตามรูปแบบของ CIPP Model

๑. ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบทของโครงการ (Context Evaluation)

๑) วัตถุประสงค์ของโครงการ มีความชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

“ตลาดประชารัฐ” ที่เปิดให้บริการ ตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ซึ่งดำเนินงาน ในรูปแบบประชารัฐ เพื่อส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ตลาดใหม่ รวมทั้งขยายพื้นที่ตลาดเดิม สำหรับรองรับการจัดจำหน่ายสินค้าที่กระจายตัว อย่างทั่วถึง สามารถสนับสนุนให้พี่น้องประชาชน เกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย รวมถึงกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้มีโอกาสค้าขายมากขึ้น ลดต้นทุนทางการตลาด และเปิดโอกาสให้กับผู้ค้ารายใหม่ ได้มีพื้นที่จำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น

ตามแนวคิดของโครงการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินการตามแนวทางประชารัฐสำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด และดำเนินโดยอยู่บนพื้นฐานความมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และประชาชนยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สังคมและประเทศชาติมีความมั่นคง และความเข้มแข็ง ไปด้วยพร้อมกัน และดำเนินการตามกรอบแนวทางบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดำเนินงาน ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จ โดยสรุปรายละเอียดสาระสำคัญแนวทางการดำเนินงานตามกรอบนโยบายของรัฐบาล และสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) โดยกรอบนโยบาย คือ

๑. ส่งเสริมพัฒนาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนให้กระจายโอกาสแก่ประชาชนให้ทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่

๒. การดำเนินโครงการตลาดประชารัฐในพื้นที่วัดที่มีความพร้อมเหมาะสม ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

๓. ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนรองรับการท่องเที่ยว

๔. การอบรมบ่มเพาะให้สมาชิกโครงการเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม มีธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต สามัคคีปรองดอง เป็นสังคมคุณธรรม เพื่อเป็นกลไกและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

นอกจากนี้ ยังที่วัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๑) เพื่อส่งเสริมให้มีพื้นที่การตลาดในการทำมาค้าขาย
- ๒) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีพื้นที่ค้าขายเพิ่มมากขึ้นโดยขยายผลพื้นที่เดิม
- ๓) เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มประเภทสินค้า (สินค้าเกษตร OTOP SMEs วิสาหกิจชุมชน ร้านอาหาร หาบเร่ แผงลอย)
- ๔) เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการแต่ละระดับ
- ๕) เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่เดือดร้อนจากการไม่มีสถานที่ค้าขาย
- ๖) เป็นการเปิดโอกาสผู้ประกอบการในการพัฒนาสินค้าของตนเอง

๒) โครงการนี้เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ

การดำเนินโครงการตลาดประชารัฐ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยภาครัฐได้เน้นย้ำทุกหน่วยงานในสังกัด ถือเป็นนโยบายสำคัญที่ต้องดำเนินการให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม โดยทำงานบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนตลาดประชารัฐ เพื่อสร้างโอกาส สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่พี่น้องประชาชน และเพื่อให้ได้รับการดูแลและเข้าถึงบริการได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และเสมอภาค

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นตัวบ่งชี้และแสดงถึงศักยภาพของคนในชุมชนตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศและสังคม ซึ่งถ้าหากทรัพยากรมนุษย์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูงก็จะแสดงออกมาในรูปแบบของการปฏิบัติตนในการทำงาน การเสนอแนวความคิด ข้อเสนอแนะ หรือเป็นผู้กำหนดแนวทางและวางแผนดำเนินการช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ให้มีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นที่พักอาศัย พักผ่อน หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นอันจะส่งผลให้ท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้า แต่ถ้าหากชุมชนท้องถิ่นไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน นั้นอาจเป็นสิ่งที่พอจะคาดเดาได้หลายความหมายว่า คนในชุมชนไม่มีความรู้ความสามารถขาดความรักสามัคคี เห็นแก่ตัว เกิดปัญหาในชุมชน รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจอาจไม่ดีพอจนไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น ซึ่งอาจทำให้ชุมชนประสบกับความล้มเหลว อันอาจก่อปัญหาอีกหลาย ๆ อย่าง

ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายของคนในชุมชนว่าจะผลิตอะไรจึงนับว่าสำคัญต่อการพัฒนาสังคมของคนในท้องถิ่นด้วย ในการกำหนดเป้าหมายจึงต้องสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางธรรมชาติของท้องถิ่นที่มีอยู่มีความพร้อมทางด้านใด เช่น ถ้าหากในท้องถิ่นมีความพร้อมทางด้านการท่องเที่ยวก็ควรนำจุดเด่นทางด้านนี้มาร่วมกันพิจารณาว่าสามารถผลักดันให้เกิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใด โดยอาศัยกระบวนการการมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยในการสร้างความร่วมมือในการนำไปสู่เป้าหมายของท้องถิ่น

๑) ควรมีบทบาทที่เป็นกลางในปัญหาผลกระทบหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยไม่เข้าข้างฝ่ายหน่วยงานเจ้าของโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการสำรวจศึกษาข้อมูลและดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนเหล่านั้น ตลอดจนควรให้มีตัวแทนของชุมชนท้องถิ่นผู้ได้รับผลกระทบเข้าร่วมพิจารณาในบางเรื่องที่มีผลโดยตรงต่อประชาชน

(๒) การเป็นสื่อกลางในการนำข้อมูลและข้อเท็จจริงจากชุมชนท้องถิ่น เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว ไปสู่หน่วยงานรัฐบาลหรือองค์กรที่รับผิดชอบ

๓) โครงการนี้เป็นโครงการที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาประชาชนในกรุงเทพมหานครแท้จริง

ปัจจุบันประเทศไทยว่ามีนโยบายการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลางอย่างไร และมีการนํานโยบายมาปฏิบัติและมีรูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำภาคกลางอย่างไร โดยศึกษาจากกรณีศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากรูปแบบการสื่อสารการตลาดอัตลักษณ์ของตลาดน้ำ ซึ่งเป็นตลาดน้ำที่จัดตั้งโดยเอกชน ที่ประสบความสำเร็จจากการทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการนำมาผนวกเข้ากับตลาดที่สร้างขึ้นใหม่ ทำให้เป็นตลาดน้ำเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยม นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นกลไกนำไปสู่การยกระดับนักท่องเที่ยวจากผู้ใช้บริการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการขายบริการ คือการท่องเที่ยวตลาดน้ำร่วมสร้าง หรือวางแผนกิจกรรม การสื่อสารการตลาดเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

สิ่งสำคัญของโครงการตลาดประชารัฐ นั่นก็คือ

๑) ควรให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกของโครงการ โดยควรมีความโปร่งใส และข้อมูลข่าวสารดังกล่าวต้องมีความชัดเจนตรงกับข้อเท็จจริง

๒) ควรมีกลไกและกระบวนการในการรับฟังและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างภาครัฐและชุมชนท้องถิ่นผู้ได้รับผลกระทบ อาทิ การประชุมหรือสัมมนา หรือการปรึกษาหารือ เป็นต้น

โครงการตลาดประชารัฐ เป็นโครงการที่ต้องยึดถือความต้องการของประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นวิธีการคิดที่เปลี่ยนจุดสนใจจากภายในที่เน้นผลผลิตสินค้า และการพัฒนาเทคโนโลยี มาสู่ภายนอกในการให้ความสนใจต่อลูกค้าหรือประชาชน

๒. ด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation)

๑) ความพร้อมด้านคน

มีคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ จำนวน ๒ คณะ โดยในส่วนกลางให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ และส่วนภูมิภาค คณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐประจำจังหวัด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ ไว้ดังนี้

๑) กำหนดแนวทางและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อน การดำเนินการโครงการตลาดประชารัฐให้เป็นไปตามเป้าหมายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

๒) กำกับ ติดตามและเร่งรัดเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

๓) รายงานปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา และสรุปผลการดำเนินงานให้กับคณะรัฐมนตรีทราบตามห้วงระยะเวลาที่เหมาะสม

๔) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อกำกับ ติดตามและเร่งรัดการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ

๕) ปฏิบัติงานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐตามที่ได้รับมอบหมาย

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานบริหารจัดการการจัดสรรพื้นที่ตลาด เพื่อกำกับ ติดตาม แนะนำและบริหารจัดการการคัดเลือกผู้ลงทะเบียนในการจัดสรรพื้นที่ หรือ คณะอนุกรรมการ/คณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐ ได้ตามความเหมาะสม โดยบูรณาการกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดการขยายโอกาสทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกันในพื้นที่ให้สำนักงานเขตทุกเขต และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการให้กับเครือข่ายที่อยู่ในความรับผิดชอบ และมีการมอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบในแต่ละเขตตรวจราชการ เป็นผู้ตรวจติดตาม ให้คำปรึกษาแนะนำ กระตุ้นการดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ และความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๒) ความพร้อมด้านเงินสนับสนุนโครงการ

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติงบประมาณปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ วงเงิน ๕๖๒ ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการตลาดประชารัฐไทยช่วยไทยในกรุงเทพฯ และทั่วประเทศ รวม ๖,๔๔๗ แห่ง ส่งเสริมให้มีตลาดการค้าใหม่ ๆ ประชาชนมีพื้นที่ค้าขายมากขึ้น พร้อมส่งเสริมผู้ประกอบการประเภทสินค้าเกษตร โอท็อป เอสเอ็มอี วิสาหกิจชุมชน ร้านอาหาร หาบเร่และแผงลอยให้มีพื้นที่ขายสินค้ามากขึ้น

๓) ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริหารโครงการ

ให้ผู้จัดการตลาดแต่ละแห่งประชาสัมพันธ์การลงทะเบียนผู้ประกอบการให้กับ ผู้ค้าในพื้นที่ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างมาตรฐานของตลาด ปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย และการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานสินค้าอย่างสม่ำเสมอ

๔) ความพร้อมด้านระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้ทุกจังหวัด มอบหมายให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด และศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ ขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ โดยเป็นศูนย์รับลงทะเบียนผู้ประกอบการที่จะเข้าร่วมโครงการ ทุกวัน โดยไม่เว้นวันหยุดราชการ

การกำหนดจัดงานเปิดตลาดประชารัฐแต่ละประเภทตามช่วงวันเวลาและสถานที่ตามความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของโครงการตลาดประชารัฐ ประชาสัมพันธ์การจัดพิธีเปิดงานผ่านสื่อต่างๆ โดยให้บันทึกภาพนิ่งการเปิดงานและกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งรายงานจำนวนผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ รายได้สุทธิที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการให้กระทรวงมหาดไทยทราบ

๕) ความพร้อมด้านเทคโนโลยี

โครงการตลาดประชารัฐใช้ช่องทางติดต่อสื่อสารในพื้นที่อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยพิจารณาใช้หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละแห่ง สถานีวิทยุชุมชน สถานีโทรทัศน์ภูมิภาค หรือสถานีเคเบิลของภาคเอกชน เป็นช่องทางชี้แจงประชาชน หรืออาจใช้รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่กระจายข่าวสารตามหมู่บ้านด้วย นอกจากนี้ให้พิจารณา ใช้ช่องทางสื่อสารออนไลน์ต่างๆ เช่น Line Facebook ให้กว้างขวางขึ้น

๖) ความพร้อมด้านแผนการดำเนินงาน

มีประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่กำกับดูแลตลาดในแต่ละประเภท จัดเจ้าหน้าที่มาให้ข้อแนะนำกับประชาชนที่จะมาลงทะเบียนร่วมโครงการฯ และให้ทุกจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตลาดประชารัฐประจำจังหวัด เพื่อทำหน้าที่กำหนดแนวทาง วิธีการ และแผนการดำเนินงานของตลาดประชารัฐในระดับจังหวัด รวมถึงการคัดเลือกผู้ลงทะเบียนผู้ประกอบการเพื่อจัดสรรให้เหมาะสมกับประเภทของตลาดและสินค้าที่จะนำมาจำหน่าย และตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องตามกติกาเงื่อนไขของตลาดประเภทนั้นๆ พร้อมทั้งให้จังหวัดจัดทำแผนและดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการตลาดประชารัฐในพื้นที่ เพื่อสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจกับพี่น้องเกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบอาหาร และผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เพื่อเข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐตามนโยบายของรัฐบาล ขยายพื้นที่ตลาดเดิม ยกกระดับมาตรฐานสินค้า ทางเกษตรและอาหารปลอดภัย

(๑) บริหารจัดการเพิ่มพื้นที่การขายในตลาดเดิม ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารตลาดลดค่าธรรมเนียมการเช่า เปิดโอกาสให้เกษตรกรนำผลผลิตมาขายเอง

(๒) เพิ่มวันทำการ โดยเฉพาะตลาดถนนคนเดินเดิม

(๓) ลดค่าธรรมเนียมให้ผู้ค้ารายใหม่ โดยเฉพาะเกษตรกรที่นำผลผลิตมาค้าขายเอง

จัดที่ทำการค้าเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่เดือดร้อนจากการไม่มีสถานที่ค้าขาย รวมทั้งจัดจำหน่ายสินค้า OTOP ในกรุงเทพมหานคร

(๑) การจำหน่ายสินค้าที่มีความโดดเด่นในพื้นที่ สินค้าตามฤดูกาล สินค้าที่ล้นตลาด เช่น ตลาดปลา ผลไม้ ข้าวสาร เป็นต้น

(๒) การส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด

(๓) การแลกเปลี่ยนการขายสินค้านระหว่างชุมชน

ภาคีรัฐบาลร่วมกับองค์กรเอกชน ในการสร้างคุณค่าร่วมกับสังคม เพื่อให้ผู้ประกอบการระดับชุมชน เกษตรกร ได้มีโอกาสค้าขายในโครงการตลาดประชารัฐ เป็นการสร้างโอกาสเชิงรุกหาลูกค้า มีตลาดชุมชนที่มีเอกลักษณ์ โดยการปิดป้ายแสดงราคา เครื่องชั่งเที่ยงตรง ราคาเป็นธรรม

และอัตลักษณ์ของชุมชน ศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ผสมผสานยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และส่งเสริมการตลาดสินค้าวัฒนธรรม เปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีพื้นที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน การแสดงและ การสาธิตทางวัฒนธรรม และการบริการทางวัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนกินดีอยู่ดี สร้างรายได้ให้ชุมชน รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๓. ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

๑) จุดแข็งของการดำเนินโครงการนี้ คือ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในวัฏจักรของโครงการ กล่าวคือ ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของโครงการหรือทุกกิจกรรมของโครงการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การสำรวจข้อมูลเพื่อวางแผนโครงการ การดำเนินโครงการ และการติดตามประเมินผลโครงการ หากประชาชนท้องถิ่นขาดความรู้ความสามารถในประเด็นเหล่านี้ ควรจัดการฝึกอบรมเสริมความรู้ให้กับคนท้องถิ่นด้วย โดยการสร้างส่วนแบ่งให้กับประชาชน เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของในโครงการของประชาชนท้องถิ่น การสร้างส่วนแบ่งให้กับประชาชนสามารถดำเนินการได้ ๒ ลักษณะ คือ เปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคลเป็นเจ้าของกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมีการเชื่อมโยงผลกำไรไปสู่การอนุรักษ์ โดยความเพียรพยายามให้กิจการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมีการจ้างงานในชนบท และมีการกระจายรายได้ให้ทั่วถึง ซึ่งจะมีผลให้ประชาชนท้องถิ่นเหล่านี้ทุกคนจะปกป้องรักษาธรรมชาติและวัฒนธรรมของตน ซึ่งทุกคนจะถือว่าเป็นสินค้าขายได้และผลประโยชน์มาสู่ตน อีกทั้งให้ความสำคัญกับบทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะมีพลังผลักดันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากกิจกรรมนั้น ๆ อำนวยผลกำไรให้กับประชาชนในท้องถิ่นนอกจากนั้นคณะกรรมการของท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่สามารถดำเนินการในการควบคุมการเจริญเติบโตและการพัฒนาการท่องเที่ยวของตนเอง การขาดการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นอาจทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในทางลบมากกว่าทางบวก

ทั้งนี้ การนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน โดยอาศัยผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงนับได้ว่าเป็นบุคคลภายนอกชุมชนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชนบทธรรมนิยมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในที่นี้หมายถึงนักพัฒนาหรือกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสนใจในการสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น การนำแนวความคิด เทคโนโลยี หรือกิจกรรมใหม่ ๆ เข้าสู่ชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ผู้นำเปลี่ยนแปลงสามารถเป็นผู้นำสิ่งเหล่านี้เข้าไปในชุมชนได้รวดเร็วกว่าวิธีอื่น ๆ และยังเป็น การดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมใด ๆ ต้องทำความเข้าใจพื้นที่นั้น ๆ เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีรูปแบบของการมีส่วนร่วมและรูปแบบของการพัฒนาใด ๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ ดังนั้นก่อนมีการออกแบบวางแผนดำเนินกิจกรรมใด ๆ ควรมีการศึกษาสภาพการณ์ของพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ ลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ ลักษณะทางสังคมของประชาชนและทรัพยากร ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจในการออกแบบวางแผนโครงการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) จุดอ่อนของการดำเนินโครงการนี้ คือ

ตลาดน้ำประจักษ์และบริเวณใกล้เคียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้มีความยั่งยืนจึงต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมในพื้นที่มากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง ความสวยงามของทัศนียภาพสองฝั่งคลอง การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดวาอาราม วิถีชีวิตของตลาดริมน้ำ รวมทั้งพัฒนาและจัดสร้างเพิ่มเติมสำหรับสถานที่ที่จะอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองต่อการท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งนี้โดยอาศัยงบประมาณและการบริหารจัดการของภาครัฐร่วมกับชุมชนท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งที่ผ่านมาตลาดน้ำต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการตลาดประจักษ์และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียงยังมีปัญหาในหลายด้าน เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ความทรุดโทรมของวัดวาอาราม ทัศนียภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของฝั่งคลอง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของประชาชนท้องถิ่น

๓) โอกาสของการดำเนินโครงการนี้ คือ

ด้านบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มอาสาเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการการป้องกันและการแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดเวทีการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นระหว่างทุกฝ่าย ในการหาข้อสรุปที่สร้างสรรค์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งมีการสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน นักวิชาการ เพื่อวางแผนการพัฒนาโครงการตลาดประจักษ์ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า การดำเนินโครงการจำเป็นต้องติดตามความก้าวหน้าของผลการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการตัดสินใจปรับเปลี่ยนยุทธวิธีหรือวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนไป นอกจากนั้น กิจกรรมที่ดำเนินการแล้วเสร็จเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหรือเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนประเด็นใดบ้าง เพื่อนำข้อมูลข่าวสารเหล่านี้มาใช้วางแผนปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนโครงการต่อไป

๔) อุปสรรคของการดำเนินโครงการนี้ คือ

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีการย้ายเข้ามาของคนต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้คนในท้องถิ่นมีน้อยลง ประชาชนเปลี่ยนพฤติกรรมไปการซื้อสินค้าที่ห้างสรรพสินค้ามากขึ้น คนในชุมชนไม่มีเรือในการประกอบอาชีพเพื่อค้าขาย อีกทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้คนเข้ามาเที่ยวและเข้ามาขายของให้มาก มีการสร้างจุดเด่นของตลาด หน่วยงานของรัฐเข้าช่วยเหลือส่งเสริมอย่างจริงจัง รวมถึงการแก้ปัญหาเรื่องเขื่อนกั้นน้ำ และควบคุมตลาดนัดไม่ให้มีมากจนเกินไป

สำหรับเรื่องของการประชาสัมพันธ์และการอำนวยความสะดวกของภาครัฐในเรื่องของประตูน้ำ และให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาหรือช่วยกันดูแลหรือแก้ไขปัญหาให้ดียิ่งขึ้น ประเด็นที่ ๒ การจัดระบบตลาด ประเด็นที่ ๓ สิ่งแวดล้อม

สำหรับความต้องการของประชาชนให้ธรรมชาติทางภูมิทัศน์คงสภาพเดิม และชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม มีการสร้างจุดขาย ตลอดจนพัฒนาบริเวณตลาดน้ำประจักษ์ให้สะดวกในการซื้อขายสินค้าและบริการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ที่ตลาดน้ำประจักษ์เป็นเสมือนไฟไหม้ฟาง จึงควรให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และหลากหลายในการจัดกิจกรรมเป็นวงกว้างตามสื่อต่างๆนำเสนอสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์น่าสนใจ ดังนั้น ทุกฝ่าย หน่วยงานของรัฐ สำนักงานเขตโรงเรียน ให้นักเรียนช่วย ประชาสัมพันธ์ วัด ชุมชน สื่อ ททท. แหล่งงบประมาณ นักการเมืองท้องถิ่น งบประมาณในการสนับสนุนทั้งหมด ต้องร่วมกันในการพัฒนาฟื้นฟูให้ดีขึ้น

๔. ด้านผลผลิต (Product Evaluation)

๑) ผลผลิตของโครงการนี้ คือ

กลุ่มประชาชนทั่วไปเคยได้รับประโยชน์จากการใช้น้ำ มีแหล่งอาหารอุดมสมบูรณ์ และด้านจิตใจรู้สึกภาคภูมิใจที่ตลาดน้ำประจักษ์เป็นที่ได้รับความสนใจไปทั่วโลก รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ และเป็นสถานที่สร้างรายได้ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น มีความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นไทยในวิถีชีวิตแบบไทย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ดีทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

๒) ผลลัพธ์ของโครงการนี้ คือ

โครงการตลาดประจักษ์ ควรมีความมั่นคงตลอดไปภาครัฐต้องเข้ามาช่วยเหลือประสานงานอย่างจริงจังในการพัฒนาไม่ปล่อยชาวบ้านให้ต่อสู้ปัญหาเพียงลำพัง คนในชุมชนต้องเป็นภาคีช่วยเหลือกันและกัน มีความรักสามัคคีและมีจิตสำนึกร่วมกันในการไม่ทิ้งขยะลงคลองชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นสถานที่สร้างรายได้ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น รู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นไทยในวิถีชีวิตแบบไทย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ดีทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้เกิดความสะดวกในการประกอบอาชีพค้าขายซึ่งนำมาสู่รายได้ของคนในชุมชน รวมไปถึงการรับจ้างพานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลงเรือเที่ยวตามลำคลอง ก็เป็นรายได้ของชุมชนอีกส่วนหนึ่ง รวมถึงการได้รับประโยชน์ในแง่ของจิตใจ รู้สึกภูมิใจ บ่งบอกถึงความเป็นไทยในการมีวิถีชีวิตในแม่น้ำลำคลองและแง่ของการพัฒนา โดยเฉพาะลำคลองทำให้เศรษฐกิจดี และสิ่งแวดล้อมดีตามมาด้วย ซึ่งทำให้ประชาชนทุกคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการแก้ปัญหาเรื่องการน้ำเน่าเสียที่มีส่วนทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโดยให้ทุกฝ่ายที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องประสานงานกันอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

๓) ผลกระทบของโครงการนี้ คือ

การพัฒนาบริเวณตลาดน้ำประจักษ์ให้สะดวกในการซื้อขายสินค้าและบริการ มีการปรับปรุงเขื่อนกันน้ำ ในขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐให้ความเห็นแตกต่างว่าต้องศึกษาความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงก่อนแล้วนำเสนอเป็นโครงการให้สอดคล้องกับแผนและนโยบายของภาครัฐเขตที่ทำงานเกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ ส่งผลกระทบต่าง ๆ ดังนี้

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สภาพในปัจจุบันทำให้ระบบนิเวศเสีย สภาพภูมิทัศน์ไม่ได้รับการพัฒนา และคนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ทำให้ระบบนิเวศเสีย

สืบเนื่องมาจากชาวฝั่งคลองไม่มีการพัฒนา น้ำเสียที่มาจากบ้านเรือนริมคลอง การทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำลำคลอง ระบบการระบายน้ำในลำคลองตันขึ้น

ปัญหาด้านภูมิทัศน์ไม่ได้รับการพัฒนา จิตสำนึกของคนที่ไม่ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมไม่ได้รับการฟื้นฟูอย่างจริงจัง ทำให้มีสภาพเสื่อมโทรมมากขึ้น

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม/วิถีชีวิตในชุมชนเปลี่ยนการค้าขายจากในเรือมาขายบนบก มีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตรวมถึงการเปลี่ยนอาชีพจากการทำเกษตรมาเป็นอาชีพอื่นๆ ที่มีรายได้มากกว่า และการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมในเรื่องของสภาพดินฟ้าอากาศ ทั้งนี้เกิดจากการทำเกษตรต้องใช้เวลามากถึงจะมีการเก็บเกี่ยวและมีรายได้จึงทำให้มีการขายที่สวนเกษตรเพื่อมาสร้างสิ่งปลูกสร้าง เช่น บ้านเช่า หมู่บ้านจัดสรร ซึ่งทำให้มีรายได้มากกว่า และไม่ต้องมาคอยดูแล

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของคนในชุมชนพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าในตลาดน้ำเปลี่ยนไปซื้อของในห้างสรรพสินค้าแทน อีกทั้งคนต้องการความสะดวกสบาย ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสังคมจากการประกอบอาชีพเดิม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงการสัญจรทางน้ำมาเป็นการใช้ถนนแทน

ดังนั้น เมื่อมีการพัฒนาขึ้นมาอยู่เรื่อย ๆ เคยได้งบประมาณจากภาครัฐ มาพัฒนา เพราะต้องการมาฟื้นฟูตลาดน้ำแต่ฟื้นฟูโดยธรรมชาติยังไม่ได้ ได้แต่ในเชิงอนุรักษ์ จะให้เหมือนสมัยก่อนเลยเป็นไปได้ยาก เพราะยังขาดการจัดระบบตลาดและจัดการสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดี มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาช่วยให้การดูแลสนับสนุนและช่วยพัฒนาอย่างจริงจัง มีการเปิดประตูน้ำ มีการทำทางเท้าเข้าออก เพื่อการติดต่อถึงกัน

๕.๑.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ของมหาเถรสมาคม ประกอบด้วย

๑. บทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

ปัจจุบันมีโครงการนำธรรมะเข้ามาบริหารตลาด เพื่อให้มีการนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการค้าขาย และการประกอบอาชีพอย่างมีความสุข โดยกำหนดให้วัดเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจที่ประชาชนมาทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ เพื่อเป็นสิริมงคลกับตนเองและครอบครัว และเป็นแหล่งรวมที่จะสามารถจำหน่ายสินค้าให้กับประชาชนได้ด้วย ซึ่งพระสงฆ์สามารถให้คำแนะนำการบริหารจัดการตลาดให้มีคุณภาพในด้านสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรทำควบคู่กันไปด้วย เพราะปัจจุบันผู้คนเริ่มห่างไกลวัด และเสพติดความรุนแรงผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ จนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความก้าวร้าว ในการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ทั้งนี้มีการจัดกิจกรรมในการสอนการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแบบง่าย ๆ ให้ประชาชนได้เข้าใจ และส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน เพื่อปลูกฝังสิ่งดีงามให้กับคนในชุมชน โดยเน้นย้ำใช้หลักธรรมในเรื่องของความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ในการประกอบอาชีพอย่างสุจริต ไม่เอาเปรียบสังคม มี

ความรับผิดชอบ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีส่วนร่วมในการรักษาสິงแวดล้อม อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการยึดหลักการมีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ รวมถึงการมีหลักธรรมาภิบาล ที่จะต้องมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตในการค้าขาย

๒) บทบาทของพระสงฆ์ด้านการขยายช่องทางจัดจำหน่าย

พระสงฆ์ได้จัดพื้นที่บางส่วนของวัด มาทำเป็นตลาดประชารัฐ เพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชน และมีการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับทางร้านค้าและประชาชนที่เข้ามาท่องเที่ยวได้ร่วมกันสืบสานพระพุทธศาสนา และควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมหารายได้เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วย อีกทั้งได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่ประสบปัญหาด้านรายได้ของครอบครัว ได้มีสถานที่จำหน่ายสินค้าภายในวัด ทั้งนี้ ต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ ในเรื่องของความเป็นระเบียบ ความสะอาด ความเป็นมาตรฐาน คุณภาพของสินค้า เพื่อเพิ่มรายได้ครัวเรือนให้กับประชาชน และมีสินค้าที่หลากหลายให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ ของวัด ผู้บริหารวัดสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกาลเทศะ และถ้ามีผลิตภัณฑ์จากประชาชนมาวางจำหน่ายก็สามารถประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มาทำบุญในแต่ละเทศกาล เพื่อสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น ทั้งนี้ทางวัดต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐได้มีการพิจารณาการจัดหาพื้นที่ในการดูแลวัด และการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวให้แก่ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับการนำสินค้ามาจำหน่าย หรือการจัดสรรเวลาในการจำหน่ายสินค้าที่แตกต่างกัน เช่น พืช ผัก หรือของสดต่าง ๆ ควรมีการจัดจำหน่ายในเวลาเช้า อีกด้วย

๕.๑.๓ การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

แนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

๑. การเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ

ควรให้พระสงฆ์มีการเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้รู้ว่าวัดที่มีโครงการตลาดประชารัฐจะต้องมีการปรับปรุงอะไรบ้าง และจะต้องควบคู่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรมในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ และควรมีการอบรมหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของวัดที่มีโครงการตลาดประชารัฐเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้กับพระสงฆ์ที่รับผิดชอบ โดยภาครัฐบาลจะต้องมีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีความรู้ด้านการตลาด เข้าไปให้การอบรมแก่พระสงฆ์ เพื่อหาแนวทางในการจัดการตลาด กำหนดประเภทสินค้าที่เหมาะสมกับท้องถิ่นหรือชุมชน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย

๒. การให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนของโครงการตลาดประชารัฐ

ควรมีการให้การศึกษาแก่พระสงฆ์เกี่ยวกับโครงการตลาดประชารัฐเพื่อที่ทำให้พระสงฆ์ทราบหลักเกณฑ์และกลไกในการเข้าร่วมโครงการตลาดประชารัฐอย่างเป็นระบบ โดยเน้นให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์โครงการตลาดประชารัฐ ผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการมากขึ้น รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้แก่พระสงฆ์เพื่อให้ผู้เช่าตลาดไม่สามารถเอาเปรียบในส่วนพื้นที่ของวัดได้ โดยจะต้องมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเขต หรือกระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบโครงการนี้ มาให้ความรู้แก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนโครงการตลาดประชารัฐ

๓. การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ ในการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัด หรือชุมชนอื่น ที่มีโครงการตลาดประชารัฐ

ควรมีการพัฒนาบทบาทที่ตรงกับเป้าประสงค์ โดยการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัดหรือชุมชนที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการบริหารตลาดประชารัฐ จะทำให้สามารถนำมาประยุกต์และปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตลาดของตน ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบของการให้บริการและการบริหารของแต่ละตลาดที่มีการศึกษาข้อดีและข้อเสียแล้วนำมาพัฒนาร่วมกัน โดยที่ที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับวัดหรือชุมชนอื่นที่มีโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อให้รู้ว่า วัดหรือชุมชนอื่นมีจุดแข็งหรือจุดอ่อน ตรงไหนจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขที่วัดหรือชุมชนของตน อีกทั้งควรจัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของชุมชน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งในการมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ เพื่อการสนับสนุนโครงการตลาดประชารัฐอย่างมีประสิทธิภาพในการขอความช่วยเหลือ โดยการให้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนสำหรับการดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับตลาดประชารัฐอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการจัดประชุมร้านค้าของโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เพื่อให้มีการพัฒนาตลาดประชารัฐให้ดียิ่งๆ ขึ้น

๕.๒ การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจนำมาอภิปราย คือ

๕.๒.๑ สภาพทั่วไปและวิเคราะห์นโยบายการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน

“ตลาดประชารัฐ” ที่เปิดให้บริการ ตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ซึ่งดำเนินงาน ในรูปแบบประชารัฐ เพื่อส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ตลาดใหม่ รวมทั้งขยายพื้นที่ตลาดเดิม สำหรับรองรับการจัดจำหน่ายสินค้าที่กระจายตัว อย่างทั่วถึง สามารถสนับสนุนให้พี่น้องประชาชน เกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย รวมถึงกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้มีโอกาสค้าขายมากขึ้น ลดต้นทุนทางการตลาด และเปิดโอกาสให้กับผู้ค้ารายใหม่ ได้มีพื้นที่จำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น ตามแนวคิดของโครงการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินการตามแนวทางประชารัฐสำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด และดำเนินโดยอยู่บนพื้นฐานความมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาล และประชาชนยึดถือ

ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สังคมและประเทศชาติมีความมั่นคง และความเข้มแข็ง ไปด้วยพร้อมกัน และดำเนินการตามกรอบแนวทางบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดำเนินงาน ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จ โดยสรุปรายละเอียดสาระสำคัญแนวทางการดำเนินงานตามกรอบนโยบายของรัฐบาล และสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นราวดี บัวขวัญ** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยและองค์ประกอบของการจัดการตลาดน้ำคลองแหเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย ๗ ด้าน คือ ๑) แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๒) กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๓) บริการท่องเที่ยว ๔) การส่งเสริมการตลาดซึ่งมีค่าชัดเจนขององค์ประกอบสูงสุด ๕) การมีส่วนร่วม ๖) กระบวนการสิ่งแวดล้อม และ ๗) องค์การในการดำเนินงาน นอกจากนี้ในส่วนรูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของคลองแห นั้น ควรมีองค์การการจัดการในลักษณะประชาคมตลาดน้ำคลองแห ซึ่งประกอบด้วยทุกภาคที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวของคลองแห โดยมีการกำหนดเป้าหมาย การวางแผน เพื่อนำไปสู่การจัดการตลาดน้ำคลองแหที่มุ่งเน้นการสร้างเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับบริบทของคลองแห ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และการบูรณาการความร่วมมือกับภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องในลักษณะเครือข่าย โดยใช้ตลาดน้ำคลองแหเป็นกลยุทธ์ในการจัดการเพื่อพัฒนาและเชื่อมโยง เส้นทางท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ใกล้เคียง^๑ นอกจากนี้ การนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน โดยอาศัยผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงนับได้ว่าเป็นบุคคลภายนอกชุมชนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในที่นี้หมายถึงนักพัฒนาหรือกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสนใจในการสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น การนำแนวความคิด เทคโนโลยี หรือกิจกรรมใหม่ ๆ เข้าสู่ชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ผู้นำเปลี่ยนแปลงสามารถเป็นผู้นำสิ่งเหล่านี้เข้าไปในชุมชนได้รวดเร็วกว่าวิธีอื่น ๆ และยังเป็นดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมใด ๆ ต้องทำความเข้าใจพื้นที่นั้น ๆ เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีรูปแบบของการมีส่วนร่วมและรูปแบบของการพัฒนาใด ๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ ดังนั้นก่อนมีการออกแบบวางแผนดำเนินกิจกรรมใด ๆ ควรมีการศึกษาสภาพการณ์ของพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ ลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ ลักษณะทางสังคมของประชาชนและทรัพยากร ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจในการออกแบบวางแผนโครงการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พีรภาว ทวีสุข** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของกลยุทธ์การตลาดและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อต่อการประเมินภายหลังการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การตลาดและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อต่อการประเมินภายหลังการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยกลยุทธ์การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลมากที่สุด ในส่วนของ

^๑นราวดี บัวขวัญ, “รูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖.**

การคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองในเรื่องสุขภาพ เพื่ออนามัยของครอบครัวและตระหนักถึงอันตรายจากสารเคมี พบว่า อิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อสินค้าแต่ไม่พบอิทธิพลของการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่น ในเรื่องการอุดหนุนเกษตรกร ความกังวลต่อความปลอดภัยของผู้เพาะปลูกสินค้า ความกังวลต่อสภาพแวดล้อมและความกังวลต่อสวัสดิภาพของสัตว์ต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อสินค้า นอกจากนี้ในงานวิจัยนี้ ยังพบว่า วิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการและการประเมินภายหลังการซื้อของผู้ซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย^๒ อีกทั้ง โอกาสของการดำเนินโครงการตลาดประชารัฐ คือ ด้านบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มอาสาเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการการป้องกันและการแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดเวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างทุกฝ่าย ในการหาข้อสรุปที่สร้างสรรค์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งมีการสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน นักวิชาการ เพื่อวางแผนการพัฒนาโครงการตลาดประชารัฐให้เป็นการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า การดำเนินโครงการจำเป็นต้องติดตามความก้าวหน้าของผลการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการตัดสินใจปรับเปลี่ยนยุทธวิธีหรือวิถีการดำเนินงานให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนไป นอกจากนี้ กิจกรรมที่ดำเนินการแล้วเสร็จเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหรือเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนประเด็นใดบ้าง เพื่อนำข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมาใช้วางแผนปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนโครงการต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ยุภา ประยงค์ทรัพย์** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย พบว่าวิสาหกิจชุมชนที่มีการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน โดยใช้แผนชุมชนเป็นแกนนำ เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาให้กับทรัพยากรบุคคล องค์กรภายนอกจะเป็นเพียงผู้สนับสนุน นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนมีวิธีการผลิตเพื่อการยังชีพตามความต้องการของชุมชนเป็นปัจจัยพื้นฐาน ชุมชนมีอำนาจในการกำหนดปัจจัยที่ควบคุมและดูแลการผลิต ตลอดจนกระบวนการผลิต การแลกเปลี่ยนและจัดสรรผลผลิตที่เกิดขึ้นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการอย่างสอดคล้องและพอเพียง โดยมีระบบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบแนวนราบ จะเป็นปัจจัยที่เอื้อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้อย่างเหมาะสมภายใต้ระบบเศรษฐกิจพอเพียงและเอื้อต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากในที่สุด ซึ่งสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาได้ดังนี้คือ ๑) ยุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็งฐานรากจากสถาบันครอบครัว ๒) ยุทธศาสตร์ชุมชนพึ่งตนเอง ๓) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบวิสาหกิจชุมชน ๔) ยุทธศาสตร์การจัดตั้งศูนย์ที่ปรึกษาด้านวิสาหกิจชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และ

^๒ ธีรภาว ทีวีสุข, “อิทธิพลของกลยุทธ์การตลาดและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อต่อการประเมินภายหลังการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย”, **ดัชนีนิพนธ์บริหารธุรกิจดัชนีบัณฑิต**, คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๖.

๕) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนโดยองค์การบริหารส่วนตำบล^๓ รวมถึงการจัดการตลาดน้ำตามโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภูวนาท คุณผลิน** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืนมี จำนวน ๗ ปัจจัย ได้แก่ (๑) ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่ท้องถิ่นได้รับจากการท่องเที่ยว (๒) ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม (๓) ปัจจัยด้านสิ่งดึงดูดใจ (๔) ปัจจัยด้านการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (๕) ปัจจัยด้านระบบโลจิสติกส์และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (๖) ปัจจัยด้านการจัดระบบแหล่งท่องเที่ยว และ (๗) ปัจจัยด้านความร่วมมือของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแนวทางการจัดการดังกล่าวนี้ เป็นไปตามแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ ในการบริหารจัดการที่เป็นการบูรณาการความร่วมมือของภาครัฐในระดับประเทศและท้องถิ่น ร่วมกับการจัดการของภาคเอกชน ทั้งที่เป็นประชาชนในพื้นที่ในฐานะเจ้าของพื้นที่ ผู้ประกอบการร้านค้า ผู้มีส่วนได้เสีย ร่วมกันดำเนินการ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยให้เกิดความยั่งยืน สำหรับแนวทางการจัดการเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน ที่ใช้รูปแบบการจัดการที่เรียกว่า 7-S Model มาบูรณาการร่วมกับปัจจัยทั้ง ๗ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน ได้แก่ (๑) โครงสร้างองค์กร (structure) หมายถึง การจัดโครงสร้างการบริหารตลาดน้ำ (structure) ที่ทุกภาคส่วนต้องมีการรวมกลุ่มประสานความร่วมมือ (collaborative) ในรูปแบบต่าง ๆ (๒) กลยุทธ์ (strategy) หมายถึง กลยุทธ์การบริหารจัดการตลาดน้ำ หรือแผนการท่องเที่ยว (strategy) ในระดับท้องถิ่นหรือชุมชน (๓) ระบบ (systems) หมายถึง การจัดระบบจัดการตลาดน้ำเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และระบบสนับสนุนต่าง ๆ ที่ช่วยดึงดูดใจนักท่องเที่ยว (๔) ค่านิยมร่วม (shared values) หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือและเกิดพลังแก่ชุมชน (๕) สไตล์ (style) หมายถึง การสำรวจและสร้างอัตลักษณ์ (identity) ของตลาดน้ำเพื่อนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ (brand image) การท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ (๖) ทักษะความเชี่ยวชาญ (skills) หมายถึง ประสบการณ์ องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการตลาดน้ำ และ (๗) บุคลากร (staff) หมายถึง บุคลากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำ ส่วนปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน ได้แก่ (๑) ปัญหาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (๒) ปัญหาการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (๓) ปัญหาการจัดการระบบแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับนักท่องเที่ยว และ (๔) ปัญหาการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะ สำหรับภาครัฐควรมีการจัดรูปแบบโครงสร้างการบริหารของตลาดน้ำ (structure) ที่ชัดเจน มีการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือแผนการท่องเที่ยวในระดับชุมชน มีการจัดระบบการบริหารจัดการตลาดน้ำ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม มีการเสริมสร้างค่านิยมร่วม (shared values) และอัตลักษณ์ (identity) ของตลาดน้ำ

^๓ ภูภา ประยงค์ทรัพย์, “การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”, **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๓.

สำหรับภาคเอกชนในการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือแผนการท่องเที่ยว มีการจัดเวทีแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ โดยตระหนักถึงประโยชน์ที่ท้องถิ่นจะได้รับจากการท่องเที่ยวตลาดน้ำ^๔

๕.๒.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชน ในกรุงเทพมหานคร ของมหาเถรสมาคม

ปัจจุบันมีโครงการนำธรรมะเข้ามาบริหารตลาด เพื่อให้มีการนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการค้าขาย และการประกอบอาชีพอย่างมีความสุข โดยกำหนดให้วัดเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจที่ประชาชนมาทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ เพื่อเป็นศิริมงคลกับตนเองและครอบครัว และเป็นแหล่งรวมที่จะสามารถจำหน่ายสินค้าให้กับประชาชนได้ด้วย ซึ่งพระสงฆ์สามารถให้คำแนะนำการบริหารจัดการตลาดให้มีคุณภาพในด้านสินค้าและการบริการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรทำควบคู่กันโดยด่วน เพราะปัจจุบันผู้คนเริ่มห่างไกลวัด และเสียดิตความรุนแรงผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ จนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความก้าวร้าว ในการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ทั้งนี้มีการจัดกิจกรรมในการสอนการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแบบง่าย ๆ ให้ประชาชนได้เข้าใจ และส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน เพื่อปลูกฝังสิ่งดีงามให้กับคนในชุมชน โดยเน้นย้ำใช้หลักธรรมในเรื่องของความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ในการประกอบอาชีพอย่างสุจริต ไม่เอาเปรียบสังคม มีความรับผิดชอบ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการยึดหลักการมีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ รวมถึงการมีหลักธรรมาภิบาล ที่จะต้องมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตในการค้าขาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาธฤติ วิโรจน์** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการปกครอง มีการประชุมเพื่ออบรมพระสังฆาธิการตามมติมหาเถรสมาคม หรือการจัดหลักสูตรในระยะสั้น ๆ เท่านั้น แต่ยังไม่ได้องค์กรรับผิดชอบโดยตรง (๒) ด้านการศึกษา ยังคงมีการบริหารจัดการทางด้านการศึกษาที่ยังคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย มีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น (๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีการบริหารจัดการทางด้านการศึกษาโดยมุ่งเน้นการสงเคราะห์ประชาชนในด้านการศึกษา ซึ่งยังคงให้ประชาชนได้รับการศึกษาทางพระธรรมวินัย ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ (๔) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาให้พระสังฆาธิการมีความก้าวหน้าในการเผยแผ่ และทักษะการใช้ภาษาของสมัยปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ประชาชนปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา ถือว่า เป็นการสั่งสอนในภาคทฤษฎี และปฏิบัติที่ควบคู่กันไป (๕) ด้านสาธารณูปการ การพัฒนาตามกำลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยไม่ได้มีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่มาก และ มีการพัฒนาโดยการศึกษาและวางแผนการก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ ภายในวัด เพื่อให้เหมาะสมกับสถานที่ (๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีการช่วยเหลือประชาชนโดยอยู่บนพื้นฐานของจิตเมตตา แต่ยังไม่ช่วยเหลือนเป็นระบบ ต้องมีการวางแผน ความ

^๔ ภูวนาท คุณผลิน, “แนวทางการจัดการเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน”, **ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖.

ต้องการของประชาชน หรือศึกษาปัญหาหรือความเดือดร้อนของประชาชนว่ามีสิ่งใดที่ขาดแคลน^๕ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุญาดา สุนทรศารทูล** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า มี ๔ รูปแบบ ได้แก่ ๑) สร้างครอบครัวต้นแบบที่มีภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมที่ดีมาเป็นต้นแบบและขยายผล โดยการจัดกิจกรรมร่วมกับครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการ และมีการขยายผลไปสู่ชุมชนใกล้เคียง ๒) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนเกี่ยวกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน ภาครัฐรวมถึงภาคเอกชน เริ่มตั้งแต่ การวางแผน การปฏิบัติการ การตรวจสอบการดำเนินการให้เหมาะสม รวมถึงการประเมินผล ๓) จัดทำพื้นที่ชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่มทางสังคมโดยชุมชนจัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์พร้อมทั้งมีครูอาสาสมัครในพื้นที่คอยดูแลและให้คำแนะนำ และ ๔) ภาครัฐเป็นแกนกลางในการเชิญชวนภาคเอกชนเข้ามาร่วมมีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน พร้อมทั้งจัดทำโครงการเพื่อนำครอบครัวต้นแบบไปประชาสัมพันธ์ และมีการขยายผลโดยพาครอบครัวต้นแบบไปศึกษาดูงานหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับ รูปแบบความร่วมมือทั้ง ๔ รูปแบบ ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการและนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาเพื่อปรับใช้กับทุกภูมิภาคของประเทศไทย^๖

๕.๒.๓ การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ควรให้พระสงฆ์มีการเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้รู้ว่าวัดที่มีโครงการตลาดประชารัฐจะต้องมีการปรับปรุงอะไรบ้าง และจะต้องควบคู่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรมในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ และควรมีการอบรมหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของวัดที่มีโครงการตลาดประชารัฐเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้กับพระสงฆ์ที่รับผิดชอบ โดยภาครัฐบาลจะต้องมีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีความรู้ด้านการตลาด เข้าไปให้การอบรมแก่พระสงฆ์ เพื่อหาแนวทางในการจัดการตลาด กำหนดประเภทสินค้าที่เหมาะสมกับท้องถิ่นหรือชุมชน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทรงวิทย์ แก้วศรี** ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศ พระศาสนาของพระพุทธเจ้า” จากผลแห่งการวิจัยพบว่า หลักการบริหารสมัยใหม่ตามรูปแบบการบริหารเชิงยุทธวิธีนั้นสอดคล้องกันกับวิธีการของพระพุทธเจ้าที่ทรงใช้มาก่อนแล้วทั้งสิ้น วิธีการของพระพุทธเจ้าเป็น

^๕พระมหาธฤติ วิโรจน์, “รูปแบบการพัฒนาพระสงฆ์เพื่อการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

^๖สุญาดา สุนทรศารทูล, “รูปแบบความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒).*

วิธีการปฏิบัติจริง เรียบง่าย กระชับรัดกุม ตรงประเด็น สามารถจัดการแก้ปัญหาการบริหารได้ทุกอย่าง อย่างได้ผล มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะทุกกระบวนการความคิดของพระองค์เป็นระบบและสมเหตุสมผล ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงประกาศศาสนา ด้วยพระปรีชาสามารถและพระกุศโลบายอันแยบยลลึกซึ้ง ยุทธวิธีของพระองค์นั้นเมื่อเทียบเคียงแล้วแสดงว่าทฤษฎีการบริหารเชิงยุทธวิธีของตะวันตกมาสอดคล้องกับวิธีการของพระพุทธเจ้าโดยมีข้อสงสัย ทั้งวิธีการของพระพุทธองค์มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุดด้วย อีกทั้ง ยุทธวิธีของพระพุทธเจ้านั้น สามารถบูรณาการออกมาใช้กับการดำเนินงานทั่วไปในองค์กรต่างๆ ในที่นี้ได้แสดงเป็นรูปแบบไว้ ๓ รูปแบบคือ “แบบตรigram”, “แบบจตุรวิสัย”, และ “แบบรัตนตรัย” แต่ละแบบแสดงด้วยแผนภูมิให้เห็นวิธีการและขั้นตอนอย่างชัดเจน สุดท้ายได้แสดงตัวอย่างการบูรณาการยุทธวิธีแบบพุทธวิธี ใช้กับห้องสมุดและสถาบันวิทยบริการ “แบบรัตนตรัย” เพื่อเป็นแบบอย่างแก่องค์กรต่าง ๆ นำไปประยุกต์ใช้ ในฐานะเป็น “องค์ความรู้ใหม่” ต่อไป นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาบทบาทที่ตรงกับเป้าประสงค์ โดยการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัดหรือชุมชนที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการบริหารตลาดประชารัฐ จะทำให้สามารถนำมาประยุกต์และปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตลาดของตน ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบของการให้บริการและการบริหารของแต่ละตลาดที่มีการศึกษาข้อดีและข้อเสียแล้วนำมาพัฒนาร่วมกัน โดยที่มียุทธวิธีแลกเปลี่ยนความรู้กับวัดหรือชุมชนอื่นที่มีโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อทำให้รู้ว่า วัดหรือชุมชนอื่นมีจุดแข็งหรือจุดอ่อน ตรงไหนจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขที่วัดหรือชุมชนของตน อีกทั้งควรจัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของชุมชน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งในการมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ เพื่อการสนับสนุนโครงการตลาดประชารัฐอย่างมีประสิทธิภาพในการขอความช่วยเหลือ โดยการให้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สำหรับการดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับตลาดประชารัฐอื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการจัดประชุมร้านค้าของโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เพื่อให้มีการพัฒนาตลาดประชารัฐให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา รักการศิลป์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับพลวัตเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจชุมชน สามารถแยกออกได้เป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือ ๑) บทบาททางด้านการเผยแพร่ธรรมะกับกิจเผยแพร่ธรรมะ เช่น การจัดตั้งโรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์ และโรงเรียนพุทธเกษตร บทบาทสองส่วนนี้มีผลกระทบต่อกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนทางอ้อม ในส่วนที่โรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์ ได้ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานมาเข้าเรียน ส่วนโรงเรียนพุทธเกษตรนั้นการใช้จ่ายของเด็กนักเรียนประจำมีผลกระทบต่อกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชน บทบาทในส่วนของการเผยแพร่ธรรมะนั้นแม้ว่าจะไม่มีผลกระทบต่อกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนโดยตรง แต่กลับมีผลกระทบต่องานจิตอาสาของปัจเจกชนที่เข้ามาปฏิบัติธรรมในวัด บางรายนั้นได้ช่วยให้กลับมามีรายได้ปีละนับแสนบาท ๒) บทบาทที่มีผลกระทบต่อกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนโดยตรงและส่วนที่มีผลกระทบต่องานเศรษฐกิจ บทบาทในส่วนแรกที่มีผลกระทบต่อกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนโดยตรงนั้น ส่วนที่ส่งผลกระทบได้มากที่สุดคือการผลิตน้ำหมักชีวภาพ มีมูลค่าประเมินเฉพาะวัดหนองหัวแรดวัดเดียวสูงถึง ๓.๑๕ ล้านบาทต่อปี ส่วนที่มีผลกระทบในระดับ

^๑ทรงวิทย์ แก้วศรี, “การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศพระศาสนาของพระพุทธเจ้า”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

รองลงมาคือการจัดทำและซ่อมบำรุงระบบน้ำประปา ในส่วนของกลุ่มธุรกิจชุมชนนั้น มีผลกระทบต่อเนื่องทุกปีแต่ปริมาณเงินนั้นไม่มาก เพราะประเมินจากดอกเบี้ยจ่ายและกำไรจากกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกไม่มาก โดยภาพรวมแล้วบทบาทของพระสงฆ์นั้นมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน ในระดับที่สามารถประเมินค่าเป็นตัวเลขที่ชัดเจนได้ อย่างไรก็ตามมูลค่าตัวเลขนั้นไม่ได้มีความหมายอย่างใดต่อการทำงานของพระสงฆ์ เพราะพระสงฆ์มุ่งเน้นการทำงานเพื่อถวายพระพุทธรูปเจ้า ที่สั่งสอนให้มีความสุขภายใต้กรอบจำกัดของชีวิต และผลงานนั้นเกิดประโยชน์กับประชาชนเป็นการตอบแทนที่ได้นำอาหารมาถวายพระสงฆ์ ผลการศึกษาที่ต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ในข้อที่ ๒ พบว่า ๑) แม้ว่าราษฎรในพื้นที่จะได้รับการศึกษาในระบบของภาครัฐน้อยมาก แต่พระพุทธรูปศาสนาสามารถขัดเกลายกระดับศักยภาพของทั้งพระสงฆ์และราษฎรให้สูงขึ้นได้ สะท้อนผ่านการดำเนินกิจกรรม กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพของหมู่บ้านทุ่งสว่างและบ้านช้างเคียง ๑๒ หมู่บ้าน ๒) พระสงฆ์และราษฎรในพื้นที่ไม่มีความแตกต่างด้านชนชั้น ความรู้สึกเป็นชนชั้นจะมีอยู่บ้างระหว่างราษฎรกับพ่อค้าในตลาดและราษฎรกับผู้มีตำแหน่งราชการ แต่ชนชั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งและการนำไปสู่เงื่อนไขทางการเมือง ตำแหน่งราชการที่มีอำนาจยังเป็นเป้าหมายของคนบางกลุ่มและเป็นสิ่งสร้างความขัดแย้งในระดับชุมชนได้ ๓) วิธีการผลิตของชุมชนพระสงฆ์ได้มีส่วนเข้ามาช่วยในเรื่องลดการทำลายสภาพแวดล้อม ลดต้นทุนการผลิตของชาวบ้าน และสามารถผลิตในแบบของการชูตริตตนเอง เช่นการปลูกป่าและการผลิตน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้แทนปุ๋ยเคมีของหลวงพ่อกั่น กับการผลิตอิฐบล็อกของหลวงพ่อดิลิ ๔) แม้ว่าพระพุทธรูปศาสนาจะเน้นให้พระสงฆ์และชาวบ้านบริโภคมตามสมควร ไม่ทำลายธรรมชาติ แต่กระแสนิยมของโลกยังคงส่งผลกระทบผ่านวัดและชุมชนตลอดจนค่านิยมบริโภคมตามกันของคนในชุมชนยังมีผลต่อการตัดสินใจบริโภค แต่ผู้บริโภคมในชุมชนยังบริโภคมอย่างมีประสิทธิภาพว่ากลุ่มคนในเมืองใหญ่ ๕) สวัสดิการจากวัดและพระสงฆ์ในชุมชนช่วยให้สังคมไทยมีความมั่นคงมากขึ้น ชุมชนและวัดได้สร้างระบบการจัดสรรรายได้ที่เป็นธรรม ผ่านกระบวนการจัดสวัสดิการในสังคมชนบท ๖) ราษฎรในพื้นที่เชื่อว่าหลักธรรมทางพระพุทธรูปศาสนาที่พระสงฆ์นำมาประยุกต์ใช้นั้น ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนมีความมั่นคงและยั่งยืน^๔

^๔สุริยา รักการศิลป์, “บทบาทพระสงฆ์กับพลวัตเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๓).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ยุทธศาสตร์ประชารัฐ เป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนเนื่องจากการแก้ปัญหา การปฏิรูป และการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน จะสำเร็จหรือเห็นผลเป็นรูปธรรมไม่ได้เลย หากขาดความร่วมมือ ร่วมใจ และการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนเจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐบาล ดังนั้น การที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการตลาดประชารัฐ จึงมีหลักสำคัญในการปฏิบัติดังนี้

๑) รัฐต้องมีนโยบาย สนับสนุนให้ประชาชนดำเนินการด้วยตนเองบนพื้นฐานความพอเพียง ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องสั่งการให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐดำเนินการตามนโยบายโดยที่รัฐบาลเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุน และเปิดช่องทางให้ “ประชา” หรือภาคเอกชนและประชาชนทั่วไป เข้ามามีส่วนร่วมตามกระบวนการประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการบริหารงานของรัฐบาลในเรื่องต่างๆ และไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับรัฐบาล

๒) หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ ข้าราชการเป็นเพียงผู้นำพาส่งเสริมให้คำแนะนำปรึกษา เพื่อให้ประชาชนฐานรากเกิดการผลิตวัตถุดิบให้มีคุณภาพ มีความเหมาะสมในเรื่องปริมาณ และเวลา และเสริมสร้างความรู้สู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ บูรณาการภูมิปัญญาให้เกิดนวัตกรรม อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องตอบสนองความต้องการให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด และผ่านช่องทางการค้าในการกระจายผลิตภัณฑ์ให้ประชาชนได้บริโภคอย่างทั่วถึง เกิดประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

๓) ประชาชน เป็นส่วนสำคัญที่ต้องมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ หรือเกิดความร่วมมือกันในการดำเนินงานทางการตลาด ซึ่งมีได้หมายถึงเพียงแค่สินค้าเพื่อการบริโภคเท่านั้น แต่รวมไปถึงงานบริการต่างๆ อันเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่ต้องส่งเสริมให้เกิดการตลาดตามความต้องการของประชาชน แต่เป็นโครงการของประชาชน และประชาชนมีส่วนร่วมทางการตลาดตามแนวทางประชาธิปไตยการส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศตาม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ด้านการตลาดประชารัฐที่เป็นยุทธศาสตร์ ในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้เกิดความสงบเรียบร้อย เกิดความสามัคคี และสร้างเสริมการพัฒนาประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งมั่นคง มั่งคั่งอย่างยั่งยืนได้จริงอย่างเช่น “โครงการตลาดประชารัฐเพื่อชุมชน” ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกจากการตอบรับนโยบายรัฐ ร่วมสร้างความแข็งแกร่งและการพึ่งพาตนเองของชุมชน สร้างโอกาสการแข่งขันทางการค้า กระตุ้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยเข้มแข็ง สืบเนื่องจากนโยบายของรัฐบาล มีวิสัยทัศน์มุ่งมั่นที่จะขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจจากฐานราก โดยอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนเป็นพลังสำคัญในการเร่งรัดการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจให้เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่ความยั่งยืน จากฐานรากทางการตลาดที่เร่งรัดการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ เป็นการใช้มาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและเกษตรกร ผ่านการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน หวังให้เกิดการนำ

เงินทุนไปพัฒนาสินค้าชุมชนหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ดังนั้น “โครงการตลาดประชารัฐเพื่อชุมชน” จะสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยภายในท้องถิ่น ตลอดจนการเสริมความรู้เพื่อให้เกิดพัฒนาการด้านการลงทุน การบริหารธุรกิจชุมชน และการสร้างงาน สร้างอาชีพ อันนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต ซึ่งการตลาดประชารัฐสามารถนำวิถีพุทธไปบูรณาการให้เกิดความเมตตา ดับทุกข์ เพื่อสร้างสันติภาพอย่างแท้จริงของมนุษยโลก การตลาดเป็นกิจกรรมหลักระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ซึ่งถ้าทำการตลาดประชารัฐสร้างสันติภาพตามวิถีพุทธที่ต้องพัฒนาปัญญาปฏิบัติ ๒ ประการ คือ ผู้ผลิตและผู้บริโภคต้องทำประโยชน์ตนและประโยชน์เพื่อผู้อื่นดังนี้

๑) ด้านผู้ผลิต ต้องมีปัญญาในการผลิตให้สินค้าและบริการมีความสมบูรณ์เหมาะสมด้วยคุณค่า คุณประโยชน์ ที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ถูก จริง ดี และงาม ตามแนวคิดของผู้ผลิตที่มีเมตตา ดังนี้

(๑) ผลិតภัณฑ์ถูก หมายถึง การผลิตสามารถผลิตสินค้าและบริการให้มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ จากประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผู้ผลิตต้องมีความเมตตาต่อผู้บริโภคอย่างแท้จริงตั้งแต่การเลือกวัตถุดิบจากประชาชนเกษตรกรโดยตรง เพื่อให้เกษตรกรไม่ต้องจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางซึ่งจะทำให้เกิดกระบวนการซื้อถูกแต่ขายแพง และวัตถุดิบไม่มีคุณภาพจากการจัดเก็บที่ไม่เหมาะสม ทำให้ต้นทุนสูงจึงต้องขายแพง

(๒) ผลิตภัณฑ์จริง หมายถึง สินค้าและบริการมีคุณค่าจริง ใช้งานได้จริง และเป็นจริงตามที่คุณค่าได้แจ้งหรือโฆษณาถึงคุณค่า คุณประโยชน์ รวมถึงเป็นสินค้าที่ผลิตตามกระบวนการจริงไม่ใช่ของปลอมหรือเลียนแบบ ผู้ผลิตต้องมีความเมตตาต่อผู้บริโภคอย่างแท้จริงในการซื้อและการขาย

(๓) ผลิตภัณฑ์ดี หมายถึง สินค้าและบริการมีคุณค่าแท้ มีประโยชน์ต่อผู้บริโภค ไม่เป็นภัยแก่บุคคลอื่นๆ และไม่มีผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เช่นผลิตภัณฑ์ ประหยัดพลังงานเบอร์ ๕ ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ผู้ผลิตต้องมีความเมตตาต่อผู้บริโภคอย่างแท้จริงในการผลิตให้สินค้าและบริการมีความคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด

(๔) ผลิตภัณฑ์งาม หมายถึง สินค้าและบริการมีรูปแบบ บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ด้วยคุณค่าและรูปลักษณะที่ส่งผลทางด้านคุณค่าทางจิตใจ เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถจำหน่ายและให้ผู้บริโภคให้การยอมรับรักดี ผู้ผลิตต้องมีความเมตตาต่อผู้บริโภคอย่างแท้จริงในการส่งเสริมให้ผู้บริโภคเกิดความสบายในการใช้บริการ การรับประกัน และส่งเสริมข้อมูลข่าวสารให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

๒) ด้านผู้บริโภค ต้องมีปัญญาในการตัดสินใจซื้อ และบริโภคด้วยปัญญาจากผลิตภัณฑ์ที่ถูก จริง ดี และงาม โดยมีความกรุณาต่อผู้ผลิต ดังนี้

(๑) ผลิตภัณฑ์ถูก ผู้บริโภคต้องพิจารณาถึงราคากับคุณค่าของสินค้าและบริการ โดยพิจารณาถึงราคาที่คุณผลิตกำหนดราคาที่ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค ไม่เอากำไรมากเกินไป ราคามีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ และผู้บริโภคมีความกรุณาในการซื้ออย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้ผลิตสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างมั่นคง

(๒) ผลิตภัณฑ์จริง ผู้บริโภคต้องพิจารณาถึงคุณภาพ คุณลักษณะของสินค้าและความจริงแท้ของผู้ผลิตที่ไม่ได้มีการปลอม หรือปลอมปน สินค้าและบริการมีมาตรฐานจริงตามที่กำหนด และผู้บริโภคมีความกรุณาในการซื้ออย่างเหมาะสมโดยไม่ซื้อของปลอม หรือสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เพราะเห็นแก่ราคาที่ถูกอันเป็นความผิดทางกฎหมาย

(๓) ผลិតภัณฑ์ดี ผู้บริโภคต้องพิจารณาถึงคุณค่าแท้ของสินค้าและบริการ ว่ามีประโยชน์อย่างแท้จริง มีคุณค่าในตัวผลิตภัณฑ์และมีความปลอดภัยแก่ผู้บริโภคทั้งทางตรงและทางอ้อมและผู้บริโภคมีความกรุณาในการซื้ออย่างเหมาะสมโดยเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ดีมีความจำเป็นแก่ประโยชน์อย่างเหมาะสม

(๔) ผลิตภัณฑ์งาม ผู้บริโภคต้องพิจารณาถึงรูปลักษณ์ ความสวยงาม ตราสินค้าการรับรองมาตรฐาน และผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค และผู้บริโภคมีความกรุณาในการซื้ออย่างเหมาะสมโดยมีความรักดีต่อสินค้า ซื้อสินค้าหรือบริการด้วยความภาคภูมิใจ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในจังหวัดอื่น ๆ หรือภูมิภาค

๒. ควรวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ

๓. ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐที่มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๔. ควรวิจัยเรื่อง ตัวแบบการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา. คู่มือการบริหารจัดการวัดฉบับย่อ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา,
๒๕๔๐.

_____. คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

กิตติมา ปรีดีดิลก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : อักษรการพิมพ์,
๒๕๓๒.

คะนิงนิธย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร. หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์.
กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕.

จักรวัช ธีระกุล. สังคมวิทยาเบื้องต้น. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช,
๒๕๕๒.

จิรพรรณ กาญจนจิตรรา. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓.

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.

ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : ธนวัชการ
พิมพ์, ๒๕๔๕.

คำเรือง วุฒิจันทร์. การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ.
กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๑.

จิตยา สุวรรณะชฎ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.

दनัย เทียนพุด. กลยุทธ์การพัฒนาคน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ก.พลพิมพ์, ๒๕๔๐.

เดโช สนวนานนท์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๑.

ทองคุณ หงส์พันธ์. แนวคิด ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วน
จำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ทองฟู ชินะโชติ. **เทคนิคการพัฒนาทีมงาน**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๓๑.
- ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ. **การจัดกระบวนการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. สงขลา : เทมการพิมพ์, ๒๕๕๐.
- ธงชัย สันติวงษ์. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.
- นิสดารค์ เวชยานนท์. **บทความวิชาการ HR. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**, ๒๕๔๘.
- นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม. **จิตวิทยาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ๒๕๕๕.
- บุญมี แผ่นแก้ว. **จริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙.
- ปราชญา กล้าผจญ. **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). **เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **ทิศทางการศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๙.
- พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม). **สารภาค ๑๕**. กาญจนบุรี : สำนักพิมพ์ธรรมเมธี, ๒๕๔๘.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙.
- _____. **จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๓๙.
- _____. **พุทธธรรม (ฉบับเดิม)**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๔.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **การศึกษาที่สากลบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๕๑.
- _____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- _____. **พระพุทธศาสนากับพัฒนาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.
- _____. **พุทธบริษัทกับพระธรรมวินัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญา, ๒๕๔๒.
- _____. **หัวใจพระพุทธศาสนา : พุทธจักร**. ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๐) : ๗.
- พระพุทฺธโฆษาจารย์ (พระคันธธนาจารย์). **วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตอน ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- พระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปญฺญาสิริ). **การจัดสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์ของวัด**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระอุปติสสเถระ (ลังกา). **วิมุตติมรรค**. แปลโดย พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๔๘.
- พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล. **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒.
- พัฒน์ บุญยรัตนพันธ์. **การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๗.
- พัฒน์ สุจำนง และคณะ. **การพัฒนาชนบทแบบผสมสำหรับประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕.
- พุทธทาสภิกขุ. **การสังคสมเคราะห์ที่ยังขาดอยู่**. นนทบุรี : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๓๗.
- _____. **วิชาขุข่าเล่มที่ ๑**. กรุงเทพมหานคร : การพิมพ์พระนคร, ๒๕๒๕.
- พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปญฺโญ). **การศึกษาสมบูรณ์แบบ : คือวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด**. กรุงเทพมหานคร : อุษาการพิมพ์, ธันวาคม ๒๕๔๙.
- ฟ้าสาธ กลางกรุง. **เวนิสตะวันออก Focus Bangkok**. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔. (มิถุนายน-กรกฎาคม). ๒๕๔๖ : ๒๓.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. **เอกสารการสอนชุดวิชา มนุษย์กับสังคม หน่วยที่ ๑-๗**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖.
- เมธี ปลั่งธนานนท์. **การบริหารงานบุคคลในวงการศึกษ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วาย เค เอช กราฟฟิค แอนด์ เพรส จำกัด, ๒๕๕๒.
- ยนต์ ชุ่มจิต. **ความเป็นครู**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๐.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๕๖.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. **การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- ระวี ภาวิไล. **หัวใจของศาสนาพุทธ**. บทความเสนอในการประชุมทางวิชาการ เรื่อง หัวใจของศาสนา. ธรรมสถาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๑๗-๑๘ กรกฎาคม ๒๕๒๘.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๔.
- วิจิตร อาวะกุล. **การฝึกอบรม**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.
- วิรัช เตียงหงษากุล. **หลักการพัฒนาชุมชน บทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาชุมชนชนบท**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สงวนศรี วิรัชชัย. **จิตวิทยาเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ศึกษาพร, ๒๕๔๐.
 _____ . **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : ศึกษาพรการพิมพ์, ๒๕๔๗.
- สง่า หล่อสาราญ. **ตำนานพระพุทธสาวก**. กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, ๒๕๔๑.
- สนธยา พลศรี. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนารวมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๓.
- สมพงษ์ เกษมสิน. **การบริหารงานบุคคลแผนใหม่**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.
- สานิต บุญชู. **การพัฒนาชุมชน : ชุมชนศึกษาและวางแผนโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕.
- สุเทพ ชาวลิต. **หลักการพัฒนารวมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๔.
- สุพัตรา สุภาพ. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒.
- สุวิมล ติรกันันท์. **การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. **วาระสุดท้ายของพระพุทธองค์**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๘.
- เสนห์ จัยโต. **การจัดการทรัพยากรมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖.
- เสริมวิทย์ ศุภเมธี. **การบริหารกิจการนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสมเด็จพระเจ้าพระยา, ๒๕๓๑.
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. **คู่มือการดำเนินงาน โครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ**. นนทบุรี : สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, ๒๕๕๙.
- _____. **ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชน เมืองแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑**. นนทบุรี : สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, ๒๕๕๙.
- สำนักงานเจ้าคณะภาค ๑๖. **คู่มือปฏิบัติการคณะสงฆ์**. สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเลขาธิการภาค ๑๖ วัดท่าไทร, ๒๕๔๗.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอำนาจเจริญ. **การปฏิบัติงานพระพุทธศาสนา โครงการประชุมพระสังฆาธิการเจ้าคณะจังหวัดอำนาจเจริญ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา. ๒๕๔๗.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. **มติมหาเถรสมาคม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๙.
- _____. **วัดพัฒนา ๔๖**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. วัดพัฒนา ๕๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. การพัฒนากลุ่มบุคคลและชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕.
- อุดม เขยกิจวงศ์. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, ๒๕๕๒.
- อุทัย หิรัญโต. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘.
- _____. หลักการบริหารงานบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๐

(๒) ดุษฎีนิพนธ์ :

- โชติ บดีรัฐ. “การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”. ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๕๕.
- ณัฐพัชร์ ลาภารุงวงศ์. “ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ”. ดุษฎีนิพนธ์ยุทธศาสตร์การพัฒนาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๕.
- ทรงวิทย์ แก้วศรี. “การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศพระศาสนาของพระพุทธเจ้า”. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- นราวดี บัวขวัญ. “รูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองแห อำเภอลำทับ จังหวัดสงขลา”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖.
- พระมหาฤดี วิโรจน์. “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- พีรภาว หวีสุข. “อิทธิพลของกลยุทธ์การตลาดและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อต่อการประเมินภายหลังการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย”. ดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๖.
- ภูวนาท คุณผลิน. “แนวทางการจัดการเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของไทยอย่างยั่งยืน”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ :

- Allport, Gordon W. **Pattern and growth in personality**. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1994.
- Arthur E. Fink. **The Field of Social Work**. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1994.
- Bloom, L., & Selznick, P. **Sociology**. New York: Harper & Row, 1996.
- Broom L. and P. Selznick. **Sociology**. 5th ed. New York : Harper & Row, 2003.
- Castetter B. William. **The Personnel Function In Education Administration**. 5th ed. New York : Macmillan Publishing, 1992.
- Cohen. **Theories in Social Psychology**. New York: Basic Books, 2007.
- D. G. Muller. **A model for human resource development**. Personnel Journal, 35 (28), May 1976 : 238-243.
- David, K. **Human Relation at Work**. New York: McGraw-Hill Book Company, 1992.
- David B. Brinkerhoff and Lynn K. White. **Sociology**. New York: West Publishing Company, 1995.
- Herbert H. Stroup. **Social Work : An introduction to the Field**. 2nd col. New York : American Book, 1990.
- Hunt Raymond G. **Role and Conflict Selected Reading and Project in Social Psychology**. New York : Random House, 1995.
- Levinson, D.J. **Role Personality and Social Structure**. New York: The Macmillan, 1994.
- Mead, C. **Analog VLSI and Neural Systems**. Addison Wesley: New York, 2009.
- Mead, G.H. **Sociology: Themes and Perspectives**. 3rd ed. London: Unwin Hyman Limited, 1990.
- Paul B. Horton and Chester L. Hunt. **Sociology**. Tokyo : McGraw-Hill, Inc, 1994.
- Pervin, A. L. **Personality Theory and Research 1999**. New York: John Wiley, 1999.
- Rodney Stark. **Sociology**. 4th ed. California: Wadsworth Publishing Company, 1992.
- Sarbin, T.R. "Role Theory" **Handbook of Psychology**. New York: Addison Wesley Publishing Company, 1995.
- Soutoy, Peter DU. **The Organization of Community Development Program London**. 2nd ed. London : Oxford University, 2002.
- Stahl O' Glenn. **Public Personnel Administration**. New York : Harper and Row, 1962.
- Stephen P. Robbins. **Organizational Behavior**. 7th ed. New Jersey: Prentice Hall, 1996.
- Stufflebeam, Daniel L.; and Shinkfield, Anthony J. **Evaluation Theory, Models, & Application**. San Francisco : John Willy, 2007.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๑ ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ :

ตำแหน่ง :

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ :

เวลา :

ตอนที่ ๒ ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ในการวิจัยมี ๓ ข้อ คือ

๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชน
ในกรุงเทพมหานคร

๒. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชน
ในกรุงเทพมหานคร

๓. เพื่อนำเสนอการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์มี ๓ ข้อดังนั้น จึงควรสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครบตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน เป็นอย่างไร (วิเคราะห์ตามหลัก CIPP Model)

ก. ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบทของโครงการ (Context Evaluation)

-ท่านคิดว่า วัตถุประสงค์ของโครงการ มีความชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศหรือไม่

.....

-ท่านคิดว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่ ถ้าได้จะมีองค์กรไหนบ้างให้การสนับสนุน

.....

-ท่านคิดว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาประชาชนในกรุงเทพมหานครแท้จริงหรือไม่ อย่างไร

.....

ข. ด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation)

ท่านคิดว่าโครงการนี้มีความพร้อมหรือไม่ อย่างไร

๑.ความพร้อมด้านคน.....

.....
 ๒.ความพร้อมด้านเงินสนับสนุนโครงการ.....

.....
 ๓.ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริหารโครงการ.....

.....
 ๔.ความพร้อมด้านระยะเวลาในการดำเนินโครงการ.....

.....
 ๕.ความพร้อมด้านเทคโนโลยี.....

.....
 ๖.ความพร้อมด้านแผนการดำเนินงาน.....

.....

ค.ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

จุดแข็งของการดำเนินโครงการนี้ คือ.....

.....

จุดอ่อนของการดำเนินโครงการนี้ คือ.....

.....

โอกาสของการดำเนินโครงการนี้ คือ.....

.....

อุปสรรคของการดำเนินโครงการนี้ คือ.....

.....

ง.ด้านผลผลิต (Product Evaluation)

ผลผลิตของโครงการนี้ คือ.....

.....

ผลลัพธ์ของโครงการนี้ คือ.....

.....

ผลกระทบของโครงการนี้ คือ.....

.....

๒. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

๒.๑ บทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นอย่างไร

๒.๑.๑ จุดเด่น (มีโครงการหรือกิจกรรมอะไรที่พระสงฆ์ทำ เชิงประจักษ์ สามารถขยายผลต่อได้)

.....

.....

.....

๒.๑.๒ จุดที่ควรปรับปรุง (พระสงฆ์ควรทำอะไรบ้าง)

.....

.....

๒.๒ บทบาทของพระสงฆ์ด้านการขยายช่องทางจัดจำหน่าย... เป็นอย่างไร

๒.๑.๑ จุดเด่น

.....

.....

.....

๒.๑.๒ จุดที่ควรปรับปรุง

.....

.....

๓. เพื่อนำเสนอการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

๓.๑ การเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ในการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ

.....

.....

๓.๒ การให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนของโครงการตลาดประชารัฐ

.....

.....

๓.๓ การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ ในการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัด หรือชุมชนอื่น ที่มีโครงการตลาดประชารัฐ

.....

.....

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่า IOC ของแบบสัมภาษณ์

ผลการหาค่า IOC ของแบบสัมภาษณ์

ที่	รายการ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๑	ท่านคิดว่าการบริหารจัดการโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน เป็นอย่างไร (วิเคราะห์ตามหลัก CIPP Model)	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	ก. ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบทของโครงการ (Context Evaluation) -ท่านคิดว่า วัตถุประสงค์ของโครงการ มีความชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศหรือไม่								
	-ท่านคิดว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่ ถ้าได้จะมีองค์กรไหนบ้างให้การสนับสนุน	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	-ท่านคิดว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาประชาชนในกรุงเทพมหานครแท้จริงหรือไม่อย่างไร	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	ข. ด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation) ท่านคิดว่าโครงการนี้มีความพร้อมหรือไม่ อย่างไร	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	๑.ความพร้อมด้านคน								
	๒.ความพร้อมด้านเงินสนับสนุนโครงการ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	๓.ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริหารโครงการ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	๔.ความพร้อมด้านระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	๕.ความพร้อมด้านเทคโนโลยี	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	๖.ความพร้อมด้านแผนการดำเนินงาน	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	ค.ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) จุดแข็งของการดำเนินโครงการนี้ คือ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	จุดอ่อนของการดำเนินโครงการนี้ คือ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	โอกาสของการดำเนินโครงการนี้ คือ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	อุปสรรคของการดำเนินโครงการนี้ คือ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	ง.ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ผลผลิตของโครงการนี้ คือ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	ผลลัพธ์ของโครงการนี้ คือ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	ผลกระทบของโครงการนี้ คือ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

ที่	รายการ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๒	เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาด ประชารัฐ เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ๒.๑ บทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นอย่างไร ๒.๑.๑ จุดเด่น (มีโครงการหรือกิจกรรมอะไรที่พระสงฆ์ ทำ เชิงประจักษ์ สามารถขยายผลต่อได้)	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	๒.๑.๒ จุดที่ควรปรับปรุง (พระสงฆ์ควรทำอะไรบ้าง)	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	๒.๒ บทบาทของพระสงฆ์ด้านการขยายช่องทางจัด จำหน่าย เป็นอย่างไร ๒.๑.๑ จุดเด่น	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	๒.๑.๒ จุดที่ควรปรับปรุง	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓	เพื่อนำเสนอการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริม โครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนใน กรุงเทพมหานคร ๓.๑ การเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ในการเพิ่มความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	๓.๒ การให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ในการสนับสนุนของ โครงการตลาดประชารัฐ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	๓.๓ การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการ ตลาดประชารัฐ ในการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับวัด หรือชุมชนอื่น ที่มีโครงการตลาดประชารัฐ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักใน ๔ ตลาด คือ

๑. ตลาดน้ำขวัญเรียม (เขตมีนบุรี)

- ๑.๑ พระครูถาวรธรรมานุสิฐ เจ้าอาวาสวัดบางเพ็งใต้
 - ๑.๒ พระครูสังฆการวิมล ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบำเพ็ญเหนือ
 - ๑.๓ นายเชาวลิต เมธยะประภาส ผู้จัดการตลาดน้ำขวัญเรียม
 - ๑.๔ นายไพโรจน์ จันทรอด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี
 - ๑.๖ นางละเอียต วัฒนศรี ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี
 - ๑.๗ นายวิรัตน์ มินชัยนันท์ ประธานสภาวัฒนธรรมเขตมีนบุรี
 - ๑.๘ นายโป้ว เทียมเฮง
- ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ

๒. ตลาดน้ำวัดดลิ่งชัน (เขตตลิ่งชัน)

- ๒.๑ พระเทพวิมลโมลี เจ้าคณะเขตตลิ่งชัน
 - ๒.๒ พระมหาธวัช โพธิเสวี เจ้าอาวาสวัดดลิ่งชัน
 - ๒.๓ นางนพรัตน์ สอนวิทย์ ผู้จัดการตลาดน้ำวัดดลิ่งชัน
 - ๒.๔ นายประชา พัฒนรัฐ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตตลิ่งชัน
 - ๒.๕ นางสาวพนีย์ บรรณราช
- หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตตลิ่งชัน
- ๒.๖ นายวสันต์ ไชยกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดลิ่งชัน
 - ๒.๖ นายศุภชัย สอนวิทย์ ประธานชุมชน/รองผู้จัดการตลาดน้ำวัดดลิ่งชัน
 - ๒.๗ นายสมพงษ์ ประกอบสิน ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ

๓. ตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์ (เขตคลองสามวา)

- ๓.๑ พระราชวริยาภรณ์ เจ้าคณะเขตคลองสามวา
 - ๓.๒ พระสิทธิสิงหเสนี เจ้าอาวาสวัดพระยาสุเรนทร์
 - ๓.๓ นายน้ำฝน ชูหนู ผู้จัดการตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์
 - ๓.๔ นางสาวกาญจนา ฉาบสุวรรณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตคลองสามวา
 - ๓.๕ นางชลธร ดวงสวัสดิ์
- หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตคลองสามวา
- ๓.๖ นายสิงห์ สิงหเสนี ประธานชุมชนวัดพระยาสุเรนทร์
 - ๓.๗ นายชำนาญ ชันธูลา ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ
 - ๓.๘ นางกัลยา ชิตพงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระยาสุเรนทร์

๔. ตลาดน้ำวัดไทร (เขตจอมทอง)

- ๔.๑ พระโสภณกิจจาภรณ์ เจ้าคณะเขตจอมทอง
- ๔.๒ พระครูกิตติญาณวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดไทร
- ๔.๓ นายสุรสีห์ ศรีอินทร์สุทธิ์ ผู้จัดการตลาดน้ำวัดไทร
- ๔.๔ นางสาวโชติรส เหล่ามานะ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตจอมทอง
- ๔.๕ นางรำไพ โกมุท
หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตจอมทอง
- ๔.๖ นายดี ช่อฉั่น ประธานชุมชนตลาดน้ำวัดไทร
- ๕.๗ นางสมศรี แซ่ลิ้ม ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ

รายชื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๑ รูป/คน คือ พระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มี
ส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย

- ๑) พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๒) พระครูสังฆรักษ์ เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๓) พระครูวิจิตรปทุมรัตน์, ดร. เลขาธิการเจ้าคณะเขตคลองสามวา
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบัวแก้วศรีธรรม
เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร
- ๔) พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๕) รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๖) ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
ดุสิตบัณฑิต (นานาชาติ)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๗) ผศ.ดร.พิเชฐ หังโต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๘) อ.ดร.อำนาจ บัวศิริ ผู้ทรงคุณวุฒิ
- ๙) อ.ดร.อ่องจิต เมธยะประภาส ผู้ทรงคุณวุฒิ

๑๐) ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

๑๑) อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บัญชีลงชื่อ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 คุษณินพนธ์เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
 เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร”
 โดย พระครูอุดมจารุวรรณ (คำไล์ จารุวิโส)
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 วันอังคาร ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น.
 ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โซนบี คณะสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่	ชื่อ - ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ลงชื่อ
๑.	พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ฯ	พระปลัดระพิน พุทธิสารโร
๒.	พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ฯ	พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ
๓.	พระครูวิจิตรปทุมรัตน์, ดร.	เลขานุการเจ้าคณะเขตคลองสามวา ผจร.วัดบัวแก้วศรีทธาธรรม เขตคลองสามวา	พระครูวิจิตรปทุมรัตน์
๔.	พระมหาภานุภา กิตติโสภณ, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ฯ	พระมหาภานุภา กิตติโสภณ
๕.	รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม
๖.	ศ.ดร.บุญทัน ดอกโรสง	ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (นานาชาติ)	ศ.ดร.บุญทัน ดอกโรสง
๗.	ผศ.ดร.พิเชฐ หังโต	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป	ผศ.ดร.พิเชฐ หังโต
๘.	อ.ดร.อำนาจ บัวศิริ	ผู้ทรงคุณวุฒิ	อ.ดร.อำนาจ บัวศิริ
๙.	ดร.อ่องจิต เมธยะประภาส	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ดร.อ่องจิต เมธยะประภาส
๑๐.	ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร	อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร
๑๑.	อ.ดร.ประเสริฐ อิลาว	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์	อ.ดร.ประเสริฐ อิลาว

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระมหากษัตริยา กิตติโสภณ, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในวันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ยินดีเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

๒๐ ก.พ. ๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัทสประจำตวัณิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในวันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ต่อ . ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

๒๐ ก.พ. ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
นมัสการ พระครูวิจิตรปทุมรัตน์, ดร. เลขานุการเจ้าคณะเขตคลองสามวา
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในวันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

ได้จัดทำ Focus Group เป็นที่เรียบร้อยแล้ว
๒๐/๒/๖๑

ดร. วิจิตรปทุมรัตน์
(พระครูวิจิตรปทุมรัตน์)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน ดร.อ่องจิต เมธยะประสาท รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการ
ส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในวันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบิ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ
อ่อง - 12 -
๖๐ ก.พ. ๕๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน อาจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการ
ส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในวันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ได้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแล้ว

๐
Am 2lw
๒๐ กพ.๖๑

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ส่วยพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง ผู้อำนวยการหลักสูตร รบ.ด. (นานาชาติ)

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัทสประจำตวันนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในวันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อิลลา เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัชสประจำตวันนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในวันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ฉันได้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะแล้ว

 ดร. ประเสริฐ อิลลา
 ๑๖ ก.พ. ๖๑

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในวันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โซนบี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ สุธะพรม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

(พณ.ดร. พิเชฐ ทังโต)
๒๐ ก.พ. ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 – 248 – 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 – 248 – 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส ฐส.ประจำวัดนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทบทางพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาทบทางพระสงฆ์ในการ
ส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในวันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบี่
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุนะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

จีนส์ว่าร่วมการสนทนากลุ่ม

17 ก.พ. 2561

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในวันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

จุ่มสินทนากลุ่ม
พระปลัดระพิน พุทธิสารโร
๒๐/ก.พ./๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สู่ประหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

บันทึกข้อความ

งานสารบรรณ
 บัณฑิตวิทยาลัย
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
 วันที่ 029.1
 วันที่ 16 ก.พ. 61
 ผู้รับ อนันต์

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

កំរិត ១៥ ៦១០៥.២/២៤

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัทสประจำตวันินิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
 เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ในวันอังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

80902 nat

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติวดี หมั่นนิม)

เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์: ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

വികസിപ്പിച്ചെടുത്ത

Gene Thomas

פלמחלפ

ภาคผนวก จ
หนังสือขออนุญาตตรวจสอบแบบสัมภาษณ์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ประเสริฐ ธิลาว

ด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ .

ตรวจสอบแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

ดร.ประเสริฐ ธิลาว

๔ ก.ค. ๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดัชนีพนธ์

นมัสการ พระมหาสุรนนท์ สุนนโท, ดร.

ด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดัชนีพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ .

(พระมหาสุรนนท์ สุนนโท,ดร.)

๓๐/๑/๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานรักษ์

ด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัชสประจักษ์วัฒน์ สิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรติดต่อ .

๗๕๐๑/๖๐

ดร. สุรพล สุธะพรหม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร.

ด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรติดต่อก่อน

ตรวจแล้ว
พระปลัดระพิน พุทธิสารโร
29 มกราคม 2561

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษนิพนธ์

นมัสการ พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.

ด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๐๐๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรติดต่อก

๗๓๐/ค

 (พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขออนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสิงห์ สิงหเสนี ประธานชุมชนวัดพระยาสุเรนทร์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูถาวรธรรมานุสิฐ เจ้าอาวาสวัดบางเพ็งใต้
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตขอให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๖๒๓

ให้สัมภาษณ์แล้ว
พระครูถาวรธรรมานุสิฐ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง 8 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูสังฆการีวิมล ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบำเพ็ญเหนือ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัศมีประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายเชาวลิต เมธยะประภาส ผู้จัดการตลาดน้ำขวัญเรียม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัชสประจำตวันสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

รับ ๒๒ กย ๒๕๖๑
ได้ ๒๒ กย ๒๕๖๑
๑๖.๕๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายไป้ว เทียมเฮง ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้จัดส่งเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายวิรัตน์ มินชัยนันท์ ประธานสภาวัฒนธรรมเขตมีนบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้จัดส่งดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 – 248 – 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 – 248 – 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายไพโรจน์ จันทร์อด ผู้อำนวยการเขตมีนบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัชสประจำตวันิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

—ในสัมภาษณ์วันที่เรียนไว้แล้ว.

(นายไพโรจน์ จันทร์อด)
ผู้อำนวยการเขตมีนบุรี.

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางละเอียด วัฒนศรี ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัศมีประจักษ์วันสิริ ๕๔๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ให้สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ มี.ค. ๖๑

๑๖
(๓๓๑-๑๐๐) ๑๖ มี.ค. ๖๑
๑๖ มี.ค. ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระเทพวิมลโมลี เจ้าคณะเขตดลิ่งชั้น
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัชสประจำตวันิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอความเห็นชอบได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้สัปดาห์ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายศุภชัย สอนวิทย์ ประธานชุมชน/รองผู้จัดการตลาดน้ำวัดลิงชั้น
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

สุชัย สอนวิทย์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอมโนรมย์
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวพนีย์ บรรณราช
หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตตลิ่งชัน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิไล รัชสประจักษ์คุณนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายประชา พัฒนรัฐ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตตลิ่งชัน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๔๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางนพรัตน์ สอนวิทย์ ผู้จัดการตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ดร. นพรัตน์ สอนวิทย์
นางนพรัตน์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสันต์-ไชยกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดลิ่งชัน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รักษาราชการแทนนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

(พระครูอุดม จารุวิโส)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสมพงษ์ ประกอบสิน ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัชสประจำตวันิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

นาง สุรีย์ ศรีกุลวัฒน์
ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ใชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการศึกษาวิจัย
นมัสการ พระมหาวัช โพธิ์เสวี เจ้าอาวาสวัดดลิ่งชัน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางชลธร ดวงสวัสดิ์

หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตคลองสามวา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทบทางพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

(นางชลธร ดวงสวัสดิ์)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระราชวริยาภรณ์ เจ้าคณะเขตคลองสามวา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัทสประจำตวันิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

พระครูอุดมจารุวรรณ
ได้ออกใบตลับรอง
สัณนิษฐานแล้ว

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายชำนาญ ชันธูลา ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัชสประจำตวันิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

(อ.ดร. ชันธูลา)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายน้ำฝน ชูหนู ผู้จัดการตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุโส รัทสประจำตวันิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

น้ำฝน ชูหนู ได้ส่งเอกสารแล้ว
๑/๒/๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระสิทธิสังฆะนันทน์ เจ้าอาวาสวัดพระยาสุเรนทร์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัทสประจำตวันนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ใบส่งมาฉบับนี้

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางกัลยา ชิตพงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระยาสุเรนทร์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

ก. ๒๓-
นางศกัลยา ชิตพงษ์
ผอ. รร. วัดพระยาสุเรนทร์
วัดพระยาสุเรนทร์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบัวน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวกาญจนา ฉาบสุวรรณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตคลองสามวา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวโส รัทสประจำตวันสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สู่ะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

(ร.ศ. มาตุมา ตามสุวรรณ์)
ผู้อำนวยการเขตคลองสามวา

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นิตสาร พระเดชพระคุณพระโสภณกิจจาภรณ์ เจ้าคณะเขตจอมทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนิตสารมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

พระครูอุดมจารุวรรณ
เจ้าคณะเขตจอมทอง

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสมศรี แซ่ลิ้ม ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางรำไพ โกมุท หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตจอมทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายดี ช่อฉั่น ประธานชุมชนตลาดน้ำวัดไทร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุโธ หสประจำตวันิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวโชติรส เหล่ามานะ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตจอมทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ

โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสุรสิทธิ์ ศรีอินทร์สุทธิ ผู้จัดการตลาดน้ำวัดไทร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ . ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูกิตติญาณวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดไทย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุดมจารุวรรณ ฉายา จารุวิโส รัทสประจำตวันิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๐๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทบทางพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุดมจารุวรรณ
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๔๔๙-๖๓๒๓

ให้สัมภาษณ์แก่
พระครูกิตติญาณวัฒน์
เจ้าอาวาสวัดไทย

ภาคผนวก ข
ภาพถ่ายการสัมภาษณ์และ
การสนทนากลุ่มเฉพาะ

สัมภาษณ์ พระครูถาวรธรรมานุสิฐ, เจ้าอาวาสวัดบางเพ็งใต้, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูสังฆการวิมล, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบำเพ็ญเหนือ, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายเชาวลิต เมธยะประสาท, ผู้จัดการตลาดน้ำขวัญเรียม,
๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายไพโรจน์ จันทรอด, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตมีนบุรี,
๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางละเอียต วัฒนศิริ, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตมโนบุรี,
๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายวิรัตน์ มั่นชัยนันท์, ประธานสภาวัฒนธรรมเขตมโนบุรี,
๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายโป้ว เทียมเฮง, ผู้ประกอบการค้าขายในตลาดประชารัฐ ตลาดน้ำขวัญเรียม,
๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระเทพวิมลโมลี เจ้าคณะเขตตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระมหาวัช โพธิเสวี เจ้าอาวาสวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ นายวสันต์ ไชยกุล, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายศุภชัย สอนวิทย์, ประธานชุมชน/รองผู้จัดการตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน,
๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสมพงษ์ ประกอบสิน, ผู้ประกอบการ ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน, ๙ กุมภาพันธ์, ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระราชวรียาภรณ์ เจ้าคณะเขตคลองสามวา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

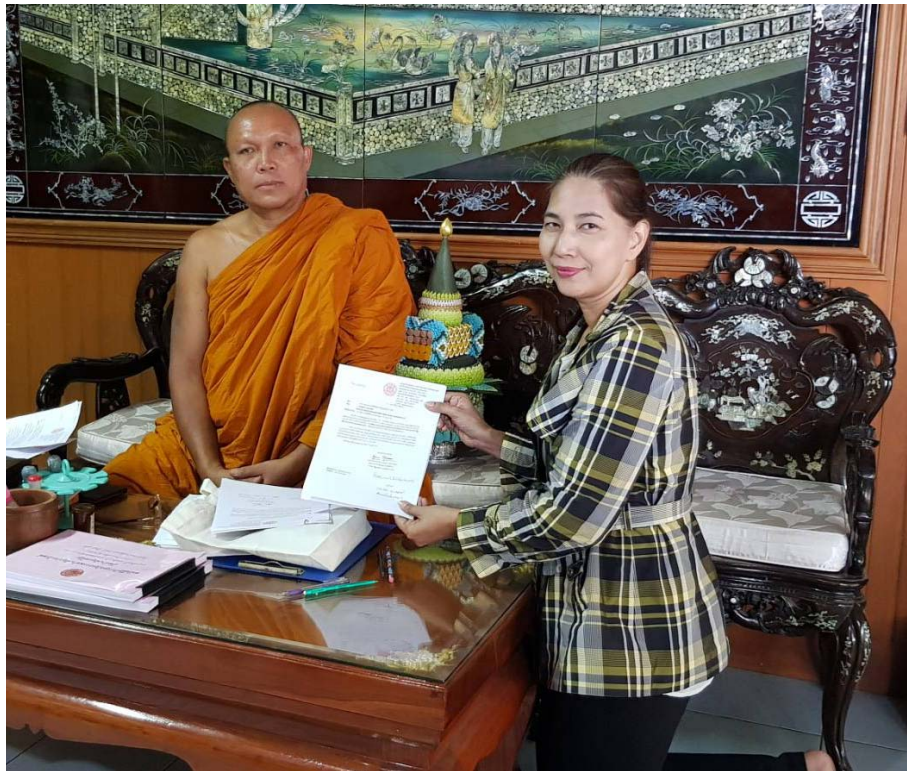
สัมภาษณ์ พระสิทธิสิงห์เสณี เจ้าอาวาสวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายน้ำฝน ชูหนู, ผู้จัดการตลาดน้ำพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา ฉาบสุวรรณ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตคลองสามวา,
๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางชลธร ดวงสวัสดิ์, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม
สำนักงานเขตคลองสามวา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางกัลยา ชิตพงษ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายชำนาญ ชื่นฤธา, ผู้ประกอบการ ตลาดน้ำวัดพระยาสุเรนทร์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระโสภณกิจจาภรณ์, เจ้าคณะเขตจอมทอง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูกิตติญาณวัฒน์, เจ้าอาวาสวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์, นายสุรสิทธิ์ ศรีอินทร์สุทธิ ผู้จัดการตลาดน้ำวัดไทร, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion), ๒๐ กุมภาพันธ์, ๒๕๖๑.

ภาคผนวก ซ
มติมหาเถรสมาคมว่าด้วยเรื่อง
โครงการตลาดประชารัฐ

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๙

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๕๑๗/๒๕๕๙

เรื่อง โครงการประหารรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประหารรัฐเพื่อประชาชน

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๙ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบหลักการโครงการประหารรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประหารรัฐเพื่อประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ร่วมกับคณะสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งสองฝ่าย และคณะสงฆ์ ๑๘ ภาค ทั้งสองฝ่าย สถาบันการเงินของรัฐและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมจัดตลาดประหารรัฐสี่มุมเมือง ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยได้มีโอกาสนำผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโครงการมาออกจำหน่ายในตลาดที่จัดไว้ และเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และศูนย์คุณธรรม (องค์กรมหาชน) ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โครงการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านคุณธรรมและธรรมภิบาล โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและประชาชนมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมภิบาล และยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

๒. เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

๓. เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดในการวางจำหน่ายสินค้าให้หลากหลายขึ้น

เพื่อให้การดำเนินการตามแนวทางประหารรัฐสำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด และดำเนินโดยอยู่บนพื้นฐานความมีคุณธรรม ศีลธรรม มีหลักธรรมภิบาล และประชาชนยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สังคมและประเทศชาติมีความมั่นคง และความเข้มแข็งไปด้วยพร้อมกัน และดำเนินการตามกรอบแนวทางบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดำเนินงาน (Memorandum Of Understanding: MOU) ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จ โดยสรุปรายละเอียดสาระสำคัญแนวทางการดำเนินงานตามกรอบนโยบายของรัฐบาล และสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง-แห่งชาติ (สทบ.) ดังนี้

กรอบนโยบาย

๑. ส่งเสริมพัฒนาโครงการประหารรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประหารรัฐเพื่อประชาชนให้กระจายโอกาสแก่ประชาชนให้ทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่

- ๒ -

๒. การดำเนินโครงการตลาดประชารัฐในพื้นที่วัดที่มีความพร้อมเหมาะสม ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด

๓. ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ เพื่อประชาชนรองรับการท่องเที่ยว

๔. การอบรมบ่มเพาะให้สมาชิกโครงการเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม มีธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์ สุจริต สามัคคีปรองดอง เป็นสังคมคุณธรรม เพื่อเป็นกลไกและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

แนวทางดำเนินการ

๑. ปรับปรุงการดำเนินการ ตามมติ ครม. วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ ในการดำเนินการโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ร่วมกับคณะสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งสองฝ่าย และคณะสงฆ์ ๑๘ ภาค ทั้งสองฝ่าย สถาบันการเงินของรัฐ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมจัดตลาดประชารัฐ โดยเบื้องต้นทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะคัดเลือกวัดจาก ๓๗ เขตการปกครองสงฆ์ ในกรุงเทพมหานคร อย่างน้อยเขตละ ๑ วัด เข้าร่วมโครงการ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประสานขอความอนุเคราะห์วัดที่มีความพร้อมเพื่อใช้สถานที่ โดย สทบ. และสถาบันการเงินจัดผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร นำผลิตผล/ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโครงการมาออกร้านเพื่อจำหน่ายในตลาดที่จัดไว้ และให้หน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมให้ความรู้และช่วยสนับสนุนต่อยอดการพัฒนาผลิตผล/ผลิตภัณฑ์ และตลาดให้มีคุณภาพซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าที่มีคุณภาพและราคาเป็นธรรมไปพร้อมกัน ทั้งนี้ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุมคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินการ

๒. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะจัดตั้งผู้ประสานงานระดับจังหวัด ดำเนินการประสานงานโครงการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับ สทบ. โดย สทบ. จะดำเนินการถ่ายทอดความรู้ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด หลักเกณฑ์ แนวทางต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนของ สทบ. เพื่อให้ผู้ประสานงานของสำนักงานพระพุทธศาสนา-แห่งชาติลงพื้นที่เพื่อสื่อสารกับคณะผู้ปกครองสงฆ์ วัด และชุมชน เพื่อให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะร่วมมือกับ สทบ. ในการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ สำหรับเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่ง สทบ. ร่วมกับ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกระทรวงอุตสาหกรรม ร่วมกันกำหนดขึ้น และมีการอบรมต่อยอดการพัฒนาสินค้า การเป็นผู้นำการท่องเที่ยวในท้องถิ่น การเป็นเจ้าของที่ดี ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะให้ความร่วมมือด้านสถานที่โดยให้วัดเป็นศูนย์กลาง สำหรับจุดที่เป็นแหล่งเชื่อมโยงการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมและการอำนวยความสะดวกต่างๆ

๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และ สทพ. จะหารือแนวทางการเข้าร่วมโครงการของชุมชนรอบวัดที่มีความประสงค์จะดำเนินโครงการผ่านวัด เพื่อสร้างโอกาส พัฒนาศักยภาพของประชาชน หมู่บ้านและชุมชน สร้างความเข้มแข็งต่อระบบเศรษฐกิจฐานราก ความปรองดองสมานฉันท์ในพื้นที่ ตามนโยบายของรัฐบาล และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในการสร้างสังคมสันติสุข ส่งเสริมความสมานฉันท์ของศาสนิกชนของทุกศาสนา โดยการรับรองโครงการของชุมชนผ่านวัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในพื้นที่ (ในส่วนภูมิภาค) และผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (ในกรุงเทพมหานคร) แล้วส่งให้ สทพ. พิจารณาสับสนับสนุนการดำเนินการต่อไป

๕. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะประสานงานกับศูนย์ส่งเสริมศีลธรรม ศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรม ทั่วประเทศ โดยจัดทำหลักสูตรการอบรมให้แก่สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้เป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคีปรองดอง เป็นสังคมคุณธรรม เพื่อเป็นกลไกและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ทั้งนี้ เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเข้มแข็ง เป็นระบบ เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ สร้างศรัทธาการยอมรับในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ โดยคณะสงฆ์และวัดเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อระบบเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง จึงเห็นควรนำเสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณาแต่งตั้งคณะที่ปรึกษา คณะกรรมการอำนวยการ และคณะทำงาน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

๑. คณะที่ปรึกษาโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน ประกอบด้วย

๑) เจ้าคณะใหญ่

๒) เจ้าคณะภาค

โดยให้มีหน้าที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานแก่คณะกรรมการอำนวยการ และคณะทำงานฝ่ายต่างๆ เพื่อให้การบริหารจัดการ และการขับเคลื่อนโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๒. คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนโครงการและคณะทำงานโครงการประชารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชน ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

๒.๑ คณะกรรมการอำนวยการ

๑) พระพรหมติลก เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร	ประธานกรรมการ
๒) เจ้าคณะเขต	กรรมการ
๓) ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
หรือผู้แทน	กรรมการ

- ๔ -

๔) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้แทน	กรรมการ
๕) รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการ
๖) ส่วนราชการ/ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
๗) พระอรรถกิจโสภณ เลขาธิการเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร	กรรมการ และเลขานุการ
๘) ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนสถาน	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๙) ผู้อำนวยการกลุ่มบูรณะพัฒนาวัดและศาสนสงเคราะห์	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๑๐) หัวหน้าฝ่ายออกแบบและก่อสร้าง	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ ควบคุม กำกับ ดูแลโครงการ การดำเนินการตามกิจกรรม/โครงการ เสนอแนะ ปรับปรุง แนวทาง การดำเนินการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ รูปแบบ และแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ แต่งตั้งคณะทำงานชุดย่อยหรือเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือคณะทำงาน รวมทั้งเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินงานช่วยเหลือการขับเคลื่อนโครงการ ตามความเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๒.๒ คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการประจํารัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ประจําเขต ประกอบด้วย

๑) เจ้าคณะเขต	ประธานคณะทำงาน
๒) เจ้าคณะแขวง	คณะทำงาน
๓) ผู้อำนวยการเขตหรือผู้แทน	คณะทำงาน
๔) ผู้แทนสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	คณะทำงาน
๕) ส่วนราชการ/ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง	คณะทำงาน
๖) เลขานุการเจ้าคณะเขต	คณะทำงาน และเลขานุการ
๗) เลขานุการเจ้าคณะแขวง	คณะทำงาน และผู้ช่วยเลขานุการ
๘) ผู้อำนวยการกลุ่มบูรณะพัฒนาวัดและศาสนสงเคราะห์	คณะทำงาน และผู้ช่วยเลขานุการ
๙) หัวหน้าฝ่ายออกแบบและก่อสร้าง	คณะทำงาน และผู้ช่วยเลขานุการ

- ๕ -

โดยให้คณะทำงานมีหน้าที่กำหนดแผน มาตรการ แนวทาง เป้าหมายการคัดเลือกวัดและชุมชน เพื่อเข้าร่วมและสนับสนุนการดำเนินโครงการ การจัดประชุม ชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ รูปแบบ แนวทางตามที่คณะกรรมการอำนวยการกำหนดแก่กลุ่มเป้าหมายและภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การขับเคลื่อนการทำงานบรรลุผลสำเร็จ

๓. คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนโครงการและคณะทำงานโครงการประจําจังหวัด เพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและโครงการตลาดประจําจังหวัดเพื่อประชาชน ประจําจังหวัด ประกอบด้วย

๓.๑ คณะกรรมการอำนวยการ

๑) เจ้าคณะจังหวัด	ประธานกรรมการ
๒) เจ้าคณะอำเภอ	กรรมการ
๓) เลขานุการเจ้าคณะจังหวัด	กรรมการ
๔) ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทน	กรรมการ
๕) ผู้แทนสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	กรรมการ
๖) ส่วนราชการ/ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
๗) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด	กรรมการ
	และเลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ ควบคุม กำกับ ดูแลการดำเนินงานตามกิจกรรม/โครงการ ให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุง รูปแบบแนวทางการขับเคลื่อนงาน จัดประชุม ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ แนวทางการทำงาน แต่งตั้งคณะทำงานชุดย่อยหรือเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือคณะทำงาน รวมทั้งเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินงานช่วยเหลือการขับเคลื่อนโครงการตามความเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๓.๒ คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการประจําจังหวัดเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและโครงการตลาดประจําจังหวัดเพื่อประชาชน ประจําอำเภอ ประกอบด้วย

๑) เจ้าคณะอำเภอ	ประธานคณะทำงาน
๒) เจ้าคณะตำบล	คณะทำงาน
๓) เลขานุการเจ้าคณะอำเภอ	คณะทำงาน
๔) นายอำเภอหรือผู้แทน	คณะทำงาน
๕) ส่วนราชการ/ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง	คณะทำงาน
๖) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหรือผู้แทน	คณะทำงาน
	และเลขานุการ
๗) เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
	และผู้ช่วยเลขานุการ

- ๖ -

โดยให้คณะทำงานมีหน้าที่กำหนดแผน มาตรการ แนวทาง เป้าหมาย คัดเลือกวัดและชุมชน เพื่อเข้าร่วมและสนับสนุนการดำเนินโครงการ การจัดประชุม ชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ รูปแบบ แนวทางตามที่คณะกรรมการอำนวยการกำหนดแก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การขับเคลื่อนการทำงานบรรลุผลสำเร็จ

๔. ให้รายงานผลการดำเนินการโครงการทุกวันที่ ๕ ของเดือน เพื่อรายงานความก้าวหน้าเสนอ มหาเถรสมาคม ต่อไป

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา
ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติดังนี้

๑. เห็นชอบโครงการพระราชรั้วเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และโครงการตลาดประชารัฐ
เพื่อประชาชน

๒. เห็นชอบบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดำเนินงาน (MOU)

๓. เห็นชอบให้วัดร่วมโครงการตามความเหมาะสม

๔. เห็นชอบให้บูรณาการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) และโครงการหมู่บ้าน-
รักษาศีล ๕ ร่วมสนับสนุนโครงการพระราชรั้วตามความเหมาะสม

๕. เห็นชอบคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนโครงการให้สำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม
เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างสูงสุด
และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรองรายงานการประชุม

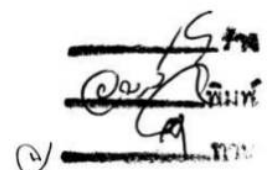

(นางสาวประนอม คงพิกุล)

รองผู้อำนวยการ ปฏิบัติราชการแทน

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-ฉายา/นามสกุล : พระครูอุดมจารุวรรณ
[คำไล่ จารุวิโส (กาฬเสาร)]

วัน/เดือน/ปี เกิด : วันที่ ๙ เดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๐๕

ภูมิลำเนา : ตำบลคำสะอาด อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

การศึกษาทางโลก

พ.ศ. ๒๕๕๗ : ปริญญาตรี พธ.บ. (พระพุทธศาสนา)
หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๕๙
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
พ.ศ. ๒๕๕๘ : ปริญญาโท พธ.ม. (พระพุทธศาสนา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

การศึกษาทางธรรม

พ.ศ. ๒๕๒๗ : นักธรรมชั้นเอก เลขที่ สน ๕๒/๒๕๒๗
วัดโพธิ์ศรี สำนักเรียนคณะจังหวัดสกลนคร
พ.ศ. ๒๕๔๐ : สอบไล่ได้บาลีประโยค หนึ่ง – สอง เลขที่ กทม ๘๑/๒๕๔๐
วัดบำเพ็ญเหนือ สำนักเรียนคณะเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. ๒๕๕๔ : เจ้าอาวาส ตราตั้งเลขที่ ๓/๒๕๕๔
วัดบำเพ็ญเหนือ แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. ๒๕๖๑ : เจ้าคณะเขตมีนบุรี

บรรพชา/อุปสมบท : วันที่ ๑๕ เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๙

สังกัดวัด : วัดบำเพ็ญเหนือ แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

ตำแหน่งหน้าที่ : เจ้าอาวาสวัดบำเพ็ญเหนือ, เจ้าคณะเขตมีนบุรี

ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดบำเพ็ญเหนือ แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐

โทรศัพท์ : ๐๘๑-๔๔๔-๖๓๒๓